

فیه تفسیر احسان

کتاب
تفسیر احسان

کتاب
تذکره اخوانین در شرح حال
مشاهیر سنوان عالم از عرو و مومنین
و هند و عجم از صدر اسلام تا کنون
بر اوصاف حمیده و صفات
نسنیده آنها و اشعاری که در عربی و فارسی
و ترکی گفتند و حکایات و عجایب
که از آنها روایت شده که ارباب
تصانیف و مصنفین اجماع ذکر کرده اند
و کرده اند برتت حروف تبحر
تصنیف و طباعت

حوزة مقصود الخیر

فهرست کتاب تذکره انجوامین 195 (UNCLIFIED) صفحه

۳	آمنه بنت وهب مادر رسول خدا	۲۳	اسما بنت عبدالمطلب
۷	آزاد زوجه شهر بن باذان غمزه فرزند بی	۲۴	اسما بنت عمیس دختر جعفر طیار
۱۱	آسیه خاتم مادر فتحعلی شاه قاجار	۲۵	اسما بنت محمد بن صصری
۱۱	آسیه دختر جابر بن صامح بن ابی منصور	۲۵	اسما بنت یزید انصاری
۱۱	آغا کوچک صدیه مرحوم سیف تیمیرزا	۲۶	اسما بنت سمش الدین محدث
۱۱	آغا حاجی زوجت شاه قاجار	۲۶	اسما العامریه از ابالی اندلس
۱۲	آفاست	۲۶	اسما عسرت از نوان اسلامبول
۱۲	آمنه زوجه ابن دین شاعر است	۲۶	اعتماد از جواری معتد اشبیلیه
۱۳	آفا سکی دختر میرزا میران شاه	۲۸	اعرابیه از زمان بادیه نجد است
۱۳	آفا یکم از نساء عالی درجات است	۲۸	امامه بنت حسن و ج
۱۴	آمنه بنت شرف الدین الدمشقی	۲۹	امامه بنت ابی العاص
۱۴	آمنه رطیه	۲۹	امامه المریدیه از نساء صحابه است
۱۴	آمنه بنت علی بن عبدالعزیز دمشقی	۳۰	آمنه اجدیل از صلحای زمان عرب
۱۴	انی فاطمه خاتم از نساء اسلامبول	۳۱	امه الخالوق دختر عبداللطیف بن صدیق
۱۴	آفا ملک بنت ابراهیم بن خلیل بن محمد	۳۱	امه الغزیز شریفیه زنی از اندلس بوده
۱۴	آنسه عقیل دختر عقیل ابن ابطالب	۳۱	ام ابان زنی است خشمیه
۱۵	آنسه عیدان بن سلمه از قبیل بنی نضیف	۳۲	ام امین مادر اسامه بن زید
۱۶	اخت المزمی همیشه ابواب ابراهیم المزمی	۳۲	ام ایوب انصاری
۱۶	ارسلان خاتون از سلاجقه ایران	۳۲	ام ابرینین دختر عبدالعزیز اموی
۱۶	اریم بانیه ستمی تقدیه سیم زوجه محمد شاه	۳۴	ام ابرینین بنت خرام الکلابیه زوجه حضرت
۱۶	ارجمند بانو سیم ملقب به ممتاز محل	۳۵	ام حمیل از اقوام ابوهریره
۱۷	اروی بنت اسحاق بن عبدالطلب	۳۵	ام حبیبیه بنت ابی سفیان
۱۹	اروی بنت عبدالطلب	۳۶	ام حسان کوفی
۲۰	اسما ذات النطاقین دختر خلیفه اول	۳۶	ام حکیم البیضاء دختر عبدالطلب

۱۸

۳۷ ام حکیم المخرومیه دختر جارش بن شام
 ۳۷ ام حکیم الواصله زوجه عبد العزیز اموی
 ۳۸ ام خارجه از نسا معروفه عرب
 ۳۸ ام انخیز زوجه ابو انجم شاعر
 ۳۸ ام انخیز بغدادیه
 ۳۸ ام انخیز بنت انکریش کونی
 ۴۰ ام الدردا
 ۴۰ ام انخیز بنت صحرا در خلیفه اول
 ۴۱ ام رعله القشریه
 ۴۱ ام رومان زوجه خلیفه اول
 ۴۱ ام سعید دختر عصام حمیری
 ۴۲ ام سلمه دختر رسول خدا
 ۴۲ ام سلیم دختر طحان بن خال
 ۴۳ ام عاصم مادر عمر بن عبد العزیز
 ۴۴ ام عباس دختر ابی الفتح ضیفی
 ۴۴ ام عقیل فاطمیه بنت اسد
 ۴۴ ام العلاء دختر یوسف اندلی
 ۴۵ ام علی زوجه احمد خضروه
 ۴۵ ام عیس از نسا معروفه صحابه
 ۴۵ ام الفتی مادر انجوینت که در جنگ جمل
 از جبا حضرت قرآن را بیدان برد
 ۴۵ ام الفتح دختر احمد بن کامل
 ۴۵ ام افضل زوجه جناب عباس عم رسول خدا
 ۴۶ ام افضل دختر مامون عباسی

۴۹ ام کح زوجه اوس بن ثابت انصاری
 ۴۹ ام کلثوم الکبریا دختر حضرت امیر
 ۵۰ ام کلثوم صغیرا دختر حضرت امیر
 ۵۰ ام کلثوم دختر عبد الله بن عامر
 ۵۰ ام معبد دختر خالد خزاعی
 ۵۲ ام اسار دختر عبد المؤمن
 ۵۲ ام هرون دارای مقام ولایت
 ۵۲ ام هاشم زوجه زید بن معاویه
 ۵۳ ام هانی دختر ابو طالب
 ۵۳ ام هانی دختر حافظ علی الدین محمد بن هندی
 ۵۳ ام هانی مریم دختر شیخ نور الدین شافعی
 ۵۴ ام لهندا دختر قاضی ابو محمد عبد الحق اندلی
 ۵۴ ام الهشیم
 ۵۵ ام الهشیم
 ۵۶ اجنات المؤمنین مقصود زوجهات
 ۵۶ امیر بنت عبد المطلب رحمت خدا
 ۵۷ امه الغفاریه امیر بیده ابو ذر غفاری
 ۵۷ امیر الدوله بانوی سرای اعیان حضرت
 پادشاه ایران ناصر الدین شاه قاجار
 ۵۸ آغایم پرویشا عه
 ۵۸ آغایم دختر همت قزاقی خراسانی
 ۵۸ آفادوست کبیراویه
 ۵۸ امامه دختر حضرت امام محمد تقی
 ۵۸ ام حبه القند دختر حضرت امام حسن

۵۹ ام کلثوم دختر تیدالسا جردین

۵۹ ارزوی سمرقندی

۵۹ اقالی

۵۹ اقادوست

۶۰ پادشاه خاتون حکمران ملوک قراختایان

۶۰ هبثیه دختر مقیم بن عباد

۶۲ بختیه المدینه از نساء مشهور مدینه طیبه

۶۲ بدرالدجی مادر القاکم بامر الله

۶۲ برویه زوجه امر بامر الله

۶۳ بذل جواری عبد القدر بن موسی الهادی

۶۳ برکت است بکلیده مادر ملک شرف

۶۴ بزه بنت عبد المطلب

۶۴ پرتویاله والد سلطان عبد العزیز

۶۴ ~~بختیه~~ جاریه عایشه

۶۵ پریخانم دختر شاه طماسب

۶۵ بریکه از جواری آزاد شده بنی زهره است

۶۶ بزم عالم زوجه سلطان محمود خان ثانی

۶۶ بغداد خاتون دختر امیر چوپان

۶۷ بنت ابجدی دختر جودی

۶۷ بنت حسد او یردی بن محمد بن ابی عمرو

۶۷ بوران دختر حسن بن سهل وزیر

۶۸ بھروزه خانم زوجه شاه اسمعیل

۶۸ بیگم دهلوی

۶۹ بیگم جان خانم دختر فتحعلی شاه قاجار

۶۹ بدور جاریه بنت الملکات

۷۰ بلقیس دختر محمد بن بدرالدین بلقینی

۷۰ بی دست

۷۰ بی بی خواهر شیخ عبداللہ دیوانہ

۷۰ بختہ غریبه

۷۱ تذکار پاری خاتون دختر ملک ظاہر

۷۱ ترخان خدیجه سلطان زوجه سلطان ابراهیم خان

۷۲ لقیة الارمنازیه دختر ابوالفرج

۷۳ ترکان ملکہ مادر سلطان شہاب الدین

۷۴ ترکان خاتون دختر سلطان بلال الدین

۷۴ تاخر بنت منظور ریانی

۷۴ تنوسہ کنیزک مغنیہ عباسیہ

۷۴ تمیہ بنت و سب زوجه رفاه

۷۴ تومان آغا

۷۴ لقیة دختر خطیب محدث ابوالفرج

۷۵ تندو دختر حسینی ابن اویس ترکان

۷۶ تولی التون زوجه ملا بقالی

۷۷ توسی

۷۷ ثبیه بنت یعاز زوجه ابو ذریفہ

۷۷ ثویبہ جاریه ابولسب

۷۹ جان حسد اقادین

۷۹ جرباہ بنت قنارہ مادر زن حضرت امام حسن

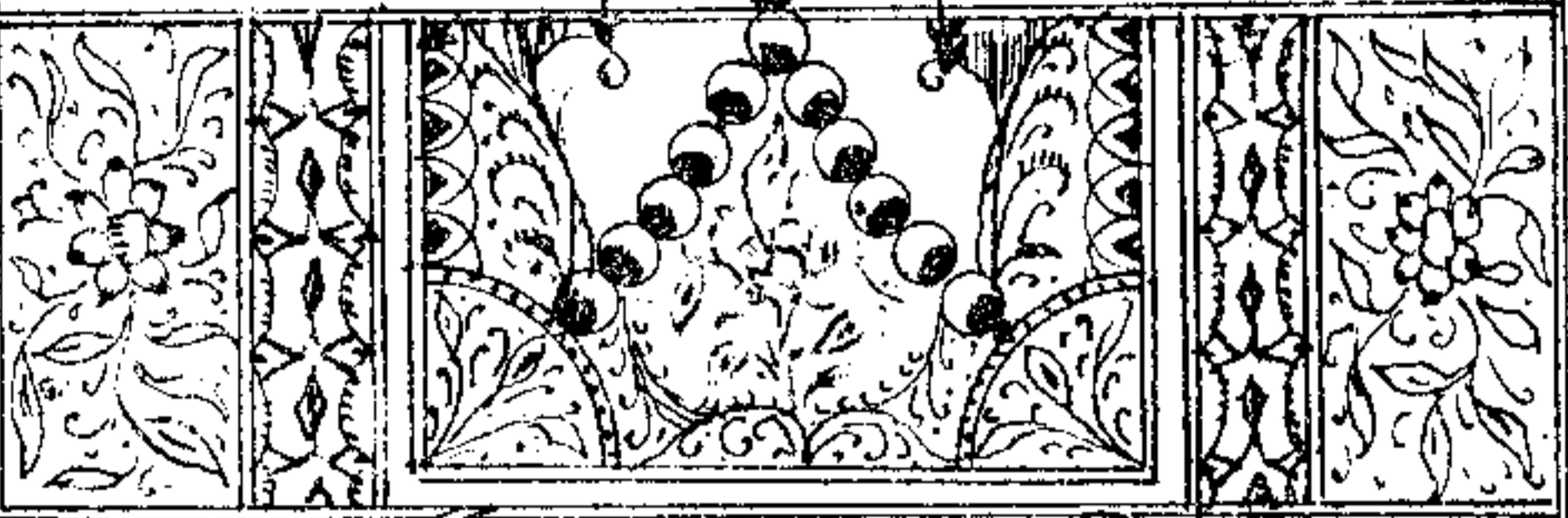
۷۹ جندو زوجه حضرت امام حسن

٨٠	جانان سیم بندی	٩٢	حکیمہ شفقت
٨٠	جمیلہ سلطانیہ دختر ملک عادل	٩٢	علیہ بنت ابی ذویب ای حضرت مریم
٨٠	جمال النساء بغدادیہ	٩٢	علیہ سیکلی آقا دختر سلطان حیدر خان
٨٠	جمیلیہ دختر ناصر الدولہ	٩٣	حمرونہ شاعرہ اندلسی
٨٠	جانانہ دختر ابی طالب	٩٤	حنسۃ المعذنہ
٨١	جانان محبوبہ ابی نواس	٩٤	حمیدۃ البربریہ مادر امام موسی کاظم
٨١	جوہرہ دختر بہتہ اللہ	٩٥	حمیدہ بانو سیم زوجہ نصیر الدین محمد
٨٢	جویریہ از زوجات رسول خدا	٩٥	حنیفۃ القسنتی
٨٣	جمیلہ خانم بانو موسی حریم علی حضرت ناصر الدین شاہ	٩٦	حیاء خانم زوجہ شاہ سمعیل صفوی
٨٤	جمیلہ آرا سیم دختر شاہ جان قاجار غلہ اللہ	٩٦	حیات النساء سیم
٨٤	جمیلہ خاتون شیرازیہ	٩٧	حیالی زوجہ نور علی شاہ
٨٤	جمیلہ زوجہ شاہ سمعیل صفوی	٩٧	حاجیہ زوجہ فتح علی شاہ قاجار
٨٤	جمیلہ شاعرہ دہلویہ	٩٧	حلیہ از نساء مشہور اسلامبول
٨٥	حاجی قادیان دختر اسکندر پاشا	٩٨	حنیفہ بنت احمد بن داود
٨٥	حجی زنی مدنیہ است	٩٨	خدیکہ کبر اقم المؤمنین زوجہ حضرت مریم
٨٧	حلیہ خانم بنت علی پاشا از اہل بک	١٠٠	خاتون والدہ سلطان ملک عادل
٨٨	حجابی دختر بلالی استر آبادی		سیف الدین ابی بکر بن ایوب
٨٨	حجابی از نسوان کلپا یکان	١٠٠	خدیکہ الست دختر معصم عباسی
٨٨	حنساء	١٠٠	خدیکہ سلجوقیہ دختر داود بن سکاٹیل بن سلجوقی
٨٩	حمر و نام زینب الشعریہ است	١٠٠	خدیکہ بنت بدران
٨٩	حسانۃ التمیمیہ دختر ابو امین شاعر اہل بک	١٠١	خدیکہ بنت القیم معروف نامہ عزیز
٩٠	حسنہ از جواری ہمدی عباسی است	١٠١	خدیکہ بنت المامون
٩٠	حفصہ دختر خلیفہ ثانی از زوجات حضرت مریم	١٠٢	خدیکہ دختر ابوالقاسم النوری
٩١	حفصہ بنت حمدون	١٠٢	خدیکہ بنت عبدالوہاب

۱۱۸	دنا نیر جاریه ابن کناسه	۱۰۲	خرقاء محبوبه ذوالرمله شاعر
۱۱۹	دنیا جاریه عبدالسلام معروف بکین	۱۰۲	خرقاء الصغیریه زنی ز کباری بود
۱۲۰	دولت بانو سیم دختر محمد عظیم شاه	۱۰۳	خلیدة المکیه مملوک ابن ثماره
۱۲۰	بن اورنگت درس	۱۰۳	خنسار شاعره معروفست
۱۲۰	دینار زوجه عجاج راجر مشهور	۱۰۸	خازن الدوله زوجه فتحعلی شاه قاجار
۱۲۱	ذات الاذنین	۱۰۸	خوله دختر ثعلبه از صحابیاست
۱۲۱	ذات احوال از جواری بیرون رسید	۱۱۰	خوله خواهر سیف الدوله از آل حمدان
۱۲۱	ذات انکار لقب سیم بنت صبیح عمه زوز	۱۱۰	خوله بنت جعفر الخفیه
۱۲۲	ذات النطاقین اسماء دختر خلیفه اول	۱۱۰	خیره مادر حسن بصری
۱۲۲	ذلفاء از جواری خلفای اموی	۱۱۱	خیزران جاریه خلیفه عباسی
۱۲۳	ذلفاء	۱۱۱	خان زاده دختر میر یادگار
۱۲۴	ذلفاء جاریه ابن طرخان	۱۱۱	خدیکه خاتم زوجه کریم خان زند
۱۲۵	رابعه دختر ابن حجر عسقلان	۱۱۲	خدیکه دختر احمد بن الطنبغا
۱۲۵	رابعه بنت الحکیمین النخدیة	۱۱۲	خدیکه بنت الملک
۱۲۵	ریا العقیلیه شاعره بصریه	۱۱۲	خرانه دختر خالد بن جعفر بن قرطه
۱۲۶	رابعه عدویه دختر امیر العدیة	۱۱۳	خوله بنت الازور
۱۲۷	رابعه شامیه	۱۱۴	دارمیة الحجریه از بنی کنانه
۱۲۸	رابعه حیلانیة	۱۱۶	دلا شویب که سلطان مادر سلطان سلیمان
۱۲۹	رابعه صفهانی از سلاطین آل ساسانیان	۱۱۶	دفاق معنسیه
۱۲۹	رباب دختر امرء القیس	۱۱۷	دفره
۱۳۰	رباب زوجه اقلشر شاعر	۱۱۷	دشاد خاتون دختر تراش بن امیر چغان
۱۳۰	رباب دختر جمیله از بنی ذهل	۱۱۷	دشاد خاتون دختر امیر علی جلایر
۱۳۱	ربیعہ جاریه ابن رابیع	۱۱۸	دشاد شاعره
۱۳۲	ربیعہ زوجه زید بن عبد الملک	۱۱۸	دنا نیر جاریه خالد بن کلبی

۱۳۲ ربیعہ بنت النضر + رجب بنت یحییٰ القلیج
 ۱۳۲ ریحہ کاشانی و دختر بائف کاشانی
 ۱۳۳ رضیہ سلطان دختر شمس الدین لشمس
 ۱۳۳ رضیہ ازجاری عبدالرحمن ثالث
 ۱۳۳ رقیقہ بنت ابی صفی
 ۱۳۴ رقیہ ربیعہ حضرت رسول خدا
 ۱۳۵ رقیہ دختر حضرت امیر
 ۱۳۵ رقیہ دختر محمد بن علی بن ابی القشریہ
 ۱۳۶ رطلہ بنت زبیر + رطلہ بنت مثینہ
 ۱۳۷ ریاضت اکارث + رمیکہ
 ۱۳۸ روبستی + ریاضت غطفانی سلمی
 ۱۳۸ ریاضت سلمی + ریاضت سمعون
 ۱۳۸ زبیدہ خاتون دختر جعفر بن منصور
 ۱۳۹ زینب النساء سیم دختر عالمگیر پادشاہ
 ۱۴۰ زینب النساء سیم دختر عالمگیر
 ۱۴۱ سجاح بنت حارث موصلی کادغانی
 ۱۴۲ سوده بنت زمعه زوجہ رسول خدا
 ۱۴۳ سیدہ سیم بنت سیدنا ناصر جرجانی
 ۱۴۳ نواب عالیہ شاہ جهان سیم بیہ پاول
 ۱۴۵ شفا بنت عبداللہ بن عبدالمطلب
 ۱۴۵ شیرین بانوی عرم خرم و پرویز
 ۱۴۶ شہر بانو دختر زور و زورہ حضرت شہزادہ
 ۱۴۷ صفیہ زوجہ رسول خدا
 ۱۴۹ ضبیہ بنت خزیمہ بنت ثابت المضاری
 ۱۵۰ ضعیفہ معاصر حکیم آری + طلیحہ

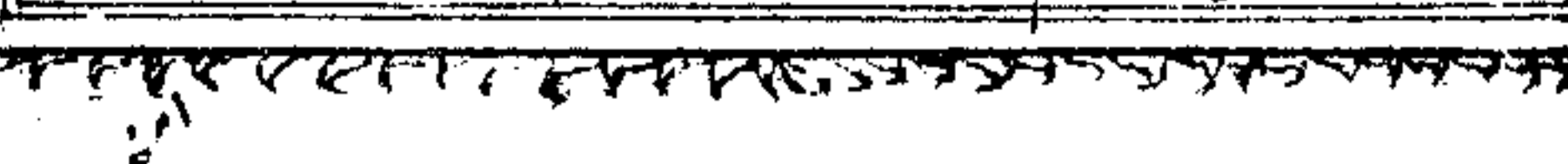
۱۵۰ عائشہ دختر خلیفہ اول
 ۱۵۱ عمرہ دختر سعد بن عبداللہ خدا
 ۱۵۱ عکرمہ دختر اطروش بن رواحہ
 ۱۵۳ فاقرہ زوجہ مرہ اسدی
 ۱۵۴ فاطمہ دختر اسود بن عبدالاسد
 ۱۵۵ قرۃ العین خلیفہ طایفہ بابیہ
 ۱۵۸ کناہکم + کاملہ سیم
 ۱۵۹ کثیر فاطمہ + لبابہ کبرا + لبابہ صغرا
 ۱۵۹ لبلی بنت حبیبہ لبلی حکیم انصاری
 ۱۶۰ مسمونہ زوجہ رسول خدا
 ۱۶۱ ماریہ بنت شمعون
 ۱۶۱ مقینہ دختر ہشام بن عروہ
 ۱۶۳ ملکہ دختر پادشاہ سببا
 ۱۶۴ میون بنت بجدل
 ۱۶۵ مہری زوجہ حکیم عبد العزیز
 ۱۶۶ مہستی از زمان مشورہ کبجہ
 ۱۶۶ باہ لقمام جندا پری از شاہ طکان
 ۱۶۷ نور جهان سیم بانوی عرم جہانگیر شاہ
 ۱۶۷ نہالی مصباح عرم سیم والدہ شاہ سلیمان
 ۱۶۸ علیختمت و کتوریا ملکہ اعظمہ
 ۱۷۵ ہند جگر خوار بنت عتبہ
 ۱۷۶ ہفت عقیقہ
 ۱۷۶ ہمدانی از سادات جرجان
 ۱۷۷ یاسمن نوزوجہ سیم عکرمی و اسفا

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

خامنه صنع که اوراق حبهان آید خلد را نیز بخیر است حسان آید

زهی کارنده قادر و برارنده قاهر که در شیشه امتحان صیرت بنات را جمال منی داد و در هند
بسیاری از ربات جمال و دیعه کامل از معرفت و کمال خدا و از دو دمان رسالت بتول عذرا
آورد و در خاندان نظم و عرفان ایجاد رابعه و خسا کرد افان ششس پرده نشینان را در فنون
فضایل و معارف اشیاخ معارف و مشایخ نمود و ابواب حکمت و ادب بر روی مجازات
عقایل کشود مستوره عصمت از و طلب کرد معصومه نامی گشت و جاریه بزم آرائی و دلربایی
خواست محبوبه کرامی شد بترنم و ترانه مغنیه طبعهای خادرا مشتعل ساخت و بشعله عشق عانیه قلبهای
جامدرا گرم و نرم نموده بگذشت ملکه را بر تخت ملوک نامدار نشاند و مردان روزگار را محکوم حکم
او کرده ایند تا با ایند که امر آن اوست و فرمان فرمان او قدرش بی پایان است عطیتش نسبت
بزنان و مردان یکسان حق این است که باید غافل نبود که در چنین زنان بوده اند که در زیر مقنع
کله دار پیا نموده اند در فهم حقایق اجتهادی کرده و در حل خواص تحقیقی انیق آورده لشکر شکسته اند
کشور گرفته اند صدکا کرده اند صد راه رفته اند و ارباب سیرز انما بدرستی ذکر می کرده اند
مصمم شدم که در حالات نساء مشهوره است قها کنم و به استمداد رجال اهل حق طرحی برای این نازک
از حسن اتفاق کتاب مشابیر النساء از مولفات ادیب سید محمد زینبی افندی بدست آمد ترجمه
اساس قرار داده معلومات خود را با بعضی تصرفات که بنظر فائز درست بیاید بر آن افزودم و
بنکارش احوال خیرات حسان ابتدا نمودم تو مردی واقف او باش ز حال زنان نیز آگاه
باش زن از فضل محمود عالم بود چه مردی بود کز زنی کم بود حرف الالف

آمنه بنت وهب ماد حضرت رسول الله صلی الله علیه وآله دختر وهب بن عبد مناف بن
 زهره بن کلاب بن مره بن کعب بن لوی بن غالب بن فهر سیب باشد زهره از اشراف قریش و برادر
 قضی بن کلاب است که جد بنی هاشم بود پس سلسله نسب آمنه چون سته لطن بالا رفت بحضرت خضر
 کاینات بنی اکرم صلی الله علیه وآله وسلم می پیوندد و مادر آمنه زهره دختر عبد العزی بن عثمان بن عبد
 الدار بن قضی است و مادر زهره ام حبیب دختر اسد بن عبد العزی بن قضی و مادر ام حبیب زهره دختر عوف
 بن عبید بن عویج بن عدی بن کعب میباشد آمنه در حسب و نسب و ملکه کرمت و ادب اشرف زنان
 عرب بود بلکه در علو شان بر تمام مخدرات عالم مقدم و هر گونه فضل و فضیلتی او را مسلم و کدام شرف از
 این فرزندتر که صدف گوهر رسالت و مطلع خورشید جهان فرو نبوت گردیده است با جمله حال
 صورت و کمال معنی آمنه سبب شد که حضرت عبد المطلب او را در سلک ازدواج جناب عبد الله در
 آورد و این منزلت را مخصوص فرزند سایر فرزای او کرد و ولادت عبد الله بیست و پنج سال قبل از عام
 الفیل است و در سال نوزدهم سلطنت انوشیروان عادل بوده چون عبد الله بن شباب رسید علاوه
 بر صاحت حسن منظر و ملاحظت و لطف مخبر و شان عالی و ثرا و متعالی نوری در جبین او ظاهر بود و هویدا
 می نمود که حضرت خاتم پیغمبران از صلب کرامت او قدم بساحت امکان خواهد نهاد و کون مکان را
 زینت خواهد داد و از این رو بیاگر از زمان عرب و نسوان قریش بمسیری و مزاجت او رغبت و وصل
 و موصلت او را بجان شایق و طالب بودند اما تقدیر الهی این سعادت غیر تنهایی را نصیب آمنه
 خواست این جمله سعادت را برای او بسیار است و بنا بر مسطورات بعضی از متوضین در شب جمعه که
 روز عرفه بود عقد زواج عبد الله و آمنه بسته شد و در همان شب زفاف اتفاق افتاد و پس از موافقت
 نوری که در جبین عبد الله بود پیشانی آمنه انتقال نمود و شکست بندگان حسن جمال عبد الله در شب از حرمان
 خویش محزون بودند و تلخی روز نمودند بلکه بعضی بستری و بیمار شدند و با نواع اسقام گرفتار گردیدند گویند
 رقیقه یا قیلید بنت نوفل بن اسد معروف با تم قتال از برادر خود رقیقه شعیده بود که در این اوان همیر اخر الزمان
 عرضه وجود را بقدم و بچو خود مشرف خواهد ساخت و رحمت عالمیان سایه بر سر جهان و جهانیان
 خواهد انداخت و از جبین پدر بزرگوارش نور نبوت درخشنده و لامع و سنمای رسالت از غره پیشانی
 او بیرون و بساط خواهد بود و وقتی جناب عبد الله با پدر فرخنده گوهر خود در احیای عرب گردش می نمود

شارالیهب آن نور را درنا صیبه عبدالقدید و مفتون مواصلت او کردید و آرزو کرد که حامل آن نور گردد و مظهر
ان نجبه ظهور شود و نجاب عبدالقدید عرض حال نمود و استدعای وصال ابواب مواعید کشاد و مال کثیری
و عده داوانا انخواستن با مول مقرون بقول بنیاد و عبدالقدید را بدین مضمون جواب گفت و در پی آن دو

امّا الحرام فالجیام دونه	والحل لاجل فاستینه
نکیف بالامر الذی بنعینه	یحیی الکریم عرضه و دینه

غیاث الدین خواند میر و حبیب التیر منوید انخواستن را فاطمه ختمیه از جناب عبدالقدید نمود و فاطمه دختر خرم ختمیه
از بنات کرام جمالی جمیل داشت و نبی کریم دارای فنون علوم و از کتب سماویه براو معلوم شده بود که خاتم
انبیاء از صلب شریف عبدالقدید بن عبدالمطلب بدینا خواهد آمد لکن روزی سر راه بر عبدالقدید گرفت و گفت
چه شود که مرا بخدمت و صحبت خود قبول نمائی و صد شکر گوید که از این راه مالکت آنی عبدالقدید در جواب فرمود
بعد از حصول اجازه از پدر اینکار شیر است اما در همان شب آمنه بان فحش نایل گشت و آن نور را حامل و
شامل روز دیگر که فاطمه ختمیه عبدالقدید را ملاقات نمود آن ملعان و ضیاء در پیشانی او نبودش
و معلوم کرد که آمنه آزاد را کرده و این موهبت باورسیده محمود شد و بشدت متعجب و مغموم به
عبدالقدید گفت من آن نور را خواهم بودم و آن سعادت را طلب نمودم حال که آن با دیگر است
مرا با تو کار نیست بر حق این حکایت را فاطمه شامیه و جماعتی طلبی عدویه نسبت داده اند بعضی از مورخین
نوشته اند چون خبر مزاجت آمنه و عبدالقدید منتشر شد و ویست نقرین ما بروی مشکین موسی از ملاقات
و رشک در گذشتند و راه آخرت بنشد خلاصه حضرت رسالت پناهی صلی الله علیه و آله در عالم
الفیل و سال قبل و چهارم سلطنت انوشیروان از بطن آمنه متولد شد و بیط زمین را بمیلاد مبارک
خود عبرت بهشت برین فرمودند و مشکلات کار عالم را با سالی حل نمودند و از اینجا که نوشته اند در شب
اول مزاجت آمنه دارای آن نور گشت و روح قدسی از آن ناحیه مقدسه گذشت تا پنج این
زواج نیز تقریباً بدست میآید و چهره در آئینه مطلوب نماید اما وقتی در اینجا هست و آن این است
که حضرت آمنه در دوازدهم ربیع الاول یا هفدهم ان علی الاختلاف با رحمل حامل نبوت فرو نهاد
و از اینجا است از ماه ربیع المولود میگویند و علمای امامیه را در وقوع این ولادت با سعادت
بشرح الاول اشکالی است خلاصه کلام ایشان آنکه اشغال نبوت از صلب عبدالقدید و تعاقب

لظنه

بلکہ مستحق

لفظہ شریفہ حضرت رسالت بنا مشہور علیہ است کہ در ایام تشریق اتفاق افتاده و آن عبارتست از ایام ثلاثہ بعد از روز نحر از ذیحجہ الحرام و چون طلوع جمال آن اقیاب سہ رسالت را در ماہ ربیع الاول پذیریم لازم آید کہ زمان حمل پانزده ماہ و اندی و یا سہ ماہ و چندی بوده باشد زیرا کہ اگر کثیر ولادت ربیع نخستین از سال لاحق بوده پس زمان حمل سہ ماہ علی التقریب طول یافته است و اگر ربیع سال بعد از آن بوده پانزده ماہ امتداد یافته است و بیچک موافق مذہب جعفری نیست و در رفع این اشکال سخنان کفہ اندزبده آہن این است کہ ہمانا مقصود از ایام تشریق کہ در ایجاب اخبار و آثار بدان تصریح میکند ایام تشریق از موسم حملی است و ذیحجہ وضعی کہ اہل جاہلیت سبیل نبی این تصرف را در شہور عربیہ میکرد و اندو اسلام این امین زشت را نسخ نمود قال اللہ تعالیٰ
إِنَّمَا النَّسَبُ زِيَادَةٌ فِي الْكُفْرِ يُضَلُّ بِهِ الَّذِينَ كَفَرُوا وَإِذَا وَلَّوْهُ عَامَا لِيُوَاطِّئُوْا عِدَّةَ مَا حَرَّمَ اللَّهُ زَيْنَ ظُهُمُ سَوْءَ أَعْمَالِهِمْ وَاللَّهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الْكَافِرِينَ بعبارة اخرى ماہ اتفاق و لفظہ شریفہ فی الواقع نفس الامر حجب الفرد بود است کہ قبایل عرب انرا بحکم نبی ذیحجہ الحرام قرار داده بودند و مناسکت حج بجای میآوردہ اند و تحقیق مسئلہ و رفع اشکال و معنی نبی و کیفیت آن و رسموی کہ در ایجاب داشته اند و خطبہ کہ حضرت مقدس نبوی در نسخ این امین کرده اند در جای خود از کتب تفاسیر و اخبار و دفاتر تواریخ و آثار مشروح است خلاصہ وفات آمنہ و رسالت ششم ولادت با سعادت حضرت رسول صلی اللہ علیہ وآلہ اتفاق افتاد و این آیات را در مرثیہ اور و جوانان سروده و از خصایل حمید و جوانمردی او اہنا نموده اند بدیت

ذات الجمال العفة الرزینہ	نبکی الفتاة البرة الامینہ
ام نبی اللہ ذی التکینہ	زوجہ عبد اللہ والقربینہ
صارت لذی خضر ہارہینہ	وصاحب المنبر بالمدينہ

صاحب کتاب مواہب لدینی نویسد حضرت آمنہ در حال احتضار در جمال مبارک سید عالم صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم نظری نمود و این آیات می سرود

یا بن الذی من حومۃ الحمام	بارک فیک اللہ من غلام
فودی غداۃ الضرب بالسہام	بجانبون الملک المنعام

بمائة من ابل سوام
فانت مبعوث الى الانام
تبعث في التحقيق والاسلام
فالله انهاك عن الاصنام

ان صح ما ابصرت في المنام
تبعث في الحل وفي الحرام
دين ابيك البر ابراهام
ان لا تقال بها مع الاقوام

اما خلاصه شرح قرعه انما ختن با تير و سر بهايافتن حضرت عبداللہ بکيصد شتر ميت که حضرت عبد
المطلب جدا مجد رسول اکرم وقتی چاه زفرم را که تدقی مسدود بود در خواب دید خواست آنرا باز نماید
قریش بممانعت جنک برخواستند او گفت پروردگار را کرده نفر فرزند من عطا فرمائی که مراد
اینکار خیر آمد و توانست نمود کی از آنها را در راه قربانی گنم خداوند با و دوسپهر کرامت فرمود و هنگام ادک
نزد در رسید با تیرمائی که عرب آنها را اقواح و از لام مینامند قرعه کشیدند و بنام عزیزترین بخت
عبداللہ درآمد بصوابید عقلا میان ده نفر شتر که خونجهای بکیفر بود و عبداللہ قرعه زدند باز با اسم عبداللہ
درآمد عمل او مرتبه مکرر نمودند و در هر دفعه ده شتر فروزدند بار دوم قرعه بر شتران افتاد و عبداللہ بکيصد
شتر از مرگ نجات یافت و از آن روز خونجهای بکیفر بکيصد شتر گردید و نظر بانمقدمه و دستان
حضرت اسمعیل علیه السلام است که شخصی بختبرت رسول صلی اللہ علیہ وآلہ ابن الذبیحین خطاب کرده
و بنا بر عقیده او ذبیح اسمعیل بوده است نه اسحق برخلاف معتقد مجی الدین عربی و جماعتی
که اسحق را ذبیح الله دانسته اند

آمنه بعد از سرودن ابیات مذکوره گفت کل حی میت و کل جدید بال و کل کسیر یفنی
و اما میثه و ذکر ی باق و قدر کت خیر او ولدت طمرا
کویند این آخر کلام آمنه بود پس ازین گفته راه سرای دیگر پیو و از اشعار آمنه ابیات مسطوره در
ذیل است که در مرثیه شوهر بزرگوار خود عبد اللہ به نظم در آورده

عفا جانبنا بطیاء من ال هاشم
دعت المنايا دعوة فاجابها
عشيتة راحو یجملون سریرة
فانتك غالت المنون وریبها

وجاودر لحدًا خارجًا فی القمام
وما تركت فی الناس مثل ابن هاشم
تقاوده اصحابه فی الشراحم
فقد كان معطاء كثير الشراحم

بطحای مکة عبارتست از اراضی بامین کوه ابو قیس و جبل احمر که آن دو را ایشان گفته اند و اشراف قبرین در این اراضی کانی داشته و معروف بقبرین البطاح بوده اند و بعضی ازین قبلیه که در خارج مین جبین ساکن بوده اند اشراف قبرین الظواهر نامیده اند و شهاب خفاجی در حالات ایشان و علوم مقام و مرتبت والدین حضرت رسول گفته است

في الجنة الخلد و دار الثواب
في الجوف تنجي من اليم العذاب
حاملة تصلي بنا بالعقاب

والدي طه مقام علي
فقطرة من فضلات له
فكيف ارحام له قد غدت

از او زوجه شجرین باذان و عمرزاد و فیروز دلی است که از نجای اصحاب بوده در او فرزندان حضرت رسول صلی الله علیه و آله که اسود علی با دعای بتوبت برخواست این چون منشا اثری گردید اسم او در تواریخ نامزد و بعضی کتب بجای از او مرزبان نوشته اند ولی چون در کامل ابن اثیر از او میسنگار در اینجا هم همان اسم چشمی باشد عاصم در سیرة جلی از او از وجه نفس باذان نوشته ولی این قول خالی از صحت است تا فیروز دلی و شجرین باذان اصدا از شاه سمرقند بودند وقتی که باالی حبشه برین استیلا یافتند کسری شجرین را لشکری مأمورین نمود که حبشهارا طرد نمایند و این دو نفر اسرار داری سپاه عجم داد و اندازین بماندند و مینمایانها را بنامیدند و مقصودشان ابناء فرس متولد شده در آن مملکت بود و در زمان حضرت ختمی مآب فیروز و شجرین باذان بشرف اسلام مشرف گردیدند بنین اسمقال آنکه باذان پدر شجرین کسری حکومت داشت در سال هفتم هجرت حضرت رسالت پناهی صلی الله علیه و آله نامه با بسلاطین طرا نوشته آنها را بدین مبین اسلام دعوت فرمودند از جمله نامه هم کثیر و پرورد مسطور داشتند و خسروانی احترامی کرد و نامه را درید و باذان نوشت شخصی را که در حجاز دعوی نمیری بنامید زدن نوشت باذان غریبه بخت رسول خدا نوشت و عرض کرد که عاجلا بطرف خسرو غریمت فرمائید و انصیه را باد و نفر مأمور بدین منوره فرستاد چون مأمورین بحضور مبارک آنحضرت شرف جستند و مکتوب را تقدیم کردند حضرت فرمودند خداوند شیر و پیر پرور را بر پدرش مسلط نمود و او را با بود ساخت و عقوبت دولت اسلام همان نواحی را که در کت بتعیت خسرو بوده مستخر فیما ند شما باذان بگویند دین اسلام را قبول نماید مأمورین همین بازگشته آنچه شنیده بودند گفتند چند روز بعد از ورود آنها برین فرمانی از شیر و پیر باذان رسید و در آن بلاکت خسرو را اعلام و اظهار داشته بود که مستعرض سمنیر

باذان
مناجی ائمت اله
چون از شاه سمرقند
بماندند

حجازی نباشید باذان یقین معجز حضرت نبوی صلی الله علیه و آله حاصل نموده شرف اسلام مستعد و از حجاز
 آنحضرت بولایت مین منصوب گردید و آنها که اندامی ایرانی با او همراه بودند سعادت ایمان فایز آمدند باذان
 نازده بود و ولایت مین داشت و بعد از آن حال او چند نفر بجای او نصب گشته و فرزند او و والی شهر صنعا
 بود اما فیروز دیلمی او نیز در وقتی که بموجب امر و اشاره کسری برای استعلام احوال سیدانام علیه الصلوٰة
 والسلام بدرینه منوره رفت بسول اسلام کرد گویند وقتی که دو نفر نامور باذان چنانکه پیش ذکر شد بحضور
 حضرت رسالت پناهی مشرف شدند ریش خود را تراشیده بودند حضرت بیدید اگر اه در حنا
 دیده فرمودند با مگر ریش بسیل خود را تراشیده اید عرض کردند با مرتب خود یعنی خسرو پسر حضرت
 فرمودند مرتب من امر کرده است ریش خود را بجای گذارم و بسیل خود را بر تراشم
 اما اسود غنسی اسمش عهدت و سپهر کعب بن عوف از قبایل مین و از عشایر بنی مزحج و منسوب بطایفه است
 معروف بعتش و او مردی مشعبد بوده ابتدا قبول اسلام نموده پس از حجه الوداع مرشد گردید بسبب مبارکی
 که در شعبده داشت با طلاقت لسان کارها کرد و چیزها گفت و دعوی نبوت نمود و با ضلال و فریب
 عوام پرداخت و از آنجا که همواره با نقاب بود او را ذوالنخار می نامیدند چه خمار و عربی با چهره است
 که سر را بدان پوشند گویند اسود غنسی را حماری بود معلم هر وقت با او می گفتند سجده کن سر بر زمین می گذاشت و چون
 می گفتند سرگین بیند از اطاعت می کرد و بد بخت او را ذوالنخار هم گفته اند و از عجایب آنکه زنهای همراه که
 به اسود معتقد شده بودند سرگین خمار اسود را بسرو صورت و لباس خود بجای عطریات می مالیدند با جمله
 بد و امر تبیله مزحج به اسود کرد و بدند و او قوی گرفت و با بالی بخران جمله نمود و عمر و بن صارم را که از حجاب
 حضرت رسول صلی الله علیه و آله بران قبیله حکومت داشت اخراج کرد پس از آن عازم صنعا شد و آنجا
 بتصرف در آورد و شهر بن باذان و والی صنعا را با پدر زن او بدان نمود و مأمورین اسلامی مین آشفته حال گردیدند
 و مساوین حیل که با حضرت رسول اهل مین را احکام و فرائض دین مبین اسلام می آموخت از مین حرکت
 کرده در بلده نارب با بومی شغری پوست و بر دو با هم بخت نموت فرار کردند اسود غنسی بعد از آنکه
 شهر بن باذان را در صنعا بگشت آزاد و زوجه او را قهر او بگشت از دواج خود در آورد اما الفتی فحاشین
 حاصل نشد چه آزاد نمیتوانست بقاتل پدر و شوهر خود رغبت و مهری بمرساند خلاصه چون طغیان
 اسود غنسی در مدینه بسمع مبارک حضرت نبوی رسید نقل او امر فرمودند و بدلات از او و مین

فیروز دلی مقتول شد اسود شراب میخورد و غسل جنابت میکرد و از آنجا که شرح حال او مفصلاً در کتب
سیر و تواریخ مسطور است ما زیادہ متعرض نشدیم ہمینقدر گوئیم کہ بنی مذحج قبیلہ از کاتبانہ بودہ اند اما آنست
کہ در او اخر حضرت رسول ص و بعد ہا براہ ارتداد رفتند و بفساد پرداختند باز وہ فرقہ بودہ اند و
در کثاف در تفسیر آیہ ارتداد کہ در سورہ مبارکہ مائدہ واقع است این شرح مرقوم و محرز از بی قاضی
بیضاوی و ابوالسعود عمادی نیز در تفسیر خود انرا از کثاف نقل کردہ اند چون خالی از آہستی نیست
در اینجیل نکاشتہ میشود

از بازوہ فرقہ کہ مرتد شدند تہ فرقہ در عہد حضرت رسول ص بودند و آنہا بنی مذحج و بنی حنیفہ و بنی
اسد میباشند رئیس بنی مذحج اسود عسلی بود کہ تمام خطہ مین را تملک نمود و اجمالی از احوال او نکاشتہ
شد و شبی کہ بقتل رسید رسول ص اہالی مدینہ را از ہلاکت او خبر دادند و اصحاب خشنود گردیدند و روز
بعد از ان حضرت نبوی اشغال فرمودند و پس از قلیل زمانی خبر قتل اسود در مدینہ منورہ شایع شد
یعنی از طریق عادی این خبر باین محل رسید

رئیس بنی حنیفہ مسیلہ کذاب بود کہ ادعای نبوت نمود و بجام پیغمبران نوشت من سید رسول شدم
الی محمد رسول اللہ اما بعد فان الارض لصفہالی و لصفہالک حضرت در جواب امر قوم فرمودند
من محمد رسول اللہ الی مسیلہ الکذاب اما بعد فان الارض لہم یورثان من بشار من عبادہ و العاقبتین
مسیلہ را عساکری کہ خلیفہ اول مدفع او مامور کردہ بود مقہور و مقتول نمودند و قاتل او ہمان شخص وحشی
نام بود کہ حمزہ را در غزوہ احد شہید کرد و از اینرو وحشی کہتہ است من در زمان جاہلیت خود بہترین
مردم را کشتہ و در اوانی کہ مسلمان بودم شناس را بقتل رسانیدم

رئیس بنی اسد طلحہ بن خویلد بود و او نیز دعوی پیغمبری نمود و خلیفہ اول خالد بن ولید را بدفع او مامور
کرد طلحہ پس از قتال بشارم کرجیت و بعد بانام و نائب و مؤمنی صاحب شد بہفت فرقہ از مردین
در خلافت خلیفہ اول راہ ارتداد پیش گرفتند و خلف طاہفہ عینہ بن حصن فراری بودند و طاہفہ
قرہ بن سلمہ القسری از تہید غطفان و طاہفہ فجاہ بن عبدیلیل از قبیلہ بنی سلیم و طاہفہ مالک
بن ثویبرہ از قبیلہ بنی ربیع و طاہفہ سجاح دختر منذر کہ از بنی تمیم بود و ادعای نبوت نمود و طاہفہ
اشعث بن عقیس کندہ و طاہفہ بنی بکر بن وائل کہ حطم بن زید ریاست آنہا داشت شراب بہفت

و غسانیا

طایفه در زمان خلیفه اول رفع شد یک طایفه هم در زمان خلافت خلیفه ثانی طریق اردو پیوند طایفه
 جمله بن ایمن از قبیلہ عثمان بودند بیلہ با آن کہ بشرف اسلام مشرف شده بود و مرد شده بروم رفت پوشیده
 نباشد کہ بعضی از ارباب سیرت میر طلحہ رئیس قبیلہ بنی اسد را در عهد حضرت رسول صلی اللہ علیہ وآلہ
 ما مورث خالد بن ولید دانستند و این وہم است و تحقیق خالد از جانب خلیفہ اول بانکار ما مورث
 اما شرح حال سجاج دختر منذر و حرف سبیل ساید و در احوال جمله بن ایمن بعضی را عقیدہ اینکہ او آخرین
 ملک عثمان بودہ این طایفہ را بنی حنفہ میگویند لکن اہل تحقیق گویند این سلسلہ با دشاہی نہ داشت بلکہ
 تابع قیصرہ روم بودہ و از جانب آنها ولایت یافتہ در حوالی شام حکومت کردہ و جبکہ آخر شخص آنها
 و قصبہ جبکہ کہ فیما بین اوقیہ و طرابلس شام واقع است با سم او موسوم و بدو منسوبت و بلادی کہ در تحت
 حکومت جبکہ بود در زمان خلافت خلیفہ ثانی ضمیرہ ممالک اسلام شد و جبکہ خود قبول اسلام نمود و بدینہ نمود
 آمد و با خلیفہ ثانی عنایت حج کرد و در انشای طواف شخصی از قبیلہ بنی قریظہ ہوا از از جبکہ را کشیدہ جبکہ غضبناک
 شد و سبلی بصورت شخص زد و وہان و مینی اورا خون آلود ساخت شخص خلیفہ ثانی تظلم نمود و خلیفہ جبکہ را گفت
 مدعی خود را راضی کن و گرنہ قصاص خواہم کرد جبکہ گفت من از انبای ملوکم و خصم من از رعایا چگونه مارا در
 تہ قرار مید خلیفہ گفت اسلام شمارا و یکدہ قرار دادہ جبکہ گفت من امیدوار بودم بعد از قبول اسلام
 بر غیر تم تہیف مید خلیفہ گفت من طور است و اسلام اغریبا شد جبکہ گفت من این حکم کردہ و باطلہ گذرا مید و
 غیبتہ جد شدہ ہمان شب بادوست و پنجاہ نفر از کسان خود از راه شام بقطیفہ طینیہ رفت و مرد شد
 و بعد با پشیمان شدہ این آیات را انشاء نمود

حضرت بعد الحق عاد اللطمة	ولم يك فيها لوصرت لها ضرر	و ادركني فيها الجاح حمية
ابعت بها العين الصيحة بالعود	فيا ليت ما لم تلدني وليتني	صبرت على القول الذي قاله عمر
ويا ليتني ارضى الخاضق تقفوة	و كنت سيرافي سبعا و مضر	ويا ليت لي بالشام ادق معيشة
اجالس قومي اهل السمع و البصر	ادين بما د اتوا به من شرعة	وقد يجلس العود الضجور على الدار
نہ جملہ کفہ است		
اخذت بالجمعة رأسا ازغرا	وبالثناء الواضحات الذرد را	
وبالطويل العمر عمر اجیدا	كما اشترى المسلم اذ تنصرا	

در شواهد کشف و تفسیر کریمه اشتر و الضلالة بالهدی و لا تشر و آیات التذمنا قلیدا مسطور است
 که اشتر بمعنی استبدال است و مقصود جمله میس باشد که باین امر شافع پرداخته است
 اسپه خاتم مظهره مجله جلیل الشان مادر خاقان خلد اشیمان فتحعلی شاه طاب ثراه و از نساء محترمه
 طایفه یوخاری باش و بزرگی و بت خیرات مشهور و معروفست در تمام عمر با اعمال حسنه و عبادات و بت
 عطیات مشغول بود و در او اخزندگانی یعنی در سال هزار و دوست و سیزده در غره ذی حجه غزیمت عتبات
 نمود و در او اوسط همان ماه موکب خاقانی نسبت خراسان حرکت کرد و فوت معظمه رضوان الله علیها در سال
 هزار و دوست و هفده در طهران اتفاق افتاد و نعش او را بجفت اشرف حمل نمودند پدربشار الیها محمد خان غزاله است
 اسپه دختر جبار الدین صاحب بن ابی المنتور نیز محدثه و از اشیاخ علامه سیوطی میباشد یعنی علامه
 مشارالیه از او اخذ حدیث نموده است و آوات او در سال هفتصد و نود و هفت هجری در کوه مظنه او با
 الله شرفا و تعظیما اتفاق افتاده و مادر قاضی که جمال محمد بن نصیب ما بود و است

اسپه خاتم از زوجات خاقان خلد اشیمان مغفور فتحعلی شاه طاب ثراه و از معقوبات دایمی حضرت
 خاقانی و خواهر مرحوم امیر خان سردار و دختر فتحعلی خان قاجار و لو بود و در جلالت و بزرگواری بهال
 و نظیر داشت و ازین بن طاهر کوهر تابانک وجود نواب غفران آاب عباس میرزای نایب السلطنه طیبیه
 منجبه قدم بعرضه عالم بناده فروغ بخش این مملکت کردید مشار الیها با انواع خیرات طبعار غیب و مایل
 و اعمال خیریه را در هر حال طالب و فاعل بود تا بدو و زندگانی نمود رضوان الله علیها اوله حضرت
 نایب السلطنه عباس میرزا روز چهارشنبه چهارم ذی حجه سنه هزار و دوست و سه هجری بوده

آغا کوچک صبیحه مرحوم شاهزاده سیف الدین میرزا منجه ایست با ذوق و کمال طبعی موزون و در نظم فنون
 شعر مانی دارد و مادر مشار الیها سماه باغا صبیحه مرحوم میرزا عبدالکریم بن میرزا عبدالوهاب معتمد الدوله
 متخلص بنشاط و مادر میرزا عبدالکریم از سلسله جلیله و هویه بوده پس نسب این شاهزاده خاتم از طرفی بجاقان
 مغفور فتحعلی شاه طاب ثراه و از طرف دیگر مرحوم معتمد اوله نشاط و خانواد و صفویه میرسد اینر باعی ازو

در روز جزا دوزخ و محشر باقی است	کویند بهشت و حور و کوش باقی است
جنت به محبت همسیر باقی است	دوزخ چه بود بغض علی و آتش
اغاباجی از زوجات محترمه خاقان خلد اشیمان مغفور فتحعلی شاه البسه الله طلل النور و دختر مرحوم	

ابراهیم خان جو ایشیر شوشی بود و همه خدام حرم خاقانی نهایت حرمت و عزت را نسبت بانیزان می
 و منظور میداشتند چه نیزان با کمال تحمل و شکوه بچرم حضرت خاقان داخل شد و زیاده از دوستی نفر
 خادم و نوکر با خود آورده بود که همه مردمان رسید و نامی بودند از جمله ملک بیگ از بزرگان قباغان
 سمت وزارت انخدره داشت و نهایت مقید بود که خلاف ادبی خزنی از کسی نسبت با و سرزنش
 و بنابرین قصری در حوالی اما مزاده قاسم بنا کرده و غالباً در اینجا اقامت بنمود و العجب که نیزان با کمال
 لیاقت و شایستگی و بزرگی که داشت بمضا جنت حضرت خاقان نایل گردید و تا آخر عمر بکبر بود گویند
 شب زفاف چون فقط بچند کلمه سوال و جواب گذشت صبح اغاباجی این شعر ترکی غیر موزون بطور کلی بخاقان
 یارم کچه گلدی کچه قالدی کچه کیتدک ^{همچو پند} عمرم تیه گلدی کچه قالدی نیجه کیتدک
 خلاصه مبلغی از جایده تم و توابع بطور سیوغال به اغاباجی و بستگان او محبت شد و در تم بماند و از اینجا
 که خود فرزندی نداشت از شاهزادگان عظام کیکاوس سیرزاد و مرصع خانم با برسم پسری و دختر بی او و
 یعنی خواهرزاده اغاباجی را در جباله مناکحت کیکاوس سیرزاد آوردند و مرصع خانم را به عباسقلینان معتد
 الدوله جو ایشیر نواده ابراهیم خان نامزد کردند و این دو شاهزاده داماد و عروس اغاباجی شدند معروف
 که حضرت خاقان مکرر سفر نمودند از خوشی با این زن خوشوقت و مشغوم و غلیجه این گفته بعد با بطور رسید
 و اقوام اغاباجی خدمات عمد بعضی از شاهزادگان اولاد خاقان نمودند و بعد در میان سلسله جو ایشیر و
 شاهزادگان ال خاقان وصلتها شد که هنوزان رشته مشکم و استقامت دارد خلاصه اغاباجی
 صاحب طبع و کمالات بود و در نظم و شعر مهارتی داشت و اشعار مسطور و در ذیل از نتایج افکار او

<p>خرم ان کو بسر کوی تو جاسے دارد بسفر رفت و دلم شد بجزس ناقه او سوختم از آتش غم ناصحان کی ز منع تا حشر نویسند اگر می نشود طے</p>	<p>که سر کوی تو خوش آب و هوای دارد رسم این است که هر ناقه درانی دارد و لها سیرنی بر آتشم دامن برو خاموش باش و لها نه دفتر حسن تو نه طومار منده اتم</p>
--	---

افغانی عاشق چلبی در تذکره خود می نویسد افغانی زنی صاحب طبع بود و از فصحا و بلغاشم دره میشود
 ولی شرح حال شعری از ان در میان نیست ^{صمن} زوجه این دینه است و این دینه از شعرا
 صدر اسلام و نام او عبدالدین عبید الله بود و دینه اسم مادر او است گویند دینه را ابتدا زنی بود که

بود و مسماة بجماء پس از بخشش از او آمنة را خواست و در جماله نکاح خود در آورد و آخر الامر جماء این
دین را مقتول ساخت اما آمنة صاحب طبع و شاعره و از فضیله بوده و زیاده از حد متعارف با این
دین و محرم و محبت داشته و محاورات شاعرانه بنامین زوج و زوجه واقع شده چنانکه وقتی در مجلسی این سائرا

وانت الذی اخلقتنی ما وعدتني
واپوزتني للناس ثم ترکتني
فلو کان قولیکم الجسم قد بدا
وبعضی ایات رائقه و یک از این در کتاب غنی
تجاهلت و صلیحین کلامت عیاتی
ولی من قوی الحبل الذی قد قطعه
ولکنما اذنت بالصرم بعنة

خطاب با این دین و آمنة و انشا کرده است
واشمت بی من کان فیک یلوم
طعم غرضاً اذنی وانت سلیم
مجسمی من قول الوشاة کلوم
و ترجمین الاسواق نگاشته شده و این شعر عارفانه است
فهل اصرت الحبل ذانا ابصر
نصیب لی ای و عقل موفر
ولست علی مثل الذی جئت اقدر

اغاسیکی دختر میرزا میرانشاه کورکانی و زوجه
سعد و قاص از امرای کورکاتیه بود در سال شصت و بیده که قره یوسف ترکان نامه سلطان بختیار گرفت
امیر بطام جاگیر که از طرف شایرخ کونوال قلعه بود فرار از روی نمود و خود را بسعد و قاص رسانید سعد او را
حبس کرد میرزا شایرخ متغیر شد حکم باستخلاص او داد سعد اطاعت نمود و از خوف میرزا شایرخ بطام را
با خود بریز بر قره یوسف چون مصمم عراق عجم بود بطام را از بندجات داد و پسرش را که از فرخ نام
داشت با فوجی از ترکه بقم فرستاد که اغاسیکی را به تبریز آورد اغاسیکی چون بی بود و میدانست قره یوسف
و دشمن خاندان اوست با غلامان خود مسلح شده ترکه را بگرفت و سرهای ایشان را بریده نزد میرزا
شایرخ فرستاد میرزا شایرخ کاغذی به اغاسیکی نوشته در عنوان این شعر را مسطور داشت

لفضلت للنساء علی الرجال

ولو کان النساء بمثل هدی

اقابیکم از نساء عالی درجات برات و صاحب طبع موزون بوده این شعر از افکار اوست

وای از ان لعلی که هر دم میخورد خواب ازو

آه از ان دای که دارد درشته جان تاب ازو

آمنة بنت الدین همو جی المحلی دختر شرف الدین موسی بن احمد بن محمد الانصاری الدیه همو جی المحلی است
پدر او از اعیان علماء و خود آمنة محدثه و از اشعیان علامه سیوطی است و علامه مشارالیه از واختران

کرده و محلی که مشارالیهام بدان منسوبست از بلاد مصر میباشد و از آنجا است جلال الدین مخمفتر رحمه الله علیه
 آمنه رطیه زنی عارفه و تقریباً در سال ولایت هجری زنده بوده و او را صاحب مقامات و کرامات
 میدانند گاه گاه بر یاریت بشیر بن حارث که از معارف اولیا میباشد سیرفته و در یکی از تذکرها می
 نویسند احمد بن حنبل و قتی بعبادت بشیر بن حارث رفته با آمنه در آنجا ملاقات کرده است و مناسکی
 دعای خیر از او نموده است رتبه که آمنه مشارالیهام بدان منسوبست یکی از بلاد شام میباشد و علاوه بر
 این چند زن که مسماة با آمنه بوده اند چند زن صحابه نیز بهین اسم نامیده شده از جمله آمنه بنت الازرقم
 و آمنه بنت الخلف الاسلمیه و آمنه بنت قیس و آمنه بنت سعد و آمنه بنت ابی الصلت و
 آمنه بنت عفان و آمنه بنت قیس میباشد و ابو الفرج اصفهانی صاحب اخانی را عقیده آنکه
 حضرت سلیمه بنت احسین علیه السلام نیز مسماة با آمنه بوده اند آمنه بنت علی از نساء محدثه و حضرت
 علی بن عبدالغزیز دمشقی است که در حداد اسماعیلی مذکور در کتاب انباء الغر و انباء العر از تصنیف ابان حجر
 محدث و مذکور است محدثه مشارالیهام در مجلس اسماعیلت صنفان و عبداللہ بن ابی الثائب و بعض دیگر
 از محدثین حاضر شده و استماع حدیث نموده و خود تعلیم علم حدیث پرداخته در اوایل سال هفتصد و نود و
 هشت هجری در گذشته است آنی فاطمه خاتم از نسوان دارالتعاود و اسلامبول و دارای علوم و
 طبع شعر بوده از آل حسن یعنی از نسل خواجه سعد الدین حسینی صاحب تاج التواریخ است امیر خانام
 او را در سلک ازواج در آورده و پسری از او بوجود آمده امیرانازاده که دارای مقامات غلیظه
 گردید ابتدا بخدمت دولت مشغول بتدریس اشتغال داشت و بعد با ترک این شغل کرده بقضاوت
 سنیکی شهر مامور شد و مادرش آنی فاطمه خاتم در سال هزار و صد و بیست و دو در آنجا وفات کرد خلاص
 مشارالیهام بزبان ترکی عثمانی صاحب دیوان مرتب است در تذکره با منتخب اشعار او درج و ثبت

شده این دو بیت از دست که نوشته میشود	خیال عارضه کرده صحن گلستان
اچلمش شرحه لر سینه محل ارغوان در	امید و صلتک ای قاشلری ای سینه دن بجز
خیال تیر غمزنک اینا خاطر نشان در	ای ملک دختر ابراهیم بن خلیل بن محمود

و همیشه شیخ جمال الدین بن الشیرکی مشهور است اینان محدثه و معاصر این حجر عقلمانی بوده و با این حجر
 ملاقات و محادثه نموده در ربيع الآخر هشتصد و پانزده هجری بوده است آینه عقلمانی

دختر عقیل بن ابیطالب برادر بزرگ حضرت امیر المؤمنین علی علیه السلام بوده و در میان زنان بنی هاشم
بفصاحت شمرتی داشته مع ذلک اسم او بدرستی معلوم نیست روزی که اهل بیت حضرت سید الشهدا
علیه السلام از سفر شام به مدینه منوره معاودت نمودند ابنه عقیل با جمعی با استقبال آنها آمد و در
وقت ملاقات که بنوحه وزاری بر او اخطابیات فرمود که منتهی بحال فصاحت و استانتا کرد

ماذا فعلتم وانتم اخرا لامم
منهم اساری و صرخی خنجر جوابدم
ان تخلفونی بسوء فی ذوی رحمی

ماذا تقولون اذ قال النبی لکم
بعترتی و باهلی بعد مفتقدی
ما کانهذا جراتی اذ نصحت لکم

تیز از قرآن مسطورات کامل ابن اثیر و کتاب مختصر و عمه المختصر و بعضی از کتب معتبره دیگر مشهور و مسطور

اترجوا امه قتلت حسینا

در اینجا از ابنه عقیل است شعر

اما صاحب تاریخ طبری این شعر را بام کلثوم

شفاعة جده یوم الحساب

بیت حسین علیه السلام نسبت داده و در طبقات شعرائی بجزرت زینب خواهر آنحضرت منوب داشته
و بعضی هم از جناب ساینه دانسته اند ابنه غیلان دختر غیلان بن سلمه و ستمائة به بادیه و اقبلیه بنی
ثقیف است این بن صحابه بوده و بواسطه سمن و میل برینت شجرت یافته و در آن زمان در میان زنان
اسدی نبود که از ابنه غیلان و از فارعه دختر عقیل ثقیفیه مژین تر باشد و همه بنوان بر آرایش و زینت
این روزن غبطه و حسد میزد و بجهت فریبی که ابنه غیلان داشت در حق او میگفتند اذ اجلست تبکنت
یعنی هر وقت این زن می نشیند مثل امنیت که خیمه و چادری بر پا کرده باشد وقتی که عبداللهدین میسر
برادر ام سلمه در خدمت حضرت رسول اعزمت فتح طایف نمود بیت نام بخش او را بگرفتن
ابنه غیلان تشویق و تحریص کرده گفت اذ افتحتم الطائف فعلیک بابنه غیلان فانها اذا اقبلت
اقبلت باریع و اذا ادبرت ادبرت بثمان یعنی وقتی که طائف را فتح کردید تو ایستاده دختر غیلان
را بخوابه و بوقت رو بطرف شخص آید چهار شکر از شکم خود بنماید و چون پشت کند پشت چپ این را خاتمه
اشکار سازد گویند زمان قبل از آنکه بیت این کلمات را بر زبان آورد او را از غیر اولی الاربه میدانستند
یعنی در او شبیه شهوت و میل بزنان فرض نمیکردند لهذا از او جهت ناسب نمینمودند پس از آن در حالت او
ریب و تردیدی حاصل کرده و بیت از هر دو مسطور و شد کامل ابن اثیر بجای کلمات مسطور و در فوق

عبارت ذیل را از هیئت خطاب عبداللہ بن امیہ نقل نمایند آن فتح اللہ علیکم الطائف رسول اللہ ان
 یفکک باویہ بنت یحییان خانما بیضا شموع بخلاء ان تکلمت تعنت وان قامت ثمت وان مشمت
 ارجعت وان قدمت ثمت یقبل یاربیع و تدبر بثمان شغیر کالافحوان یمن علیها کالقعب للمکفاء یعنی
 اگر خداوند فتح طائف را نصیب شما کرد از حضرت رسول صلی اللہ علیہ وآلہ درخواست کن که از غنیمت
 باویہ دختر عیدان را حصه تو قرار دهد چه او باریک میانی است شکفته طبع و خوش چشم چون تکلم کند
 آوازی مطبوع از او مسموع شود چون بر خیزد سر و رانانند که متمایل گردد وقت فرا میدن بیستون حراج
 شعبیه است درگاه نشستن مانند خیمه قبه دار و بنیانی است سوار باشد چون فراز آید چهار سخن در شکم نماید
 و اگر پشت کند هشت چین در خاصرتن او پدید آید و ندانش کل افحوان شباهت دارد و می
 دورانش گاهی و از کون است باید دانست که سیت بختی ضرب المثل است و در مجمع الاشغال میرسد
 در میان امثال مطور است که (اخنک من بیت) اخنت المزنی من بختیم میم و فتح زان
 می باشد و اخنت المزنی بمشیرة ابو ابراهیم المزنی است که از اصحاب شافعی بوده در مختصر طبقات
 سبکی چند نفر زن شافعیه را نام میرد که در علم فقه و دارای مرتبتی بوده اند از جمله اخنت المزنی است
 که در مسئله زکات معین در فتوای شافعی شرطی افزوده و تصریح کرده است بروایتی این زن
 در مجلس شافعی حاضر میشده از سلان خاتون خدیجه سلجوقیه است که دختر برادر طغرل بک
 سلجوقی از سلاجقه ایران بوده و در سال چهارصد و چهل و هشت در سلک از و واج القائم نامند
 ابن القادر باند سیت و ششمین خلیفه عباسی منسلک گردیده و انشاء اللہ در حرف فاشح حال
 او بیاید ابراهیم بانی ملقب بممتاز محل و مسماة بقدیسه بکم زوجة ابو الفتح محمد شاه ابن جهان شاه ابن
 بهادر شاه پادشاه هندوستان فی نساحه سن و طالب علمین و نویس بوده بعد از فوت شوهر خود
 نمود باغ باغ فانی در بیرون شهر دلی بنا نموده و از او رستیه نامیده و اکنون در خارج شهر دلی در زین
 دروازه معروف بکشمیری دروازه ان باغ برقرار و باقی است در این باغ مسجد خوبی هم ساخته شده
 قدسیه بکم طبعی موزون داشته و رعنائی مخمس مکرده این شعر بزبان هندی از او است
 هم جانی تخی نکه کی و لکو سلیمه هو | ایست کی کی اور دھو
 ارجست با نو بکم ملقب بممتاز محل اولین منکوشه شهاب الدین محمد شاه جهان ابن

میدان

چنانکه شاه پادشاه هندوستان بود و از فرط جمال و کانی و بهوشندی که داشت هر روز تعلق خاطر پادشاه
 با وی یافت و این چهار پسر و چهار دختر آورد چهار پسر او و آراشکوه و شاه شجاع و میرزا مراد و آوزنگ پسر
 نام داشتند چهار دختر به آنجناب آرا و در برابر او گیتی آرا و حبتان آرا مسماة بودند چون آنچند با نو حکیم در گذشت
 شوهرش لقبه عالی باید کار او در شهر کرده یا که آباد بنا نمود و آن را روضه تاج محل نامید و اکنون قبه تاج بی بی مرقد
 شهاب الدین محمد شاه حبتان از سال هزار و سی و هفت هجری تا هزار و پنجاه و هفت سلطنت کرده و روی مثبت
 الحارث اروی بر وزن دعوی دختر حارث بن عبد المطلب و مادر مطلب بن ابی و راعه السهمی از صحابیات و
 از بنات عم حضرت رسول صلی الله علیه و آله بوده مادر غزیه و خه قیس بن طریف از نژاد حارث بن فهر بن مالک
 میباشد در تاریخ ابوالفدا در بیان حلم معاویه حکایتی ازین مناسطه است در روزی اروی بجنوب معاویه آمد و پیش
 در آنوقت زیاده پیر شده بود معاویه اظهار لطافت کرده با او گفت مر جابک است یا خاله حال تو چگونه است
 اروی در جواب گفت ای شیرزاده عالم خوب است اما از اینجا که تو کفران نعمت کردی و با این عتس خود بد رفتاری
 نموده بخلاف برخاستی و در صورتی که حق تو نبود خود را خلیفه نامیدی و غضب این حق رو داشتی تا که از این
 خاندانیم شیراز همه کنسلیات مستند هستیم از وقتی که حضرت رسول صلی الله علیه و آله از حال فرمودند تا هم عهد
 و امیه بجنب حق ما پرداختند و ما را از حقوق خود محروم ساختند حکم شما را شد و ما در میان شما شدیم مثل
 بنی اسرائیل در میان قبطیان و تابعین فرعون و حضرت علی بن ابیطالب علیه السلام مانند بیرون شد پس
 از حضرت موسی عمرو بن العاص از مقاله اروی متغیر شده گفت ای عجز و کوتا و کن عقل تو تمام شده است
 اروی گفت یا بنی النابغه تو بچه رو سخن میگوئی و حال آنکه مادرت در مکه فاجره بوده شوره که با جرت قایلی
 مرد از امتنع میساخت در وقتی که مقبول شدی چغیرت مدعی پیری نشد چون از مادرت حقیقت حال پرسیدند
 گفت این چغیرت ما بمن متعازت کرده اند این مولود بجز که ام شبیه تراست از دست و از اینجا که تو اجاص شیر
 شبا هست داشتی ترا با و احاق نمودند معاویه گفت عفی الله عما سلف ای اروی حاجتی که داری بگو اروی گفت
 دو هزار دینار میخواهم که با آن برای فقرا بی الحارث در دشت همواری آبی جاری است بیاع نمایم و دو
 هزار دینار دیگر برای تهیه مزاجت جوانان فقیر از بی حارث و دو هزار دینار هم برای رفع بعضی شداید و غلبه
 معاویه شش هزار دینار با و تقدیم است آنچه در تاریخ ابوالفدا نوشته شده اما لیبی افندی در کتاب
 موسوم بجزایر مطلقه ایندستان را مشروح تر بیان کرده گویند وقتی که اروی در مجلس معاویه بود و

بجاست مسطور در فوق تکلم مینمود مروان بن حکم نیز در آن مجلس حضور داشت و از مقاله که آروی عمرو بن العاص خطاب کرد مروان متغیر شده گفت ای پسر زن ساکت باش و فقط کلام خود را مقصود مقصود دار که ترا بنجلیس کشانیده است آروی و مروان کرده گفت یا بن الزرقا تو نیز مثل عمرو بن العاص سخن میگوئی همانا در کودکی چشم و سحر می نمودی و تا هلی قد و اندام نامتناسب بخلام حارث بن کلد و مالی و اصلا شباهتی بپدر خود حکم که ادعای فرزندگی آن نیامی نداری چه من حکم را یشتاسم او مردی منبسط الشعر و بلند قامت بود و ظاهر او بر بزرگی او دلالت مینمود پس از ماد خود پرس تا تو را گوید که بدرت کیست آنگاه آروی رو معاویه کرده گفت و الله تو اسباب جرات این اشخاص شدی که بمن مواجه سخن گویند ای معاویه روزی که عجم حمزه شهید شد هند ما در تو این ابیات را بر خواند بیت

والحرب بعد الحرب ذات سمر
ولا اچی و عته و بکر
شفیت وحشی غلیل صدری
حتى تره اعطی فی قبری

نحن جزینا که بیوم بدر
ماکان عن عتبدلی مز صبر
شفیت نفسی و قضیت نذری
فشکر وحشی علی دهری

و عمه من آروی دختر عبدالمطلب نیز در جواب او این ابیات هند بنت امانه را قرائت کرد

یا ابنة وقاع عظیم الکر
ملها شمیسین الطوال الزهر
اذ رام شیب و ابوک غدیر
بکل قطاع حسام رفیر

خریت فی بدر و غیر بدر
صبیحک الله قبیل الفجر
حمزة لیثی و علی صفیر
فحضا منه نواجر النحر

معاویه گفت عقی الله عما سلف ای خاله حاجتی که داری بخواه آروی ابتدا گفت حاجتی ندارم بر خاسته از مجلس رفت معاویه مروان و عمرو بن عاص گفت اف بر شما باد شما سبب شدید که من این حرفها را بشنوم پس از آن فرستاده آروی را بنجلیس برگردانیدند و از او درخواست نمود که حاجت خود اظهار دارد آروی بوجهی که در فوق مسطور شد ششماردینا را از معاویه خواست معاویه این مبلغ را مبدول داشت و گفت اگر پسر عمت علی علیه السلام بجای من بودی این وجه را بتو عطا نمینمود آروی از شماع این سخن ثبت گریست و گفت از علی علیه السلام کفتمی و مرا متذکر ساختی آنگاه این ابیات بوالا

الدنلی را که در مرثیه حضرت امیر المؤمنین علی علیه السلام اشنا کرده است اروی بر خواند

الایا عین و یحک اسعدینا
 بتکی ام کلثوم علیه
 الاقل للخوارج حیث کانوا
 فی الشهر الحرام فجمعتمونا
 قتلتم خیر من ركب المطایا
 ومن لبس النعال ومن هذاها
 وكل مناقب الخیرات فیہ
 لقد علت قریش حیث کانوا
 اذا استقبلت جملة الحسین
 وکنا قبل مقتله بخیر
 یقیم الحق لا یرتاب فیہ
 ولس بکاتم علما لدیہ
 کان الناس اذ فقدوا علینا
 فلا تثمت معاویة بن حرب

الایا بتکی امیر المؤمنین
 بعبرتها و قدرات لیقینا
 فلا قرت عیون الشامتینا
 بحیر الناس طرا اجمعینا
 فذلها ومن ركب السفینا
 ومن قرأ المشافی والمبیدنا
 وحب رسول رب العالمینا
 بانک خیرها حسابا و دینا
 رایت البدر وراق التاظرینا
 نزی مولى رسول الله فینا
 و یعدل فی العدا و الاقرینا
 ولم یخلق من المتجربینا
 نعام حاد فی بلد سنینا
 فان بقیه الخلفاء فینا

بعد از شنیدن این ابیات معاویه گفت و التذ علی تا از آنچه نوسرودی و اورا بدان استمودی فصلت
 با بجمه اروی آنچه خواست معاویه بداد پوشید و نباشد که ابیاتی که در فوق به بند بنت امانه شبت
 و ادیم پیروی سطوات کتاب اسد الغابه را نمودیم اما بعضی از مصنفین این اشعار را از اروس
 بنت عبد المطلب دانسته اند اروی بنت عبد المطلب دختر جناب عبد المطلب دختر
 رسول الله صلی الله علیه و آله میباشد مشار الیهما عمر حضرت رسالت پناهی و دارای طبع شعر و فن
 بیان بوده و اشعار ذیل را در مرثیه پدر خود گفته

علی سمح بحیثه الحیا
 کریم الحیم نیته الملا

بکت عینی و حق لها البکا
 علی سهل الخلیفة ابطی
 علی الفیاض شیهة ذی المعالی

ابو الخير ليس له كفا
 اعز كان غرته ضيا
 له المجد المقدم والثناء
 قديم المجد ليس له خفا
 وفاضلها اذا التمس القضاء
 وبأسا حين تنسكب الدماء
 كان قلوباكثرهم هواء
 عليه حين تبصره البها

طويل الباع املس شيطي
 اقب الكشم اروع ذي فضول
 اني الضيم ايلج هبرزي
 ومعقل مالك وربع قهر
 وكان هو الفتى كرما وجودا
 اذا هاب لكياة الموت حتى
 مضى قد ما بذي رأى حسيب

در سيرة ابن بشام و مسامرات محي الدين حسين

مسطور است که مرانی مزبور در فوق را روی قبل از فوت پدر خود گفته با معنی که جناب عبدالمطلب
 در مرض موت خود روی دادم حکیم البیضاء و امیمه و بره و صفیه و عاتکه را که دختران او بودند نزد
 خود خوانده فرمود مرثیه بانی که بعد از فوت من خواهید گفت قبل از مرگ من بگوئید و هر یک از آنها
 برای پدر خود مرثیه گفتند و اشعار مزبوره را روی در آنوقت نظم کرد و مرانی خواهران او نیز در
 محل خود مذکور خواهد شد این اشیر کوچک چپ از فرزندان صحابه با اسم روی مشهوره بوده و نفر از آنها
 روی بنت حارث و روی بنت عبدالمطلب میباشد که شرح حال آنها نگاشته شد و نفر دیگر
 یکی روی بنت کریمه در عثمان بن عفان و ولید بن عقبه است و بهین ملاحظه عفان و ولید را این
 روی دختر ام حکیم البیضاء دختر عبدالمطلب است دیگر روی بنت الاعمش که بختی سعید بن زید یکی
 از عشره مبشره است او را نفرین نموده و او ابتدا که رشد و عاقبت بجای افتاده در گذشت
 علاوه برین چهار زن یک نفر زن دیگر ستماء باروی بوده چون معروف باقم موسی میباشد در
 حرف الف و میم ذکر او بیاید اسماء ذات النطاقین دختر بزرگ خلیفه ابو بکر و خواهر بزرگ
 است مادرش قیده یا قیتله دختر عبد الغزا بوده اسمها از برین عوام که یکی از عشره مبشره است در
 سلک از دواج در آورد و عبد القدر بن زبیر که در سن هفتاد و سه سالگی در خانه کعبه اجلها الله تعالی
 بنظم حجاج مقتول شد از بطن اسماء ذات النطاقین بوجود آمده است و عبد الله بعد از زید بن
 معاویه نه سال در که معظم خلافت کرد و حجاج با مر عبد الملک بن مروان اموی آن بلذوه تعالی

محاصره نمود و از بالای کوه ابوجیس سخنیه بجا نه خدا انداخت و شهر را گرفت و عبد الله در حقه شهادت
 رسید و قبل از شهادت مشاورتها با مادر خود اسماء نمود که ذکر آن خالی از فایده نیست (بعد از آنکه عبد الله
 بن زبیر با دو هزار نفر از همراهان و اهل و کسان خود هفت ماه در مکه محصور ماندند از طول محاصره
 و سختی و عدم آذوقه همراهان او بجان رسیدند و از حجاج امان خواسته ازین بلده مقدسه خارج شدند
 حتی دو نفر از فرزندان او که حمزه و حبیب نام داشتند او را گذاشته فرستند و با او ماندند که پیش از بیرون
 آمدن اسماء و معدودی از اصداق او در آنوقت این پسر نزد ذات النطاقین آمد و گفت ای مادر
 همراهان دست از یاری من کشیده رفتند بلکه اهل و فرزندان درین سختی ترک من گفتند انیک قلیلی
 که ماند و اندک آنجا هم پیش از ساعتی صبر و ثبات نخواهند داشت اگر من تسلیم شوم حجاج و یاران او
 هر مطلبی که اظهار نمایم رد خواهند کرد ای تو در این باب حسیت اسماء گفت ای فرزند تو خود تکلیف خویش را
 بهتر میدانی اگر در حقیقت خود تردیدی نداری و بر یقینی که خلق را بجز دعوت مسلمانان مقاومت کن
 و ثابت قدم باش و بان که اصحاب تو بدرجه رفیع شهادت فایز شده اند خود را مقهور بنی امیه
 ساز و مجبور و مطیع آنها مشو اما اگر قصد تو دنیا و ریاست بوده بدینده بوده که جمعی از بندگان خدا را
 و حیوانی نفس بسلامت داده اگر کوئی من محترم ولی سبب ضعفی که بر من طاری شده چاره جز
 تنگین و تسلیم ندارم گویم اینکار از ادکان نیست مگر تو تا کی زنده خواهی ماند چون غنقریب برید اهل
 میرسد پس همان به که حالا با نام نیک براه آخرت روی و از دور روزی زندگانی دنیا نیندیشی عبد الله
 گفت ای مادر تیرسم شامیان مرا شکنجه و ضراب کنند و بدارزند ذات النطاقین گفت ای فرزند
 که سفند که گشته شد اگر پوست از او برکنند مثل غلغله از باری تعالی یاری خواه و در غم خود را سخا
 عبد الله سر ما در خود بوسید و گفت ای مادر من هم بهین عقیده هستم و از اول عمر بحیث عاریت و مری
 ناپایداری نسبت ام و در اینکار که در آن میباشم داخل نشده ام مگر برای اینکه نگذارم حلال خدا را حرام
 کنند و دست از دوستی خداوند بدارند و تو نشدیدی و تائید برای من نمودی من امروز گشته خواهم شد
 مبادا از مرگ من مناسف شوی کار خود را بنی ابا زکریا سپردم تا کنون از کتاب منگری ننموده و بر
 فسق و فجور زفته در اجرای احکام الهی و احقاق حقوق از عدالت دوری گزیده و هر وقت کسی امان
 داده با او غدرو مکر کرده و عهدا بمسلمانی و ناهبسی جو و ظلم روا داشته است بکار بی عمل خود خدا

نذاره و چیزی نزد من بهتر از رضای خدا نیست بارالها آنچه گفتم برای تزکیف نفس خود نیست محض تسلیت
 ما در گفته ام که در این حال متاسف نباشد اسماء گفت ای فرزندانم امیدواریم که صبر من در حق تو جمیل باشد اگر
 مغلوب گردیده پیش از من درگذشتی بلاق تو اسباب اجر من خواهد بود و اگر غالب آوری سرور میشود
 قدم پیش نه تا مال کار معلوم کرد و این نیز گفت ای مادر خدا ترا جزای خیر و بد از دعا فرو گذار بن اسماء
 گفت پیوسته در حق تو دعای خیر خواهیم کرد اگر دیگری بیاطل قتال نموده تو حقا جهاد مینمائی انگاه اسماء
 بدعا پرداخت گفت خدایا بقیام لیل و صوم هفت روزه بندگان و باطاعتی که بمن و پدرش کرده رحمت
 خود را شامل حال او دار من او را بتوسیر دم و هر چه برای او مقدر کرده بدان اضی شده ام و در این حال مرا
 باجر و صواب و شاکرین نایل دار پس این نیز دستهای مادر خود را گرفته بوسید مادرش گفت و داع یحیی
 عبد الله گفت بی برای و داع آمد ام چه بجان میکنم که امروز بدر و در زندگانی نمایم اسماء گفت برو و از روی
 بصیرت برو و اما بیایا نیز من با تو و داع کنم این بخت و فرزند را در آغوش کشید و شکام معالقه دست
 ذات الطاقین بزبانی که عبد الله پوشیده بود خورد گفت چنانکه از روی شهادت دارن جوین یا بکنان
 میکند از زبان نیز گفت من نیز امضی همینان قلب تو پوشیده ام اسماء گفت درع مرا مطمئن نخواهد ساخت آن
 بر مرفون عبد الله زره خود را از بدن دور نمود و آستینها را بالا کرد و دستها را بر کمر زد و رو به بحر که نهاد و در

ابی اذا اعرف یوی اصبر
 اذ بعضهم یعرف ثم ینکر

حالتی که این جن را می خوانند بیک
 و اما یعرف یومه الحس

اسماء چون این بشنید گفت انشاء الله صابر و ثابت قدم خواهی بود و بدان تو ابو بکر و زبیر بودند و جدّه
 توصیفه است با جمله این زبیر مثل شیر حمله بر لشکر حجاج نمود و پس از قدری معالقه بکشته دو رکعت نماز در مقام
 ابراهیم کرده باز متوجه قتال شد و مقتول گردید و این در روز سه شنبه مقدم بود از ماه جمادی الاخری از
 سال هفتاد و سیم هجرت و عبد الله نیز در این سال در تن به قتل دو سه سالگی بود و عینکه عبد الله بقتل رسید
 شامیان از فرط مسترنگی گفتند عبد الله بن عمر گفت چون عبد الله بن زبیر متولد شد و منین تکبیر گفتند
 و اکنون مردم شام از قتل او خوشحال شده تکبیر میگویند و این کلام ناظر است بطلبی و ان منیت که بود میگفتند
 ما سلبین را مسخر ساخته ایم و دیگر طفلی از آنها بوجود نخواهد آمد باری پروردگار که زبیر را طاهر نموده در خستین
 سال هجرت عبد الله بن زبیر متولد شد و مسلمانان از این رو تکبیر گفتند خلاصه حجاج سر عبد الله را بشام

نزد عبد الملک فرستاد و جسد او را در حجون یعنی در قبرستان که مخطره در محلی که در طرف راست کوه اقبوس
 واقع بود به ارشید اسماء خواست او را دفن کند حجاج اجازت داد اسماء نخواست از حجاج درخواست
 نماید لهذا امر حجاج عبد الملک گردید و او بخواست حجاج امر کرد جسد عبد القدر را به مادرش تسلیم کند و پس از تسلیم قبیل
 و کفن او پرداخته بخمد را در حجون مدفون ساخت بنا برین جسد عبد القدر بر سر دار بود که از کوه تبرک
 رسید و جواب آمد و اسماء نیز بعد از آن چندان زنده نماند و در حالتی که یکصد سال از عمر او گذشت بود
 در گذشت و ویسی مروج در خوابها مشاهده کرد که جسد این پیر در سال تمام بر سر دار بود ولی انچه ضعیف است
 در صحیح مسلم سطور است که جسد عبد القدر بر راقبه بود و آمدند مادرش هم بر وی در گذشت
 این اثر در کامل گوید پس اقول عبد القدر حجاج ذات النطاقین را خواست که مجلس او حاضر شود و قبول نکرد
 تا نیا با تمیذ امر با حضار او و مشارالیهما باز تکلیف نمودند و قسم ذات النطاقین خود بخواست حجاج با کفایت درین طریقه
 که عبد القدر با آن بست ما کردم مرا چگونه یافتی اسماء گفت ترا چنان یافتم که دنیا می پیر مرا خراب کردی و
 آخرت خود را حضرت پیغمبر صلی الله علیه و آله فرموده است ان فی تعقیف کتابا و سیر العینی در طایفه
 تعقیف کفر کتاب و کفر با کتب است و آن طایفه است و آن طایفه است و آن طایفه است و آن طایفه است
 است در اسد الغابہ در ترجمه حال این پیر چنین سطور است که او در روز قبل از شهادت نزد مادرش
 رفت و او را بحال شکایت گفت باید مرد و در حالی یافت مادرش و جواب گفت گو یا بکنه شایق شده
 اما من تا تو را در کی از دو حال تنبیم راضی گردن منبیم یا باید تو سعادت شهادت فایز شوی و فقیر مرا
 عن الله ذخیره باشد یا غلبه و فتح تو دیده روشن نمایم عبد القدر از استماع این سخن منبیم نموده روزیکه عبد القدر
 مقبول میشد نزد مادر رفت اسماء با و گفت ای فرزند ما با دا از بیم طایف قبول امری راضی شوی که عاری بر
 تو در آن باشد و الله العظیم ضربت شمشیر با وجود عزت بهتر از آن زیاده خوردن با نالت است اسماء به ذات
 النطاقین در حرف ذال گفته خواهد شد اسماء به بنت عبد القدر از شوآن قبیلہ بنی عذرہ است
 مثل معروف لا عظم بعد عروس را و گفته و از امثال مشهوره عرب گردیده است ابو الفضل میدانی
 در مجمع الامثال کعبه اسماء از قبیلہ بنی عذرہ در سنک از دواج عمر اده خود که عروس نام داشت
 سنک گردید ولی پس از چندی عروس در گذشت و پس از فوت شوهر و بیکر اسماء را در حباله نکاح
 خود در آورد و این شخص زشت روی بود و از دینش رایحه گریه ستمام میشد و متیکه شوهر دوم اش او را

تقیله خود میرد اسماء گفت اذن بدو بر سر قبر عمزاده خود و خود س قدسی که کینان بخش با اجازه داد و اسماء

ابیکت یا عروس الاعراس
مع اشیا لا یعلها الناس

بر سر قبر عروس رفته این عبارات را اظهار نمود

یا ثعلبانی اهله واسد اعند لباس

یعنی که میگویم بر تو ای عروس عروسهای سبک در میان کسان خود در علم و بردباری بملائمت و باه بودی در موقع جنک و غیر بشیر شایسته دانی و در توصفات حمیده دیگر بود که مردم از آن غیر بودند شوهر ثانی اسماء گفت

کان عزالمهتة غیر نقاس

ان صفاتی که عروس داشت مردم خبر نداشتند چه بود

یعنی در وقت ازدحام بر او تغافل و تسامح میرفت

و یعل السیف صیحات باس

و هنگام فرار از شر با استعمال شمشیر میرد است بعد از آن باز اسماء بمدح عروس پرداخته گفت یا عروس الاعرة الازهر الطیب الجیم الکریم المحضر مع اشیا له لا تذکر

یعنی ای عروس توجیهه دشمنانی دانی و خلق تو پاکیزه بود و محاسن دیگر نیز دانی که زبان نیاید بار شوهر استماید

کان عیوفا للحناء والمنکر

که آنصفاست که عروس داشت بر زبان آوردی چه بود

البر غیر اعسر

طیب لثکمه غیر انجر

یعنی عروس از کابهای بدگراست داشت و خوشبوی بود و از دهنش رایحه کریمه است شام نمیداد شوهر شام داشت که هر دو آخری کنایه باوست آخر الام چون خواست حرکت کنند استماع طردان خود را بر نداشت و بجای گذاشت شوهرش گفت چرا عطر خود را بر بنداری است گفت (لا عطر بعد عروس) یعنی بعد عروس دیگر نباید عطر استعمال کرد و این گفته در میان عرب مثل شد یعنی بجای مثل فربور لافحیا عطر بعد عروس گفت و شرح آنرا از بنفیر دانسته که شخصی در شب فاف از زوجه خود رایحه کریمه شام نمود از او پرسید از عطر یا چیزی نداری گفت چرا آنرا ذخیره و پنهان کرده ام شوهر گفت لافحیا عطر بعد عروس یعنی عطر را پس از عروسی کردن معنی ندارد این گفته مثل شد و در موقعی گفته میشود که شخص چیزی داشته باشد و موقع صرف و استعمال آن شود و باز آنرا بکار نبرد و ذخیره نماید اسماء بنت عمیس زنی صحابیه و دختر عمیس بن سعد و زوجه جناب جعفر طیار بوده و عمیس نیز خود از صحابه است حضرت رسول صلی الله علیه و آله و سلم از این زن و نه نفر زن دیگر مدح فرموده و آنهارا اخوات ثومنات خوانده و این تصدیق حضرت به ایمان آنخانم الحقیقه شانی عمده برای اثبات است و این زن نیز خواهر نداد زکیت مادر و مادری

بند بنت عوفت که در این انماست و شرح حال آن در حرف با بیاید و بعضی گفته اند اخوات مومنات نه
 نقره بهشت خواهر و یک مادر که همان بنت عوف باشد با بجای اسماء بنت عمیس در ابتدای اسلام با شوهر خود
 جناب جعفر طیار همیشه رفت و در اینجا عبدالله و عون پسران جعفر از بطن او بوجود آمدند پس از آن به مدینه منوره آمدند
 بعد از شهادت جعفر طیار با بیانی شوهر کرد و محمد بن ابوبکر را مادر شد و پس از ابوبکر در جهاله نکاح علی امیرالمؤمنین
 علیه الصلوٰة والسلام داخل شد و یکی بن علی بوجود آمد اسماء بنت عمیس را شرف دیگر نیز حاصل آمد و آن این
 بود که خواهر اعمی او میمونه بنت الحارث داخل در زوجات حضرت رسول اکرم کردید و خواهر دیگر او ام
 الفضل لبانه زوجه جناب عباس بن عبدالمطلب بود و خواهر صلی و بطنی او سلمی بنت عمیس همسری حمزه سیدالشهدا
 شرف هست و بلاخطات فرورده است که در وصف اسماء بنت عمیس گفته اند وی اکرم الناس اصحابها
 یعنی اسماء از حیثیت داماد بانی که بهرسانیده اشرف ناس است در عین تقصیر عین برون نیر است
 اسماء بنت محمد محدثه است جلیل القدر و پدرش محمد بن صصری از اعیان دمشق میباشد و محمد بن
 اسماء که از معارفینت از بطن او بوجود آمده می فرورده چند کتاب حدیث بر یکی بن عدان محدث
 قرائت کرده و بعد از آن آنها را بقرات تدریس نموده است و درین خود سفرد بوده فیوض و فضایل
 و برکات وجود او بسیار بوده و صدقات کثیره داده بارها زیارت خانه خدا مشرف شده و ولادت
 او در آخر سال شصت و سی و هشت هجری و وفات او در یکجمله هفتصد و سی و سه و در آن زمان از نیکو
 روایت حدیث احدی از او مقرر نموده و برادرش قاضی القضاة نجم الدین شافعی دو سال قبل از او
 یعنی در ربع الاول سال هفتصد و بیست و سه درگذشته این و روی در تمة المختصر و مدح اسماء بنت
 کذلک فلتکن اخت ابن صصری

بعضی این
 در حق
 عوف

تفوق علی الشافعی و شیبا	وما التانیث لاسم الشمس عیبا
کذلک فلتکن اخت ابن صصری	طراز القوم انی مثل هذا

و مقصود ازین صصری نجم الدین برادر اسماء میباشد اسماء بنت یزید الاضمار تبه دختر
 یزید بن التکون الاشجلی است پدرش از صحابه و خود نیز صحابه بوده بفضاحت بیان موصوف و معروف
 روزی از طرف سایر زنان صحابه مامور و بجنود حضرت رسالت پناهی مشرف شده عرض کرد
 بانی انت و اتمی یا رسول اللہ انا و اقدرة النساء الیک ان اللہ عزوجل العیثک الی الرجال و النساء کافه
 فانت الیک و به الیک و انا معشر النساء محصورات مقصورات قواعد یونکم و مقفنی شموکم و

و حالات اولادکم و انکم منسخر الرجال فضلتهم علينا باجمع و ابجاعات و عیاده المرضی و جنود البخا نروا بچ بویج
 و افضل ذکات الجهاد فی سبیل اللہ عزوجل و ان الرجل اذا خرج حاجا او معتمرا او محجا بذخفظنا لکم اموالکم
 و غزواتکم و رزقکم اولادکم نشارکم فی بذالاجر و انحراد یعنی پدر و مادر و بنفدای تو بادای پیغمبر خدا من
 از جانب جمعی نشوان بحضور مبارک تو آمده ام ترا خدای عزوجل سبوت بر کافه زمان و مردان فرموده و ما بتو
 خدای تو ایمان آورده ایم و ما جنس نشوان در پس پرده محبوس و در خانه های شوهر با خانه نشین بستیم و محل شہوت
 میباشیم و فرزندان شما از ما بوجود میآیند و شما جماعت مردان بواسطه حضور در جوامع و گذاردن نمازهای جمعی
 و عیادت بیماران و شمع جنازه ها و جهای مکرر بر افضل و برتری دارید و افضل از همه این اعمال که مخصوص است بشما
 مردان جهاد فی سبیل اللہ میباشد و چون شما مردان برای حج و عمره یا بعزم جهاد حرکت کنید و ما اموال شما
 حفظ کنیم و برای لباس شما ایمان برسیم و فرزندان شما را نگاهداری و تربیت میباشیم در صورت ایما با اجر
 و عمل خیر شما شکر می داریم یا نه حضرت رسول صلی اللہ علیہ و آلہ پس از استماع این عراض روی مبارک را به
 اصحاب کرده فرمودند در امثال این مقامات مقاله بهتر از آنکه این بیان نمود کشیده اید اصحاب
 عرض کردند کمان منکیم هیچ زنی باین جن محاضر و مفاوضه کشیده باشد بعد از آن سیدنا ام علیہ الصلوٰۃ
 و السلام با سماء بنت یزید خطاب کرده فرمودند ای خاتون تو خود بدان و بزخالی که از جانب هست
 نزد من آمد و بفرمان که اگر نشوان با ازواج خود خوش رفتاری کنند و انهار از خود خوشنود دارند همین
 عمل آنها با تمام اعمال خیریه که ذکر کردی معادل میباشد اسماء بنت یزید بنا بر مسطورات
 این اشیر اسماء بنت یزید زنی صحابیه و خاله زاده معاذ بن جبل که از کبار صحابه میباشد بوده و شجاعت و قوت
 قلب مردان داشته در غزوه یرموک باستون چادر خود نه نفر از کفار را بر او عدم فرستاده است اسماء
 بنت سمش الدین دختر شیخ شمس الدین محمد بن عبد الرحمن محدث و مادر شیخ نقی الدین بوده و پنهان قبل از وفات
 این حجر مقدسی متولد گردیده و در کتاب بنام الغر ذکر او شده است در ماه رجب سال شصت و چهل هفت
 قدم بعالم وجود گذاشته و ابتدا بشخص سلی نام شوهر کرده بعد با در سلک ازواج علماء الدین مقرر میسک
 گشته است در هر حال زنی عاقل و فاضل و دانشمند و با تقوی و متکلم بوده و آینه الرحیم که شرح حال او
 بیاید خواهر این سبب اسماء العامریه ادبیده بوده است از ان بنی عامر از ابالی اندلس ساکن
 بلده اشبیلیه و در کتابت و نظم شعر مهارتی بکمال داشته قصیده برای صیانت خانه و امول خود با بر

الموحدین عبد المؤمن علی بن کاشان که بود اول این

عرفنا النصر والفتح المبینا

لسیدنا امیر المؤمنین

اذا کان الحدیث عن المعالی

رایت حدیثکم فیها شجونا

در او اخرازمی صید و اسماء عامریه بوضع خوب

و مناسب حسب و نسب خود را بر امیر المؤمنین معلوم ساخته و اینکار را بوجهی احسن پرداخته است
 اسماء عبرت از نوان اسلامبول و دختر احمد قاسم خاصه کیان خاصه و زوجه محمود جلال الدین
 خطاط مشهور و در حسن خط بدرجه شوهر خود کشته دارد این چون از شوهر خود تعلیم خط گرفته و جلال
 الدین میل و رغبتی تمام نکات خط را با خود طوری برای او ترقی حاصل کرده که خط اسماء با خطوط او عمر
 عمر جلال الدین بیکدرجه و پایه بوده است و بسیار چیزها اسماء نوشته و جلال الدین با اسم خود رقم
 کرده است و از خطوط ممتاز اسماء که رقم کرده و دیده شده است لوحه است که تاریخ آن هزار و
 دویست و بیست و دو می باشد علاوه بر زمانی که اسم اسماء متما بوده و در این کتاب شرح حال این
 ورج شد این نام را در فرزند اسماء نام ذکر نماید و میگوید که همه صحابه بوده اند و از آنهاست
 اسماء بنت عوف مشوقه عمرو بن سعد و عمرو بن سعد از شعرای عرب است و معروف بر قش و اسماء بنت
 عوف عماده است و باجرای این عاشق و معشوق در زمین الاسواق مسطور است و چون قش در
 لغت عرب معنی زمین است و عمرو بن سعد بنا بر جودت طبعی که داشته اشعار خود را بحسن و انواع
 زمین زمین می ساخته معروف بر قش شده و مهمل را نیز بر قش می گفته اند و در اشعار عرب عمرو بن سعد و
 مهمل در چند موضع و محل ذکر شده اند و هر که برادر زاده امر چون با و شباهت داشته تلفظ قش

اصغر گردیده و بعضی گفته اند چون عمرو بن کعب

الذارق و الرسوم کما

وقش فی ظهر الادیم قلم

معروف بر قش شده و این نیز بعید نیست چه

در شعرای عرب اشخاصی هستند که بتغیری از غیرات خود ملقب گردیده اند و سیوطی در اخرازمی
 مزمع فصل مخصوص در احوال آنها نگاشته است و عجب آنکه در عرب بعضی از مردها بوده موشوم با اسماء
 ابن الحارثه و اسماء ابن ربیع که از صحابه بوده اند و اسماء ابن حارجه القزازی که جوالمزدی مشهور
 و از تابعین بشمار آمده است و در شهادت مسلم بن عقیل و خیل بوده اعتما و از جواری معتد
 بن عباده سلطان بدجبت انبیلیه بوده است و بنیینه دختر المشهور بطن او بوجود آمده و شرح حال

مثل اسماء

بیشینه بعد بایاید و اعتماد چون در ادبیات مهارتی داشته است هاری حاصل نمود ذات اعراب است
 در مسامحت شیخ محی الدین بن عربی اعرابیه را از زبان باده بجز نوشته و خدیجه بنت عبد الوهاب بن هبیه القدر کویم
 یکی از خلفای بنی عباس با اعرابیه عاشق شد و او را در جباله کلح خود در آورده اما هوای دار اختلافه او را مناسب
 نیامد و زندگانی حصاره را پسند نکرد و هر روز ضعف و مهزال او زیاد شده و غمگینی فراوان داشت و گفت و مکرر بود روزی
 خلیفه از او سوال کرد که چرا باش مثنی و لبث بجزده آسان میشود و خود را مشغول بنداری و روز بروز روزی ضعیف
 میشود اعرابیه گفت مرا بصره با و خیمه های صحرائینان و شیری که شبانان میدوشند و صدای انار جان
 میل مفرطی است خلیفه در آخر نقطه شمر در کنار دجله قصری برای او بنا نمود و فرمان داد که شبانان که سفینه
 خود را در حوالی قصر بر آورده اند و قصر را معشوق نامید و اعرابیه را در آن ساکن ساخت اعرابیه چون وضعی
 شبیه بوطن اصلی خود دید زیاده متاثر گردیده و یاد بخدا و راهبیه افشرد و محزون ساخت و وزی خلیفه
 سنانی بقصر معشوق رفته دید اعرابیه بگریه و زاری مشغولست و این ابیات می خواند بدیت

وما ذنب اعرابیه قد فت بها	صوف النوی من حیث لم تک ظنت
تمت االیب الرعاة و خبیمة	بنجد فلا یقضی لها ما تمتت
اذا ذکرت ماء العذیب طیبه	و برد حصاة آخر الکیل انت
لها انه عند العشاء و اننه	سحیر اولوا انتاه لجننت

خلیفه از شنیدن این ابیات رقتی حاصل کرده با اعرابیه گفت غم مخور که بر او خود نایل شدی و در نکاح من باش
 و نیز در قوم و تسمیه خود رو و او را با جمله اسباب و اثاث البیتی که در قصر معشوق بود بوطن خود فرستاد و بعد
 هر وقت بشکار میرفت با اعرابیه ملاقات میکرد اما ابیاتی که از اعرابیه نقل شده است بیت ان بالغیر عربی
 در دیوان شوب نقیس عامری مسطور است و مضمون بیت چهارمی را اشارت به باران افزوده است و نظیر
 داستان اعرابیه بعد بایاید اما مبهنت خروج از رنخای عرب است که در نظم شعر مهارتی داشته
 و ابیات ذیل را در مدح اسود بن قنانه که از جوانمردان عرب است برشته نظم کشیده بدیت

اذا شئت ان تلقی فتی لو وزنته	بکل معذی و کل میان
و فی بها فضلا وجودا و سودا	و زیافذک الاسود بزفتان
فتی لایری فی ساحر الارض مثله	لیوم ضرب اب و لیوم طعان

محی الدین اعرابی در مسامرات از قول وهب یا از محمد بن ناحیه الرضائی حکایت کرده گوید من در ایام خلافت
 الواثق بابتد بواسطه مالیات مضرتهم شدم و خلیفه جدا جستجوی من بود و مرا طلب میکرد بنا برین من ششتم
 در مسافه و سایر اماکن نزدیکت بوطن خود بمانم تا چار بصره اذانتهم و در براری میباشتم که جو امر وی کریم
 الطبع را بچنگ آرم و در پناه او چند گاهی بایمی بسر برم در اشای گردش خندیمه دیدم بطرف هفت
 ششم در جلو چادری مزرانی دیدم بر زمین نصب کرده و افسار مادیانی بران بسته اند اصل چادر شده و سلا
 کردم خوانونی از ورای پرده جواب سلام داد و گفت اطمئن با حضری فتم مناخ الضیفان تو ان القدر
 و محدک الشفر پس ازین گفته حرفهای ساحت آینه میان آورد و بر حسب قدم من پرداخت و با ستراحت
 و اطمینان امر کردم من کفتم و انی لطمئن المطلوب و یا من المرغوب من دون ان یا وی الی حبس العیصمه و ما من و
 منفرع منینه فلما یخومن السلطان طالبه و انخوف غالبه آن خاتون چون کلمات مرا شنید دانست که مرا
 تشویش خاطر است و از خلیفه بجهتی خائفت مسم بر من رحمت آورد و گفت لقد ترجم لسانک عن ذنب کبیر
 و قلب صغیر یعنی همانا زبان تو از کناسی بزرگ و دلی خرد در جهانی کرد و البته مرکب خطائی شده و از ان
 دولت را بر اسی است پس از ان ^{گفت} و ایم الله لقد خللت بغناء جبل لا یضام لبقائه احد و لا یجمع بسا حسته
 کبد بذالاسود بن فنان احواله کعب و اعمامه شیبان صعلوک ایچی فی زباله و سید عظمی فعاله صدوق بجو
 و قود النار خلاصه باین عبارات اشعار نمود که این منزل همان اسود بن فنان است که امامت بنت خریج
 او را بایات مسطور در فوق وصف و مدح نموده است امامت بنت ابی العاص دختر ابی العاص
 بن الریح بن عبدالعزی است و ابوالعاص بشرف و امامی حضرت رسول صلی الله علیه و آله مشرف و
 شوهر زینب بنت رسول الله بوده پس امامه که از ابی العاص و زینب بوجود آمده نواده دختری نبی کریم
 صلی الله علیه و آله و سلم میباشد و زمان طفولیت امامه جد بزرگوارش چندان او را دوست میداشت
 که گاهی او را بر پشت مبارک خود گرفته نماز میکرد و با بجمده حضرت صدیقۀ طاہره فاطمه سلام الله علیها که
 خاله امامه بود در نجاب امیر المؤمنین علی بن ابیطالب علیه السلام وصیت کردند که پس از من امامه را بزنی
 اختیار کن چه او با فرزندان من مهربان است بنا بر این بعد از ارتحال حضرت فاطمه امیر المؤمنین امامه را ترجیح
 کرده بعد از شهادت آنحضرت مشارالیهام بقیه بن نوفل شوهر نمود و بر وایتی امامه قبل از آنکه در جباله نکاح
 امیر المؤمنین در آید شوهر دیگر داشته است امامه المریدیه امامه با امامه از نساء صحابه است

۲
 فی حاله و نذره

و مرید اسم قبیله او همیشه در نظم اشعار دستی داشته از جمله دو شعر مسطور در ذیل در کشته شدن ابو عفاک
بیودی گفته و ابو عفاک مردی منافق و یکصد و بیست سال عمر داشت و از خباثت اعمال و دشمنی
بحضرت رسول صلی الله علیه و آله خود داری میگرد و سالم بن عمیر از صحابه او را قبل رسانید و امامه مریدیه گفت

تکذیب بینا لله والمرء احمداً جبال حینفاخر الذهر طعنه	لعمر الذی امتاک اذ بنس ما یمنی اباعفاک خذها علی کبر السن
---	---

صاحب کتاب مواهب لدنیة گوید شش نفر زن صحابه دیگر با اسم امامه مستقاما بوده و آنکه یکی از آنها امامه
دختر حضرت حمزه است امته القمه زنی بوده است اسلامبولی که در ادبیات مهارتی داشته و
در الهیات سخن بسکینه دیوان مرتب دارد و معروف بصدقته امته القمه همیشه چه در اشعار خود صدق
تخلص کرده و در حال محاصره سلطان محمد خان رابع و دختر قاسمی زاده بوده و در سال هزار و صد و پانزده

در کشته عتین مسطور در ذیل از تشایح افکار است بلکه مرثب صبحه کن نالان ایدن سن سین بنی اقاب حسکه حیران ایدن سن سین بنی	هفته کچم کو کیمه همان ایدن سن سین بنی دست تدبیر ایلیمه چاک اولسونی دامان فراق امته ابحلیل از صلیحی زنان عرب و داریک
--	---

مقام ولایت بوده و در طبقات شعرانی ذکر او شده است گویند ارباب سلوک و صلاح معاصرو
وقتی در معنی و تعریف ولایت اختلاف کرده هر یک چیزی گفتند اخر الامر دفع خلاف را اقرار دادند
که از امته ابحلیل بمعنی را سوال کنند مشار الیه در جواب انها گفت ولی است که در بران بحق مشغول
باشد و از یاد خلق منصرف و مطلقاً تعلقی بدینیا و زخارف ان نداشته باشد و آئی از خدا بغیر نبرد ازد
امته ابحلیل پس ازین تقریر و تحقیق حال ولی و معنی ولایت یکی از انها رو کرد و گفت هر کس یکی از شما گوید
شخصی را اولیا بوده است که وقتی از حق بجز دیگر اشتغال داشته باور ننماید و بدانید که دروغ گفته است
امته الخالق دختر عبد اللطیف بن صدق بن عوص المنادی لعقی است که از محدثه های معروفه

بشمار میاید ولادت او در شتصد و سیزده هجری و در مجلس درس جمال الدین حسن علی پیر الف بنت
ابجمال که پیش ذکر او شد حاضر میشده و قدری از مسند احمدی و بحم صغیر طبرانی را بر او قرائت کرده نیز
از سیره ابن هشام کسب فواید نموده اکثر محدثین با و اجازه داده اند اقبیس بن مالک و منہاج العجم
را از برداشته و مینوشته است عمری طولانی کرده و از اساتید محدثین بعد از انھا نقل روایت میکرده

در سال نصد و هفت هجری در سیم ماه ذی القعدة در گذشته است از برترجیهای امه الخالق انکه از اشیاخ سیوطی میباشد و مشارالیه در کتاب منجم ذکری از و نمود و آیات حائیه را از او ثبت کرده امه العزیز شریفیه زنی بوده است اندلسی که در شعر و ابیات مهارتی داشتیم و بیت مسطور در ذیل که از ابیات رائقه میباشد و متضمن مضمون لطیفی است در تفریح الطیب باین نسبت داده شده

لحاظکم تجرحنا فی الحشا
وجرح یجرح فاجعلوا ذابدا
ولحظنا یجرحکم فی الخدود
فما الذی اوجب جرح الصدود

اما در سایر کتب ادبیه حتی در کتاب شرح العیون فی شرح رساله ابن زیدون و بیت مسطور را با هم و دختر المستفی معشوقه ابن زیدون نگاشته اند و یکی از ادبا این دو شعر را در جواب مبین مزبورین گفته است

اوجیه منی یا سید منی
وانت فیما قلت مدح
جرح یجرح لیس فی الجود
فاین ما قلت و این الشهود

اقم ابان نیز بنامه پسرش مزاحم بن عمرو شاعری بوده است قادر و اتم ابان نیز در طبع شعر و فصاحت بسیار دارای مهارتی و افزون از شاعر معروفه او ابیاتی است که بعد از قتل سپرخو گفته مبین انکه وقتی این همیشه شاعر مزاحم بن عمر را نزد زوجه خود دید کسی به پهلوی او زده او را بگفت ام این چه آگاه شده گفت

باهلی و مالی بل مجل عشرت
فها اقلتم بالسلاح ابن اختکم
فلا تطعوا فی الصلح ما دمت حیه
الم نقلوا ان الذواکر بیننا
قتیل نبی یم بغیر سلاح
فتظرفیه للشهود جراح
وما دام حیام صعب جناح
تدور وان الطالبین شجاج

در بیت اول اشاره نموده است باینکه ابن دینه قاتل پسرش از اولای عامر بن تیمم است این بیشتر بود و در شعر ثانی اظهار کرده است که قاتل با مقتول نسبت قرابت داشته پوشیده نباشد که قافیه بیت اول از ابیات مسطور در فوق را با قوافی بعد مناسبت درستی نیست و این عیب را علمای علم قافیه الکفا گویند اگر چه بعضی از اشخاص کم بصیرت و فنی باین معایب نگذاشته و میگذارند اما هر جا که نظر این قوافی دیده شود شاعر بیوقوف شمرده میشود گویند و عمل شاعر آشنائی صاحب طبع و تعلیم داشته و قوافی اشعار او غالباً مغلوب بوده روزی بیت مسطور در ذیل را نظم کرده بدعلیل عرضه داشت

از کتب حفاظت خانه است از اوردن الله امره و کان اعقل و امه از نیر و اعلم و سلمه من عقلا و سلمه من عقلا و سلمه من عقلا

ان ذالک شدید لیس یخبر الفرار و یخامز کان لا یستحق من ذل الخازن

و عمل گفت بر او این شعر قافیه نذار و زیر که در مصرع اول وی راء است و در ثانی زاء متشاعر گفت روی
 مصرع ثانی زانقطه نکذار درست میشود و عمل گفت بسیار خوب اما بعلاوه آخر مصرع اول مرفوع و ثانی
 مجرور است و این نیز عیب خواهد بود متشاعر گفت تو عجب مرد احمق هستی چه لازم است اعراب کنی
 تا رفع و جر آن معلوم شود و این لطیفه در اوقیانوس مسطور است اتم امین مادر ساسانه بن
 و دایه حضرت نبی اکرم صلی الله علیه و آله وسلم بوده است اسامه از صحابه و مادرش ام امین از صحابه
 بشمار میآید و جلالت قدر او معلومست و محتاج بیان نیست اسم ام امین بر که و دختر ثعلبه و در اصل
 از خواری حبشیه جناب عبداللہ پدر فرخنده کوهر حضرت رسول صلی الله علیه و آله و زوجه عبید ابی
 بوده چون اول سپری که از طبن او بوجود آمده موسوم بامین شده و او را ام امین گفته اند بعضی هم او را
 اتم الطباء نیز گفته اند حضرت رسالت پناهی مملوکی داشتند موسوم بزید بن حارث که او را
 بخدیجه بخشیده بودند بعد از عبید اتم امین را بزنی بزید بن حارث دادند و اسامه بن زید از وجود یافت
 برخی گویند اتم امین را جناب عبداللہ ازاد کرده و جماعتی بر اینستند که او ازاد کرده حضرت رسول
 است وقتی آمنه و سب بعزم ملاقات ابن خال خود غزیمت مدینه منوره نمود و در معاودت
 در محل موسوم به ابواء بدار بقاء ارتحال فرمود و از آنجا نبی اکرم صلی الله علیه و آله و سلم در آنجا
 بر این ان بزرگوار میفرمایند اتم امین اتمی بعد اتمی و مشارک همی را کمالاً حرمت در عایت میفرموده اند
 و مخصوصاً بیدین او شریف میرده اند اتم امین هنگام رحلت سید انبیاء ص در قید حیات بود و زید
 الوصف در آن هنگام گریه و زاری می نمود از جهت بیقراری او پرسیدند گفت من از ارتحال حضرت پیغمبر
 یخبر نبودم و میدانستم که آن بزرگوار بدار بقاء عازم است گریه من بر انقطاع وحی الهی است که همیشه
 بخانه ما نازل میشد اتم ایوب انصاری زوجه ابویوب انصاری است که از مشایخ
 صحابه میباشد و دختر قیس بن عمر بن امرء القیس خزرجی است از جماعت انصار که ایشانرا امویین
 اهل مدینه گفته اند ابویوب در زمان معاویه با سلامبول بعزم غزافه و در آنجا مرض اسهال در
 گذشت و بقعه ابویوب در اسلامبول از بقاع مشهوره و زیارتگاه است در صحیفه الاخبار
 مسطور است که از دیرگاہی علیویان ان سرزمین هنگام استسقا بدان بقعه میرفته و دعا میخواندند

جلالت شان ابویوب همین بس که چون حضرت نبوی صلی الله علیه و آله بمنوره هجرت فرمودند در خانه ابویوب منزل کردند تا وقتی که مسجد و خانه حضرت بنا شد ابویوب گفته است خانه ما در طبقه بود و شما فوقانی چون حضرت رسول صلی الله علیه و آله در خانه شرف ورود فرمودند در طبقه تحتانی منزل نمودند شب که شد ملتفت شدم مسکن حضرت رسالت مبطوحی الهی است بنا برین از ادب دور است که حضرت در طبقه تحتانی باشند و ما در فوقانی و همین مطلب را همسر خود اتم ایوب گفتم و او تصدیق من کرد و تا صبح ازین بیدار خواب رفتم و بسیار متعجب و پریشان خاطر بودیم صبح بجهنور بر نور حضرت بنیبر شرف حبه شرح خیال ولی خوابی شب را عرضه داشتم و حضرت را سوگند دادم تا نقل مکان فرموده از طبقه زیرین به بالا شریف فرمایا کردید اتم البنین بنت عبد العزیز دختر عبد العزیز اموی و زوجه ولید بن عبد الملک بوده و بصلوات رسد او معروف و بوصف ذکا و رشاد موصوف بشما قائم و روز با صائم در بذل خیرات و شب بمرات جا بد و در اعطای صدقات ساعی و مجاهد چنانکه گویند هر هفته بنده و برده آزاد میکرد و هر روز خاطر آسوده شاد می نمود و علاوه فصاحت بیان و طلاقت لسان مشهور است روزی عذره معشوقه کثیر شاعر معروف عرب نزد او آمده بود و از او پرسید از اینکه کثیر میگوید

عذره ممتول معنی غریبه	قضى كل ذي من فوقي غریبه
معنوم میشود تو چیزی با او وعده کرده و در ادای	معنوم میشود تو چیزی با او وعده کرده و در ادای

ان مما طله و مسامحه نموده که از مطال تو شکو میگوید گفت بی بوشه با او وعده کرده ام و از وفای این وعده ابا دارم اتم البنین گفت او را از انظار بیرون آرند و آن بگردن من پس از آن اتم البنین ازین گفته پشیمان شد و بکفاره و انحراف چهل فلام آزاد کرد و بارها میگفت کاش من زبان ندا شتم و اینکلمه را بر زبان میآوردم و عجب اینست که با این ورع و عفت در کتاب آفغانی و فواته الوفيات در ترجمه حال عبد الرحمن بن اسمعيل شاعر مشهور به وضاح همین چیزی با تم البنین نسبت داده اند و ان نسبت که در سالی مشار لهیج زیارت بیت اتم الاحرام رفت ولید بن عبد الملک شعری عظمی اعلام و غنن نمود که در اینفر از اتم البنین و کثیرانی که با او همراه اند و حتی گویند و در اشعار نامی از هفت نبرد و در اینباب تاکید کنید نمود چون ام البنین بلکه فرموده بنمایش اندام خود پرداخت و بیکر خود را مطلق نظر با ساخت تا او با و شعر ابوصف او پروازند و قصاید و قطعات در اوصاف او سازند و مخصوصا بوضاح همین مغبون گردید و با او و کثیر پیغام داد که در قطعات خود از او ذکر می نمایند و پتی آریند کثیر از ولید برسد و از اتم البنین چیزی نگفت بلکه شعری چند

نام غاضبه جاریه ام البنین نظم کرد اما وضاح همین خرم را بر کنار هفتاد و صراحت گفت شعر
صدح البین والتفرقت لی | او تولت ام البنین بلبه

ولید این بیت شنید و قبل وضاح همین فرمان داد بعضی گفته اند بعد از موسم حج ام البنین وضاح همین را
دعوت کرد و او در صندوقی رفت و صندوق را برای ولید برد و پس از چندی بمطلب اسکار
شده وضاح همین معتدل گردید اما وجه اینکه عبد الرحمن بن اسمعیل را وضاح همین گفته اند منیت که سپید
و مینی بوده و جمالی بحال داشته که سید او و مقنع الکنزی از طرف خوب روی همیشه از اصابعین اندیشه نموده
و بروقت قصد مجلس و محفل میکردند تقاب میان دستنداراد گفته ابو الفرج و این خلکان مشاجره منیت
اما کثیر را میدانیم که قصیر القامه و کریم نظر بوده و اگر گفته مشار لهما صحیح است و ام البنین بکثیر و وضاح
همین رعیتی نموده و پیغامی داده باید بگوئیم از خواهان بحال شده و اینرا مفتون جمال و تداغم علی کل
ام البنین بنت خراب الکلابیه زوجه حضرت امیر المومنین علی علیه السلام بوده و آنحضرت پس از
صدیقه طاهره سلام الله علیها اولی زنی را که بمزاجت و بیسراختیار فرمودند او بود و چهار پسر امیر المومنین
یعنی عباس و جعفر و عبد الله و عثمان از او بوجود آمدند و هر چهار در کتاب مستطاب حضرت ابی عبد الله
بحسین علیه آلاف التحية و الشفاء بدرجه رفیعه شهادت فایز گردیدند ام البنین کنیه ام ولد ی از جواری
حضرت امام همام موسی کاظم علیه السلام بوده این ام البنین روی یاسمانه نام داشته و حضرت علی بن موسی الرضا
از بطن او بوجود آمده و حضرت موسی کاظم او را بوالده مظهره خود حمیده بخشیده بودند و ذکر حمیده در عرف خابایه
ام البنین در لغت عرب کنایه است از زمین که از خاک آن کل آدمیان سرشته شده و میرتی را گویند که
دسته جات عساکر دارند و عبد الرؤف المناوی در کتاب کوحک خود که مونسوم بعباد البلاغه مشایخ
ایند و معنی را ذکر کرده بلکه گویند شعری که در ذیل نکاشته میشود و ام البنین در معنی سرق دارد و مصنف
بام بنین مرجعه الیه | و ما ولدت و ما حلت جنینا

ام جغت از زمان انصار و از قبایله بنی خطمه بوده و بعفت و صلاح و درایت و عقل استقامت
داشت و احوصل این مجد الانصاری از شعرای اسلام بناحق در حق او این شعر گفته است
لقد منعت معروفها ام جعفر | و انی الی معروفها لفقیر
گویند روزی ام جعفر نزد احوصل آمده گفت فتمت کوسفندان مرابده احوصل گفت من از تو چیزی

پدر شرم

نگرفته ام و ترا می شناسم مشارالیه اصرار و احوص انکار کرد و قسم خورد که معرفتی بجال تو ندارم ام جعفر گفت ای
 دشمن حسد اگر مرا می شناسی پس چرا در اشعار خود مرا نام میبری و میگوئی من با تم جعفر اینطور گفتم و ام جعفر بنظر
 بمن جواب داد اینک من همان ام جعفرم با جمله ام جعفر در محضر عامه احوص را شمرسار و خود را بری
 الذمه کرد ام جمیل بنا بر قول ابوالفضل میدانی از اقوام ابی بربره و بوفا در عرب مشهور و مثل است
 که او فی من ام جمیل سبب شهرت او اینکه شخصی موسوم بضرار بن الخطاب بمشاورت ام جمیل او را از شهر
 دشمنان حفظ کرد و گمان نمیداد که او برادر خلیفه ثانی است چه این واقعه در همان مان بود وقتی در مدینه منوره
 نزد عمر آمد و خلیفه از واقعه خبر داشت گفت بمن قدر که با من برادر دینی و از غازیان است از جمایت و مهر با من
 که با و کرده ممنون میباشم و از اینجا که ام جمیل از ابنای سبیل بود خلیفه از بیت المال چیزی با و عطا نموده او را
 معاودت داد بنا بر مسطورات ابن اثیر ام جمیل کنیه بهشت نوزدن صحابه است که یکی از آنها فاطمه بنت الخطاب
 خواهر عمر سیدنا و زوجه ابی لهب که در حق او حمله اغلب گفته شده نیز همین کنیه را دارا بوده و ام جمیل از
 شاه مشوره بصره است که در خلافت خلیفه ثانی مغیره بن شعبه و ابی بصره بخالطت با او مشورت و از
 منصب خود معزول گردید و برین ریه موسی بن لبسه ابو بکره الشافعی صحابی و برادران امی او زیاد بن امیه
 و نافع بن کلده و شبل بن معبد شهادت دادند اما چون شهادت زیاد مقرون بشرایط مقرره نبود منصرف
 از رسم معاف گردید و شرح این واقعه در تواریخ مذکور است ام حبیبیه بنت ابی سفیان از زوجه
 حضرت خاتم النبیین صلی الله علیه و آله و دختر ابی سفیان اموی مشهور است ابتدا شخصی موسوم بعبدالله بن
 حجن او را بزنی گرفته و این زوج و زوجه در اوایل اسلام مشرف اسلام مشرف گردیدند و بحیثه که بجز نگاه
 اولیه مسلمین بود مهاجرت نمودند و در اینجا حبیبیه دختر عبدالله از او بوجود آمد و او را ام حبیبیه گفتند
 و اسم او را به بود عبدالله در حبشه مرتد و نصرانی شد و بزوجه خود نیز این دین را تکلیف نمود ام حبیبیه
 قبول نکرد و عبدالله بدین جدید خود در حبشه در گذشت و ام حبیبیه بواسطه ثبات دین اسلام بمکه
 رسول اکرم منقحر گردید و تقصیل این جمال بعد از فوت عبدالله ام حبیبیه در حبشه غریب و تنگمانند و بنا بر نجاست
 و شانی که داشت ممکن نبود کفوی برای او پیدا شود حضرت رسول که از ماجری آگاه بودند در سال پنجم
 هجرت که بلوک اطراف سفر امانور و انحرار از حبشت خود مستحضر میفرمودند عمر بن امیه القحطری با نامه نزد
 اصحابه بن بحر سلطان حبشه فرستادند و ضمناً سفارش فرمودند که سلطان مشارالیه ام حبیبیه در حال

نکاح حضرت نبوی صلی اللہ علیہ وآلہ در آورد چون نامه حضرت بسطان جده رسید در حضور حضرت طیار قبول
 اسلام کرد و امر تزویج ام حبیبیه را انجام داد و ترتیب ولیمه کرد و چهار صد درهم از طرف حضرت با ام حبیبیه
 داده شد و ام حبیبیه را با سایر مهاجرین اسلام در دو سفینه بعربستان فرستاد از خود ام حبیبیه منقولست که گفته است
 در حبش بودم و از جانی خبر دادم روزی جاریه نجاشی ستماء با برهه آمده مژده داد که نجاشی از جانب پیغمبر
 مأمور و وکیلست که تو را نماز و حجت آنحضرت سیر بلند سازد من نخواست سرور شده دو دست بند نقره که
 در دست داشتم با حلقه های نقره انگشتران خود بگردگالی با و دادم با بجز ام حبیبیه را در دین صلابتی بوده گویند
 قبل از فتح مکه منکایسکه پدرش ابوسفیان برای تجدید عهد قریش با قبیلہ بنی خزاعه و رفع تعذبات و تقویت

عهد آنها بدین منوره آمده بود بجای حضرت رسول صلی اللہ علیہ وآلہ رفت که با دختر خود ام حبیبیه ملاقات
 نماید و در آنجا خواست که در فراش حضرت بشیند ام حبیبیه بدون هیچ ملاحظه او را منع کرد و گفت
 تو مشرک هستی و در این فراش نمیشوای قدم گذاشت ام حسان در فحاشات الانس ام حسان را دارای مقام
 ولایت نوشته این زن از ابالی کوفه و بزد و صلاح و مقامات عرفان و درجات ایقان معروف بوده با
 سفیان ثوری معاصر و سفیان زیارت او میرفته روزی با ثا ش لهبت ام حسان رسیدگی کرده جز کهنه
 حصیری نیافت باو گفت اگر پیر عم خود چیری بنویسی از نور عایتی خواهد کرد ام حسان گفت ای سفیان اینچنین
 قدر ترا نزد من کاست من از مالک حقیقی عالم طلب دنیا میخواهم نمایم تا چه رسد از مخلوقی ضعیف
 و میخواهم آنی بر من بگذرد که جز بیا د خدا باشم یکمقر زن صحابه هم مکنی تا ام حسان بشنید ام حکیم
 البیضاء دختر عبدالمطلب و عمه حضرت رسالت پناهی آید باشد بواسطه لغوست بدن
 او را بیضا و قبه الدیاج میگفته اند در نظم شعر طبعی قادر داشته و ابیات ذیل را در مرثیه پدرش انشا کرده

وبکی ذالندی و المکرمات
 بدمع من دموعها طلات
 ابان الخری تیار الفرات
 کرم الخیم محمود الحیات
 و غیثا فی التین المحلات
 تروق له عیون الناظرات

الایاعین جودی و استهللی
 الایاعین و یحک اسعدنی
 و بکی خیر مزرک المطایا
 طویل الباع شبته ذی المعالی
 و صولا للقرابة هبر دنیا
 و لیثاحین تشیر العوائلی

عقید بنی کنانة والمرحی
ومفرغها اذا ما هاج هيج
فیکبه ولا تشی لحزن

اذما الدهر اقبل بالهنات
بداهية وخصم المعضلات
وابکی ما بقیت الباکیات

ام حکیم المخزومیته زنی صحابیة و دختر حارث بن هشام المخزومی است که از رؤسای به
قریش بوده و حیرتی که بقنطرة ام حکیم معروف و در مرج الصفر در نزدیکی شام بطرف حجاز وقتست منسوب
بشار لهما میباشد ام حکیم المخزومیته ابتدا در مزاجت سپهر عوی خود عکرمته بن ابی جهل بود در یوم فتح مکة
قبول اسلام نمود و برای شوهر خود عکرمه از حضرت رسول ۴۰ امان گرفت اما عکرمه از آنجا که عداوتی بخت
با دین اسلام داشت چون مکة فتح شد سمیت بمن گریخت زوجه اش ام حکیم از عقب او رفته در ساهل
مین در وقتی که میخواست بکشتی نشیند باورسید گفت از حلیم ترین ناس و کریم ترین مردم برای تو امان
آورد و ام و او را مر اجعت داد و بجنور حضرت نبوی ۳ شرف ساخت و سبب قبول اسلام او
گردید و عکرمه در غرود یرموک مقتول شد و بعد از او ام حکیم بخالد بن سعید که از صحابه بود نامزد گردید و
در آن اوان وقت اجنادین پیش آمد و خالد منکوته خود را همراه برداشته و زفاف را بعرض راه
قرار داده وقتی که در مرج الصفر منزل نمود خالد خواست عمل زفاف را با انجام رساند ام حکیم گفت
خوبست بعد از پراکنده ساختن صفوف دشمن این امر باذن الله تعالی صورت پذیرد خالد بن سعید
گفت بخاطر من چنین وارد میشود که من در اینجا مقتول شوم بنا بر این ام حکیم موافقت رای خالد
نمود و درهما بخا در نزدیکی حبر خمیه بر پا کرده زفاف بعمل آمد و بدیجبت حبر مذکور معروف بقنطرة
ام حکیم گردید با بجمله بعد از زفاف ترتیب طعام کرده بعد از صرف طعام لشکر مخالف نمودار شد
و شروع بجنگ کردند و خالد کشته شد و در آن روز ام حکیم المخزومیته با ستون خمیة گفت نقره دشمنان
مقتول ساخت ام حکیم الواصله بنا بر مسطورات صاحب آغانی ام حکیم الواصله زوجة
عبد العزیز اموی و از شرفای زنان قریش بوده است چون شرف و کمال حسن و جمال را با هم وصل
کرده معروف بو اصله شد و دختر او زینب الواصله را نیز الواصله بن الواصله گفته اند چنانکه ذکر آن
در محل خود بیاید عقد مزاجت ام حکیم و اصله با عبد العزیز در حیات و حضور جدا و عبد الملک بن
مروان منعقد شده و در مجلس عقد از شعرای معروف جبر و عدتی بن رفاع بر حسب دعوت حضور

بهرسایند و شعر باد تشنیت و تبریک انیمرا و جت بنظم آوردند و ده هزار درهم صلح گرفتند و نیز صاحب
آغالی گوید اقم حکیم الواصله شرب خمر معتاد بوده و قدح کربابی داشت که با آن شراب می آشامید
و کاس ام حکیم نزد او با مشهور و از شتا و شقال طلا ترتیب یافته و اشعاری در باب این کاس گفته اند
که در حدیث نزد مسلم آغالی مسطور و از آنجمله است ابیات ذیل که از ولید بن یزید پیشبانی است

حلل فی بعائقات الکروم	و اسقیانی بکاس ام حکیم
انما لشرب المدامه صرفا	فاناء من الزجاج عظیم

و پنج نفر زن صحابیة دیگر با این اسم نامیده شده اند اقم خارجة دو نفر زن صحابیة با این اسم
معروف بوده اند و اقم خارجة زنی بوده است از نساء معروفه غرب در زمان جاهلیت که نکارش
حال او از ما سخن فیه خارج است بمینقدر برای رفع التباس گوئیم این اقم خارجة چون بزودی آسانی
قبول نکاح بر مردی نموده نکاح او ضرب امثل شده در بهرامری که زود و آسان صورت پذیر میگردد
میگفته اند اسمع من نکاح اقم خارجة پس مثبته نمائند که اقم خارجة جاهلیة و ضوع مثل است لا غیر با اقم
انخیار این زن زوجه ابو انجم شاعر مشهور خلفای اموی است که میگوید (انا ابو انجم و شری شعر

چون در حق زوجه خود گفته است شعر

قد اصبت اقم انخیار تدعی
علی ذنبا کله لم اصنع

و این شعر در شواهد تلخیص امرا شده بمینقدر لازم
بود از اقم انخیار ذکر شود اقم انخیر البغدادیة از نساء مشهوره و محدثه قرن ششم هجری و معروف
بجمال النساء بوده و در بغداد زندگانی مینموده از معارف علمای زمان خود که تبحری کامل داشته اند

و بافاقت و تدریس طلبه علم را مستفیض ساخته ابن البطی و ابو المنظر الکاغذی و شجاع الحربی را دیده بطور
استماع اخذ علم حدیث نموده بعد با انتشار آن پرداخته است و از اکابر محدثین اسمعیل بن عساکر و قاسم

لقی الدین سلیمان و ابن سعدة و ابن شحنة و فاطمة بنت سلیمان و جماعت دیگر از مشجرین از مشارکها
اجازه گرفته اند این زن علاوه بر فضل و علم زهد و ورعی بکمال داشته چند دفعه بکس مغمضه رفته و حج نموده

در سال شصت و چهل هجری در گذشته است اقم انخیر طبت احمریش زنی است تابعیه از
اهل کوفه معروف بزکا و در سخن سرائی قادر و توانا در ک حضور حضرت نبوی صلی الله علیه و آله را نمود

ولی با اصحاب معاصر بوده در او ان عرب صفین از امیر المؤمنین علی بن ابیطالب علیه السلام طرفدار

میکرده در کتب محاضرات درجائی که از علم معاویة سخن میگویند حکایتی ازین امم اخیر نقل مینمایند و اینست که معاویة مکتوبی بوالی کوفه نوشت باین مضمون که امم اخیر دختبر سرش را نزد من فرست تا از وضع رفتار و سلوک تو در کوفه از او سوال کنم و اگر از تو خیر گوید تو اجر دهی و اگر شر بجز از سلام چون مکتوب معاویة بوالی رسید بجانم امم اخیر رفت و برای او بجا آمد امم اخیر گفت من از راه اطاعت معاویة خارج نشده ام و راه خلایق زرفته بجهان منبجیم و دروغ نمیکویم من خود زیاده میل داشتم که برای عرض بعضی معاویة را ملاقات کنم با بجمه امم اخیر غمیت نمود و والی او را مشایعت کرده گفت ای امم اخیر متعجبمانطور که نوشته رفتار از تو جو یا خواهد شد و طوریکه تو اظهار کنی از خوب و بد مرا اجر خواهد داد توجه در حق من خواهی گفت امم اخیر گفت من در ازای لطف و نوازش و خوبی که در باره من نموده بد نخواهم کرد چیزی که خلاف واقع باشد نخواهم گفت امم اخیر با سایش و رحمت طی مسافت نمود تا بدر خلافت رسید و معاویة او را در حرم سرای خود جای داد و پس از چهار روز در وقتی که ندما و اصحاب حاضر بودند امم اخیر را احضار کرد امم اخیر حضور بهم رسانیده گفت السلام علیک یا امیر المؤمنین و رحمة الله و برکاته معاویة گفت علیک السلام یا امم اخیر آیا در عرض راه بتو خوش گذشت و آسود بودی گفت بلی همه جا خوش گذشت و سلامت و خوشی باین ساحت عزت رسیدم معاویة گفت ای امم اخیر بواسطه حسن نیت خود بر تو دست یافته ام حالاً باید حرفهای که در رقعہ صفین و قتل عمار بن یاسر میگفتی باز گویی امم اخیر گفت چون بعد از آن روز آن گفته بار آمدن کرده ام از خاطر مرفته است و آن روز هم بعزت صدمه و ضحرتی که بدان دوچار بودم آن حرفها بر زبان آوردم اکنون گفتن اینها بی اثر است اگر میل استماع باشد مقالات شیرین بیان نمایم معاویة رو باهل مجلس کرده گفت از شما کدام حرفهای امروز امم اخیر را بخاطر داریم که دارد بگوید یکی از حاضرین گفت من برخی از آن کلمات را بخاطر دارم معاویة گفت بگو تا بشنوم گفت من امم اخیر را دیدم سوار شتری بود و تا زیاده بدست داشت و میگفت ایها الناس اتقوا ربکم ان زلزلة الساعة شیء عظیم باری تعالی برای شما راه را آشکارا نموده و بصراط مستقیم و جاده سلامت داخل کرده در ظلمت جهل و انکذاشته و عقل را بر شما دیده و آن کلمات خدا شما را رحمت کند کجا میرود یا از امیر المؤمنین علی فرامیکنید یا از قتال سبک بریزید یا از اسلام اعراض مینمایند شنیده اید خدا تعالی فرموده است و لنبلونکم حتی تعلموا

المجاهدين منكم الصابرين بعد ازان سرهيمان بلذكروه كفت اللهم قد عمل الصبر ضعف اليقين وبيدك
يا رب انقذ القلوب فاجمع اللهم بها الكلمة على التقوى والقبين قلوب على الهدى

پس از اينده امام انخير كلباني چند نماز حضرت امير المؤمنين علي را بقتال با نو تخرين ميگردم معاويه بعد از اين
اين كلمات كفت يا ام انخير از انخير فصدى نداشتي جز اينكه خواسته مرا بگشتن و هي پس اگر من تو را بقتل
رسانم بر من ايرادي نيت ام انخير كفت مرا اندوهي نيت و كسي مرا خواهد كشت كه بسبب شقاوت او من
بعا دني فايز كردم معاويه كفت يا كثره الفضول در حق عثمان چه ميگوي ام انخير كفت من در حق عثمان
چه گويم مسلمين او را خليفه كردند پس ازان با هم ميل شدند و او را بقتل رسانيدند معاويه كفت آيا در حق عثمان
بيني قدر مدح تو كافي خواهد بود ام انخير كفت شهد الله كه من با انخير و نقض از براي عثمان در نظر نداشتم چه عثمان
سابق انخيرات و در روز جزا رفيع الدرجاتست معاويه كفت در حق طلحه چه ميگوي كفت حضرت رسول
او را بجهت بشارت داده پرسيد در حق پر چه ميگوي كفت در حق خاله زاده حضرت رسول چه تو نام
كفت او را هم با حضرت بجهت مرده داده اند انكا و ام انخير كفت اي معاويه ترا بخداي معال قسم
ميدهم كه مرا از اين سوالها معاف دار قرش از علم تو سخنها ميگويند معاويه كفت ترا معاف كردم بخشيم
بعد ازان با وجوايز و عطا ياداده مرض نمود كه معاودت نمايد ام انخير نيت صخر ما در ابو بكر صديق
و از صحبايانت اسم او سلمي بوده و عمر زيادي نموده از ابو قحافه و ابو بكر ميراث برده كو نيد چون ابو بكر متوفى
شد ام انخير او را در غوش گرفته ببيت عتيق كه خانه كعبه باشد برود و دعا كرده كفت يا رب اعشق هذا
من الموت و طول زندگاني ابو بكر را از خدا خواست ركني از اركان كعبه بقدرت پروردگار بسجده در امت
اين رجوزه را خواند يا امتر الرحمن بالتحقيق فزت بحمل الولد العتيق

يعرف في التوراة بالصديق

اشخاصي كه در اینجا حضور داشته اند اين جوزه را
شنيدند و بي از و جوي كه ملقب بودن ابو بكر بعتيق نوشته اند بهمين حكايست ام الدر داء رضى
بوده است صحابه مسماة بخيره و شوهر او ابو الدر داء از زنها و اصحاب بشمار ميآيد ام الدر داء احاديث
كثيره از حضرت رسول صلي الله عليه وآله و از شوهر خود شنيده و آن احاديث را حفظ و روايت نموده
اين كثير او را زني عاقله و فاضله گفته و شوهر او ابو الدر داء را نيز عاقل و حكيم شمرده اند نامش عويمر
ميا شد و حضرت رسول فرموده اند عويمر حكيم امت است منست چون شام فرغ شد با تراضاوت انجارا

باو دادند بنا بر اصح اقوال در سال سی و دو هجری در گذشته و در باب الضعيف دمشق مدفون گردیده و
 بعضی گفته اند ابوالدرداء بدمیه طیبیه بازگشته و قبری که در اسکندریه است و مرقد ابوالدرداء میگویند منسوب به
 ابوالدرداء دیگر است یا اصلاً قبر ابوالدرداء نام نیست و غیر ازین قبر قبور دیگر در اسلامبول است که منسوب
 بصحابه میدانند لکن خبر مرقد ابویوسب باقی ثبوت نیوسته ابوالدرداء زوجه دیگر داشته که او نیز کنیا
 باقم الدرداء بوده ولی نیزین را بعد از رحلت حضرت رسول ص در جهالت نکاح در آورده و در کن شرف
 حضور حضرت رسول ص نموده است اقم الدرداء خیره را اقم الدرداء کبری میگویند و دختر ابی حدرداء
 سلمه بوده و اقم الدرداء که بعد با بنی کحمت ابوالدرداء رسیده معروف بصغری شیبیه و بحیمیه نام
 داشته است اقم رعله القشیری زنی بوده است صاحب طبع موزون و شعر خوش و بیان
 فصیح و امام مستغری او را از صحابیات دانسته و گفته اند روزی نیزین بحضور حضرت رسالت پناهی
 آمده و عرض کرده است السلام علیک یا رسول الله و رحمة الله وبرکاته اتا ذوات الخدود
 و محال از البعول و مہتبات الاولاد و مہتبات المهاجرات و لاحظ لنا فی الجیش فعلنا شیئا
 یقربنا الی الله عزوجل این عبارت رعله شبیه بیان و عرضی است که اسماء الانصاریه بحضور حضرت
 رسول ص معروض داشته پیش در شرح حال اسماء انکاشته ایم و معنی آن نیست که ما زمان پرده نشین میباشیم
 و در زیر حکم و فرمان شوهر بای خود مستقیم و با مورخانه داری و بزرگ کردن اطفال و تربیتها مشغولیم و از هر
 و ثواب حسب اولی بهره ایم چیزی بمایا موزید که وسیله تقرب ما بجناب پروردگار گردد و سید انبیا و مراد
 شما زمان از ذکر خدا غافل مشوید و چشم خود را از دیدن ما محرم بیندید و طوری تکلم نکنید که بیکانه صدای شما
 بشود ما جور و مشاب خواهیم بود در کتاب اصحابه مسطور است که بعد از ارتحال حضرت نبوی اقم رعله
 القشیری حسنین علیهما السلام را در بر گرفته در کوچی بای مدینه می گشت و اشک میریخت چون بدر خانه حضرت

یاد ارفاطه المعور ساحتها

فاطمه رسید با سف تمام این بیت انشا و نمود
هیبت لی خرناجیت من داد

اقم رومان زوجه خلیفه اول ابو بکر عیاش

و عایشه و عبد الرحمن از لطن اقم رومان بوجود آمده و دامادی حضرت رسول صلی الله علیه و آله برای ایشان
 شرف بزرگی دانسته اند در سال ششم هجرت وفات نموده است اقم سعید دختر عصام
 حمیری و از زنانی اندلس است که دارای علوم ادبیه شده چون اشعری و سعید بوده در حرف کسین

ترجمه حال او بیاید و اتم سعه کنیه هفت نفر از صحابه تیاست که یکی از آنها مادر سعد بن معاذ است و او
 برای سپر خود نوشته کرده و گفته است **ویل سعد سعدا ضرامه و جدا**
 سد به مسدا و حضرت رسول صلی الله علیه و آله فرموده اند کل نائحه تکذب الا ام سعد و من
 در تبیین کوید من خصایص المصطفی ان یخین من شاء بما شاء اتم سلمه از زوجات مطهرات
 حضرت رسول صلی الله علیه و آله و دختر ابی اتمیه بن المغیره المخزومیه میباشد اتم سلمه را ابتدا ابوسلمه بن
 عبدالاسد المخزومی تزویج نموده و فرزند می آورد که او را سلمه نام نهاده اند لهذا اتم سلمه بن کنیه کنایه
 گردیده و از اینجا که دارای فصاحت بیان و فصاحت عقل بوده بعد از آنکه شرف مناسحت سیند
 انا م علیه الصلوة و السلام شرف شد سیصد و هفتاد و هشت حدیث از آنحضرت فرا گرفته حفظ
 و روایت نمود در قدرت خلافت عثمان اتم سلمه عبارت مسطور در ذیل او را پس داده و بصیحت
 کرده یان بنی مالی اری رعیتک عنک نافرین و عز جناحک فاقرن لا تعف
 طریقا کان رسول الله صلی الله علیه و آله یوم یجئها و لا یقتدح یزید کان علیه السلام اکتاه و نوح
 حیث توخى صاحبک فانها تکال امریکما الامرکما و لم یظلمها هذا حق اموی قضیت لیک و ان علیک حق ^{الطایفه}
 یعنی ای سپر کن من سبب صیبت که رعایای ترا از تو مستغرق و از زیر بال تو خارج می نمیم راهی را که حضرت
 رسول صلی الله علیه و آله می پیوندند محکم و آلتی را که نیفزودند و دشمن نما و ما نظور که یاران تو ابو بکر و عمر رفتار کردند
 رفتار کن چه آنها امر را محکم داشتند و از راه نکر دیدند این حق مادری من بود که نسبت بر او اکر دم
 و حق تو است که اطاعت کنی و جوانی که عثمان با شکلمات داد در ضمن مثل معروف هو کابی الرند و
 صلود الرند در مجمع الامثال مسطور است چون اتم سلمه عمزاده و لید صحابی سپر و لید بن مغیره بوده
 در مرثیه او این اشعار را نشاد نموده است **یا عین فابکی للولید بن الولید بن المغیر**
ضح الدیسیمه ماجد لیسیمو المطلب لوتیر
 اتم سلیم و دختر طحان بن خالد و از قبیل بنی خزرج
 و مادرش بن مالک است این زن از قانات صحابیات بشمار آمده و از ارباب درایت و دانش بوده
 شوهر اول او مالک بن النضر که پدرش باشد در ایام جاهلیت از او مکر شده و بشام رفته در اینجا درگذشت
 و اتم سلیم مدنی پیشوهر زست بعد از آنکه شرف اسلام شرف شده بود از اهل قبیل او و ابطال

ه/الفار

انصار ابو طلحه الضاری اور احواس کا رشتہ ابو طلحہ اگرچہ مروی غنی و معتبر ہو تا چون سنوز فیل
 اسلام نہ کر دے و از مشرکین شمر دہ میشد انیمو صحت معتذر مینو د بنا بر این ام سلیم در جواب گفت من مثل تو
 شخصی را نمیتوانم رد کنم و از تو بترانایم اما مانعی که پیش است آنست که من مسلم و تو مشرک ای ملتفت
 نیستی که خدائی را که پرستش مینمائی از زمین بیرون برود و بعد سوخته شود شرم نمیکنی که تخمه چوبی سجده میری منحن
 در ابو طلحه اثر کرد انصاف داد و مسلمان آمد و ام سلیم را تزویج نمود سنکا میک سید انبیاء ۳ بدین مینو
 هجرت فرمودند و در منزل ابو ابوب جای گرفتند هر یک از مسلمان بقدر وسع و استطاعت هدیه بخشیدند
 تقدیم کردند و در آن زمان ام سلیم شکر است بود و چیزی نداشت که هدیه انجناب نماید چار سپر خود انش را
 که دوازده ساله بود و بخدمت حضرت رسالت پناه آورده عرض کرد یا رسول اللہ این سپر را برای من
 گذاری شما آورده ام قابل بخشش نیست اما خادم شما و فرزند منست دعائی در حق او فرماید حضرت
 بنوی در حق انس بطول عمر و کثرت مال و اولاد و ثمنول فیض و برکت دعا کردند و از اثر آن دعایش
 یکصد و سی سال زندگانی کرد و بشاد فسرزند از او بوجود آمد که بمقتاد و بشت لغز سپر بود و فقط دو
 دختر و اموال و کثرت انس نیز از اندازه حساب و تحدید بیرون شد و انس در خلافت عمر بصبر رفت
 که مردم علم فقه آموزد و در سال بود و یکت بجزی در انجا بدار بقارفت ام سلیم خواهری داشت
 کنایه بام حرام که او نیز در حضرت بنوی دارای حرمت و مقام بوده و رسول اکرم صلی الله علیه و آله
 بعضی اوقات بخانه آنحضرت شریف میبردند و در او ان گرمی هوادر انخانه خواب قیلوله و استرحت
 مینودند و حضرت بخواب قیلوله معاد بودند روزی در خانه ام حرام از خواب بیدار شده چشمش کشودند و چشم
 و استرازی فرمودند و بام حرام گفتند در عالم رویا بعضی از امت نماز دیدم مثل پادشاهان که بر روی
 تخت قرار میگرفتند بجز آنحضرت (دریای سفید) سوار میشوند ام حرام چون این بشارت شنید عرض کرد یا رسول
 الله دعا کنید که منم با انجماعت باشم و در ان غزاه حاضر شوم حضرت فرمودند تو هم از جهت خواب
 بود و این مرده فتح جزیره قبرس بود که پیبر دادند با جمله چون خلافت عثمان رسید عسا کر اسلام بجز
 و ترغیب معاویه برای فتح جزیره قبرس حرکت کردند و ام حرام باشویر خود عبادت بن انصامت
 با آن اردو همراه شد چون با جزیره داخل شدند ام حرام از مرکب افتاده راه سمرای باقی گرفت و ام
 سلیم بنت سحیم نیز زنی صحابیه بوده است ام عاصم مادر عمر بن عبدالعزیز از خلفای

بنی امیه است که بعد از صلاح مشهوری شبها اکثر ارباب سیر این امه عاصم را دختر سپهر امه عاصم سابق
 الذکر دانند که نوازه عمر میشود و شیخ اکبر در مسامرات گوید امه عاصم حفیده قریه عمه است گویند عمر در ام
 خلافت خود شبی در کویچه های مدینه منوره میکشید از درون خانه کشید مادری بدختری میگفت در پیش
 آب داخل کن عمر دست کوش داد دید دختر با در میگوید بقلب کار زشتی است و عمر مارا از این قبیل کارها
 منع کرده حاصل آنکه هر قدر مادر بدختر اصرار نمود و عمر از کجا مطلع بر کار و کردار ما میشود و دختر تن در نما
 جواب داد آیا باید در ظاهر بخلیفه اطاعت کنیم و در باطن خلاف نمائیم عمر از ثبات رامی و استقامت
 این دختر خوشنود شده او را در جمله نکاح سپهر خود عاصم در آورد و از او امه عاصم مادر عمر بن عبد العزیز
 بوجود آمد ابو الفضل میدانی در مجمع الامثال در ذیل مثل لیت حفصه من الرجال امه عاصم گوید ام
 عاصم همان مادر عمر بن عبد العزیز است و چون این امه عاصم در گذشت عبد العزیز اموی خواهر
 او حفصه را بزنی گرفت اما چون حفصه دارای اخلاق امه عاصم نبود و کسان عبد العزیز چندان از او
 خوشوقت نبودند گفتند لیت حفصه من رجال امه عاصم یعنی کاش نیز حفصه از عرق امه عاصم نبود
 امه عباس بن ابی الفتح الصنهاجی است که بوزارت الظاهر بابتد فاطمی از
 خلفای مصر رسیده مسی امه عباس در مصر که در خط مقرر می فری از آن شده از آثار ائمه سید
 و از او سال پانصد و چهل و هفت هجری بنا کرده و بعد با خراب شده مقرر می میکند امه عباس
 زنی بود مغربیه ستمناه به بلاده و ابو الفدا اینویسید بعد از ابو الفتح شخص معتری معروف بجادل
 بن سالار امه عباس را تزویج نمود و بوزارت الظاهر بابتد قابل آمد بعد از عباس پسر شار الیهما
 او را از این شبه محروم و خود وزیر شد پس امه عباس امه وزیر گردیده امه حفصه فاطمه
 بنت اسد مادر عقیل بن ابیطالب است و ترجمه حال او بیاید و بیستی که در کتب خود در باب کان

مدتی

انت تکون مساجد ندیل	ذکر و ایرادینها از شار ایها میباشند
و این بیت را ام عقیل در هنگام مشغول کردن عقیل	اذ انهت شمال بدیل
میخوانده است امه العلاء دختر یوسف نام تاجرانندی بوده صاحب طبع و عالم با ادبیات مقارن	
سال پانصد هجری در شهر وادی بحاره نیربسته و بطنانت و فصاحت اشعار داشته در فنی الطیب	
اشعار مسطور در ذیل را با اسم امه العلاء نوشته و او باین ابیات خاندانی را مدح گفته است	

كل ما يصد عنكم حسن
تعطف العيز على منظركم
من يعيش دونكم في عمرا

وبعد يا كرم تحلى الزمن
وبذكر اكرم تكد الاذن
فهو في نيل الاماني يغبن

ابن اثیر گوید ام العلام دو فرزند صحابیہ بوده است ام علی زنی است عارفه که اورا دارا کے مقام ولایت دانستہ اند و در تفحات الانس شرح حال او نکاشته شد و زوجہ احمد خضرویه کہ از اقیانیا بودہ و از شیخ ابو حفص روایت نموده اند کہ کفایت است تا روزی کہ ام علی زوجہ احمد خضرویه را ندیدہ بودم صبرش ان را حقیر شمردم و گفتا رہنا را مکروه میدانستم چون با این زن ملاقات کردم دہم بار بیجا نعمت معروف را بھکس خواہد عطا میفرماید و ترجمہ حال ام علی نقیۃ الارمنازیہ در حرف تا نکاشته خواہد شد ام عیسیٰ کنیۃ زنی نساء معروفہ بودہ کی صحابیہ و دیگری دختر بادی خلیفہ عباسی کہ نامون اورا بیوج نموده و بیٹی دختر ابراہیم بن اسحق انحرابی است کہ در علم فقه اورا با مهارت صاحب فتوی و محل استناد و اعتماد دانستہ اند و این زن در سال سیصد و بیست و ہشت ہجری در گذشتہ است ام الفقیہ در ابواب نیست کہ در جنات حمل از جانب حضرت امیر المؤمنین علی قرآن کریم را بیدار جدال برد و چون اینکار کرد دست است اورا قطع نمودند و قرآن را بدست چپ گرفت دست چپ اورا نیز انداختند آنوقت با سبہ بخفا قرآن کو کشید تا جان بداد و مادر او ام الفقیہ این ارجوزہ بخواند

لاهم از مسأدا عامم
وامهم قائمۃ تراهم
قد خضبت من علق لحاهم

یتلو کتاب الله لا يخشاهم
تأمرهم بالقتل لا تنهاهم

ام الفقیہ دختر احمد بن کامل بن خلف بن شجرہ بن منظور الشجرى البغدادي محدث مشہورہ بودہ کہ اورا ابنہ السلام میفکندہ اند عمری طولانی کردہ و دیرگاہی تعلیم احادیث پرداختہ در سال ششصد و شتاد ہجری وفات نموده ام افضل ہمیش لبا بہ است پیش در ترجمہ حال اسماء بنت عمیس فکری از او شدہ مشار ایھا زوجہ جناب عباس عم حضرت رسول اللہ و خواہر صلیب و لطنی میبویہ بنت الحارث است کہ از زوجات مطہرہ بنی اکرم صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم و از صحبات رفیع الدرجات بشمار میآید و جناب عباس را شہساز لطن او بودہ ام فضل و عبد اللہ و معبدہ و قثم و عبید اللہ و عبد الرحمن و چون اکبر انھا فضل بودہ لبا بہ معظمہ کنانہ

نام افضل شده و جناب عباس را هم بناسبت پدر فضل بودن ابو فضل گفته اند و عبد الله صاحب
لقب معروف بنفیر ابن عباس است و اورا ابو الخلفاء و ابن سید الناس خطاب کرده اند و ام افضل بنا
برائیکه از صلب شخصی مثل جناب عباس و ارایشش نفر فرزند نجیب گردید و او را نجیب شمرده و اسات

ما ولدت نجیبة من فحل
اکرم بهما من کهله و کهل
و خاتم الرسل و خیر الرسل

مستور را در حق شارحها نظم در آورده اند
کشته من بطن ام الفضل
عم النبي المصطفى ذی الفضل

جناب عباس را از بطن غیر ام افضل چهار پسر دیگر آمده که حارث و کثیر و عون و تمام نام داشته اند
و بنا بر این عدد فرزندان عباس بده نفر رسیده گویند تمام که کترین این چهار پسر بود و متیکه او را

تموه انصار و اعشيرة
واجعل لهم ذکرا و انم الثمرة

میکرد و ایندین سه مصرع را میخوانند
یاد ب فجعلهم ذکرا برة

ام افضل دختر مأمون خلیفه عباسی است که خلیفه با کمال اسل او را با امام محمد تقی جواد سلام
علیه بنی داد صاحب تاریخ الفی در شرح سوانح سال دو و سیم از رحلت حضرت خیر البشر علیه صلوات
الله الاکبر گوید اینا را سینه العرس گویند چه در اینسال مأمون دختر خود ام افضل را با امام محمد تقی جواد
امام رضا علیهما السلام داد و بوران دختر حسن بن سهل را بنکاح خود در آورد و مقدمه منظوره از کشف
الغمة نقل کرده و میگوید چون مأمون اراده کرد دختر خود ام افضل را به پسر امام رضا علیه السلام بدهد
عباسیان از آن معنی با خبر شده ابا و اعمام نمودند و جمعی کثیر از معتبرین بنی عباس و دو تنخواهان این
سلسله اتفاق نموده نزد مأمون آمدند و او را منع از این اراده کردند و گفتند ای خلیفه اگر این کار
کنی خلافت از دست ما بیرون خواهد رفت و تو بر میدانی که میان ما و اینخوانواده دشمنی قدیم
است و خلفاء راشدین که قبل از تو بودند اینطایفه را متکین و قدرت میدادند بلکه در قمع و ستم
آنها میگوشتند و ما بجز اردعا و مناجات شرعاً در از خود دفع کردیم اینزمان باز خلیفه را و آئینه
پیدا شده بر تو ظاهر باشد که این پسر لایق دولت نیست مناسب نیست که خلیفه ام افضل را یکی
از اهل بیت خود مخصوص کنند و تزویج نماید چون انجماعت آرای خود را اظهار داشتند مأمون
در جواب گفت اما آنچه میان شما و آل ابو طالب از دشمنی واقع است اگر شما خود بیدید و انصاف

و آن برینید و ایند که حق بجانب ایشان میباشد و اما اینکه جماعتی قبل از من در هلاک و استیصال آنها
 سعی کردند قطع رحم نمودند پناه بخدا میبرم از آن افعال فتیحه و ارتکاب آن اعمال شنیعه خصوصا قطع
 رحم و قسم بذات واجب الوجود که خالق جمیع خلایق است که من از وی بعد ساختن علی بن موسی
 الرضا پشیمان نبودم بلکه خدا داناست که میخواستم آنحضرت متقلداً از خلافت شود و من با او بیعت
 کنم او خود قبول نکرد و بحکم تقدیر پیش از من بعالم بقا فرامید و اینکه حالاً من محمدجواد را جهت تزویج
 دختر خود اتم افضل که او را بسیار دوست دارم جهنتیار کرده ام بواسطه آن است که او با این صغر
 سن در کمالات علمی و عملی بر تمامی اهل عالم فایز میباشد چون انجاعت از مأمون این سخنان شنیدند
 گفتند اینخلیفه محمدجواد هنوز طفل است و او را از علم دین و شریعت خبری نیست چون خلیفه را این
 داعیه است بهتر آنکه چیزی مهلت دهد تا او کسب علوم کند مأمون گفت وای بر شما من با جوال
 آن کودک از شما داناتر م و از اهل مپی است که علم ایشان از حق سبحانه و تعالی است و اینها کسب
 علم از رعایای ناقصه خود مستغنی هستند و اگر خواهید حقیقت و صدق اینمقال بر شما ظاهر کرد و او را
 امتحان کنید گفتند خدا ترا پاینده دارد و اینخلیفه حالاً بر سر انصاف آمده ای اکنون ما شخصی به از علم
 قرار میدیم که در مجلس تو از محمد تقی جواد مسئله پرسد اگر او جواب را درست داد ما را متابعت
 تو واجب میشود و الا تو باید ترک این امر نموده بر سخن دو لخواهان عمل نمایی مأمون گفت قرار چنین است
 و همین بس انجاعت با اتفاق از نزد مأمون بیرون آمده پیش یحیی بن اکثم که از فضلا و مناظرین آن
 زمان بود و مأمون او را دارای رتبت و مرتبتی عظیم میدادست و منصب قاضی القضایا تمام
 ممالک مأمون بوی تعلق داشت آمدند و او را بر این داشتند که از محمد تقی جواد علیه السلام در
 مجلس مأمون مسائلی چند پرسد و او را عاجز سازد و خلاف عقیده مأمون را در حق انجناب ظاهر
 نماید و مأمون از داعیه ناصواب خود باز کرد و قرار دادند که در مقابل اینکار مال بسیار بدهند
 روز دیگر مجلسی منعقد گشت و یحیی بن اکثم در مجلس حاضر شد و عباسان و خواهران ایشان منظر بودند
 که یحیی هم الان امام نه ساله را چنان ملزم سازد که نتواند سخن گوید مأمون یکی را بطلب امام محمد تقی
 فرستاد و از برای آنحضرت در دست راست خود جای آماده ساخت و چون جناب بنوی
 انجناب امام محمدجواد علیه و علی ابائه السلام در آن مجلس تشریف قدم از زانی فرمود عباسان

با یکدیگر حرف میزدند و چیزی نگفتند از جمله حرف آنها این بود که محمد جواد طفل است و معلوم نیست که از دست
 این مجلس حرف تواند زد تا چه رسد بجاوب مسئله یحیی بن اکثم که پیش مناظرین است الفقه بعد از ساعتی
 یحیی بن اکثم روی بامون کرد گفت اینجلیفه رخصت است که از ابی جعفر محمد مسئله پرسم مامون گفت از خود
 اینجا ب باید اذن خواست یحیی روی بامام محمد تقی جواد کرده عرض نمود جعلت فداک اذن میدی مسئله از
 مسائل شرعی از روش سوال کنم حضرت فرمودند هر چه خواهی پرس یحیی گفت فدایت شوم چه سفرهائی
 در حق محمدی که صیدی را کشته باشد امام محمد تقی علیه السلام فرمودند ای یحیی این سوال تو مجمل است اولاً فی
 آن را گوش کن بعد از آن هر شئی که مراد تو باشد جواب آن گفته میشود و آن تفصیل این است آیا آن صید
 را در حرم کشته یا بیرون حرم و آن محرم کجاست قتل عالم بوده یا جاہل و عاقل آن قتل را مرتکب شده یا نه
 و خطاه و آن محرم آزاد بوده یا بنده صغیر بوده یا کبیر و این قتل را نوبه اول بوده یا نوبتی دیگر اینکار
 کرده و آن صید از جنس طيور یا از غیر آن و از شکارهای بزرگ بوده یا کوچک و آن شخص بر قتل آن مصغر بوده یا بشیطان
 و این قتل در شب واقع شد یا در روز و احرام او بجمعه بود یا حج چون حضرت آن شقوق بیان فرمود یحیی مخیر و بهت
 گشت و هیچ جواب نتوانست گفت و تمامی اهل مجلس عجز یحیی را ظاهر و هویدا دیدند مامون از روی بیگانه
 و خوشحالی تمام گفت الحمد لله علی هذه النعمه راوی گوید در همین مجلس مامون ام الفضل را بعد امام
 در آورد و بعضی از مومنین را عقیده مثبت که مامون در حال حیوة حضرت علی بن موسی الرضا علیه السلام
 التخیته و آشناء دختر خود ام الفضل را بعد امام محمد تقی جواد در آورده بود خلاصه ذیل مجلس مذکور در فوق
 را از باب سیر چنین مسطور و کشته اند که بعد از بهت و عجز یحیی مامون از امام محمد تقی احکام مسئله مذکور
 در فوق را پرسید و خواش کرد که حضرت از بیان فرمایند حضرت الشرح اینانکه باید و شاید تقریر کرده
 و در کتب معتبره تفصیل آن مضبوط است بعد از شرح این مسئله حضرت امام محمد تقی جواد رو یحیی بن اکثم
 آورده فرمود ای یحیی از تو مسئله پرسم یحیی عرض کرد یا بن رسول الله پس رسید اگر دانستم عرض میکنم و الا استغفیر
 میثوم امام علیه السلام فرمودند خبر ده مرا از مردی که صبح نظر کرد بر عورتی و نظرش بر روی حرام بود و
 بعد از یک ساعت دیدن وی بر او حلال شد و چون نظر در رسید باز آن عورت بر روی حرام شد و چون
 وقت عصر شد مجدداً بر او حلال گشت و هنگام مغرب باز بر روی حرام شد یحیی گفت والله که من چون
 این مسئله میدانم شما خود یا بن رسول الله بیان فرمایند حضرت فرمودند آن عورت علی الصباح کنیز

مردی بود و نظر اجنبی بکنیز مردمان حرام است بعد از ساعتی آمد روی را خرید نظر او بر آن کنیز حلال شد
 بعد از ساعتی او را ازاد کرد باز نظرش بروی حرام شد ساعت دیگر او را عقد کرد نظر او بروی حلال
 شد ساعتی دیگر نظر او کرد باز بروی حرام شد اتم کتبه زوجه اوس بن ثابت انصاری است
 و اوس از صحابه و اتم کتبه صحابیة بوده چون اوس در غزوه احد کشته شد و این زن با سه دختر از او ماند
 بنی اعمام اوس بموجب رسم و عادت جا بلیت خواستند جمع اموال او را ضبط کنند و زوجه دختر
 های او را محروم دارند چه رسم جا بلیتین این بود که بزین و فرزندانش میراث نمیداده اند و آیه شریفه
 و تَاكْلُوْنَ التَّرَاثَ اَكْلًا لِّمَا نَظَرَ بِهَا يَمْلِكُ ابْنَا بَرِّينَ مَوْرَدِ كَرِيْمَةٍ و لِلنِّسَاءِ نَصِيْبٌ
 نازل شد و میدانام علیه الصلوة و السلام به بنی اعمام اوس امر فرمودند با اموال او دست
 اندازی ننمایند بعد از آن آیه یوسفی که التدر باب حصص ارثیه شرف نزول از زانی داشت
 و با تم کتبه مشن و بدختران ثلثان و باقی بقی بنی اعمام اوس داده شد و انقول بر مذهب اهل تعصبت
 که زائد از فرایض را بنسبوان ابی می دهند و امامیه باقی را نیز رد با صحاب فریضه میرسانند اتم کلثوم
 دختر وسطی حضرت رسول صلی الله علیه و آله و بزرگترین دخترهای آنحضرت زینب و کوچکتر از همه جناب
 فاطمه سلام الله علیها بوده و بنی اکریم دختر دیگر داشته اند رقیه نام و رقیه و اتم کلثوم را دختران
 وسطی میگفته اند و ابتداء رقیه را بنواخت عثمان بن عفان دادند و پس از وفات او اتم کلثوم همان
 سمت یافت لهذا عثمان را ذوالنورین گفتمند خلاصه اتم کلثوم بعد از آنکه شش سال زوجه عثمان
 بود در سال پنجم هجرت وفات نمود و از اینمرا و بنت فرزندی حاصل نماید و جماعتی از علمای اسلام
 غیر فاطمه علیها السلام را رباب بنت رسول الله صلعم دانسته اند اتم کلثوم دختر حضرت امیر
 المؤمنین علی علیه السلام است که از بطن مطهره سیده نساء آنحضرت فاطمه بوجود آمده بود و آن مطهره را
 اتم کلثوم الکبری میگفتند و اعمام کلثوم را تزویج کرد و یکت دختر و یکت پسر از اینمرا و بنت بوجود آمد
 پسر را زینا میزند و دختر را رقیه و زید بن عمر را بواسطه دو جدا و ذوالهمالین میگفتند اتم کلثوم بموی
 که در کتب سیر و تواریخ ضبط شده و نگارنده در کتاب حجة السعاده فی حجة الشهادة شرح داده
 در خلافت عمر بعضی عطریات و اشیاء نفیسه برای زن و دختر مقصود و طنطینیه ارسال فرمود و اول
 مقصود عقدی مرصع برای آنمظله اهدا نمودند که بحکم عمر آن عقد در بیت المال مسلمین گذاشته

شد و سفیری که حامل این عقد وضع بود در دمشق در مجلس یزید اقم کلثوم را بید و خود را با جناب معز بن زینب از او پرسید که مگر این زن را پیش شناسی گفت بلی وقتی او را دیدم که جلالتش پیش از امیر اطلس بلکه ما بود باری اقم کلثوم را بعد از عمر عمزاده او عون بن جعفر طیار تزویج نمود و بزرگواری آن عظمه بدرجه اشتراک است و علماء شیعه در باطن منکرند تزویج اقم کلثوم را با خلیفه ثانی اقم کلثوم نیز دختر حضرت امیرالمؤمنین علی علیه السلام و معروف باقم کلثوم الصغری است مخطبه مشارالیه را عبدالقادر الصغری ابن عقیل تزویج نموده اقم کلثوم کنیه خنیفر از نوان صحابه بود که یکی از آنها اقم کلثوم دختر ابی بکر است گویند حضرت امام حسین علیه السلام را هم دختری مکناة باین کنیه بوده است اقم کلثوم دختر عبداللہ بن عامر بن کریر زوجه یزید بن معاویه است و یزید او را در شعر ذکر نموده و شرح ان از این قرار است که در سال چهل و نه هجری معاویه بن ابی سفیان لشکری سرداری سفیان بن عوف بجاصره قسطنطنیه فرستاد و خواست یزید را هم با ان سپاه همراه نماید یزید تعلل کرد و بعد از ان خبر ابتلای ان جنش بعضی امراض و فقه ان از وقت بر وقت برسد و یزید اظهار عجزی از محنت آنها کرد و این دو بیت انشا نمود

وما ابالی بما لاقت جموعهم

محنت آنها کرد و این دو بیت انشا نمود

اذا اتکات علی الامناط سرتفقا

بالقد قد و ننه من حمی و من موم

چون این اشعار را معاویة شنید گفت برای

یزید و متر از عبدی اقم کلثوم

اینکه یزید از صدر مسلمین اظهار بی اندوهی کرده حکما و حتما باید خود شرکت آن بلیه و صدمه شود و بجهت قسطنطنیه رود و یزید مجبور بر رفتن شد با بجمه اقم کلثوم که درین نظم یزید مشاهد و میشود زن یزید بوده و بعقیده برخی اسم او هند میشنا و همین زن مکناة ببنده و مکناة باقم کلثوم است که در ورود خبر شد امام حسین با یزید پر خاش کرد و استیجاش نمود اقم معبد دختر خاله خراعی و زوجه ابو معبد انخراعی و امش عاتکه انخراعیه صحابه است مشهور وقتی که حضرت رسول ص از مکه مخطبه هجرت فرمودند در موضع معروف بقدید بجمه اقم معبد نزول نمودند مشارالیه در حیمه خود میش لاغری داشت که شیر درونش از ان عاید میشد بلکه از ضعیفی مکن نبود او را با کلبه بچراگاه بفرستند بنا بر این ان کو سفند در کطرف چادر ایستاده بود بی اگرم در آن روز بدست مبارک شیر زیادی از ان میش دو کشیدند از اقم معبد روایت برده اند که گفته است آن پیش تا زمان خلافت عمر زنده بود سالی خشک سالی سختی شد

و حیوانات غلبت و کیا علمی نداشتند که بخوردند مع ذالک هر صبح و شام آن میش را میدوشیدیم و از آن
 قطعه میشه در مواسب لذتیه مسطور است که چون حضرت رسول ص از منزل اتم معبد حضرت فرموده شد
 بروند ابو سعید بخیمه خود آید بر خلاف ما مول شبر بسیار در حیمه دید گفت ما با ایام معبدانی لکت با او
 عازب حیا و لا تلو سببی البیت یعنی ای اتم معبد این شیر را از کجا حاصل شد بگو سفند با در چراگاه و
 وی شیرند و حیوان شیرده در اینجا نیست که دوشیده شده باشد این چه حال است اتم معبد صورت
 حال را حکایت کرد ابو سعید گفت شایسته آن بزرگوار برای من بیان کن اتم معبد گفت رایت در حلال
 ظاهر الوضائیه فی الوجوه حسن الخلق له تغير ثجالة ولم تزد به صغلة و سیم قسیم فی عینه حج و
 فی اشفاره و طفی فی و نه صحال آهوز الحلال زج اقرن شدید سواد الشعر فی عنقه سطح
 و فی کبیه کثایة اذا صمت فضلیه لوقار و اذا تکلم سما و علاه البها و کاز منطقة خرزات
 منظر یجدن حلو المنطق فضل لا تزول اهدر اجملة الناس و اجله من یبید و اعلاه و احسبه
 من قریب بقدر لا تشاه من طول لا تقهر عین من قصر غصن من غصنین فهو انصر
 الثلاثة و احسنهم قدر الرفعاء یحفون به اذا قال اسعوا القول و اذا امرت بالرد
 الی امره یخفون و یخشون لا عابس و لا مفین بل بغض شخصی را که دیدم پاکیزه صورت و کشاده
 رو بود و شامالی نیکو داشت نه شمش بزرگ و نه سر و گردنش که چو کت زیبا و صاف جمال چشمش سبزه
 با فراخی و فرکانش انبوه صورتش صوت کلور کفرشکان از شرم سفیدی و سبزه چشمش کمال بروی
 او پیوسته و در ناله ان باریک مویش مستحما درجه سیاهی گردنش بلند و ریشش زیاد وقت ساکت
 با سکینه و وقار و سبک گام تکلم علو قدر و درخشندگی او اشکار کلمات او چون در منظوم از دهن او
 سر ازیر میشد شیرین زبان بود گفتار او نه کم که حمل بر عجز شود و نه زیاد که با و نه نماید صدایش رسا و خوش
 اینک از دو وجهی از مردم و از نزدیک خوش اینده تر از همه خلق نه طول القامه که ناپسند نماید
 نه قصیر که در چشمها حقیر آید گویا نهالی بود که میان دو نهال دیگر روئیده باشد و غمی او از آن روزیاد
 تر و قدر او افزون تر از هم زبان او دور او بود و چون سخن میگفت استماع مینمودند و چون فرمایشی
 میکرد در انجام آن میکوشیدند جمعیت و خدم داشت ترش رو نبود و تکلم بیفایده نمینمود چون
 ابو سعید او صاف مذکوره را بشنید سوگند یاد کرده گفت این همان کسی است که در قریش ظهور

نموده اگر او را میدیدم هر اینه تبعیت او را اختیار میکردم و عاقبت الامر ابو معبد و اتم معبد برف
 اسلام مشرف شده او از صحابه و این از صحابیات شد و پوشیده نباشد که عبارت اتم معبد
 که گفته نخالی بود فیما بین دو نخال دیگر مقصود از این دو نخال ابو بکر و آزاد کرده او هارون بن سیرت
 که در سفر هجرت با حضرت رسول همراه بوده اند و اتم معبد اسم سه نفر از صحابیات است
 اتم النساء دختر عبدالمومن تاجر فارسی است از نوان عرب غرب که طبعی موزون داشته
 و اشعار آرد از نظم و انشا کرده در مسامرات محبی الدین قصیده از او مسطور است که اینطور از آن بسیار

فاجع الحق ما فی صفوة کدر	جاء البشير بوعد کان ینتظر
وفی داسره التسدید والنظیر	من خیرها غدا باهدی یا سرنا

از ایند و بیت که مطلع و ابتدای قصیده است چنین بر میآید که بعد از فتحی با جلوسی گفته شده و خن
 خالس آنکه بعد از غلبه و فتحی قصیده از نظم کرده چه در مدح محمد و چه در اشجاعت و دلیری سواد

لیث اذا قتم الابطال هو مته	یفی الکتاب لا یبقی ولا یبدل
----------------------------	-----------------------------

اتم هرون در طبقات شعرانی در ترجمه حال نیز چنین مسطور است که دارای مقام ولایت
 و از خائفین و عابدین بوده و از خوردن بخت سببان قناعت نموده و بسرو سامان اعتدالی نداشته
 بیست سال موی سر خود را شانه نکرده با اینحال کیسوی او اکیسوی سایر زنان بجز بر نظر با میآمده گویند
 در صحرا با شیر بر بخورده و میگفتند اگر از گوشت من چیزی ترا روزی شده بیا و بخور شیر و از او گرداننده
 بطرف دیگر میرفت اتم با شتم یکی از زنهای یزیدین معاویه بود و چون پسری از یزید برسانید و
 او را خالد نام نهادند اتم با شتم را اتم خالد هم گفتند بعد از مردن یزید مروان او را بزنی گرفت تا خلافت
 او قوام گیرد و از شان خالد بکا بد بعد از چندی کجرو مروان پسر او خالد دشنام داد و گفت یان
 الرطبة الاست خالد این واقعه را با در پیش اظهار و شکایت نمود اتم با شتم گفت این را بکسی گوی
 بلکه مروان هم نداند که من از این دشنام او آگاه شده ام و کینه مروان را در دل گرفته و منتظر فرصت
 شده وقتی که مروان خواب بود با جواری خود بسر وقت او آمده بالشی بر دهن می نهاد و فشرده
 تا بر د اتم هانی دختر ابو طالب عم بنی ارم صلی الله علیه و آله وسلم و خواب حضرت امیرالمؤمنین
 علی علیه السلام بوده و اوصیایه است مشهوره که در معراج حضرت رسول مژگن او شده در اسم

اختلاف کرده بعضی بند و برخی فاطمه و زمره فاخته نوشته اند بجز حال زوجه بسیره بن عمر و المخزومی
 بوده و پسری از بسیره آورده که او را بانو نام نهاده اند و بدختمه او را اتم بانو گفته و بسیره از کتب
 و اشخاصی است که روز فتح مکه معظّم فرار کرد و در عتذار فرار خود گفت لعنکما ولیت ظلمی محمداً

ولکنی قلبت امری فلم اجد
 وقفت فلما خفت ضیقته موقفی
 ما اتم بانو همان روز ایمان آورده بشرف

واصحابه جناد لا خیفة القتل
 لسیفی غنّان ضربت ولا بتلے
 وحیت لعود کالظنیر الی شبل

اسلام مشرف گردید کونیند چهل و هشت حدیث ام بانو از حضرت رسول اروایت کرده است
 در میان ادبایچنین معروفست که اعراب در عتذار از فرار اشعار بسیار گفته اند اما هیچکس نجیبی بسیره
 و حارث بن شام المخزومی نسروده و ابیات مسطور در ذیل از حارث بن شام است و در فرار

اللہ یعلم ما ترک قتالهم
 و جد ریح الموت من تلقائهم
 و علمت انی ان اقاتل واحداً
 فصد عنهم و الاحبۃ فیهم

از غزوه بدر انشا فرموده است شعر
 حتی علو افرسی باشقر مرید
 فی مازق و الخیل لم تتبدد
 اقل و لا یضرو عدو مشهدی
 طمّاهم بعقاب یوم مرصد

بن اشیر گوید خلف الاحمر ابیات بسیره را

بر اشعار حارث ترجیح داده اما اصمعی را عقیده اند که از هر چه در باب عتذار از فرار گفته
 و انشاد کرده اند نظم حارث رشیقتر و بهتر است محمد زبیری گوید حارث در بیت اول اشعاری که در فوج
 نگاشته شد اظهار جلالت و پروری نموده چه تلویحاً میگوید خون زیاد از بدن من جاری شده و مرکب مرا
 فرو گرفته بود و جریان خون از مجروحین و مقتولین دلیلست که خوف و هراس حال آنها را نگراندیده
 و قوت قلب داشته اند چنانکه سعید بن جبیر وقتی که حکم تجلج مقتول شد خون زیاد از او جاری گشت
 اطبا گفتند این بواسطه جرات و کمال قوت قلب سعید بوده و گرنه بیابست خون او میخورد
 کرد و اتم بانو طبت دهند دختر حافظ نفی الدین محمد بن محمد بن محمد الهاشمی است که در روز

پنجشنبه بیستم ماه ذیقعده سال شصت و هفده متولد شده و علم او بدرجه بوده که امام سیوطی
 از او استغافه کرده و از اساتید مشارالیه بشمار میاید اتم بانو مریم دختر شیخ نورالدین

ابو الحسن علی بن قاضی القضاة تقی الدین عبد الرحمن بن عبد المؤمن الهورنی الشافعی و مادر علامه سیف الدین اصفهانی و محدث است مشهوره که نیز از اساتید امام سیوطی بوده در ماه شعبان بمقتصد و نهما در ولادت شده است در کتب کبیر و کتاب طبع که منظومه است در نحو و مختصر الی شجاع را که از کتب فقه شافعی است حفظ کرده فخر الدین القایاتی که جد مادری مشارالیه بود تقسیم او نموده از سن هشت سالگی تحصیل پرورش و از اکثر مشاییر میثین عصر خود استماع حدیث و مسائل کرده شب شب مسلخ ماه صفر سال شصت و هفتاد و یکت بدر و در زندگانی نموده است امام سیوطی از مشارالیها و از اقم هانی بنت فخر و اقم هانی بنت ابوالفوارس در کتاب المنجم فی المبعث که مخصوص اجازات اساتید تالیف کرده ذکر می نموده در باب اقم هانی مریم نقل از خط جمال الدین یوسف حنفی حافظان حجر عسقلانی میباید و میگوید شعر سطور در ذیل را

ذا كنت لا تدارى وغیرک لا یدری
 واشار اقم هانی که ذیل بیت فرموده قرار داده است
 على سائر الاحوال في الشر والجمهر
 لعلك تحظى بالسيادة والفخر
 واعلم بان الله هو الكاشف الضر
 ورازقهم من غير مل ولا ضر
 عليه سلام الله في الليل والفجر

این ترن بچند شعر تذیل ساخته است شعر
 اذا جن ليل هل تغيش الى الفجر
 فكن حامدا لله شاكر فضله
 وكن ساجدا لله مادمت قادرا
 فيا ايها الانسان لا تك جاهلا
 حلیم كرم خالق الخلق لهم
 وصل على المختار اشرف خلقه

اقم الهناء و خضر قاضی ابو محمد عبد الحق بن عطية اندلسی است این ترن طبعی بدیهه و شکر و در ادبیات ماهر بوده وقتی پدرش قاضی ابو محمد بن ولایت مرید مأمور گردیده و چون این مأموریت سبب دور شدن او از اهل و وطن بود با حالی منقلب و شمی گریبان نجانه آمد اقم الهناء این حال بدید و این بیت بگوید

بتكبير في فرح وفي احزان

يا عزيز صد الدع عندك عادة

صاحب نفع الطيب من غصن اللذلس الرطيب اینجکایت را روایت نموده و تصنیف هم باقم الهناء نسبت میدد اقم الهیثم امام سیوطی در او آخر فرزند از امالی قابل نقل کرده گوید اقم الهیثم عجزی بوده است از سنی منقر که از افضای فنوان بشمار میاید وقتی بیمار شد از علت مرض او استفسار نمودند گفت یعنی بالذکر فقه مادبته فا کلت حبیبه مر صنفیه هلغذ فاعترق ز لحنه کفشد این چشم

گفتار است گفت مگر گفتار اقسام دارد نهایت من عبرتی توضیح باشما سخن گفته پوشیده نباشد که
 جیبی بضم بر دویم شکسته گویند است که عربی بدوی از ایاک کرده از گوشت قاورمه شده میمانند
 و صیف گوشتانی است که برای بریان شدن روی آتش همیکند از زود بلغم بکسر با و فتح لام میشود
 بزغاله ماده است و زخمه بضم زاء و فتح لام میشود و جی است که پشت انسان عارض میشود و در وقت
 شدت مرضی که با نیوج بضم نون شده نمیتواند حرکت کند بنا بر این معنی کلام امم البیثم نیست که من در
 که اش میخورد بعد بضمیا فنی حاضر شدم و شکسته بزغاله ماده که پراز گوشت قاورمه بود خوردم
 و بتلا بدو پشت شدم امم البیثم این حجر عقلانی در اصبا به گوید امم البیثم زنی صحابه بود و
 شعر اینکو میسروده وقتی که مغیره بن نوفل شوهر دوم امامت بنت ابی العاص که ترجمه حال آن

اشاب ذوابتی واذل رکنه
 تطیف به لحاجتها الیه

واین امم بیثم همان امم بیثم بنت العرمان نخفته

پیش نکاشته شد در گذشتند بیت امم البیثم
 اما مترجمین فارقتا لقربنا
 ولما استیاست رفت رنینا

است و چند شعر معروف که در مرثیه حضرت امیر المؤمنین علی علیه السلام گفته شده و جماعتی
 با ابوالاسود الدؤلی نسبت میدهند بعضی از این امم بیثم دانسته اند و ان اشعار نسبت اگر چه پیش هم نگانیم

الابتکی امیر المؤمنین
 عبرتها و قدرات الیقینا
 فلا قرئت عیون الشامتینا
 بخیر الناس طرا جمعینا
 فذلها و من ركب لسفینا
 و من قرأ المثالی و المیدنا
 و حب رسول رب العالمینا
 بانک خیرها حسبنا و دینا
 رایت لبد راق الناظرینا
 نزی مولی رسول الله فینا

الایاعین و یحک اسعدینا
 بتکی ام کلثوم علیه
 الاقل للخوارج حیث کانوا
 انی لشهر الحرام فحجتمونا
 قتله خیر من ركب المطایا
 و من لیس النعال و من حذاها
 و کل مناقب الخیرات فیها
 لقد علمت قریش حیث کانوا
 اذا استقبلت و جبرانی الحسین
 و کنا قبل مقتله بخیر

يقوم الحق لا يرتاب فيه
وليس بكاتم علما لديه
كان الناس اذ فقدوا عليا
فلا تسمت معاوية بن حرب

ويعدل في العدا والاقربينا
ولم يخلق من المتجبرينا
نعام حار في بلد سنينا
فاز بقتة الخلفاء فدنا

اقامت المؤمنين مقصودا زوجهات المؤمنين زوجات مطهرات حضرت رسول صلى الله عليه وآله مشايخا وانها يازده نفر بوده اند خديجه وعائشه وحفصة وخرم و ام حبيبه و ام سلمه و بنت زمعه و زينب بنت جحش و زينب الهلالية و ميمونه و جويرة و صفية شش نفر از اين يازده نفر از قریش و چهار نفر عربيه و صفيه كه آخرين انهاست اسراييليه و از ابا هالي خديجه بوده خديجه و زينب ملاليت و حيات سيد اشياء از دار قمار حلت کردند و در عين ارتحال انحضرت نه نفر زنده بودند

چنانكه حافظ ابوالحسن بن الفضل المقدسي گفته است
اليهن تغزي المكرهات تنسب
وحفصة تيلوهن هند و زينب
ثلث وست ذكرهن مهذب

توفي رسول الله عن تسع لسوة
فعائشة ميمونة و صفية
جويرة مع رملة ثم سودة
مقصودا از بند ام سلمه و مراد از رملة ام حبيبه است

و ترجمه حال مردونگاشته شد و اما زوجات مطهرات حضرت خيره البشر را اتمحات المؤمنين ناميدن بنا بر نص قران كريم است و چون هر يك بسمت مادري بجوم ناس داشته بعد از حضرت رسول صلوات الله عليهم اجمعين انما حرام اما مسئله حجاب بحال خود باقي بود و از عموم مسلمين روي خود را مي پوشيدند و علامه فاضل في الفقه در مواهب لدنيه با معني تصريح نموده است امير ميثم بن عبد المطلب ابن هاشم و عمه حضرت رسول ص و خواهر اروي و ام حكيم البياضا است كه ترجمه حال مردونگاشته شد اميمه بنتر چون خواهران خود را ي عبد المطلب پدر خویش مرثيه گفته و صورت آن از اينقرار است :

الاهلك الراعي العشيرة ذوالفقده
ومن يالف الضيف الغريب بيوته
كسبت لي داحير ما يكسب لفته
ابو الحارث الفياض خلني مكانه

وساقى الحجير و الجاي عن المجد
ذاما سماء الناس يتخل بالوعد
فلم تنفكك توداد ياشيبة الحمد
ولا يبعدن فكل عن الی بعد

فاني لباك ما بقيت وموجع
سقاك ولي الناس في القبر مطرا
فقد كان زينا للعشيرة كلها

وكان له اهلا لما كان من وجدك
وسوف ابكيه وان كان في اللحد
وكان خميدا حيثما كان من حمد

و سیزوه نقر زن صحابه منماة با ميمه بوده اند و از انجمله است رفیقه بنت ابی صیفی که شرح حال او در
راوی بیاید و آمنه زوجه ابن الذمینه که ترجمه حال او سابقا مسطور گردید بنا بر آنچه در جلد پانزدهم
و در معاهد التخصیص و ترمین الاسواق نوشته شده امیمه نام داشته اما در جلد اول افغانی زهرا
امنه می بیند امیمه القفاریه صحابه بوده است از قبیل ابوذرفاری وقتی که حضرت رسول
عزمت غزوه خیمه فرمودند امیمه با بعضی از زنان قبیل خود بخنجر بر نور انحضرت آمد و عرض کرد انا
زیدان منجج معك في وجهك هذا فند اوى الجرحى و تعیین المسلمین بما
استنطعنا یعنی ما میخواهیم با حضرت تو همراهی کنیم و مجروحین عساکر اسلام را مداوا کنیم و با نداء
استطاعت خود با عانت مسلمین پر د از یمین اکرم صلی الله علیه و آله قبول فرمود و حضرت داد
اما بعد با جاد بر زمان حرام شد (نواب علیه عالیہ امیر الدوله دامت شوکتها)
عقبه معظمه مشارکیم از بانوان سرای سلطنت و از محذرات عظیم الشان حرم جلالت است
در حضرت کردون بسطت شایسته ای علی حضرت همایون ناصر الدین شاه خلد التملک و دولتم
خطوقی تمام دارد و حصول مرضات الهی را با استرضای خاطر مقدس ظل الله فی الارض و اجبی فوری می نماید
اصل صلیش از دارا خلافت طهران و شغل تنقیس حمایت صنعای برسامان عقل و کفایت و کاروشن
ضرب المثل و از اکثر عقلا و کفاة الفی و عقل منکر اعتناست و مؤید درستی و انصاف و توان گفت
در حق این ستر عظیم القدر است که سرود و اند
لفضلت النساء علی الرجال
و مدتی نیز نمود و اند مختصر ضد و تقوی پرده
عفاش بانا خیریه مطرز و مزین و ناثر جلیده او در اما کن شریفه و روضات عرش درجات شهود
و معین است و از انوقت که مرجمه مغفوره ستر کبری مهد علیا طاب ثراه و والده علی حضرت
شاهنشاه صاحبقران ناصر الدین شاه دام ملکه رحمت بیست برین کشید و در غرات فردوس
جای کرید پذیرائی نساء محترمه خانواده سلطنت و دو دمان سعادت اقران خلافت در

مواقع رسمی و اعیاد و غیره بعد از قدر دانی و منزلت شناسی نواب علیه منحه و ام اجلاها سوکوت
 و مکارم اخلاق و محاسن آرایش در اوقات تشریفات و ترتیبات مشهور و منقول و نشان مثال بی
 مثال شهر باری که از استیازات بزرگ دولت ابدایت عالی است و نشان شفقت دولت
 فخریه عثمانی درجه احترام و بلندتی بته و مقام مجلده مشارالیه بسیار از ظاهر طیاره و شرح آثار خیریه او
 از ایقرار است (حقیقه الماس تقدیم روضه مقدسه حضرت امیرالمؤمنین علی علیه السلام) خراج
 نقره برای شهادی که بلا علیهم رضوان الله پرده مر و اید تقدیم استخوان حضرت سید الشهدا علیه السلام
 نیم تاج الماس تقدیم حضرت رضا (تعمیر نقره طلا کوب مسجد کوفه شاد) و دو باب و کان وقف
 حضرت رضا علیه السلام برای روضه خوانی (وقف کاشانک) بقعه و کسبه شاهزاده حسین
 در امامه (بنای پل در ناصر آباد سمت لواسان) طبع و تقسیم مجالی تاریخ حضرت صدیقه طاهره
 از مجلدات کتاب تاریخ التواریخ آغا سیم شاعره بوده هر ویه که بنا بر جلالت و حسب و نسب
 و توانائی بشر امروزان بذل توجه و احسان می نمود و این شعر از دست

اه از آن دایمی که دارد رسته جان تاب از و ای از آن لعلی که هر دم میخوردم خواب از و

آغا سیم دختر تهر قزاقی خراسانی هنر کسب خانه محمد خان ترکمان بوده و طبعی موزون داشته شعر از و

ز به شیاران عالم هر که را دیدم غمی دارد و لا دیوانه شود یوانگی رسم عالمی دارد

انقاد و دست زنی سزواریه بوده و در ادبیات ربط و دستی داشته بنا بر طبع موزون شعر هم میگوید

هر کی آن مابین زلف پریشان بگذرد هر که بسند کفر زلف او ز ایمان بگذرد

امامه حضرت امام محمد تقی علیه السلام دختری داشتند منماة باین اسم اقم عبد الله

دختر حضرت امام حسن زوجه حضرت امام زین العابدین و مادر حضرت امام محمد باقر علیه السلام

مشارالیه فاطمه نام داشت پس امام محمد باقر علیه السلام از جانب بنی امیین اول کسی است که در و

نسل امام حسن و امام حسین بهم می پیوندد چنانکه عبد الله محض از جانب بنی امیین اول کسی است که در و

این شرف کرده چه پدر وی حسن مثنی ولد حسن النبط و مادرش فاطمه بنت امیین است سلام الله علیهم

جمعین و بنا بر اینکه مادر ام عبد الله اسماء بنت عبد الرحمن بن ابی بکر است باز در حضرت باقر

قبیله بنی تیم که ابو بکر از آن قبیل است بی بی باشم ملحق میشود و بعضی مادر ام عبد الله را اقم فروخته

نه نام

قاسم بن محمد بن ابی بکر دانسته اند و این ضعیف است و در کتب مناقب و انساب آل ابیطالب
در حق این اتم عبد الله دختر امام حسن و مادر حضرت باقر سلام الله علیهم کرامتی نوشته اند که گروه
ان محذره عظمی و بانوی کبری از نزدیک دیواری شکسته میگذاشت و اتفاقاً آن دیوار در میان
صین مشرف با کعبه بود و دیدمش را هیچ ملاحظت نشد و در حال اشاره نمود و فرمود لا و حق جدی
دیوار بقدرت خدا بایستاد اما او در گذشت انگاه فرو ریخت و اتم عبد الله کنیه یکی از بنات
حضرت سیده الشهداء بوده. اتم فروه بنت قاسم بن محمد بن ابی بکر از زوجات
حضرت امام محمد باقر علیه السلام و حضرت امام جعفر صادق علیه السلام و عبد الله از بطن او بوجود
آمده اند و آنهایی که گفته اند اتم فروه جدۀ مادری حضرت امام محمد باقر علیه السلام است و اتم
عبد الله مادر آنحضرت دختر اتم فروه است قوی ضعیف جنبش بسیار کرده اند و حضرت امام
جعفر صادق علیه السلام را دختری کثناة با تم فروه بوده است اتم کلثوم کنیه یکی از بنات
حضرت سید بن جاد و میباشد نیز اتم کلثوم کنیه یکی از دختران حضرت امام موسی کاظم سلام الله
علیه میباشد و همین بزرگوار دختر دیگر کثناة با تم کلثوم صغری داشته اند آرزوی
از محذرات سمرقند و صاحب کلام دلپسند بود این دو مطلع از وی بیاد کار نوشته شد

<p>شدم خاک ریت کرد و دمانری ماند داغ عشق او بر جامم از مهر آرزو</p>	<p>چنان رویم که دیگر بگردمانرسی آرزو سوز است عشق و من بر آرزو</p>
<p>اقای نامش آقابیکه دختر متهر قرانی خراسانی داشتی خود را بمسخر از نامی انکاشتی این بیت نوشته ولا دیوانه شود یوانکی هم عالمی دارد سبزواری در علم عروض مستثنی بود این بسیار نوح هر که کفر زلف او بسیند زایمان بگذرد هر که دامن کبر و این دردش در مان بگذرد زانکه عاشق ترک سر کوید ز سامان بگذرد کرید زارش چو بسیند ابر گریان بگذرد</p>	<p>ز بسیاران عالم هر کرا دیدم غمی دارد اقا دوست دختر در و پیش قیام هر کجا آنمه بان زلف پریشان بگذرد ای فحشان بوالعجب در دست دعا شتی هر که عاشق شد از و دیگر سر و سامان بگذرد در فراقش دوستی کرد چو ابر نوح بجا حرف ابی</p>

پادشاه خاتون شهبان حکمران است از ملوک قراقران که در کرمان حکومت کرده اند
 این زن معروف بصفوة الدین و دختر قطب الدین و ملکه فاضل و شاعر و خوش خط بود برادر خود
 سیور عثمش را که پیش از او حکمرانی کرمان شد در سال شصت و سه هجری بکشت و جای او بکرفت و هشت
 سال درین ایالت بولایت پرداخت عاقبت شاهراده کرد وی صین زوجه سیور عثمش بالشکری بر
 پادشاه خاتون ناخت و بر او غالب شد و بقصاص شوهر او را از زندگانی محروم ساخت این

درون پرده عصمت که تکیه گاه من است
 همیشه باد سوزن بزر بر مقنع
 همیشه بنت الحیاء از قبیله عذره و معشوقه

دوبیت از تاج افکار پادشاه خاتون
 مسافران هو را کذره دشواری است
 که تار و پود وی از عصمت نکو کار است

جمیل شاعر و عاشق مشهور عربست و قید عذره عشق و غرام معروف بوده اند و همیشه بنا بر معاشقه

وان سلوی عن جمیل لساعة
 سو اعلینا یا جمیل بن معمر

که با جمیل داشته ایات عشقیه نظم کرده اند
 من الذهر ما حافت لاجینها
 اذ امت باساء الحیاء ولینها

داود انطاکی در ترین الاسواق همیشه رهت

یکی نوشته و گوید وقتی ایندوبیت را مشارالیهما بنظم آورده که خبر فوت جمیل را با و داده بودند و
 پس از انشا دین دو شعر همیشه از فرط غم و غم بجالت غمی میافند همیشه بنت معتمد دختر معتمد بن
 عباد امیر شیبلیه است و اعتماد که میکیه نام داشته پیش ذکر می از او شده در همیشه بوده و
 ایندو خرمادرو پدرا و محمد و جد او عباد المعتمد و جد دیگر او ابو القاسم قاضی محمد و برادرهای او
 رشید و مأمون و راضی همه فاضل و شاعر و فصیح و سخندان بوده اند و لطایف و ظرایف
 گفتار آنها زینت کتب محاضرات است و همیشه و مادرش اعتماد هر دو جمالی کمال داشته اند
 وقتی که معتمد و چار بختی شده اموال او را ضبط و غارت نمودند و خود او را با اعتماد در قلعه
 انعامت حبس کردند دخترش همیشه را با سیری بردند معتمد و اعتماد چندان از دوری همیشه و اندوه اسرا
 متالم و مشارک دیده که الم محبوبی خود را فراموش کرده بودند و نهایت میل را داشتند که از دختر
 عزیز خود خبری بمرسانند در انحال مکتوبی منظوم از همیشه رسید و حاصل مضمون آن این بود که مرا
 اسیر کرده شخصی فروختند مالک من خواست مرا بپسر خود بد که مبرکه زوجه او باشم چون آن پسر

نش آدمیت و صفات حسنه داردن باو حضرت خود را اظهار داشتند و گفتیم اینکار موقوف بر رضای من و اجرای صیغه نکاح است و بنا بر این مقدمه رضای پدر و دعای خیر مادر را برای اینمراوحت مستعد

میشم و صورت ان مکتوب منظوم از اینقرار است

اسمع کلامی واستمع لمقالته
لا تنكروا انی تسیت واننی
سلك عظیم قد تولى عصرة
لما راد الله فرقة شملنا
قام التفاق علی ابی فی ملكه
فخرت هاربة فحازنی امرء
اذ باعنی ببع العید فضتمنی
وارادنی لنكاح نجل طاهر
ومضى الیک یوم رایل فی الرضا
فناک یا ابتی تعرفنی به
ومعسر مکیة الملوک بفضلها

فهر السلوک بدت من الاجیاد
بنت لملک من بنی عباده
وکذا الزمان یا اول للافساد
واذا قناطم الایسی من زاد
قد فی الفراق ولم یکن بمبراد
لم یات فی اعجاله بسداد
من صاننی الامن الا نکاد
حسن الخلاق من بنی الانجاد
ولانت تنظر فی طریق رشاد
ان کان من یرتجی لو داد
تدعولنا بالین والاسعاد

معتبر و اعتماد از مضمون این مکتوب نهایت

مشغوف شده شکر سلامت و زنده بودن دختر خود را بجای آورده و جواب نامه پیشین را نوشته اظهار رضا در تزویج ان نمودند و معتقد برای نصیحت این شعر را به پیشین نوشت بدت

بنیتی کوزیه برالا

فقد قضی الذی صر باسعا فله

معضی از مورخین عیسوی اندلس گفته اند معتد بن عباده دختری داشت سیده نام و او را بزنی باطنش
یا و شاه قسالة داد و وجهه این بود که معتد با امر الطین جنک میکرد چون محتاج با بد او اغرض شد با او وصلت
نمود که از معاونت او بگریزند و سیده پس از مدتی براه ارتداد رفته اسم خود را ماریه گذاشت از
این گفتار مورخین مشارالیه چنین بر میاید که اسم دختر معتد را منید است چه سیده اسم نیست بلکه
اعراب هر زن محترم را سیده میگویند علاوه بر این اصل خبر هم از طلیه صحت حاصل است و سایر
مورخین اندلس که گفته اند دختر معتد در جنگی بدست عیسویان اسیر شده و مدتی در میان آنها ماند

نیز صحیح نیست بحیثه المحدث از نساء مشهوره مدینه منوره است که در قدیم الایام در این
 شهر شریف زندگانی کرده و کمال اشتهار داشته کوبند از او پرسیدند چرا حتی که التیام پذیر
 نیست همیشه عرض حاجت کریم است بر نسیم و محروم شدن او گفتند ذل کدام است و شرف
 کدام گفت ذل آنست که شخصی با شان و شرافتی بدر خانه سفله رود و بار نیاید و شرف آنست که
 شخص بدان ذکر اگر کسی خیر و عطائی با او عاید کرد و باید مدام العزم برین منت معطلی باشد بنا بر این هرگز از
 کسی خواهش نکند و طلب خیر و عطائی نماید بدر التدیجی محی الدین در مسامرات گوید بدر
 الدجی ما در القام بامر الله سیت و شمیم خلیفه عباسی بوده و در بعضی تواریخ نوشته اند که القام شبی
 در روشنی شمع در حالت موافقه بود در انحال نظر بر سایه خود کرد و آن حرکت در نظر او نا پسند آمد بعد
 از آن شب دیگر اقدام بالفعل نمود بدو تیه محبوبه و زوجه امر با حکام الله از خلفا
 فاطمی مصر بوده اصل او از قرای صعید مصر و بنا بر میل او بوضع اصلی خود و بدو بیت بدویه مشهور
 شده و صباحت و طراحت را با فصاحت و بلاغت انباز داشته در خط مقرریری و فتح الطیب
 شرح حالات و عادات او مسطور است و نوشته اند چون این زن طبا با مکنه تشریه و جاهای با و
 و صحرانند بایل و در عمارات بلذیه دلشنگ میشد امر با حکام الله قصری بربیع و خوش برای او در کنای
 رود نیل بساخت و انرا بودج نامید و انقصر وقتا تقرجکاه خلفای فاطمی بود اما بدویه با این قصر
 عالی و مکان با نرست و سایر اسباب تخیل یکی از بنی اعمام خود که این میاح نام داشت مفتون
 گردیده اینچله در نظر او هیچ مینمود و بعلاقه و محبتی که امر با حکام الله با و داشت وقتی غنچاد و وقتی از

قصر بودج این ابیات را با بن میاح نوشت
 مالک من بعد که قد ملکا
 ناندلا ما شئت منکم مدرکا
 لا اری الا خیتا ممسکا
 بنت عمی و التي غذیتها
 بحب بالشکوی عندک یضعفها
 مالک الامر الیبر لیشکک

یا بن میاح الیک المشتکی
 کنت فی حنیه طلیقا امرا
 فانا الان بقصر موصد

این میاح در جواب او مسطور داشت
 بالهوی حتی عدا و احتبکا
 لو خدا ینفع منّا المشتکی
 مالک وهو الذی قد هلكا

بذل از مغنیة های ایام خلافت خلفای نبی عباس و از جواری عبدالممدین موسی الهادی و خواجه
 خوش او از و نیک آهنگ بوده و بجزرت روایت و مهارت در موسیقی اشتهار داشته و اکثر وقت
 مأمون خلیفه را بتغیات طرب انگیز مخطوط و مشغول مینمود علم موسیقی را نزد فلیح و ابن جامع و ابراهیم و اسحق
 موصلی و امثال آنها تحصیل کرده و مانند دانیز که ترجمه حال او بیاید شاکردی ترتیب کرده و کتابی در نظام
 موسیقی تألیف نموده که حاوی تمام دوازده هزار مقام میباشند این بذل را بذل کسیر و نامیده اند و
 شرح حال او در جلد پانزدهم اخانی مسطور است بر که الستت ابحلیله ام السلطان مادر ملک
 اشرف شعبان بن حسین سلطان مصر است که پیش مخضرم ذکر می از و نموده ایم نیز ان اصلا جاریه ام ولد بود
 چون پسرش ملک اشرف سلطنت مصر یافت او شانی عظیم و جلالی بکمال حاصل کرد و در سال
 هفتصد و هفتاد و هجری عازم زیارت بیت المقدس شد و شرح تجلیات این سفر اتم السلطان بر
 نگارندگان ان اقطار در اوراق خود ثبت کردند از جمله نوشته اند برای اینکه اقسام سبزی خوردنی در
 خوان اتم السلطان حاضر باشند و قما و کله انهای وسیع بر از خاک کرده و در انها انواع بقول کشند
 همراه داشته و هر روز بمصرف میرسانند و سایر نگارکن نیز بر این قیاس بود و در ذهاب و ایا
 اتم السلطان بذل صدقات و عطیات کثیره نمود و در معاودت چون بپای تخت ملک اشرف رسید
 سلطان با خدم و حشم و عساکرتا بویب که قریب است از قرامی مصر با در خود را استقبال کرد و با بجز انیز
 منشأ آثار خیریه و صاحب جود و احسان فراوان بوده و مخصوصا سالهای دراز مردم از سفر کت
 او سخن میگردد و عظمت و خلوص عقیدت و دینداری او نیز در جمله شتهار داشته است امیر کبیر بجای
 الیوسفی او را تزویج کرده و همین فقره اسباب اعتلای شان و رتبت او گردیده است و فاش
 اتم السلطان در بیست و هشتم ماه ذیقعدة سال هفتصد و هفتاد و چهار هجری و بدفن او مدرسه اتم السلطان
 که خود مشارالیه بنا کرده و عجب نیست که پس از فوت اتم السلطان ادیب شهاب الدین احمد

فی ثامن العشرین من ذی قعدة
 قاله یحیی و یعظم اجسرا

بن یحیی الاعرج السعدی ایند و بیت انشاد نمود
 کانت صیحة موت ام الاشراف
 و یكون فی العاشور موت الیوسفی

و بهینطور شد یعنی امیر بجای الیوسفی در روز
 اتم السلطان در گذشت پسرش سلطان شعبان

عاشور در آب غرق شد و در گذشت گویند چون

زیاد و از حد مفهوم و متاسف گردید بزه بنت عبد المطلب بن اشم که حضرت رسول
و خواهر ار وی و اتم حکیم البیضا و امیمه شیدا و شرح حال این سه خواهر پیش ذکر شده و بزاین ایات

را در مرثیه در خود عبد المطلب انشا نمود
علی طیب الخیر و المعتصر
جمیل المحیا عظم الخطر
و ذی المجد و العز و المفتخر
کثیر المکارم جم الفخر
مغیر بلوح کضوء القم
بصرف الیائی و ریب القدر

اعینی جو دا بد مع درد
علی ما حد الجدد واری لزناد
علی شینه الحمدی المکرهات
و ذی المحلم و الفضل فی الثابته
له فضل مجد علی قومیه
انتز المنایا فله کثو لا

پر تو پیاله والده مرحوم سلطان عبدالعزیز

که عم اعلی حضرت سلطان عبدالحمید خان ثانی دامت دولته بودند مشارکها صاحب
اثار خیریه و مکارم و عطایای کثیره بوده و از عوارف او اینکه در موقع جامع کاتب که حریق انرا
تا بود ساخت در سال هزار و دویست و هشتاد و هشت جامع شریف و کتابخانه کوچک
و سقاخانه و سایر لوازم بنا نمود و خدام و پیشماز و مؤذنین برای انجا تعیین فرمود نیز معبره خانه
درها بنجا برای خود بساخت و سلطان عبدالعزیز خان مرحوم را کشتی بنجار ممتازی خاص سواری بود
که زیاده از صد هزار لیره ارزش داشت و ان کشتی را با اسم والده مظهره خود پر تو پیاله نامیده
بودند و اعلی حضرت اقدس شایسته ناصردین شاه خلیفه الله بلکه روز بیست و سیم جادی الاخر
از سال هزار و دویست و نود و هجری در همان کشتی وارد اسلامبول گردیدند و مرحوم سلطان
عبدالعزیز خان با قایق مخصوص بان سفینه آمده شایسته شاه ایران را استقبال کرد بر پره جاریست
صحابه که عایشه از ازا د نموده و قبل از ازا دی او را بغلامی معنیث نام بزنی داده بودند چون بازادی
نایل شد حضرت رسول ص او را مخیر فرمودند که در تحت نکاح غلام مزبور باند با خارج شود بنا بر این در کتب
فقه در باب نکاح الرقیق و در کتب اصول در فصل تعارض الحجج در مسئله خیار العتاقه ذکر می از او شده
است و علمای اهل سنت در باب جاریه که در تحت مزاجت شخصی باشد و بعد از ازا شود و بنواجبت
آن تزویج نماید اختلاف کرده اند شایسته بر اینست که اگر زوج او خراب باشد نمیتواند فسخ کند و سایرین

کوبه

گویند خواه زوج خراب باشد خواه عبد جاریه حق فسخ دارد خلاصه بعضی معتقدند که بریره صاحب کرامت
 بوده بدلیل نصایحی کاشف از آنست که بعد الملک بن مروان بنمود توضیح آنکه عبد الملک قبل از آنکه بجلا
 و حکمرانی رسد اظهار ورع و تقوی میکرد و پوسته بتلاوت قرآن مشغول میشد و در سبج معتکف میکشت
 و بصحبت صالحی غنی داشت چون خلیفه شد آنمه او را از یاد رفت و حالات او دیگر کوان کردید
 خود عبد الملک گفته است من قبل از رسیدن بجلافت در مدینه با بریره مصاحبت داشتم من میگفت
 ای عبد الملک ترا در ای خصال حمیده می بینم خوبست خلیفه شوی و زمام امور خلافت را بدست گیری
 اگر انتقام حاصل نمودی ز هزار نفرات دم پیریزه خون مردم مرز چشندم رسول اکرم همین فرمودند
 شخص اگر بد بشت رسد و در خلد نظر نماید در صورتیکه بقدر شیشه جامستی خون ناحق ریخته باشد او را
 طرد نمایند عبد الملک برخلاف نصیاح بریره خونریزی مثل حجاج را بر بندگان خدا مسلط کرد و همانا بر
 همین فقره را منظور داشته عبد الملک را از خونریزی منع مینموده پریشان خانم دختر شاه کهنه
 اول پادشاه صفوی وزنی بزرگ و طالب حکمرانی بود چنانکه در فوت شاه طماسب ابل حرمین
 پادشاه دودسته شد و خواهر حیدر میرزا پسر شاه طماسب گردیده و دسته دیگر اسمعیل میرزا پسر
 حیدر میرزا را که در قلعه قمقه محبوس بود میخواهند سلطنت بردارند و پریشان خانم طالب پاد
 شاهی این برادر بود و سعی او اسمعیل میرزا شهر یاری ایران یافت و تا اسمعیل میرزا را از قلعه قمقه
 بیرون و بقرهین آوردند زمام تمام سلطنت بدست پریشان خانم بود بلکه پادشاهی بر اسمعیل
 مقرر شد برخلاف مأمول دست پریشان خانم را کوتاه کرد و دیگران نیز بکارهای دولت مدخل
 داشت تا اسمعیل میرزا بمرد و مردم شاه محمد پسر شاه عباس بزرگ را از شیراز برای سلطنت طلبیدند
 پریشان خانم در این ایام قدرت غیبت شاه محمد باز خود را در اعمال دولت دخیل کرد شاه محمد چون به
 قرهین آمد و جلوس نمود نفوذ پریشان خانم را اسباب فتور خود دانسته او را مقتول ساخت
 بریکه از جواری ازاد شده بنی زهره است در ظرافت و کرم از قرآن خود آهستیزی بین داشت
 و در خانه شخصی از اجداد و اسخیا قریش بزنی میریست و در مدینه منوره مهاجرت بنا کرده بود که وارد
 و مسافرن در آنجا نزول اختیار میکردند و از نزول وی بهره میردند فیس بن ذریج که از عشاق مشهور عرب
 بقصد دیدار معشوقه خود بنسب مهاجرت این بریکه وارد گردیده و قرین اگرام و احترام شده است

و تفصیل این قصه در جلد ششم افغانی شرح آمده بر هم عالم زوجه سلطان محمود خان ثانی و مادر
 سلطان عبدالمجید خان مرحوم سلطان عثمانی و از خیرات نساء بوده و کارهای خیر نموده و چند
 مسجد و مقادیر و مکتب ساخته آنها بهترین انبیه او مرضیانه است که در سمت یکی باغچه اسلامیه
 واقع است و همیشه یکصد و پنجاه نفر مرضی در آن مداوا میشود و از موقوفه که برای امر مرضیانه قرار
 داده دوا و غذا و سایر لوازم آسایش برای مرضی ترتیب میدهند باغچه مرضیانه اسباب
 لطافت هوای آن میباشد و در بنای آن سایر ملاحظات نیز شده که از هر جهت مناسب است و ثبات
 و پایداری بسیار مشهوره و از جواری محیی بن نقیض عباسی بوده و مهدی خلیفه او را بهی
 کراف امتیاع نموده در مدینه منوره متولد شده و در نواختن عود و خواندن آواز کمالی

بصیرات الشمس من دانه
 سبحانك اللهم ما كذا
 اذا دعيت بالعود في مشهد
 غنت غناء يستفز الفتي

یافته و در وصف او سروده اند
 فزبت دلت فانت الهدال
 فيما مضى كان يكون الجمال
 وعاونت بمنى يديها الشمال
 حدقا وزان الحدق منها الدلال

بعد از خاتون دختر امیر چوپان مشهور

است که در زمان سلطان ابوسعید بجا در خان پادشاه مغول منصب امیر الامرائی داشت
 و چوپانیان چهل سال مستقلا حکمرانی کردند و آنها از فروع سلاطین جنگیزیه و از اخادد جنگیز محسوب
 میشوند بعد از خاتون بصباحت و بلاحت معروف و در حباله نکاح شیخ حسن کبیر که از بزرگان
 آن زمان بشمار میآید بود چون سلطان ابوسعید باوسیل و عشقی بهم رسانید ناچار شیخ حسن او را طلاق
 داد و سلطان ابوسعید تزویج نمود و این رسم سلاطین مغول بوده چنانکه صاحب صحایف التاریخ
 گوید ملوک جنگیزیه عادت داشتند که بزوجه هر کس میل و رغبت مینمودند شوهر او زن را طلاق
 میداد و پادشاه بزرگی می گرفت خلاصه سلطان ابوسعید از فریاد میسر که بعد از خاتون داشت
 تمام هم نام او را خود را با و تفویض کرده بود بنا بر این از تراختکار میگفتند بعد از فوت سلطان
 ابوسعید پانخان که بجای او پادشاه شد بعد از خاتون را بنیامت مسموم کردن سلطان ابوسعید
 متهم و معذور ساخت نشان این طایفه در کتاب خود گوید بنان و فصل الشاعر

خسکه بخت خدا
 و بدکار است

هر دو از جواری خلیفه متوکل عباسی بودند و فرقی بکمال داشتند روزی متوکل بازوی آنها را گرفته
این بیت بخواند نقلت سباب الرضا خوف سخطه و علمه حتی له کیف یغضب
پس از انشا و این شعر بر بنان و فضل گفت هر یک می منظم آوردند که با این شعر مناسب است داشته باشد

فصل در حال این بیت را بدیهه گفت و یبعد عنی بالوصول واقرب وعندک العتی علی کل حاله	یصدد انوبال موذیه جاهدا بنان سین بی تا مل سرود فما مندی بدو لاجنه منذهب
--	---

در ربط و مناسب است این ابیات با یکدیگر ظاهر و درجه قدرت طبع ایند وزن را برهانی باهر است
استیاح بدیلی دیگر نیست بلنت اجدوی دختر جودی بن عمرو بن ابی عمرو الغسانی است
جودی وقتی از جانب قیصر روم در دمشق حکومت داشت و دختر او بنت اجدوی محسن جهان
مشهور بود وقتی عبدالرحمن بن ابی بکر بقصد تجارت بشام رفته مشارک همیسا مابود و شیفته جمال
او گردید و ابیات عاشقانه بسیار در حق او سرود بعد با در فتح دمشق ایند دختر حصه و عنایت عبد
الرحمن شد و مدتی از وصال او متمتع بود آخر الامراتش هو المنطقی و سر گذشت و بنت اجدوی را
بقوم و قبایله خود اعاده داد بلنت خدا ویردی از مسطورات اشخاصی که وقایع
عزیزه عالم را نوشته اند چنین مستفاد میگردد که بنت خدا ویردی در سال شصده و بیست و چهار
در انگذریه ظاهر شده و خلقنا بازوند داشته و پستانهای او مثل پستان مرد بوده با پای
خود قلم میگرفت و مینوشت و بخوبی از عمده تحریر مقصود و مرام خود بر میآید یکی از وزرای مصر
او را احضار کرد و سزا و معاینه نمود و وظیفه برای او قرارداد داد گویند مقبره مشارک الیها بمنور در
اسکندریه است و موقوفه دارد پوران دختر حسن بن سهل وزیر معروف و زوجه مأمون
خلیفه عباسی است پدرش بگوامزدی مشهور و خود او ذی عاقل و ادیب بوده داستان شریفی
عروسی او و پیشکشها که در اینموقع حسن بن سهل بامون داد و بخششها که خلیفه نمود طولانی و مشهور
است از جمله گویند در شب زفاف او شمعی افروختند که از چهل من عنبر ترنیب داده و صیبر
در حمله کسره که با کلابتون بافته و تمام سطح آن بگوامزدی ترصیع یافته بود چون مأمون آن صیبر دید
گفت قاتل الله ابانواس گویا این صیبر را دیده و گفته است کان صغیرا کثیر من فواقیها

حسابداری علی ارض من الذهب

وحریری صاحب مقامات که در مقامه

بتریزی میگوید و بلقیس لعلشها و بوران بفرشها اشاره بهمان صیر کرده است گویند در شب زفاف بوران عادت زنان عارض شد چون مامون قصد صحبت نمود بوران گفت ای امر الله فلا تستعجلوه

مامون طعنت شده این شعر انشا و کرد
وام ان یدعی فریته فانقته من دم بدام
کرده بودند شاعر محمد بن حازم باطلی است که با توپیر
بیان هر دو و قد ظفرت ولكن بدت من

فارس ماضی بجهت عارف بالظفر فی الظلم
از جمله اشعار طرب آنکیز که درین سوره با سیر و نظم
بارک الله للحسن و لیلودان فی الجنان
مامون چون این بیت شنید گفت بخدا که منی

و نام این حازم مرادح نموده است یا قدح بوران در سال کعبه و نود و دو و تخری متولد شد و در
سه و دویست و هفتاد و یک در گذشت عقد فراوجت او با مامون خلیفه در دویست و دو
و زفافش در ماه رمضان دویست و ده و چون مامون در دویست و هجده وفات کرد و بعد از
زفاف زیاده از هشت سال با بوران هم بسر نموده بورانی که غذایت معروف و اعراب
اترا البورانیه میگویند منسوب ببوران میباشد و اسم بوران اصلاً خدیجه بوده است بجزیره خاک
زوج شاه اسمعیل اولین پادشاه سلسله صفویه است که در ابدای قرن دهم هجری سلطنت این
فایز آمد و در جنگ چالدران که شاه اسمعیل با سلطان سلیم خان عثمانی کرد بجزیره خاتم
چون در میدان قتال حاضر بود اسیر شد بعضی بجای بجزیره خاتم تا جلی خاتم نوشته اند و صاحب
صحیف الاخبار تا جلی خاتم را محمود شاه اسمعیل دانسته است منگوحه و در هر حال بر عایت مودت
دولتین اسلامیتین با سرگذشت لال آنکیز نیزن را یاد آوری منینما شیم بکفیه البکریه
دختر عبداللہ و از شبیده بکرن و اعلی زنی صحابیه بوده است این نیزن با پدر و اهل قبله خود بجزیره
حضرت رسالت پناهی آمد بشریف اسلام مشرف گردید و بیعت نمود و در رسم بیعت مصفا
بارسول بود و مردان آنادریان فقط قول بیعت میدادند خلاصه است بدانام در حق
بیتیه و اولاد او دعای خیر فرمودند برکتی در آنها پدید آمد چنانکه عدّه اولاد او بیعت رسید
و از این شخصت نقره چیل نقره ذکر بود و بیعت نقره آنها در حجاب و شهید شدند و این اشیر نقره را
توضیح کرده است بیکم و هلووی شاعره بوده است شاه جهان آبادی و اشیر از و

کلمه

کر میسر شود ان روی چو خورشید مرا

پادشاهی چه که دعوی خندان کنم

بیکم جان خاتم دختر خاقان جنت مکان مغفور فتحعلی شاه طاب ثراه بوده واربطین بدرج
 خاتم دختر قادر خان بطامی که ترجمه حال او پیش نگاشته شد بوجود آمده و اورا جانباچی میگفتند و بمرحوم
 محمد قاسم امیر بزرگی داده شد و خاقان مغفور میرور و علاقه نامه با این دختر داشته و سفر اخضر اورا همراه
 و بصحبت قرار میدادند و این بچود بخش معروف و بطریقیت اهل عرفان مایل و مرید مرحوم حاج ملا رضا
 بمدانی که از مشایخ انصاری شمایید بوده و بر سال مبلغی خلیفه محضر شیخ خود نیاز نمینوده و محمد قاسم خان امیر شوهر
 اورا خاقان مغفور بسیار محترم میداشتند و از جمیع دامادهای آن پادشاه مشارالیه و محمد ابراهیم خان
 ظهیر الدوله شوهر بیاون خاتم که خواهر بیکم جال خاتم بود برتری و اختصاص یافته در سفره پادشاهی
 و در مجالس حاضر میشدند بدور بروزن حضور از جواریه مغنیه و در عصر عباسیه در بغداد
 بوده و بچاریه بنت الملک شحرت نموده و آوازی خوش داشته شریف ابو جعفر سعید درین

البیاضی شیفته مشارالیها گردیده و در حق او گفته
 الی فاسکت فیه بدو و
 معروف و ایندویت از مشایخ انکار است
 سیفا حسانا فی التراب دفینا
 فالیوم ابرزه الزمان مصونا
 هیئات ذاک وان اراد بعید
 اخر ال عمر و للشقا و سعید
 فوق المناو من امیة خا طبا
 حتی مرایت من الزمان عجائبنا
 بین الجميع لال احمد عائبنا

شکی القلب ظلمته فی الحشا
 بکاره الهلالیه تابعیه ایست بقصه
 یا زید دونک فاحقر من دارنا
 قد کنت اذخره لیوم کرهیه
 اتری این هند للخلافه مالکنا
 منتک نفسک فی الخلاضلا له
 قد کنت اطعم ان اموت ولا اوی
 فالله اخر مدتی فتا و لت
 فی کل یوم للزمان خطیبهم
 صاحب عقد الفریدی نوید بکاره بلایه

باینکه درین ایات ارعاب و بیدگفته بود و وقتی استیلاج اورا بران داشت که مجلس معاویه رود
 و از او چیزی بخوابد عمرو بن العاص و سعید بن العاص و مروان در مجلس حضور داشتند چون
 بکاره را بیدگفتند این همان است که آن اشعار را گفته است و هر یک از آنها یک شعر از آن اشعار

مستور در فوق را خوانند و تجاره نیز خود اعتراف کرد که ناظم این ابیات اوست معذکات میا
 مستعرض نشده گفت ای حال هر حاجتی که داری بخواه بکاره گفت پس ازین چیزی نتوانم خواست و مرا
 نمود بلقیس و خرم محمد بن بدرالدین سراج الدین بلقیسی است و جدا و سراج الدین استاد ابن حجب
 عقلمانی بوده و بانکه خانواده مشارک هم اسم اهل علم و فضل اند و وجود این زن اسباب افتخار و
 اشتها زانها گردیده و علم و دانش و زهد و صلاح او نهایت شهر است در ماه ذیقعد سال
 هشتصد و چهل و یکت راه جهان جاودانی پیش گرفته و در آنوقت زیاد و ارثت سال داشت
 و دو سال آخر عمر خود در راه سلوک و ایقان و طریق ریاضت و عرفان طی مقامات نموده و او را
 از مشایخ طریقت شمرده اند قاله ابن حجر بی دست همان بنت خدا و یردی است که در
 حرف بیا ذکر نمودیم ستقیم زاده در تکره خود مینویسد در سال پانصد و هفتاد و شش زنی در مصر
 پیدا شد که هیچ دست نداشت و معارفی چند اظهار کرده و مواضع خطوط از زمان چند خط را
 خوش و لطیف نوشت و مردم با و اقبالی نمودند و مالی وافر تحصیل نمود چنانچه ابن بقری در
 نجوم ظاہره خود با میطلب تصریح کرده است بی بی خواهر شیخ عبدالقدیوانه بوده و
 بی بی خرمین ذکری از او نموده در مرآت اقامت داشته و گاهی بی بی سظم می آورده اشعر زوی

روم بیاغ و ز زکس دو دیده و ام کم که تا نظاره آن کسر و خوشترام کنم

حرف است

کحنه عربیه عارفه بوده است و او را
 در ارامی مقام ولایت دانسته اند و در لغات الالم ذکر او شده است و بنا بر مسطور است
 همان کتاب کحنه جاریه سازنده و نوازنده عود و مملو که شخصی بوده عشق حقیقت او را خود ننماید
 و از خوردن و آشامیدن باز میار دشب و روز به آه و زاری و ناله و سقاری مشغول میگردد
 اهل خانه ببتوه آمده او را بر رضیانه مجازین میسرنده سری سقطی او را از مرضیانه بیرون می آورد
 و پولی بالکت او میدهد و او را ازاد میسازد کحنه ابیات عاشقانه بسیار سظم آورده از جمله

اشعار مسطور را در مرضیانه گفته است	عشر الناس ما جنت ولیکن
اناسکرانه و قلبی صیاح	اغلتم بیدی و لمرات ذبنا
غیر جندی فحبه و اقتضای	انامفتونه بحب حبیبنا

لست ابغی عن بابہ من سراج
وفسادی الذی زعمتم صلاح
وارتضاه لنفسه من جناح

فصلاً الذی زعمتم فساده
ما علی من اصب مولی الموالی
تذکار پای خاتون چنانکه پیش در

عنوان ثبت البغدادیة اشاره نمودیم دخترکات نظام میرس بندقداری بانی رباط البغدادیة
مصر است که در خطب مقررین ذکر شده و این رباط وقتی خانقاہ عظیمی بوده تذکار پای خاتون
رباط البغدادیة را در سال شصت و هشتاد و چهار با اسم بنت البغدادیة ساخته و این زن با جمعی
دیگر از صاحبکات نساء در این رباط اقامت داشته اند و از آنجا که خانقاہ مزبور مخصوص زنان
بوده همیشه زنی از اهل علم و صلاح در آنجا اعتکاف نموده و نوان را نصیحت و وعظ میکرد
و علم و ادب میآموخته مقررین گوید نام زینب فاطمہ بنت عباس البغدادیة زنی بود در علم
فقه با مهارت و تفقه و تقلیل از لوازم معاش قناعت نمود از مصالح سودمند مردم راجح منتفع
و متذکر بیاحت و خود بیادوت و لغی تمام داشت و بسازمان مصری و دشتی که از او استفاد
و استفاضه کرده استفید و مستفیض شده اند و بنا بر فضایل و صفات مزبور و اهل صلاح بجایست او
مایل بودند و در هر حال رعایت شان و احترام او نمودند و فی الحقیقه مهابتی از او همگان را مشهور
میشد و او بدین حال سپید و زندگانی کرد تا در سال هفتصد و چهار و ده هجری درگذشت و بعد از او انما
که بجای او دست برتری و تقدم بر نوان معتکفات رباط البغدادیة داشتند بغدادیة مشهور شدند گویند
چون رباط البغدادیة خانقاہ منظمی برای عبادت و جای تادیب و تربیت بود زنهاییکه از شوهر خود طلاق
میکرفتند و عده نگاه میداشتند تا وقتی که باز شوهر کنند بچنین نسوانی که شوهرهای آنها از ایشان دوری
و برتری نمودند تا زمانی که باز بر میل و مسامت آیند در آنجا اقامت داشتند و زنی که خدمت
آن خانقاہ میکرد هرگز حرکتی خارج از اداب معینہ ممدوحه نمیکرد و این اصول در اینجمل نامدی
منضبط بود در سال شصت و شش بواسطه انقلابی که در مصر روی داد شیرازہ انتظام آنخانقاہ
از کیمست ترخان خدی که سلطان از زوجات سلطان ابراهیم خان سلطان
غمانی و مادر سلطان محمد خان رابع مشهور به اوجی است شمار ایها صاحب شکی جامع اسلا
بوده و موقوفه ایسی را او وقف و برقرار کرده بنامی شکی جامع را ابتدا ماه میکرد سلطان معروف

به کوسم والد و سلطان ابراهیم خان بخا و چون او در گذشت خدیجه سلطان با تمام آن پرداخت
 و علاوه بر این بنا آثار خیریه از قبیل کتب و مسافخانه و احداث قنات و غیره دارد و مقبره صاحب
 برای خود ساخته است خیرات و تبرات نیز در آنست و افواه مذکور و اورا تا لی رابعه و آن
 اند چون وقتی که سلطان محمد خان رابع بسیر سلطنت عثمانی جلوس کرد هنوز ماه پیکر سلطان مادر
 سلطان ابراهیم خان زنده بود خدیجه سلطان را والد کو چک گفتند و والد کو چک در سال
 هزار و نود و چهار هجری وفات نمود **تقیة الارمنازیه** دختر ابو الفرج عنایت بن علی
 بن عبدالسلام الصوری و مادر تاج الدین ابوالحسن علی بن قاضی است که کنایه به اتم علی بوده
 و پیش ترجمه حال او را وعده دادیم بنابر این گوئیم اتم علی تقیه در علم و فضل و شعر و فصاحت مهارت
 و شهرتی بکمال داشت و وقتی در اسکندریه ملازمت ابوطاهر السلفی را اختیار کرد و ابوطاهر
 از مشایخ حفاظ اخبار و آثار است و در تعلیقات خود از تقیه ذکر می نموده گویند روزی ابو
 طاهر بر کاغذی نوشته بود و در حجره که ساکن بودم با یم پیچی گرفته زخم شد دختر کو چک مقننه
 خود را پاره کرده سپای من بست تقیه آن نوشته را دیده ایند و بیت را بدیده انشاء نمود

عوضاً عن حار تلك الوليد
 سلکت دهرها الطريق الحميد

لو وجدت لسبيل جدت بخدي
 كيف لي ان اقبل اليوم وجدا

قاضی شمس الدین بن خلکان کوید تقیه اینمضمون را از بیرون بن کجی المنجم اقتباس کرده که گفته است

منه مقبها في كل خط جسيم
 تخط الا الى مقام كريم

كيف نال العشار من لم يزل
 اوتقى الاذی الى قد لم

تقیه تصاید و قطعات بسیار دارد که همه فصح و آیدار است حافظ زکی الدین ابو محمد عبد العظیم المنذری
 کوید تقیه قصیده و حمزیه باسم منظر تقی الدین عمر برادر زاده سلطان صلاح الدین ایوبی انشاء نمود و در
 آرایش بزم نشاط و بساط انبساط و اقداح راح و لهو و ارتیاح مبالغت کرد تقی الدین گفت تقیه
 در عهد صبی این اطوار و احوال فرا گرفته است تقیه آنخرف بشیند قصیده در رزم بنظم آورد که
 و قایق امور عربیه را حاوی بود و در عصمت و طهارت ذیل خود اقامه دلیل نمود و مدلل ساخت
 که در کلبه فنون شعر با هر و در سخن سهرالی بسوط البید و قادر است تقیه در ماه محرم سال پانصد و پنجاه

بگری در دمشق دارالملک شام متولد شده و در اوایل شوال پانصد و هفتاد و نه درگذشت
 فوت پدرش ابو الفرج در اوایل صفر پانصد و نه و رحلت جدش علی بن عبدالسلام روز شنبه
 هفتم ربيع الآخر سنه چهارصد و هفتاد و هشت و انتقال پسرش ابو الحسن علی در اسکندریه در پانزدهم
 صفر ششصد و سه بوده و ابو الحسن عمری طولانی نموده در نحو و علم قرانت بدی طولی داشت
 و آنچه را میخواست بهت برضبط آن میگذاشت پدر ابو الحسن علی که شوهر تقیه باشد بفاضل معروف
 بوده و در دمشق در شوال چهارصد و نود متولد شده و در اوایل ربيع الاول پانصد و شصت و هشت
 در اسکندریه بدر بقارفته و از منازق ریه بوده در بر شام و تقیه الارمن از ریه منسوب بان دگره عیاش
 ترکان ملکه مادر سلطان شاه بن ایل ارسلان است و سلطان شاه از سلاطین خوارزمشاهی
 بود پوشیده نباشد که سلطان شاه بر اداری داشت موسوم به تکش خان که با او از یک مادر بود
 در ولایت جند حکومت نمود چون ایل ارسلان درگذشت سلطان شاه در خوارزم بجای پدر نشست
 و اعتنائی برادر بزرگتر نمود و لهذا جنگ در میان گرفت و پس از آنکه چند دفعه سلطان شاه مغلوب تکش
 خان شد کار بمصاحبه انجامید و بعضی از بلاد خراسان بسطغان شاه تعلق گرفت و او در سال پانصد و
 شصت و پنج بگری میرد و ملکیت او را نیز تکش خان بر دو چیری نگذاشت که ترکان ملکه هم حکم تکش خان
 مقتول کردید ترکان خاتون دختر سلطان جلال الدین خوارزمشاهی است در سال
 ششصد و پنجاه و هفت بگری که بلا کو خان عزم تخیر شام داشت بدرالدین لؤلؤ حاکم موصل ابو طه
 کبرین از امیر معاف داشت و پسرش ملک صالح را با عساکر موصل بار دوی خود ملحق ساخت
 و بنا بر حالت اطاعتی که از وصلیان میشود بلا کو خان شده بود ترکان خاتون دختر سلطان
 جلال الدین بملک صالح ولد بدرالدین لؤلؤ تزویج نمود اما ضربت منظور بن زیان
 دختر عبدالقدین زیر است و نوار منکوحه فرزدق شاعر معروف وقتی که میخواست از تحت
 مزاجت زوج خود خارج و متخلص شود تا حاضر نزد ابن زبیر شفیع قرار داد که ابن زبیر با سخا
 او اقبال و اقدام نماید و فرزدق به پسر ابن زبیر متوسل شد و نوار بواسطه شفاخت تا حاضر بر فرزدق
 غالب آمد و این حال فرزدق به حضور عبدالقدین آمده این بیت را بر خواند
 لیس الشفیع الذی یاتیک مؤتزرًا | مثل الشفیع الذی یاتیک عربانًا

و از آنوقت شیخ عربان ضرب المثل شد این خلکان در ترجمه حال ابو الفضل ریح بن یونس بن محمد بن عبد اللہ بن ابی فروہ کہ ابتدا حاجب ابو جعفر منصور عباسی بود و بعد وزارت این خلیفه یافت گویند منصور چون کمال میل و اعتماد را با ابو الفضل ریح داشت روزی با او گفت بر حاجتی کہ داری از من بخواه ریح گفت استعاضه کہ پیسر من محبت داشته باشی خلیفه گفت محبت امری است یاری نیست ریح گفت بی چنین است اما وقتی کہ انعام و احسانی با او فرماید در او حالت محبتی نسبت بخلیفه حاصل شود و چون آثار خست از وی بطور سید در قلب خلیفه نیز اثر کرده مہری پدید آید و در چه مودت مودت میآورد و ممکن است کہ اندک اندک روبا زیاد کند و بد رجحان مستحکم شود کہ جرائم و تقاصیر او مثل جرائم و تقاصیر اطفال نظر آید و معفو باشد و شفاعت او نیز مثل شفاعت شیخ عربان مقبول افتد در عرب نذیر عربان نیز مثل شیخ عربان ضرب المثل است و فشاء آن اینکه وقتی زیر نام از بسید بنی خشم عربان نزد طایفه آمد و خبر داد کہ قبیلہ او غارت کردند و از آنوقت ہم شد کہ ہر کس میخواست قبیلہ خود را خبر دهد کہ جماعتی بہت با آنها میآیند عربان شدہ میآید و میگفت اما نذیر العربان یعنی آگاہ و ہوشیار باشید کہ دشمن ہر سہ تنوسہ کنیز کن ہفتیم بودہ از علیہ یا عباسیہ دختر محمدی عباسی و در حق تنوسہ گفته اند بیت

<p>لم تطب اللذات الامن غنت بصوات طلقت عبوة وكيف صبر النفس عن غا دة وجرت از شہتها بانہ</p>	<p>طابت له لذة تنوسه كانت بجز الصبر محبوسه تظلمها انزلت طاوسه في جنة الفردوس مغروسه</p>
---	---

و موقع و داستان این ابیات در کتاب ابن ظافر موسوم بہ بدایع البدایہ مسطور است تمیمہ بنت و سبب زوجه رفاة القرظ الضحالی بود و مشار الیہ اورا بسبب طلاق مطلقہ نمود و عبد الرحمن الزبیر القرظی اورا بزنی گرفت چون تمیمہ عبد الرحمن را عنین یافت از او مفارقت کرد و حضرت رسول متوجہا شد کہ آیا بمقتدر محلل برای تجدید فراغت بار فاعہ کافی است فرمودند اتقی بذوق عیلتک و تدوی عیلتہ را الزبیر بفتح زاء است تو مان اغا این نام نامی بجز نفرد خست سلاطین عظیم الشان داده شدہ و در بعضی روزمان یکی از بنات سلطنت عظمی متماہ با این اسم و لقب بفرزدولہ میشد تقیہ دختر خطیب محدث ابو الفرج عیث بن علی بن عبد السلام

الاولیائی است که پیش ترجمه حال او نگاشته شد تمیم آن ترجمه را گوید مشارالیه در مکارم
 محدث مشهور حافظ ابوطاهر التلعفقی سیر میرده ابو الحجاج صاحب کتاب الف بابا پسر شیخ
 که معروف بابو الحسن علی بن حمدون است همدرس بوده و در نزد ابوطاهر التلعفقی تحصیل نموده و
 در ماه جمادی الاخری سال پانصد و شصت و دو ابو الحجاج از نقیبه اجازه گرفته و ابو الحجاج بن سنانی
 میگوید نقیبه بن اذن داده است که مجموعه اشعار او را که خود نوشته و برای من فرستاده و مرثی
 و روایت نایم و برخی از اشعار از یک قصیده طویله که در مدح حافظ است شرح ذیل ذکر نماید

وعلی علی ظهر السماء خيامها
 لما بکی فرجا علی غمامها
 ترنوفیهم ما نقول خزامها
 النخل من فرط الحیاء لثامها
 خالات مسك خالها رقامها
 یا صاحب قم لسعادة قد اقبلت
 واجمع خواطرنا الخلی و کرنا
 مدح الامام علی الانام فریضة
 الحافظ الحبر الذی شهدت له

اعوامنا قد اشرفت ايامها
 والروض متلبم بنور اقا حة
 والترحیب الغض الذی احداقة
 والورد یحکی وجنة محمرة
 وشقائق النعمان فی وجناته
 و بعد از احوال تشبیه شروع به مدح حافظ التلعفقی کرد
 و تنبیهت بعد الکری نوامها
 لما تجرد للقریض حسامها
 فخر الائمة شیخها و همامها
 ارض العراق بفضلها و شامها

واخر قصیده را طوری خوب گفته که سخن

لطافت در شاکت او ایل ان را فراموش نماید شد و دختر حسین بن اویس از نجاشی
 ترکمان وزنی بدیع اجمال بود و با عم خود احمد بن اویس بمصر آمد ملک ظاهر بربوق از طوکن چو که مصر
 او را ترویج کرد و بعد با طلاق داد و عمزاده او شاه و له ابن شاهزاده بن اویس او را بر زنی بگرفت
 چون بغداد باز گشتند عم او احمد در گذشت و شاه و له شوهر مشارالیه بخت پادشاهی گشت
 اما او شوهر خود را ناپدید نمود و خود سلطنت پرداخت بعد از آن محمد شاه پسر قرا یوسف با او حمله کرد
 یکسال بغداد را در بندگی صره داشت نزد و از راه و جله خود را بواسطه رسانید و شتر را متصرف
 شد ابالی او را با محمود بن شاه ولد پسر شوهر او میزند حکمرانی متکمن کردند و محمود را نیز بکایت ساختند

بغداد را در بندگی صره داشت
 یکسال بغداد را در بندگی صره داشت
 یکسال بغداد را در بندگی صره داشت

در سال شصت و نوزده هجری خود مستقلاً حکمران شد و بصره با اعراب حرب کرده و جزیره وسط
بتصرف مشارعها درآمد و بنام او خطبه خوانند و سکه زدند آخر الامر در سال شصت و هشتاد و دو
درگذشت در انبیا ابن حجر ذکر کرده است **توتی** اتون زوجه ملا بقالی که صاحب میر
نظام الدین علی شیر بود طبع چالاک و مزاج میناک داشت با شوهر روزن اکثر شاعره و با هم طرف

یاران ششم پیره زنی کشت مرا
گر پشت بسوی او دمی خواب کنم
توتی نیز در جواب رباعی را نوشت
روزی نبود از و کج ز پشت مرا
بستر بود از پشت دو صد مشت مرا
ملا همه ناز و غمزه است کشت مرا
بگذار که دل گرفت از پشت مرا

مزاج دست میداد توتی ملا این باغی گفت
کاواک شده چونی از او پشت مرا
بیدار کنند بضر ب انگشت مرا
هم خوابی سست کی کشت مرا
قوت نه چنانکه پا تواند برداشت
و بجای این رباعی در جواب العجائب این رباعی بنظر آمد
ششاهمه پشت سوی من خواب کنی

تا چند زنی
طعنه با شست
مرا

توتی مخلف زنی از محدثات ایران است در حسن صورت و شیرین زبانی و خوش
طبعی و لطیفه گوئی بدرجه کمال بوده و نقل کرده اند که شوهر توتی با امردی بسیر سپرد و از زن
ملفت نمیشد توتی ازین ادای نامسقول بجان آمد و این رباعی را بمناسبت انشاء نمود

یارب چه شود شبی بخوابم زیرش
تو با کونش بساز و من با کیرش

آن شوخ که هست من عالم کیرش
ای خواجه بیات من و تو صلح کنیم

مرد بدین ایند و بیت منته شد و امر در او داع کرد و توبه نصوحا از فعل بد نمود و پیش توتی
و با وی انس گرفت و در آفتاب عالم تاب اختر بنظر آمده که نصوحا شخصی بود در شیراز پیش و
بروت داشت و پیوسته رخت زنان پوشیده در حمامی که مخصوص برای غسل زنان بود می
رفت و خدمت مشت مالی میکرد و در انحال از قصص و حکایات شہوت انگیز بعضی هائی در بار
و غمزه های بلاخیز و حرکات دیگر زنان رامست میکرد و بر سر شوق و ذوق میآورد و می
آمیخت باین عمل عمری خوشحال بسر برد و کسی نقیضت که مرد است روزی دختر حاکم در آن
حمام آمد و یکمین همتی از اکثر او جدا شد دختر در ب حمام را بست و در جستجوی آن یکمین برآمد

نصوحا لرزه براندا مش اقامش پریشان و کریان و بحضور قلب سر بسجده گذاشته گفت خدا
 عزتم نکندار که رسوا نشوم و من توبه میکنم که بازیه کاری نخواهم کرد و منور در سجده بود که نکین را
 از جامه زنی بیرون آوردند نصوحا شکر خدا را بجای آورده فرصت یافته از جام بیرون آمده
 بخانه خود رفت و رخت زنان از براندخت و لباس مردان پوشید پیش محمد رفت و حکم توبه
 الی الله توبه نصوحا توبه کرد و از ابرار شد و توبه او در بسنه و افواه مشهور گردید تصویر سینه
 مرشد آبادی از پرورشش عظیم آبادی شنیدیم که نام او بلقیس خانم بود شعرا ردو میگفت این بیت

بیت فارسی سینه از افکار اوست	فتنه زانی منت شناخته ام
بد بلائی منت شناخته ام	حوشش نقل کرد که روزی تصویر سپهر شیر خا

خود بروش گرفته در صحن خانه استاد بود میر عشق شویروی که مرد شاعر بود این مصرع برخواست

دیدم بدوشش آمنه طفلی پری نژاد	تصویر بالبدیه مصرع دیگر گفت
چون مصرعی که باشد پیوند مستزادی	حرف الشاء

ثبته بنت یعار زوجه ابو خذیفه است و ابو خذیفه از اکابر قریش و سپهر عتبه بن ربیع
 و برادر بنده بنت عتبه است ابو خذیفه شرف اسلام و ایمان مشرف شده و در عداد صحابه
 گردیده بار خ صبه مهاجرت کرد و از آنجا بدینه منوره مراجعت نمود در تمام غزوات ملازمت
 خدمت حضرت رسول صرا داشت تا در یوم الیمامه شهید شد در جنگ بدر که کفار مبارزمی
 طلبیدند و اصحاب نبوی را بچنگ تن من دعوت میکردند رسول اکرم ص او را از رفتن میدان
 منع فرمودند و بندگان خواهر ابو خذیفه در انغزوه حاضر و با کفار همراه بود و کفر و احمق خود را
 مینمود و بنا بر حمیت جا بلتیت این دو بیت را در حق برادر خود انشاد کرده گفت

فاشکرت ابا و قال من صغر	حتی سببت شبا با غیر محجون
الأحول الأثقل المشوم طائر	ابو خذیفه شتر التماس فی الدین

آثار ثبته زوجه ابو خذیفه صحابه است مشهوره و مانند شوهر خود دارای فضل و درایت بوده است
 و ثبته بنت الربیع و ثبته بنت سلیمان و ثبته بنت الضحاک و ثبته بنت النعمان نیز چهار زن صحابه بوده
 اند و ثبته بنت حنظله الاسلمیه یکی از نسائه تابعیه میباشد شوهرش جاریه ابولسب غم خیز است

رسول بوده و مژده ولادت سید نام را با بولهب او داده و بولهب او را آزاد کرد و اولی آنی
 که شرف دایه کی آن بزرگوار نایل شد ثویبه بود بعد حلیمه را این شرافت نصیب شد ثویبه و عقی
 که حضرت نبوی را شیر میداد پسری شیر خواره داشت سر و ح نام و چون ابو سلمه بن عبدالقدین
 جحش را نیز شیر داده این دو برادر رضاعی حضرت مقدس نبوی گشته اند و عقیده بعضی اینست
 که سید عالمیان ابتدا یکجمله از پستان آمنه شیر خورده اند بجز حال ثویبه حمزه سید الشهدا را نیز شیر داده است
 ما ثور است که چون ابولهب بحضرت رسول ایمان نیاورده در گذشت او را برادرش حضرت
 عباس نجواب دید از او پرسید که در چه حالی گفت درنا جحیم و عذاب الیم همیقدر در شب ولادت
 رسول اکرم بجهت اینکه ثویبه را بمرده تولد آنحضرت آزاد کردم از عذاب آسوده ام خلاصه در
 اسلام ثویبه اختلاف کرده اند ما محض دایه کی حضرت رسالت پناهی در آنجیل ذکر از و نمودیم
 ثریا (معشوقه عمر بن ابی ربیعہ المخزومی از متقدین شعراى اسلام و دختر عبدالقدین انحرش بن
 امیة الاصغر است و از جمله اشعار راثعه که عمر بن ابی ربیعہ در حق او گفته در وقتی بوده است
 که سهیل بن عبدالعزیز بن مروان مشار الیه را تزویج نموده و آن قصیده است طولانی که تمام است

ایها الطارق الذی قد عنانی
 زاد من نازح بغیر دلیل
 و در این قصیده می گوید شمر
 عمرك الله کیف يلتقیان
 و سهیل اذا استقل بیان
 اقترق ثریا و تزویج او سهیل عمر بن ابی ربیعہ
 ضاقتنی الهم و اعترتني الهموم
 بهواکم و انتی مرحوم
 و از امر بن و منطیبه ساخته برای ثریا فرستاد
 کتاب مؤله کمد
 یوزقه لهیب الشوبین النحر و الابد

بعد ما نام سامر الرکبان
 یخط الی حتی اتانی
 ایها المنکح الشریا سهیلا
 هی شامیة اذا ما استقلت
 و لطف این اشعار پوشیده نیست از نکاح
 من رسولی الی الشریا فاتی
 یعلم الله انتی مستهام
 نیز اشعار ذیل را عمر بر روی کاغذ قوی نوشته
 کتبت الیک من بلدی
 کعب و اکف العینین بالخرات
 چون ثریا این ابیات را پدید و بر خواند بدست

بسم الله الرحمن الرحیم
 الحمد لله رب العالمین
 و الصلوة والسلام علی سیدنا محمد
 و آله الطیبین الطاهرین
 الغر المجلبین
 و علی اهل بیتهم
 الطیبین الطاهرین
 الغر المجلبین
 و علی اهل بیتهم
 الطیبین الطاهرین
 الغر المجلبین

کرسیت و بر سبیل مثل این شعر بزبان آورد
 ومن هوان لم يحفظ الله ضایع
 اتانی کتاب لم یر الناس مثله
 وقرطاسه قوهیة ورباطه
 وفي صدره منی الیک تحیة
 وعنوانه من مستهام فؤاده

بنفسی من لا یتقل بنفسه
 بعد از آن این ایات العظمی کرده نزد عمر بن ابی حفص
 آمد بکافور و مسک و عنبر
 بعقد من الیاقوت صا و جواهر
 لقد طال تھیامی بکم و تذکری
 الیها تم صبت من الحزن مسعر

عبد الرحمن السبیلی که شارح سر و ابن شام است گوید ثریا نواده قتیله بنت النصر سبیلی و قتیله زوجه
 عارش بن امیه جد ثریا است یعنی ثریا دختر سپرو بوده و بعضی متینله را خواهر نصر دانسته اند ولی
 سبیلی گوید صحیح نیست که دختر اوست (عروف ابیم) جان فدایان
 لفظ قادیان نیز میآید که متصحیف خاتون باشد بجه حال انیز در عرم مراد خان ثالث سلطان
 عثمانی است بار و اقتداری بکمال داشته و در مخططات امور و خالت مینموده و وساطت او بسیار
 پیشرفت کارهای خطیر میشده بعد از سلطان مراد خان نیز بهمان نفوذ و قدرت مانده از قرار
 مذکور مشاهد آثار خیره گردیده از جمله در اسلامبول مسجدی جامع و سقاخانه ساخته بهترین صفات
 او اینکه اعانت ظالم انانیت کشینع شمرده و برادر او ابراهیم پاشا چون از طریق انصاف
 عدول کرده ظلم و اعتساف را بدرجه کمال رسانید جان فدایان مراد خاتون مهر خواهری را برکنار
 نهاده در حبس و قتل او ساعی گشت جرباء بنت قسامه مادر زن حضرت امام حسن
 و مادر ام اسحق بنت طلحه بوده و حسن و جمالی بکمال داشته و زنهای خوشنسیما از او احترام بسیار
 چه با وجود او انار انامیش و بهائی نماند بنا بر این او را جرباء میگفتند و جرباء آن کسی است که بنا
 خوشی جرب مبتلا باشد و مردم از چنین شخصی کناره میجویند که از آن مرض مسری المین مانند و
 بنت قسامه را محض دوری حسین زمان از و جرباء گفته اند و آسمان را هم نظر بکواکب جرباء
 میگویند ظاهراً عقیل بن علفه المری نیز دختر ماه پیکری باین اسم داشته است جعده دو
 نفر صحابه که هر دو از انصار و ابالی مدینه منوره بوده جعده نام داشته اند و جعده زوجه حضرت
 امام حسن است که آنحضرت را با غوای معاویه بازید مسموم ساخت که بوصول یکی از آن پدر پسر

عاشق خصل عشق تو پنهان چنان کند
بیت است از دو چشم ترش خون کرسین
عاشق خصل عشق تو پنهان چنان کند
بیت است از دو چشم ترش خون کرسین
عاشق خصل عشق تو پنهان چنان کند
بیت است از دو چشم ترش خون کرسین

رسد و نرسید از موضوع ما و ما سخن فی خارج است جانان سیم از زینهای مملکت بند و پنهان
و پدرش عبد الرحیم خان بن میران خان ملقب بجان خان بوده خود از علم و فضل بهره وانی داشت
و تفسیری بر قرآن کریم نگاشته جهانگیر پادشاه از سلاطین بند صحبت حسن صوری و فضایل معنوی او
شنیده و بخواست کاری او فرستاد او و داندنک خود آکنده و کیوان خود را بریده و در حبه گذاشته
نزد پادشاه فرستاد پادشاه این حرکت را دلیل عفت او دانسته بختین کرد و مشارالیه سال هشتاد و

هفتاد در گذشت این شعر ازوست
بیت است از دو چشم ترش خون کرسین

ابی بکر بن ابوب ایوبی و محدث بوده است مونس نام که بواسطه جلالت قدر و فضل و علم خود این
لقب یافته است جمال النساء ام ابیخیر البندویه است که پیش ذکر می از ان نمودیم پیش
مقارن سال شصده و هجری زنده بوده و چون فضل و علم او را اسباب مفاخرت حسن بنون
دانسته اند او را جمال النساء گفته محدث بن عساکر و فاطمه بنت سلیمان و قاضی ابی انحولی و قاضی
تقی الدین سلیمان و ابی بکر بن عبد الله الدائم و ابن سعده و ابن شحنه از مشاهیر اجازة گرفته است
جمیل و خیر ناصر الدوله از ملوک بنی حمدان بوده بچود و سخا و اورا ستوده اند از جمله نوشته
اند این در سال سیصد و شصت و شش هجری بزیارت که معظمه زادها الله شرفا و تعظیما رفت و
خیرات بسیار از و بظهور رسید از جمله نام حاج را شربت داد و در خانه که ده هزار دینار بذل کرد
و سیصد غلام و دوست کنیز آزاد نمود و پانصد اسب احله و سیصد دکان حاج بخشید مختصر در آن
سفر جمیله چندان بعطای و عطا پرداخت که مردم سفر حج ام صغریز بیده و سوا سب و خیرات او را فرستاد
کردند و عام جمیله معروف شد و هر سال که خیر و برکت زیاد عاید مردم میکرد دید آن سال طعام
جمیله میگفتند و دوازده نفر زن صحابه متماة باین اسم بوده که از جمله است جمیله بنت ثابت
که نام عاصم معروف و پیش ذکر می از و شده است و جمیله بنت عبد الله زوجة ابن ابی ثابت
ابن قیس بن شماس است که اول صیغه طلاق خلعی در باب او جاری شده چنانکه در کشاف در
سوره مبارکه بقره مفسور است جمیله اصفهانی زنی خوب صورت و خوش طبع و شیرین زبان
بوده در اصفهان نشوونما و در هند و کشمان سیاحت نموده است این شعر ازوست

جز خوار غم ز نیست ز کز ار بخت ما | انهم ظلمت در چکر بخت بخت ما

چنانکه محبوبه ابونواس شاعر و جاریه صاحب حسن و جمال و فضل و کمال و منسوب بجانواد محمد
الوهاب لفظی محدث که در بصره میزیسته اند بوده و اخبار و اشعار ابونواس را روایت نموده ابو
نواس با و مفتون شده و اشعار زیاده برای او گفته سالی چنانکه کج گرفته و ابونواس نیز به امید
وصال او غم بیت التذکره و در همان وقت این ابیات مسطور ذیل را بنظم آورده

الم تر اننی افنیت عمری فلما لاجد سبباً الیها حجت و قلت قد حجت جنک	بمطلبها و مطلبها عسیر یقربنی و اعیتنی الامور فیجمعنی و ایتها المسیر
---	---

و ابونواس در این قطعه در طلبه نظم کرده که ثفا دان با بصیرت تجید نموده اند حسب المشابهة

قطعه درین محل مسطور می شود	اللہنا ما اعد لك لبیتك ان الحمد لك والتساجات فی الفلك انت له حیث سلك وكل من اهل لك عجل وبادر اجلك و الحمد و النعمة لك	ملیک کل من ملک و الملك لا شریک لك علی مجاری المنسلك لولاک یارت هلك سبح اولی فلك واختم بخیر عملك و العز لا شریک لك
----------------------------	---	---

چنین معلوم میشود که ابونواس از جنس نسوان فقط بچنان مایل و مفتون گردیده چو دره باس
زوجه جهانگیر شاپاد شاه هندوستان دختر راجه اودی سکه والی جو در پور بوده و در لطیفه کوی
و حاضر جوابی مشهور گردیده است و در حرف حاضر ترجمه حال حیات النساء یکم ذکری از حاضر جواب
ایزن خواهد شد جو سره دختر هبته التمدین الحسن بن علی بن الحسن بن الذوامی البغدادی
است که در ذیل عنوان بنت الذوامی ذکری از و کرده ایم این زن در بغداد میزیسته و از خانواد
معتبره و دارای علم و ادب بوده و زنان را و عطا و نصیحت میسپس نموده نزد شیخ ابوالنجیب ابوالثنا
تخصیل و استماع حدیث کرده عبد الرحیم بن ابوالنجیب او را برنی گرفت و سیده بنت عبد الرحیم از و

و از سبب اصحاب
انحضرت انحضرت
و از ای جلاله
قد بوده و
بخت و عیب
کریم صلی الله علیه
و آله و سلم
تفاتی از سبب
انحضرت

بوجود آمد در سال شصت و چهار هجری کیشب در حالی که مصمم وضو ساختن و ادای نماز بود ارتحال
 نمود و جوهره جاریه است نفیسه است و جوهر اسم جاریه است از مهدی عباسی که بر او حکم و تسلطی
 داشتست جویریة چنانکه در عنوان افتحات المؤمنین اشاره نمودیم جویریة از زوجات
 طاهرات حضرت فخر کاینات و دختر عارف بن ابی ضرار رئیس عشیره بنو المصطلق و از قبیلہ خزاعه میباشد
 در غزوة بنی المصطلق نیزن را مسلمانان اسیر گرفتند و حصه ثابت ابن قیس صحابی شد و با مالک
 خود قرارداد مبلغی معین کار سازی کند و از قید رقت خلاص شود و محض استعانه بجنو حضرت
 رسالت پناهی آمده عرض کرد یا رسول الله انا جویریة بنت عمارت سید قومہ و قد اصابتی من
 البلاء ما لم یحفت علیک و قد کانت علی نفسی فاعنی علی کتابی رسول اکرم و منظر کل رحمت و کرم
 تمام مبلغ معهود را دادند و مشارکها را شرف ازدواج خود از زانی فرمودند اصحاب که این
 بدیدند از قوم و قبیلہ جویریة هر که را در تحت ملک داشتند محض احترام قرابتی که با پیغمبر حاصل نموده بودند
 از او کردند عایشه گوید هیچ زنی را ندیدم که نسبت بقوم و قبیلہ خود بدرجہ جویریة خیر باشد و کلمات
 محی الدین مذکور است که این زن هفت حدیث شریف از سیدان نام روایت کرده است
 دو نفر صحابه نیز مائة باین اسم بوده یکی از ان دو نفر دختر ابو جهل و زوجه عتاب بن اسید است
 که پس از فتح مکہ شرف اسلام شرف کردید همچنان خادم طیب الله منجما مبین بانوی
 کریم الاصل معظم و بیدین خاتون عظیم الشان مخم صدف گوهر انور شهر یاری سپهر فروزنده مهر کرامت
 و کامکاری شرف همچنان وزیر زمان و زین زنان مادر فرزند سیر اعلی حضرت شاه شاه
 تاجدار و لیسنت همایون مانا ناصر الدین شاه قاجار خداوند ملکه و سلطانه ملکه بود که بر ما
 زاجسن تدبیرلی مشار و شیر و معین و ظمیر صیانت نمینود و باصالت رای و متانت فکر و حمت
 عقل بران بر شوکت دولت و قوت سلطنت مبلغی می آنسزود بمبت

بنان و کلکش اندر تلو و ختیر	دیر بود نه منشی نه پس چه سلطان بود
سطور خامه او بر ساض صفی عدل	بخار بجان نشور حکم و نسرمان بود
فی الحقیقه صفحات خطان معجزه عظمه طاب تراها که هر یک محض نذل عطیة و عطای طیفه	
واعانت لموفین و تأمین خالفین و حمایت بضعفا و رعایت رعایا نکاشته شده	

قطعی است که دارندگان شطری و سطری ازان را از عقد مر و ارید کرامی تر دارند و وسیله اقتضای خود میثارند و همین کلیت و بنان و تقریر و بیان و رای صائب و بهوش ثاقب بود که پس ازار تجال شجر باربر و راضی محمد شاه غازی انار الله برمانه تقریق کلمه را از میان بزرگان و ارکان دولت ایران برداشت و بحکام ولایات و ایالات ممالک محروسه ارقام و احکام نکاشت و اعمال و اعمال اقطار را در تحت نظم و اسطام گذاشت تا موکب منصور علی حضرت صاحبقران از در سلطنت بریزیدار اخلاقه طهران شرف و رود ازرانی فرمود و تحت کیان را بجلوس مینت مانوس مزین نمود و تفصیل این اجمال که محتوی بر سهیل هزار اشکال است تاریخی منبسط میباشد که مورخین ایند دولت ابدایت نکاشته اند و برای طالبین خیر و حافظین سیر گذاشته و اگر ما بخوایم بکرا و شرح آن کرا نیم باید کتابی جداگانه تالیف نمایم و آن از تناسب و وضع ایند فقر خارج کرد و در مشهوره بنفادین کاغذ شود پس بمقتدر گوئیم این ملکه معظمه ایران که روانش در غرقاب جهان مستبح و شادان باد و در ختر زاده خاقان خلد آشیان فتحعلی شاه فرزند امیر کبیر محمد قاسم خان بن سلیمان خان اعظمنا و الدوله قاجار و والدۀ ماجده او خواهر لطیفی سینه میرزای فرما فرما محمد علی میرزای شیخ السلطنه است

در سال یکم از و دوست چهارم بگری با	محمد شاه آن شاه در ویش دوست
که شاهی سبای بی بگردار او است	مزیت فرا و جت حاصل نمود در محاکم

ملکی با امر اعلی بر نفوذ او امر دولت افزود و در هر مورد و موقع کمال کفایت و دفور درایت خود را ظاهر فرمود و در سال هزار و دوست و چهل و هفت و ششم ماه صفر المصفر وجود مسعود بهایون علی حضرت خسرو صاحبقران ناصر الدین شاه دام ملکه از لطن طاهر او باطن و ظاهر جهان را آرایش داد و در تمام عصر شجر باربر و در یک قسمت از عهد معدلت عهد خسرو منصوران مخطمه ملکی را به مهربانی با و بلکه خلقی را بکفالت پذیر بود از صنایع عالیه در خط و نقاشی مهارتی بکمال داشت و نقاشن را کاهی کل دوزی میکرد که ارباب خبرت و سلطنت را بحیرت میآورد و افسوس که در سال هزار و دوست و نود و بگری روز دوشنبه ششم ماه ربیع الثانی در آنوقت که موکب مسعود خسرو در اقلیم اروپا خاطر بیضا منظر بهایونی را بکشف دقایق مشغول میبخت ملکه معظمه روح ایند روحها لوی غریمت بهشت افراخت طایر وحش در خلد برین سدر نشین شد اگر تفقد اعلی حضرت

شاهنشاهی و حجاجه که دوام عمر با پونش اسباب رفاه است مایه تکلیت نبود کروی انبوه بخاک سپارد
 می نشیند آما وزیر مرحوم سترگبری و مهد علیا نورالهدی مضجعا مرحوم شاهزاده معظم علیقلی میرزا ابن
 خاقان المنصور فتحعلی شاه المللقب با اعتقاد سلطنته بود که علم و فضل و فهم و عقل و تبحر و بصیرت و بزرگ
 منشی و خبرت او آفاق را گرفته وصیت آن باصقاع و اقطاع رفته است و از خصایص معظمه
 مرحوم رضوان الله علیها آنکه عفتی عامل و ذوقی سلیم و طبعی موزون و استعدادی جامع
 و حدی مفروض داشت و برداشتمندان و کارا کارا بان مملکت و فنی کامل میکرد داشت طبقات
 مردم را حسب المراتب شناسا بود و در عواقب کلیه امور بنیانا اثر خیریه پیش زیاده از آنکه شمار
 آید و بو شمشاد عدادان را تعداد نماید شربان نوشته که بلالی مشور ماند و نظمه که حورجای قلامند

بر نخورنش اندازان جمله است بیت	از مردوزن آنکه هوشمند است
اندر همه حال سر بلند است	بیدانش اگر زن است اگر مرد
باشد به مثل چو خار بی ورد	مضج پاک ملکه معظمه سترگبری مهد علیا جهان

خانم دوشه مقدسه معصومه ثم ذراویه منوره بضعه امام بهفتم همیشه آن تربت ریجان نکبت
 بمیاه رحمت سیراب باد بنی الرحمة و آله الامجاد حبه ان آرا بیکم دختر شاه جهان
 از سلاطین هند و سلاطین اراکین با نوبیکم ملقب بممتاز محل که ترجمه حال این نگاشته بود آمد
 و جمیده بوده با طبع موزون و با دبا و شعر از یاده بزل و بخشش مینمود مقبره او در شهر و بلی در بقعه شاه
 نظام الدین اولیا معروف به زر زری بخش رحمة الله علیه و وفات او در هزاره نود و دو و هجری بود

لوح مزار او این شعر که از افکار خود مشارالیه نگاشته	بغیر سبزه پوشد کسی مزار مرا
که قبر پوشش غریبان بهین گیاه بس است	جهنک ناخاؤون شاعره بوده است

شیرازی و مالدار معاصر عبیدزاکانی شعر او ظرفا غالباً در مجلس او حاضر میشده و کمال احترام را با او
 می نموده اند این شعر شایق ازوست
 زره ذره خاک آفتاب میسازد
 جهنک اسم کی از زوجات شاه ایل

اول پادشاه صفوی بوده و در نظم شعر دستی داشته اما از تالیفات او چیزی بدست نیست مگر
 یک بیت که با نسبت داده اند در حرف جاه در ترجمه حال حیات بیاید **جهنک** شاعره دهلوی

کل بلغ و رخ آن غنچه دهن هر دو یکی است

یکی از امراه بود و این بیت از او است
قدر عنای وی و سر و چین هر دو یکی است

حرف الحاء

حاجی قادرین دختر اسکندر پاشا از وزرای مرحوم سلطان بایزید خان و مسماة بحاجی میر شایسته
خانم است صاحب حدیقه اجوامح گوید در نزدیکی قبر قوجه مصطفی پاشا جامع و تکیه و در صفا تیه محله
دار و اما محدثی افندی مصنف کتاب مشاییر النساء این گفته را در کرده مینویسد از دو سیت سال
قبل تا و اجداد او در محله حاجی قادرین ساکن بوده اند و هم اکنون مادر همان محله مشکن بستیم و می نامیم
که حاجی قادرین مشارع در انخل جز تمام چیزی نداشته و جامع شریف از مرحوم خضر بک تبرک
العلم است که یک وقتی قاضی اول اسلامبول بوده و محدث را نیز با اسم او منسوب داشته بود و حاجی
قادرین در عقب جامع خضر بک دو حمام بنا نمود و جامع شریف و محله با اسم او منسوب شد
قبر حاجی قادرین در نزدیکی قبر قوجه مصطفی پاشا در حواله جامع واقع و مقبره خضر بک قریب بزرگ
در حواله بوشنا قره کزیمیا شریفی زنی مدینه است که مکرر شوهر کرده و به شتیق معروف
شده در حق او گفته اند اشبق من حتی صاحب مجمع الامثال در شرح بهین مثل گوید در وقتی که مروان
بن حکم والی مدینه منوره بود پسر حبیبی که سی چهل سال داشت بروان عرض شکایت کرد که مادری
بخوانی ابن ام کلاب نام شوهر کرده مروان مشار الیه را احضار و از او استفسار نمود از زن در کمال
بیشتری بعضی سخنان پسر خود گفت که بر فرط شتیق و دلالت داشت لهذا این صفت خضر بک المثل شد
و گفته اشبق من حتی و هدیه اکشرم العذری

فما وجدت وجدی بها ام واحد

و لا وجدت من حتی و هدیه اکشرم العذری

و انة طويل الساعدین عنطنطا

و لا وجدت من حتی با بن ام کلاب

هدیه در بیت ثانی از این دو بیت بعضی الفاظ

کما ابتعت من قوّة و شباب

حتی را که در حضور مروان گفته و شوهر خود این کلاب را وصف کرده ایراد و استعمال نموده و
عبارت خبیثت یا بوزعة الحمار امارت ذلک الشاب المقدود العنطنط
والله لیصر عن امک بین الباب والطاق فلیشفین غلیلهما و لتخرجن نفسها
و ونه و لودت الله ضبت و ان ضبته و قد وجدنا خلازنها ی مدینه حتی را خوانی ما میدند
یعنی او را بمنزله ام البشیر می دانند چه بانها اقسام مواقع را با اسم شیخ و غریبه و بجز و مرزیا نوشت

و این حتی غیر از حبس دختر است که از طایفه بنی بحر بن عمرو بوده حبابه مغنیه بوده است مشهوره و او و سلمه که
 نیز مغنیه است معروف قیمتی زید پیشبیا چه زید بن عبد الملک اموی باین مرد و عشق داشته
 و طوری مهرانید و کثیرک او را مقهور نموده بود که گویا آنها مالکند و زید مملوک است و در حق بعضی
 مغنیه ها که در موسیقی مهارت کامل داشتند گفته اند حسن بن قینتی زید خلاصه حبابه جاریه بوده است
 مدینه از شخصی معروف باین زمانه باین بیسنا و او را عالی میگفته اند و مالک او نمایست سعی را در تربیت
 او نموده چنانکه از ماهره موسیقی و نمان انصر که ابن سراج و ابن حجر و مالک و معبد و حمیل و غزه المیلاد
 بودند حبابه تعلیم گرفته و پس از آنکه بدرجه کمال رسید زید فرزند و خسته شد و ستاره حبابه کردید در اغالی مسطوره
 است که زید زبور در خلافت برادر خود سلیمان بن عبد الملک بجایین بست هزار دینار سعه بنت
 عبد الله بن عمرو بن عثمان را باینی گرفته و بمینقدر نیز مهریه داد در بجه بنت محمد بن علی بن عبد الله بن جعفر را
 در جهانه نکاح خود در آورد بعد از آن عالی را بجزار دینار خرید سلیمان چون این اسراف و تبذیر او
 بدید در غیاب او گفت من مایملک زید را خواهم سپرد که نتواند در آن دخل کند و دیگر با و مدخله
 نخواهم داد زید این حرف را بشنید و ترسید و عالی را بصاحبش رد کرد اما همیشه در خیال او بود تا آنکه
 خلافت با و رسید و وجه او سده شد که زید در هر حال عالی را خواهد خواست محض استمالت مشایخها
 را خرید و زید تقدیم نمود و زید نهایت ممنون شد و او را ستاره حبابه ساخت و اندک اندک سیل او
 بجایه رو باز دیدادنها و شب نوروز با او بشرب خمر مشغول گشت و جز نقیض و صحبت با او بکاری
 پرداخت و امر خلافت ممل مانده بود کونین بعضی اوقات زید بیعتات حبابه دستهای خود را
 بهم میزد و میگفت پرواز میکنم پرواز میکنم روزی هنگام ادای این بیعتات حبابه گفت خلافت را
 بیکه دامی بکنی زید گفت بتو و امیکنم بکار الله زید زید از مضایح الکبار خود در شرح مقامه
 زهریه نقل کرده گوید روزی زید بن عبد الملک گفت میگویند دنیا برای مردم چو قوت بی که در
 نیست من امروز کاری خواهم کرد که اسب تکذیب انحراف باشد انکار در باغی با صفا نرم
 عیشی ترتیب داد و خواص ندای خود را بخواند و بعشرت نشست و با و از حبابه بهتر ازنی حاصل
 کرده میگفت پرواز میکنم پرواز میکنم گرم عیش و شادی بود که دانه اناری کلوی حبابه را گرفت
 و آنچه کرد و زیرون نیابد و در ساعت آن مغنیه جان بداد روح زید کونی پرواز کرد و در خمی

او میندال معنی شد بد شد و تقدیر الهی نگذاشت روزی بی که ورت بسترت بسر برد بعد از هفت روز
 که با همی جانگاہ و جگر سوز زندگانی مینمود راه آنجست پیود و ز محشری که در مقام زهد تیه میکوی یاد کن
 المرفانی و مامنی به من خطه علی راسه مصبو بحین غصت بحبته الرمان
 اشاره بهین واقعه میباشد و مقصود از مروالی بهین نزدیکت صاحب صحایف الاخبار گوید نزدیک
 سه روز نفس جبابه را درون نکر دو در آن سه روز نه سخن گفت نه بطعام و شراب غنبت نمود این شعر
 در کامل و فیروز آبادی در قاموس جبابه را تخفیف با ضبط کرده و در اوقیانوس متشددید باء محبوه
 است جبابه محدثه است با فضل و علم که ابوسلمه التیوزی شاکر د او بوده است و جبابه
 الوالیه و ام جبابه از تابعیات استند و از جبابه والیه علماء اثنی عشریه عجمانی در حق امه اطهار شرح
 بسوت نقل می کنند حبیب و ختر عبد الغزی العویاء بوده و طبعی قادر داشته و کویوان حماسه

المحبوبه
 جبابه

الى الفتي بتر نكاه ناقتي
 اتى ورب التراقصات الى منى
 اولى على هلك الطعام اليه
 وصي بها جدى و علمنى لى
 فاحفظ حيتك لا ابالك واحتر
 حبيبة بنت عبد الرحمن و ختر زين الدين

در باب مدح پنج شعر از او ثبت کرده و آن است
 فكسا مناسمها النجيع الاسود
 بجنوب مكة هديهن مقلد
 ابد اولكنى ابين وانشد
 نقض الوعاء وكل زاد ينقد
 لا تخرقن فارة او جد جد

عبد الرحمن ابن الامام جمال الدين ابى بكر محمد بن ابراهيم بن احمد بن عبد الرحمن بن اسمعيل بن المنصور المشك
 محدثه بوده است مشهور به ام عبد الرحمن حبيبه و در استاد حديث و تعداد روايت ان بيده
 طولی و حافظه غریب داشته از محدثین شیخ نقی الدین عبد الرحمن بن ابی القاسم البیدالی و خطیب مرد
 استاد او بوده اند و علوم دیگر را از ابراهیم بن خلیل فر گرفته سبط حافظ اسلمنی محدث معروف
 اسکندریه و ابراهیم بن ابی بکر الرعبی و فضل التتین عبد الرزاق و غیره از محدثین بغدادی با واجاز
 داده و عموماً نیز از بعضی و صلاح ستوده اند و فات حبیبه بنت عبد الرحمن در ماه شعبان
 سال هفتصدوی و سه بجزی اتفاق افتاده و صلاح الدین صفدی در سه هفتصد و بیست و هشت
 از مشارالها اجازت گرفته و در کتاب عنوان التتیم که در احوال مشابه عصر خود نوشته ذکر کرده

جسیبه خاتم شاعر و ایست در ادبیات ما هر پدرش علی پاشا ابل هر سگ سبزه و چو بنی
افندی صاحب کتاب مشاهیر النساء گوید من و این زن هر دو در سال هزار و دویست و شصت
دو متولد شده ایم و مشارف کون در اسلامبول در تحت فرا و جبت محمد افندی کاتب است

و غزل مسطور در ذیل از ویست
بیرای قاشی بای ارتق تیر دیرمه مژگانک
ینه نو یاره لرا چدی در ونه تیغ بجز آنک
وصالکدن بزنی دور ایدک وارا ولسون جانک
سنی بیدین دیشاردی از لدن یوقدر ایمانک
امید اتمیز اسپر در دا و لاملر غیری در مانک
اورا دشر نواجیه حاجی دانسته اند طبع خود شمشیر
که چرخ وزد کمر کل بنجان یکسان است
جسیبه المنظر خوش طبعی بوده این بیت از ویست
ورنه مجنون تور سوا ترا زین بیبا است

بگر دو تیغ غمگن زخمی وار کن اتمه پیکانک
نگاه مستکه جاناکه شایان کوردن اغیاری
او غافل خیر نادان عدویه بدم او ششبین
امید رحمت قلمق عبث در سندن ای کافر
جسیبه بید و ارددن خلاص اولفده مشکده
حجابی دختر بلالی از ابالی استر آباد بوده و بعضی
مران بخواریم ای با غنبنان کاشن خوش
حجابی از لنوان کلپایکان و شاعره
لفظ ناموسس تو شد مانع رسوائی من
جمناء و دختر نصیب است و در نظم اشعار

مانند پدرش دستی داشته و این هر دو از شعرای عهد عباسیین میباشند نصیب در اصل عبد بود
و در بیا نه شود ناموده بعد با اورا بمهدی عباسی فروختند و مهدی چون اشعار او را بشنید او را
ازاد و تجید و مکنی بر ابواجنای کرد و کینه در عرب چون مخصوص لطیفه عالمی است این معنی اسباب مفاخرت
نصیب گشت و جمناء و دخترش را مشهر ساخت وقتی مهدی خلیفه در محلی موسوم بعلی آباد مشغول تفریح
بود جمناء و پدرش در حضور خلیفه رفته این ابیات را در محاسن آن محل بخواند بدیت
رب عیش و لذة و نعیم و بها بمشرق المیدان بسط الله فیه ابهر بساط
من بهار و نراه الحوزان ثم من ناضر من العشب الخضریز هی شقایق النعمان
مده الله بالخاسیر حتی قصر دون طول العینا حفت حافتاه حیث تها
نجیام العین كالظلمة زینوا وسطها بطارمه مثل الثریا میفها التمران
ثم حشوا الخیام بیض کامثال المهی فی صرائم الکشبنا یجارین فی غناء شعی

اسعدانی یا تختی جاوید بقصر السلام من سلام الله وابقی خلیفة الرحمن
ولدیة الغزلان بل هن ابھی عند من شوار الغزلان یالہ منظر او یوسرود
شهد لذتیہ کل حصا خلیفہ را بسیار خوش آمد و بختین کرد و بھربایت از پرورد خستہ ہزار در ہم
عطا نمود پس از زمانی بجا بجنور عباسہ بنت المہدی رفت و اشعار ذیل را در حکایت از خط و علاوہ انجائی

وقد عجزت ام المہاری وکلت
سوی رمتہ منامن الجھد رمت
وقد ولت الاموال عتافلت
فان محل الخیر فی حیث حلت

ایدنا لک یا عباسہ الخیر لے حمی
وما ترکت من السنون بقیتہ
فقال لنا من ینصح الرای نفسہ
علیک ابنتہ المہدی عوذی نبیا

عباسہ یکدست لباس و بعضی عطر بایات با سہ ہزار در ہم با واد حینا را دای تکرار این ابیات بظنم آورد

مثل المصابیح فی الظلمات تلق
غما وکاد برجع الریق یختنق
بادی البشارة ضاح و جھ شرق

من ضرب لتع وتسعین محککہ
اما الحسو فقد امسی تغیطہ
وذو الصدقة مسرور لنا فرح

خدایم عربیہ است از عشرہ غمزہ دارای رامی صائب و کفار متین و در حق او کفہ شدہ

فان القول ما قالت حدام

اذا قالت حدام فصد قوها

و این شعر بدربجہ اشہار رسیدہ و ضرب المثل گردیدہ است ابو افضل میدانی گوید این شعر را
بحیم شوہر خدام در وقتی کہ مابین خدام و صفیہ کہ ان نیز زن دیگر بحیم بودہ نزاعی واقع میشدومی
خواندہ و مقصود او این بودہ کہ ہرچہ خدام گوید صحیح است بعضی بجای فصد قوبا فانصتوا بانوشہ اند
یعنی فانصتوا لھا مثل و اذا کالو ہم کہ بمعنی و اذا کالو ہم میباشد و خدام مہنی بر کسرت حرہ
زینب ام المویداست کہ از شوآن ماہ پنجم و ششم ہجری و دارای فضل و علم بودہ و اورا زینب شہریم
نیز گفتہ اند حسانتہ التمیمیہ دختر شاعر مشہور ابو الحسنین الاندلسی است کہ در ادبیات یدی
طولی داشتہ و وقتی پدرش در گذشت او از جتہ معاش در ماندہ و بی کفیل ماند چہ بنور کسی
اورا بزرگی نکر فتمہ بود لہذا ابیات مسطورہ در ذیل را بظنم آوردہ بعرض حکم خلیفہ اندلس

اذا الیک ابا العاصی موجهتہ

رسانید عنایت و مہمتی با و نمود

اذا اليك ابا العاصي موجعة
قد كنت اربع في نعماء عاكفة
انت الامام الذي انقاد الانام له
لاشي اخشى اذا ما كنت لي كنفيا
لازلت بالغرّة القعياء مرتديا

ابو الحسين سفته واكف الاديم
فاليوم اوى الى نعالك يا حكم
وملكتهم مقاليد النهي الام
اوى اليه ولا يعرول العدم
حتى تذلل اليك العرب والعجم

حکم مبالغی ما وعطا کرد و بوالی سپرد که مشارع است از اباالی ان ناحیه بود سکم نمود که جهاز عروسی اورا
ترقیب و بد حسن المنیة مغنیة است مشهوره از اباالی بصره و در شعری که در ذیل مسطور میشود اشاره

وسوفیرونه فی بیت حسن | مقیال الشراب وللسماع

حسنه یکی از جواری مهدی عباسی است که سمت بخوابی هم باو داشته و اکثر مورخین مشارع اهل
سلب بلان مهدی دانسته و گفته اند حسنه قصد کرد یکی از بخوابه های دیگر مهدی را مسموم نماید
تا خلیفه خاص او باشد شیر یا کلابی را بر سر آلود و بد ختری داد که نزدان زن برد و با بخوابه خلیفه
بین راه آن دختر بر خورده آن مایه را گرفته قدری از آن آشامید و سم در مزاج او اثر کرده در گذشت
حسنه در نواقحه فریاد میکرد و میگفت و امیر المؤمنیناه من بخوابتم ترا خاص خودم از قضایای
بلان تو شدم حفصه از زوجات حضرت رسول صلی الله علیه و اله و دختر خلیفه
ثانی است و در ذیل عنوان ائمهات المؤمنین این مطلب اشاره شده حفصه ابتدا در سلاط
ازدواج حنیس بن حذافه السهمی الصحابی بود چون او در گذشت و حفصه بیوه ماند عمر خواست
بزننی بابی بگردید ابو بکر جوانی در ین باب نداد عمر دست نک شده نزد عثمان آمد و با تکلیف
کرد عثمان نیز بجهت آنکه زوجه اش رقیه که دختر یاریه حضرت رسول بود تازه وفات نموده گفت
من حالایلی بتاهل ندارم عمر بختیست متغیر شده نزد حضرت رسالت پناهی ۳ آمده و جواب
عثمان را بعرض سید عالمیان رسانید و از او شکایت کرد حضرت فرمودند حفصه را شخصی بهتر از عثمان
خواهد گرفت و عثمان هم بهتر از حفصه زنی تزویج خواهد کرد پس از آن رسول مرسل او را بزنی گرفتند
و دختر یاریه خود اقم کلثوم را عثمان دادند در آنوقت ابو بکر تبسنت عمر آمده گفت ای عمر از من
مباش من میدانم که بنی اکرم قصد گرفتن دختر تو دارند وقتی که بمن تکلیف کردی از اینجهت سکوت

۱۱۱

کردم که خواه هم شمر رسول الله را افشا کنم اگر آن بزرگوار این خیال نداشتند هر آینه من حفصه را
 میگویم اکثر ابواب سیر ترویج حفصه را بجزرت پیغمبر در سال سیم هجرت نوشته اند و فوت او را در
 سنه چهل و یک یا چهل و پنج گویند و حفصه شصت حدیث از حضرت رسول ۳ روایت کرده است
 حفصه بنت احجاج الزکونیة این زن از اهالی غزناطه و در جمال و کمال بیانند و مثال بوده و در
 ادبیات ما هر و طبعش در سرودن اشعار قادر و بنا برین او را شاعرة الاندلس گفته اند و این لقب
 معلوم نیاید که از جمیع شاعران اندلس که طبع و فضل داشته اند این زن برتر است و از اشعار حفصه
 بیت مشهور ذیل است که در حضور امیر المومنین عبد المؤمن بن علی بدین نظم آورده است

يا سيد الناس يا من	يومل الناس فده	امن علي بطرس
يكون الدهر عده	يمناك فيه	الحمد لله وحده

پوشیده نباشد که سلاطین مومنین در صدر فرامین خود بخط جلی نگینند و حده مینوشتند و حفصه این
 اشعار بعد از شای امیر المومنین درخواست کرده که فرمانی در حق او صادر شود و بعنوان مزبور
 و طیفه در حق او برقرار گردد که مادام العمر آسوده باشد و بیت ذیل را نیز حفصه یکی از زندهای

يا ربة الحسن بل يا ربة الكرم	صاحب حسن بالرم غزناطه نوشته و ما و شمس خط
تصفية بلحظ الود منعمة	غضی جفونك عما خطه قلمی
این دو بیت را نیز بعضی کتب نسبت داده اند	لا تحفلی بردی عنی الخظ والکلم
ومنك ومن زمانك والمكان	انار عليك من عینی رقیبی
الی یوم القیامة ما کفانی	ولوانی خبائک فی عیونی
از ورك ام تزور فان قلبی	نیز اینچهار شعر اوقتی یکی از شنایان خود نوشته
فتغری مورد عذب زلال	الی ما نشتمی ابدًا بمیل
وقد املت ان تظا و تضحی	و فرغ ذوانبی ظل ظلیل
فجعل بالجواب فاجمیل	از او فی الیک به المقلیل
حفصه بنت حمدون نیز شاعره است	ابا و لك عن یثینه یا جمیل

اندلسی که در ادبیات دستی داشته حمدون پدرش از اهالی وادی الحجاره بوده خود او از نسأ

مشهوره قرن چهارم و بعلم و شعر معروف و دو بیت ذیل در شکایت از ملازمان خویش گفته

یاری اتی من عبیدک علی
اما جهول ابله متعب
این دو بیت نیز از مشاعر ایشیا میباشند
واذا ماترکتہ زادتیها
قلت ایضا وهل تری لشیئها

جر الغضا ما فیهم من نجیب
او فطن من کیده لا یجیب
لحجیب لا ینثنی لعتاب
قال لے هل رأیت لی عن شیبہ
حکیمه دمشقیه عارفه بوده است

از بزرگان زمان شام و رابعه شامیه که ترجمه حال او بیاید بسمت شاکردی این زن داشت
در نفحات الانس از قول رابعه شامیه نقل کرده گوید مشار بهیسا روزی نزد حکیمه رفت حکیمه
بتلاوت قرآن مشغول بود چون رابعه را بدید گفت شنیدم شوهر تو احمد بن ابی انحاری بخوابد
زن دیگر تزویج نماید رابعه گفت بلی چنین است حکیمه گفت چگونه عاقل قبول میکند که دل خود را
از خدا بد و نفرزن مشغول سازد بعد از آن شرحی تحقیق از قلب سلیم که در قرآن کریم ذکر شده نمود
حلیمه بنت ابی ذویب و این حضرت فخر کانیات علیه اکمل الصلوة و از صحابیات است و اقا
حلیمه سعدیه نیز گویند چه از قبیله بنی سعد بن بکر است این زن از آن اعمی که بارضاع حضرت رسالت پنا
پر و احوال سعادت او را شامل گردید بلکه قوم و قبیله او بفضیله و برکت نایل شدند چنانکه گفتند

لقد بلغت بالهاشمی حلیمة
وزادت مواشیها وانخصبت ریحها

مقام اعلی فی ذروة العز و الجد
وقد عم هذا التعد کل نبی سعد

حلیمه حضرت رسول صلی الله علیه و آله را زیاده از حد دوست میداشت و در حفظ و حراست آن بزرگوار
زیاد الوصف میکوشید و در وقتی که آنحضرت را برای مشغولی حرکت میداد و این مهرامع را میخواست

یاری اذا عطیته فابقه | واعله الى العلاء و ارقه | و ادحض باطیل العدا

حمده بنت واثق او را حمده الهیینه نیز گویند و از سنوان او اواخر قرن چهارم هجری و بغداد
است بوعنوان مشهور در باب المراتب بغداد اقامت داشت و مجلس و عطا مخصوصی منعقد
مینمود صاحب کتاب الوافی بالوفیات گوید حمده نزد ابوبکر احمد بن علی بن بدران اکلوانی علم حدیث
مکتسب نموده و ابن سمعانی از او اخذ نموده و حدیث کرده است حلیمه بیکی آغاز زوجة سلیمان

حیدر و دختر حسن بیک ترکان آق قویلو و مادر شاه اسمعیل اول پادشاه صفوی است و شاه اسمعیل در شب
 بیست و پنجم رجب سال هشتصد و نود و دو هجری از بطن امیرن بوجود آمده بعد از آنکه سلطان حسنی در سلطان
 حیدر بحکم میرزا جهان شاه از اردبیل بطرف دیار بکر تبعید شد حسن بیک فرمانفرمای دیار بکر خدیجه نام دختر
 سلطان حسنی و دادگونیان خدیجه مادر سلطان حیدر است و بعضی خدیجه حکیم را خواهر حسن بیک دانسته
 اند و بعضی دیگر برخی حسن بیک خواهر خود خدیجه حکیم را برنی سلطان حسنی و دختر خود طلیح کی اغار به
 سلطان حیدر داد حمد و نه شاعره بوده است اندلسی که در فضل و ادب صاحب رتبه و
 مقامی گردیده است پدرش که زیاد نام داشته از اهالی شهر وادی از مضافات غرناطه میباشد
 بعضی حمد و نه را حمد گفته اند در حال امیرن در فصاحت یگانه عصر خود بوده و قدرت طبع

خود را

ولما ابي لوانشون الافراقنا
 و شتوا على اسماعنا كل غارة
 غزوتهم من مقلتيك واد معي
 وقانا الفحة الرضاء واد
 حللنا دوحه فحنا علينا
 وارشفنا على ظأ زلالا
 يصتد الشمس انى واجهتنا
 يروع حصاه حاليه العذارى

او از این اشعار که وقتی سنبل آورده معلوم شود
 وما لهم عندى وعندك من تار
 وقل حماق عند ذاك وانصارى
 ومن نفسى بالسيف والسيل والنار
 ورجه لطف طبع او احسن انما يدعيت
 سقاء مضاعف الغيث العميم
 حنو المرضعات على الفطيم
 الذم المدامة للتنديم
 فيجبها وياذن للنسيم
 فتلس جانب العقد النظيم

الرحمة این اشعار با اسم ابوالنضر المناری شهرت
 یافته اما بنا بر تحقیق صاحب لفظ الطیب مورخین اندلس وقتی این ابیات را نسبت بحمد و نه داده
 که منازی در بلاد شرقیه عرب هنوز قدم در محمد وجود نگذاشته بود از عجایب آنکه وقتی منازی شاعر
 معروف نزد معری آمده همین چند شعر به او را بنام خود برای او خواند معری این اشعار بخاطر شهرت
 باینکه منازی مصرع اول را بخواند معری مصرع ثانی را قرائت نمود تا رسیدند بمصرع دوم از شعر
 دوم معری چنانکه سطور شد خواند حنو المرضعات على الفطيم منالى الفطيم نکتة على

التییم گفته ام معری گفت لالا باساق سخن علی العظیم مناسب و نظرش بلفظ مرضعات بوده مبارکی
 نجل شد و باید دانست که این ابیات را حمد و نه بچه درجه خوب گفته که مثل منازی شخص صاحب
 طبعی پس با احتمال آن نموده است حمد خواهری زینب نام داشته که او نیز دارای فضل و علم بوده و چون
 در وادی اش زینبانی را که صاحب علم و درایت و متفرد در ادبیت بود و در عریات کشفه چو
 و خواهرش زینب را اشعر عریات گفته اند قاله فی نفع الطیب حمته المعزیة یعنی حمته که در
 خدا عذاب و شکنجه دیده این زن از صحابیات است در ابتدای ظهور اسلام بفرقت ایمان مشرف
 شد و چون جاریه و در تحت تملک یکی از کفار بود آن کافر بجهت قبول دین اسلام او را عذاب
 مینمود البوی که از حالت او خبر دار شده او را خرید و آزاد کرد و حمته بنت جحش و حمته بنت ابی سفیان
 دو نفر صحابیة دیگر میباشند و ازین دو حمته بنت جحش از عصبه است که قصه افک رحیل کرده و
 آنها حسان بن ثابت و عبدالقدین ابی و سطح بن امانه و حمته بنت جحش همیشه با حمته بنت سفیان
 بن امیه این عبد شمس مادر سعد بن وقاص است حمیده بنت النعمان دختر نعمان بن بشیر
 الصحابی است و دارای هر بزه و طبعی موزون بوده و شوهرهای خود را جوینموده ابتدا حارث
 بن خالد المخزومی یا مهاجر بن عبدالقدین خالد او را زنی گرفت مشارالیه با این شوهر خود را بچود

کهل دمشق و شبانها	احب الی من الجالیه
صنائهم کصنان التیوس اعیال المسک والغالیه	
وقیل یدب یدیب اجد اعیال الفال والغالیه	

و همین ابیات سبب مطلقه شدن او گردید بعد از آن روح بن زینب باع انجرامی که ندیم عبد الملک
 اموی بود او را بخواست حمیده روح را نیز به این دو شعر مسطور در ذیل بچونموده بر خواند

بکی الخدم من روح وانکر جلد	وعجت عجیبا من جذام للطارف
وقال العیاب ل سخن کنایا باهم	واکیه کردیته و قطائف

روح هم او را طلاق داده گفت خدا شوهری ترا ضییب کنا و که شراب خورد و دور
 انغوشش می نماید اتفاقا این دعا مستجاب شد و فیض بن ابی عقیل الثقفی حمیده را
 در سبک از دواج در آورده و هر وقت این مرد شراب میخورد دست میشد در انغوش

سید و کبریا
 در حضرت امیر
 اموی الکامله
 و در زینب خاتون
 انصافیت و عدل
 اشاره نمودیم
 زکری از حمیده
 در اینجا کلام
 التمدین
 با سمانه داشت
 جلد سید و
 در عالم سعادت
 رسالت نیاید
 با و موزون
 طایفه را بچونم
 اموی الکامله
 جحش مشارالیه
 این ابیات
 با جحش
 و ندیم

زن میگوید و حمیده گفته این اثر فزین روح است و فیض را بهم بر این شعر بگو گفت شعر

الابلیک بین الباب والذار
وهل نال الامهرة عربیة
فان نجت مہرا کر ہما فباخری

سمیت فیضا و ماشی تفیض بہ
و گویند و شعر مسطور را نیز در حق شوهر خود فیض گفته
سلیلة افراس تحللها بغل
وان کان اقرا فان قبل الفحل

اما آنچه شایع است ایند و بیت از مالک

بن اسماء میباشد و در وقتی گفته که حجاج هند خواهر حمیده را تزویج نموده است و ابیاتی را که حمیده
در حق شوهر اول خود گفته ابو الفرج در جلد چهارم آنرا نقل از دیوان حماسه از صدر باب الملاح

فقدت الشیوخ و اشیا نهم
قری زوجة الشیخ مغنومة
فلا بارک الله فی عرودہ
لعمری ما دمشق وفتیانہا
نکت المدینى اذ جاشنى
لذفر کصنان الثیور اعیاء

و بطور مسطور در ذیل نگاشته است

وذلك من بغض اقوالیه
و عتی لصحبتہ قلبیه
ولا فی غضون استہ البالیہ
احب الی من الجالیہ
فیالك من نکتہ غالبیه
علی المسک والغالیہ

حمیده بانو سیم زوجة نصیر الدین

محمد یون پادشاه ابن ظہیر الدین محمد بابر شاه سلطان هند و ستم ساله بوده و محمد یون منکوس
دیگر داکتہ متماة حاجی سیم و این هر دو زن در حسن و جمال عدیم المثال بوده اند بعد از
فوت محمد یون حاجی سیم مقبره و بارگامی مربع بمعاونت جلال الدین محمد اکبر شاه بساگاد
شوهر خود بنا نمود و پانزده گنبد رویه که معادل سیصد و سبت و پنجاه تومان باشد
بصرف این بنا ساخته و آن بقعه اکنون در شهر دہلی مقبره یون مشهور است چند گامی
برس از خانوادہ سلاطین دہلی و فاست میکرد در آن مقبره دفن میشد چنانکہ عالم کیر شاه و فرخ
و داراشکوہ در نخل مدفون شده و خود حاجی سیم و حمیده بانو سیم درین بقعه بناک رفته اند حمید
بقی است کہ حضرت رسول با باریشہ داده بودند و گاہ گاہ میفرمودند کلینی یا حمید را مصحف حمید
است و حمید را در اینجا یعنی فیض است حلیفہ طیبہ القمینی و ختم عبد الرحمن بن احمد

ابن عمر بن عرفات القمینی و از اشیاخ امام سیوطی و زنی محدثه بوده است و کمال بن خیر و بعضی علمای
دیگر بمشار الیها اجازه داده اند حیات خاتم زوجه شاه اسمعیل صفوی بوده و طبعی موزون
داشته و این پادشاه را منکوحه دیگر مسماة بهمان خاتم بوده است که او نیز شعر می گفته گویند روزی

تو پادشاه چهستی جهان از دست ده
حیات خاتم حاضر بود بشیند و این بیت را بفرمود
هر که غم چهستی خود کی ز حیات بر خورد
تو پادشاه چهستی تو را چهستان باید
اگر حیات نباشد چهستان چکار آید

جهان خاتم ایغر را بشاه اسمعیل عرض کرد
که پادشاه چهستی را چهستی بکار آید
ترک غم چهستی بکن ما ز حیات بر خوری
بعضی گفته اند چهستی این مصرع را خواند
حیات خاتم در جواب این مصرع خواند

جماعت دیگر این مکالمه شعری را بحیاطه النساء بیکم و مظهر النبی بیکم لقب بنور چهستی که مرد و زوجه جهانگیر
پادشاه ابن جلال الدین محمد اکبر پادشاه بوده اند نسبت داده اند حیات النساء بیکم زوجه
جهانگیر پادشاه ابن جلال الدین محمد اکبر پادشاه زنی با صباست و صاحب طبع موزون و
خوش محاوره بوده و چنانکه ذکر شد این پادشاه زوجه دیگر داشته است مسماة به مهر النساء بیکم لقب
بنور چهستی متصف بصفات مذکوره و مکالمه مسطوره در فوق را بعضی باینه وزن نسبت داده اند
و نیز بعضی از مؤلفین گویند چهستی نیکیر پادشاه پنج زن داشته و مکالمه فوق را با شرمی نسبت مینما
داده چون طائلی در تحت آن نبود بمکارش این نیز در حقیقت محقق گوئیم جهانگیر شاه از اول جوانی زود زمان
سلطنت پدر خود میل مغرطی بنور جهان بیکم پیدا کرده وجه عشق ابتدا این شد که روزی مشار الیها
در جای با صفائی تقزج میکرد شاهزاده جهانگیر رسید و دو کبوتر در دست داشت چون این خیر
دید دست او را گرفته در کت مانی بیاضی مشغول شدند بعد شاهزاده کبوتران را بنور جهان داده
خود بکل حیدر پرداخت اتفاقا یکی از دو کبوتر از دست او رها شده پرواز کرد و در وقت شاه
زاده آمد یکی از کبوترها را مفقود دید پس بد آن کبوتر چه شد نور جهان گفت پرواز کرد و رفت چنان
گفت چگونه پرواز کرد نور جهان کبوتر دیگر را هم رها کرد و گفت اینطور پرواز کرد اینجکت خوش
آیند در شاهزاده اثر کرده او را مفقون نور چهستی ساخت معذکات ایزن بختی ابتدا بعلیقل
خان نامی شوهر کرده بعد در تحت مزاجت جهان کیر شاه در آمده است گویند قتی نور چهستی

بجان کیر شاه گفت دهن شما خوشبو نیست جهان کیر شاه از زوجه دیگر خود که تساهه بچوده بانای بود استفسار نمود او در جواب گفت من بوی دهن مرد دیگر را نشنیده ام تا بدانم دهن شما خوشبوست یا نیست
 نوحه بکن از خواب جوده بانای زیاده منفسل کردید حیاتی زوجه نور علی شاه مشهور و تساهه
 بی بی بانای جانی بوده قواعد و معارضات عرفان را از شوهر خود کسب کرده و چون طبعی موزون داشته
 تقریباً ده هزار شعر نظم آورد که غالباً مثل بر کلمات عرفاست بعد از نور علی شاه بلا محض نام خراسانی

شوم کرده این چند بیت از افکار اوست	منع دلم از ناله مکن در پی محمل
کز ناله کسی منع نکرده است بر سر را	چاره درد من بحیاره را
داند و عمداً نفا نسل می کند	ایا طایر قدس عرش آشیان
مجو دانه از دام این خاک دان	قفس بشکن و بال و پر باز کن
به کلکشت و کلزار پرواز کن	حاجب از زوجات خاقان مخمور

نلد آشیان یعنی شاه طاب تر است و از طرف پدر شیخی خان زند میرسد و شاهزاده شیخی سیرزا
 ولد خاقان که معروف بشیخ الملوک بوده از بطن مشار الیها بوجود آمده حاجیه زهد و قدسی بحال داشته

و خط و ربطی بقدر کفایت شعر را بدینکشته انفراداً	طواف کعبه مرا حاجب میستر شد
خدا زیارت اصل دلی نصیب کند	خدا ام پیش شرحی از خدام و شعری که در

حق او گفته اند و مثل شده است ذکر کرده ایم صاحب مجمع الامثال گوید خدام این کیفیت
 الا یا قومنا ارتحلوا و سیروا
 و مقصود او این بود که قوم خود را آگاه کند که دشمن بقصد شیون حرکت کرده چه میگوید ای قوم رو
 شوید زیرا که مرغان قطار پروازند و آنها را اگر بحال خود میگذراند شب در جای خود میخواهند
 اینکه در حرکت اند معلوم میشود جماعتی نهضت نموده و مانع سکون و خواب آنها شده پس برویم
 که دو چار و مقهور انجماعت شویم قوم و شبیه خدام اعتنائی بقول او نکردند و دشمن آمد و آنها را

غارت نمود بعد از آن و سیم این ظاهر که از افسیله بود	اذا قالت خدام فصدا قوها
فان القول ما قالت خدام	در حیوة اکیوان بهم همین طور گفته است

حلیه بنت محمد صادق از نساء مشهوره اسلامبول است و در تذکره الخطاطین ذکر او

شده پدرش را بجا پیشوای خطیب زاده یکی پادشاهی وزیر بوده و بعد از آن بتدریس پرداخته تعلیم
از سید محمد علی تعلیم خط گرفته و بسی وجدان بنی را کامل کرده و در سنه هزار و صد و شصت و نه هجری بمحاز
شده و بر کمال او خط شهادت داده اند از جمله تصدیقی است که محمد را اسم افندی از خطاطین این
در حق او نوشته و مرحوم مستقیم زاده در تذکره خود درج کرده و صورت آن از قرار ذیل است
نمقت مخته وعطیته من کریم مبین و صدقت بکلیک ربها و کانت من القانتین
زهیر زمانها و حیراء او انھا ذات اثنتی عشر سنه تلك القطعة الملیحه سمیته
السعدیه اعنی حلیمة ابنته من ابنته الله بنا تا حسنا فنقبلها ربها وزینها
سرا و علنا فلاغزو والنسوة اللاتی قطعن اقلامهن و کتبن والنسای
نضیب مما اکتبن غطاها الستار بجلا بید القانتات العابدات السائغ
مانلیت بالعشری والابکار فی الکتاب الاکرم از یلقون اقلامهم انهم یکفل
مریم قره و حرزه العبد الائم کاتب السرای الخاصه محمد و اسم عفا العفو عنی
بجیبه ابا القلم فی السنه التاسعه و ستین بعد الایله و الالف من هجر من علیه و

صنیفه اسم دختر احمد بن داود الدینوری و دختر احمد بن المصدق بن محمد النیشابوری و دختر
جمال الدین عبدالقادر المجوی و دختر قیس الشیبانی بوده و جمعی دیگر از فضلا و فقهائى حنفی هستند که
باین اسم دختر داشته و همه کنی بابو صنیفه معروف با امام غفلم که این کنیه داشت نه از نجیب است
که دختری ستاده بخنیفه داشته بلکه از قرآ گفته موفق انوار زمی و اکثر اصحاب مناقب ابو حنیفه غیر
از حماد و کور انما فرزندى داشته و لفظ صنیفه چون بلغت اهل عراق معنی دو است و ابو حنیفه
خطا وقت و زمان خود را بهترین اسلوب مینوشت و برای ضبط و نوشتن روس مسألی که می
شنید همیشه نزد خود دوات نگاه میداشت او را حنیفه گفتند یعنی صاحب دوات مرحوم مستقیم
زاده نمیطلب را در تذکره خود از محی الدین الکافیه جمی نقل کرده و از نواد بر شمرده است

حرف النجاء

خدیکه الکبری جناب ام المؤمنین خدیجه

اول زوجه از زوجات مطهرات حضرت سید المرسلین است که دختر خویلد بن اسد بن عبد العزی بن
قصی از اشرف قریش بوده و مادر مطهره مشار الیه فاطمه بنت زائد الاصح از اولاد عامر بن لوی

میباشد در زمان جاهلیت جناب خدیجه را طاهره میگفتند حضرت رسول ابان مجذره کبری لعن
 دادند و این اشعار بر بزرگی و تقدیم او بر سایر زوجات طاہرات مینماید و خلافتی در مرتبت و
 برتری نیز بر سایر زوجات مطهره نبویه نیست قبل از بعثت این زن سعادت مند بشر است
 مزاجت نبی اکرم مشرف گردیده و حضرت صدیقه طاهره فاطمه زهرا سلام الله علیها
 و قاسم و طیب و طاہر از آن لطن شریف بوجود آمده اند و خدیجه الکبری پیش از همه زمان
 قبول اسلام و ایمان نموده و بیست و چهار سال و چند ماه بانیر اسمت رسالت در مکتب
 برج بوده بعد از آن راه بهشت جاودان پیش گرفته از وسایل ظاهری مشرفیت کانیوت
 مال جناب خدیجه را دانسته اند از عایشه روایت کرده اند که گفته است حضرت رسول صلی
 خدیجه را وصف و ثنا میفرمودند تا روزی غیرت بر من عارض شده رشک بردم و گفتم
 خدیجه پیش از پیرزنی نبوده است خداوند عالمیان بشما بهتر از آن را عنایت فرموده حضرت
 رسول و لتکانت شده فرمودند لا والله سبیر از خدیجه نایل نشده ام در وقتی که تمام مردم کافر
 بودند و مؤمن بود در زمانی که خلائق مرا تکذیب مینمودند و مرا صدیق میکردند و اونی که هیچ
 معاشرت من نمیدادند او مال خود با من مواسات نمود و خداوند از لطن او چند فرزندان
 عطا فرمود و عایشه گوید چون من اینکلمات را از حضرت نبوی اشماع نمودم بر خود مخم کردم که من
 بعد از خدیجه بد گویم جناب خدیجه سه سال قبل از هجرت درین شصت و پنج سالگی در مکه معظمه بدر بقا
 ارتحال فرمود بنا بر این مزاجت او با حضرت رسول صلی الله علیه و آله بیست و هفت سال و
 چند ماه قبل از هجرت اتفاق افتاده خدیجه الکبری زنی عاقل با تکلمین و بالدار بوده و حضرت رسول
 در حق او فرموده خدیجه خیر نساء عالمها در مسامرات محبی الدین مسطور است که خدیجه بکت حدیث
 از سید عالمیان روایت نموده است خلاصه قدر و جلالت خدیجه بدرجه اشهار دارد و بهر این
 او با حضرت فخر کانیات و میل انحضرت با و بقدری معروف است که زیاد درین حاجت شرح و بیان
 خدیجه میفرماید از شرح حضرت علی بن ابی طالب علیه السلام **بذکرکم نطفی الفؤاد من الوقد و قرینکم فیها شفا العیز الوقد**
ومن قال انی اشیف من هو اکم فقد کذب الوقت فیمن الوجد و مالی لا املی سرور ابقربکم
وقد کنت مشتاقا الیکم علی البعد تشابه سر فی هو اکم و خاطر فابدا الذی اخص و اخصی الذی ابد

خاتون زنمای بزرگ را کلیتاً خاتون میگویند اما از آن ایوب یعنی از خاندان و سلسله سلطنت
 صلاح الدین ایوبی یا پادشاه مصر و نفرزن بوده اند که آنها را خاتون میسنامیدند یکی مادر سلطان
 ملک عادل سیف الدین ابی بکر ابن ایوب و دیگری دختر ملک اشرف موسی پسر ملک عادل
 سیف الدین و این هر دو مالک الملک زیاد و مؤول بوده اند و در سنه خاتونیه در دمشق شام از آن خیره
 خاتون دختر ملک اشرف میباشند خاتون والده سلطان ملک عادل در سال پانصد و نود و سه
 هجری درگذشت و خاتون دختر ملک اشرف در شصت و نود و چهار وفات کرده اما سبب خاتونیه
 که در فذلی اسلامبول واقع است از قرآنی مسطورات صدیقیه انجوامع از انبیه پرزاد خاتون و حرم
 احمد پاشای عرب است و احمد پاشا از امرای بگری بوده خدیجه السنت دختر مستعصم
 بالله عباسی است و اعراب در سیاق خود او راست خدیجه میگوید مستعصم بابتدای خلیفه
 است از خلفای بنی عباس که در سال شصت و پنجاه و شش بحکم بلاکو خان مقتول گردید اما در خلیفه
 ست خدیجه بیست سال بعد از پدرش زندگانی کرد و کمال اعتبار و حرمت را داشت چون در
 گذشت در شیع جنازه او اعیان دولت و ارکان ملکات حاضر شدند و جسد او را با دیدن زیاده
 بر آشته و بخاک سپردند و یاد از سرگذشت حرم انجیز پدرش کرده نوحه سر همیشا نمودند خدیجه
 السلیحویه دختر داود بن میکائیل بن سلجوقی برادرزاده کن الدوله طغرل بیگ از سلسله حمله
 ایران و چنانکه پیش ذکر شد امیرن معروف با سلمان خاتون بوده در سال چهار صد و چهل و
 هشت هجری خدیجه سلجوقیه را برنی بالقائم بامر التمدن القادر بابتدای القباسی دادند و القائم
 صد هزار دینار محرمیه داد در چهار مشارالیه اولی مرصع و طای بسیار و سبب با تکل شمار بوده و
 ارباب سیر و تواریخ حتی صلاح الدین صفدی در کتاب وافی بالوفیات شرح انیمرا و حبت
 نگاشته خدیجه بیست بدران معروف بام سلمه خدیجه دختر شهاب الدین احمد بن
 خلف بن عبدالعزیز بن بدران اکیسی است و او زنی محدثه و از اشباح امام سیوطی میباشد
 سال مئصد و نود و هشت متوا بشده و در دو سالگی وی را مجلس چوهری منصفی که برود و محدثی
 بود و اندک حاضر نموده اند چه در آن ایام علم حدیث زیاده از حد متناهی بود و اطفال کوچک خود را
 خاندان اهل علم در مجلس تدریس محدثین کرام حاضر میکردند و بعد از این فقره اسباب مفارقت

آن مجلس بود و از همانده شخص شمرده میشد و میگفت من در مجلس درس فلان محدث حاضر شده ام و این
 و سعادت از این راه شامل غایب و میگردید خلاصه امام سیوطی از این زن اجازه گرفته و در کتاب
 النجم فی المعجم را ذکر کرده است **خدیجه بنت القیوم** معروف بامه العزیز البغدادی
 بوده و پیش از این از او نموده ایم پدید مشارالیهها تمام مثنوی ناطور بی چون و ضرر خود را واری استعداد
 علمی و پدیدتخیل او را فراهم آورد و خدیجه را نوشتن و تجوید یاد داد پس از آن خدیجه خود نیز شوقی
 حاصل کرده یکب علوم متوعه پرداخت چند کلامی محلی منقده ساخته برای زمان و عظیم نمود بعد برکن
 موعظه گفته در خانه خود غزلت اختیار کرد و قوله مشارالیهها در سال شصده و شصت هجری و وفاتش در
 شصده و نود و نود و یکسالگی اتفاق افتاد و خدیجه در بغداد مجلس درس ابن شیرازی و کریمه محدثه
 و سایر مشاهیر آن شهر شده و در مصر نیز غزلی بن الخیار العامری و ابن انجیری کسب علم کرده و در دمشق و تبوک
 بتعلیم حدیث پرداخته در ادبیات متفرق زمان خود بوده و مقامات حریری را با حسن وجود مدرس
 مینموده و بسیاری از معارف آن عصر کتاب فرور آنرا و درس خوانند اگر چه علم تجوید را نیز از استاد
 اینفن اخذ کرده ولی در آن تخری حاصل نموده است **خدیجه بنت المأمون دختر مأمون**
 خلیفه عباسی و از فصیحای شعر بوده است و مثنوی جاریه مغزیه مسماء بشاریه ابیات ذیل را که از بیاض

حاضر

بالله قولوا لی لمن ذالترشا
 اظرف ما کان اذا ما صحا
 وقد بنی برج حمام له
 یالیتنی کنت حماما له
 لولیس القوهی من رفته

افکار مشارالیهاست در مجلس متوکل عباسی خرم
 المثلزلذرف الهضیم الحشا
 واملح الناس اذا ما انتقی
 ارسل فیہ طائر امرعشا
 او باشقا یفعل بی ما یشاء
 اوجعه القوهی او خدشا

تلیفه را نهایت خوش آمد و زیاده از حدین
 کرده از بشاریه پرسید که این ابیات از کس است چون خدیجه خلیفه زاده بود و امثاری این تمام اشعار از او مناس
 نینمود بشاریه خواست گمان کند خلیفه او را قسم داد بشاریه ناچار حقیقت را اظهار کرد و این ابیات با هم
 خدیجه اشعار یافت مضمون شعر آخری از اشعار مطوره خدیجه را شاعر ترک معروفه و فطنتی است که در
 از زده ایلمی پری نازک تنک تنک

بوی بمندا اولسه و پیر اینک تنک

خدیکه معروفه باقم افضل و ترفیقه ابو القاسم عبد الرحمن بن القاسم بن محمد بن عبد الله النوری از محدثه های او اسطر قرون ششم است که در مصر زندگانی نموده پدرش در سال ۴۴۰ هجری در جنات دمیاط بدست فرنگیها کشته شد جدش قاسم به جزولی معروف بود و پدر قاسم را که حسین باشد این کاشیه می گفتند و پدر حسین یعنی عبد الله بن القریه اشهر داشت و این خانواده کلیه دارای علم و ریاست بوده و سید مرتضی اعلی التمه قاه در تاج العروس در ماده دن و ر انبار تعداد و شرح حال از بهرکت بیان نمود خدیجه بنت عبد الوهاب بن یسعه الصوفی زنی بوده است در ادبیات و حقایق و معارف صاحب مقام و شیخ محی الدین در مسامرات خود روایتها را دارد **حرقاء** امش میباید باشد و گاه آنرا مخفف کرده می گفته اند مشارالیها محبوبه ذوالریمه شاعر بوده و مشارالیه در حق وی این بیت را نظم نموده است

تمام الخ ان تقف المطایا | علی حرقاء واضعة اللثام

اسم ذوالریمه غیلان میباشد و بعضی این اسم را اضافی بر اسم محبوبه ذوالریمه کرده و او را غیلان می گفته اند در شرح شریفی بر مقامات حریری مسطور است که غیلان دوزی میه را با بعضی کثیرکان که بمنز او بودند دید و مفتون جن و جمال او گردید خواست با او بقریبی سخن گوید مشکلی پاره در دست داشت آنرا بجهانه کرده نزد میه آمده گفت این مشک را بپینه کن میه طفتت مطلب شده گفت من خرقاء و فیما یعنی کاری از دستم بر نیاید غیلان چنان فرض کرد که میه مطلقا توجه و بسط با و ندارد و ایوس شده قصد رفتن کرد و در میان پوشیدیم بدست او بود میه برای آنکه محبت او یاس حاصل نماید غیلانرا آواز کرده گفت با ذوالریمه ان کنت خرقاء فجاری خناع یعنی ای صاحب ریمان پوشیده اگر یکاره بستم کنیز من کارگر است غیلان دانست که از جانب معشوقه کششست و از آن روز غیلان معروف به ذوالریمه و میه خرقاء نامیده شد خلاصه ذوالریمه در شعر مسطور در فوق میگوید حقیقت الحال حج و صول محبوب است و عرفا در مضبوط این شعر تحقیقات کرده اند که خارج از ماکن فریه میباشد و بعضی

ان شعر را این طور روایت کرده اند

علی لیل و تلفها السلم | فی العیون عن ابی جعفر علیه السلام

تمام الخ لقاء الاما خرقاء الصحابیه زنی زنجباری بوده است در عصر سعادت

یعنی در زمان حضرت رسالت صلی الله علیه و آله آن زن دایم در مسجد نبوی بخدمت مشغول بود و خرقاء لقب رطبت است که محقق و بلاغت معروف بوده در میان رشتی بعد از آن پاره پاره کردی بنیان در حق جمعا بطور ضرب المثل گفتند احرق من ناکثه غزلها و بجای ناکثه ناقضه هم دیده شده است و هر وقت کاری بدست غیر اهل آن افتد میگویند خرقاء و جدت صوفایر مثل است و خرقاء ذات نیقه و (خرقاء عیاب) یعنی خود دارای عیب است و عیب دیگران بینما و شخصی که عذرهای غیر موجه بیاورد در حق او میگویند لا تقدم الخرقاء علة یعنی عذر تراشید کار مشکلی نیست خلیفة المکیة مغنیة است که در کتاب آغانی ذکری از آن شده و این زن و دوزن مغنیة دیگر که ریحیة و عقیده نام داشته اند و ملوک ابن شماسه بوده به شامیات معروف میشدند (خنساء) شاعره است نهایت معروف و مشهور که هم در آن زمان جاہلیت نموده و هم بغیض عصر سعادت و شرف قبول اسلام تامل کرده پس وی محضرمیه است و اسم خنساء متاخر بوده و شعر او اشخاصی که در علم نقد شعر بحر کامل دارند او را بر تمام زخمهای صاحب طبع مقدم میداند از این المرائنه که جریر معروف باشد پرسیدند اشعر شعر اکیست گفت انا لولایة الفاضله یعنی اگر این حقیقه نبود من اشعر بودم گویند وقتی بشنایم بر ده که نیز اشعرا می مشهور میباشد گفت هیچ زنی شعر نگفته است مگر اینکه در اشعار او ضعیفی زمانه ظاهر است گفتند ای خنساء هم اینطور است گفت نه او چهار خصیة دارد بعضی در صدق و صبر بر این گرفته و گفته اند کلام او نسبت بجناب از ادب دور است چه مشارالیه با شرف حضور حضرت رسول و قبول دین اسلام مشرف شده و در زمان خلافت عمر بنیانکه ذکر خواهد شد در جنات قادیسیه الهام جمعی نموده و کسی که دارای این مزایا باشد خلاف ادب نسبت با او روان باشد اما شکست نیست که از عبارات مزبوره جریر صدیقی جز مدح نداشت بنا بر مبطوط ابن ابییر حضرت رسول اکرم صلی الله علیه و آله و سلم شنیدن اشعار خنساء تامل بودند و او شخصها در حضور آن بزرگوار حاضر شده شعر میخواند و حضرت کتین میفرمودند می گفتند میه یا خناس اکثر اشعار خنساء در مرثیه برادران اوست ابن ابییر گوید خنساء ابتدا طبع غزالی داشت و ذرة شعر میگفت بهین که برادران او کشته شدند از فرط وقت و تاشری که او را حاصل آمد طبعش روان شد و مرثیه های طولانی برای آنها بظم آورد و پوشیده نباشد که خنساء دو برادر داشت یکی

معاویة نام که جوانی زیبا و بلند قامت بوده و برادر مادری او بود برادر دیگر او موسوم بصخر که این
 پدر بود بکلمه و جوانمردی معروفست معاویة با هشتم المری نزاع کرده مقتول شد و صخر در مقابل مجروح
 گردیده بعد از آنکه قریب یکسال نماند و بسری بود و اهل و عیال او بستوه آمده بودند و فوات
 کرد و خود صخر در این معنی گفته است

اری ام صخر لا تمثل عیادته

وملت سلیمی مضجعی ومکانه

خلاصه مرگ این دو برادر اسباب تأسف و غم
 و غم تشدید خشنا گردید که نیکو عمر و چهره خشنا بعضی خشنا و پسر پسر اینها چلیبیت خشنا گفت از گریه بسیار
 که بر برادران خود کرده ام ایتر خشنا در صورت من پیدا رگشته است غم گفت برادران تو در آتش اند خشنا گفت
 بر حزن و اندوه من افزود تا حال بجهت اخذ ثار آنها میگردم بعد برای اینکه در آتش میسوزند که میگویم از غنا
 روایت کرده اند که گفته است خشنا را دیدم پیرانی کوتاه از چشم پوشیده بود و این هفتم پیران را چون نقطه
 پوشش سینه است صدرا میگفتد گفته امی خشنا صدرا میپوشی و حال آنکه حضرت رسول صلی الله علیه و آله فرموده اند خشنا
 گفت بنیاد استم که نهی شده اما اعلتی دارد که این جامه را اختیار کرده ام علت را پرسیده و گفت مرا
 پدرم شخصی مسرف بزی داد و او اموال خود را تلف کرده و غمی دست باز در آن حال من گفت ای خشنا نزد
 که رویم و طلب کشایش نهانیم گفتم باید نزد برادرم صخر رویم چون نزد صخر آمدیم و عرض حال کردیم و اموال
 خود را دو قسمت نمود و گفت هر یک ازین دو قسمت را میخواهید بردارید زوجه برادرم با و گفت
 مال خود را با منا صفت قسمت میکنی و بیعت که انما را در قول می از دو قسمت مختار و مختیر بنیالی حضرت

وهی حصان قد گفتی عارها

والله لا امنها شرارها

وجعلت من شعرها صدارها

ولو اموت مزقت خمارها

خواستم ظن برادر خود را تصدیق کرده باشم و برای آنکه گفته او راست باشد تا زنده ام این صدار را
 از بدن خود دور نخواهم کرد و اشعار مرثیه خشنا در حق صخر و معاویة در جلستیم آغانی مسطور است
 محیی الدین در مسامرات گوید وقتی بخنساء گفته صخر را برای ما وصف کن گفت کان قطر
 السنة الغبراء و ذغاف الکتیبة الحجره گفته صفات معاویة با بیان ناکفت کان حیا
 الجذب اذا نزل و قری الضیف انما یز روزی از خنساء رسیدند مصیبت کدام یک از این دو برادر
 بتو پیشتر اثر کرد گفت اما صخر فبقام الجعد و اما معاویة فبجعة الکتب انکا و این دو بیت انشا و نود

اسدان محترم الخالب بنجدة
قمران في التنادى رفيما محتدر

غيثان في الزمن الفصول الاعسر
في المجد فرعا سودد متخير

در کتب ادب و سير مطور است که عرب و فنی بازاری عمومی داشتند که از اسوق عکاظ می گفتند و این بازار در موسم مخصوصی است تاج میشد شعرا و شجران عرب در آن بازار حاضر شده مناظره و سخن می نمودند و برای نایبانه و بیانی خیمه مخصوصی قرار داده بودند که کلیه فحول شعرا در آنجا جمع میشدند و یکی از مواسم شاعر حضرت رسول یعنی حسان بن ثابت انصاری داخل خیمه نایبانه شده دیدار عیش با خندان مشغول مشاعر همیشه خندان می شد و رایتی خود را که در حق سخن گفته شروع بخواندن نمود و مصرع اول آن قصیده اینست

بخواندن نمود مصرع اول آن قصیده اینست

قدی بعینک ام بالعین عول
وان صخر التأم الهداة به
وان صخر المولانا وسيدنا

چون این دو شعر بر خوانده شد
کانه علم في رأسه نار

نایبانه زیاده از حد کسین کرد و گفت اگر

وان صخر اذا نشوتون نختار

ابو بصیر ابتدا انشا و شعر کرده بود و من او را اشعرنا س بخوانده بودم و او را ای خنسا اشعرنا هم می گفتیم اما حالا می گویم که انت و انت اشعر من کل ذات تمین یعنی تو از جمیع زنان اشعری خنسا گفت ای و انت و من کل ذی خصین یعنی بلکه از جمیع مردان حسان نایبانه گفت من هم از عشی اشعرم هم از خنسا و بر اثبات دعا خود در جزوه

اشعرم هم از خنسا و بر اثبات دعا خود در جزوه

لنا الجففات القریبیمعن بالضحی
متی ماتنر نامن معد عصاة
ابو فعلنا المعروف ان ننطق الخنا
ولدنا بنی العنقاء و ابی محرف

واسیافنا یقطن من بنجدة صا
وغنسان تمنع حوضنا ان یهدما
وقائلنا بالعرف ان لا تکلما
فاکر بنا خالا واکر بنا عمتا

نایبانه بعضی تصرفات در ابیات حسان کرد

فاکر بنا خالا واکر بنا عمتا

و حسان من فعل شد اما تصرفات نایبانه فقط بر عراق مضامین اشعار حسان می افتاد و میتوان گفت مشرب حسان در شعر عجب با ملیت بود و بیت نک در این دو بیت خود اشعار کرده که در بیت

وانما الشعر لب المرء یعرضه
وان اشعر بیت انت قائله

على المجالس ان کپسا وان حقا
بیت یقال از انشدته صدقا

وارا شغاری که خنساء در مرثیه برادر خود سخن گفته این بیت بر بیع است بیت
یدکرے طلوع الشمس صحرا و ابیکه لكل غروب شمس

و از تاج افکار خنساء ابیات ذیل است که در باب مدایح دیوان حماسه نگاشته شده

ذیل علی معروفه وجهه	بور لبه هذا یاد یامن دلیل
تحتبہ غضبان من عذرة	ذالك من خلق ما يحول
ويله مسعر حرب اذا	القی فیها و علی التلیل

ابو افضل میدانی گوید مثل معروف مرعی و لا کالتعدان را ابتدا خنساء گفته و مثلاً ایست که مثالیها
وقتی از سوق عکا باز میگشت و سید بعلی که در آن جمعی دور بند بنت عقبه بن بعبه را گرفته بودند و او بر
انها شعر میخواند خنساء گفت از چه قیل اشعار میخوانی گفت مرانی که دشمنان خود را میخواهم خنساء گفت

ان مرانی در حق چه گمان است بند خوند	ایسکی عموذ الا بطین کلیهما
وما نغها من کل باغ یریدها	ابو عبته الفیاض و یحک فاعلم
وشیبت و الحامی الذمار و لیدها	اولئک اهل العزیز الغالب
و للجد یوم حین عد عدیدها	خنساء بعنوان ستایش و مدح گفت مرعی و لا

کالتعدان و عرض او این بود که در میان ال غالب نظیر مذکورین بدین اشعار نیست و مرعی یعنی چراگاه
و سعدان کیا می است که از برای شتر بهتر نژاد یافت میشود و تقدیر مثل مذکور نیست که بدام می
جید و لکن پس بی اجوده مثل التعدان یعنی این چراگاه خوب است اما نه بخوبی چراگاه می که در برای
کیاه سعدان است پس از آن خنساء بهمان قافیه دو بیت ذیل را در مرثیه برادران خود بنظم آورد و از آنجا

ابکی باعکرو بعین غزیرة	قلیل اذا تقی العیون و قودها
و صحرا و من ذامثل صحرا اذا بدا	بساحتہ الا بطال قبا یقودها

و مثل دیگر تشریح مرعی و لا کالتعدان است و ان ما ولا کصداء می باشد و کوبنده آن نیز زنی بوده و لا
سیر گذشت خنساء در جنگ قادسیه نیست که مشاربها با چهار سپه خود در آن وقت حاضر بود
روزی محض تخریب آنها بر قتال با ایشان خطاب نموده گفت یا بنی انکم اسلمتم طائعین
و هاجتم مختارین و والله الذی لا اله غیر انکم لب نورجل واحد کما انکم بنو امرأة واحد

ماخنت باکم ولا فضحت خالکم ولا هجنت حسبکم ولا غیرت نسبکم وقد تعلمون ما اعد الله للمسلمین
 من الثواب الجزيل فحرب الكافرين واعلموا ان الدار الباقيه خير من الدار الفانيه
 يقول الله عز وجل يا ايها الذين امنوا اصبروا وصابروا ورابطوا واتقوا الله لعلکم تفلحون
 فاذا اصبحتم غدا ان شاء الله سالمين فاغدواعلى قتال عدوکم مستبصرين وباللہ
 على اعدائہ مستبصرين واذا رايتم الحرب قد شتمت عن ساقها واضطربت لظي
 على سيقها وجلت نار اعلی اوراقها فتيمموا وطيبسها وجالدوا رئسها
 عند احتدام حميسها تنظفروا بالغنم والكرامة في دار الخلد والمقامه

یعنی ای پسران من شایسته و در غیبه مسلمان شدید و با خستیا رها هجرت نکردید قسم بان خدا که جزا و عذاب
 نیست شما فرزندان یکم و میشه پدید چنانکه فرزندان یکت زن سئید من بپدر شما خیاست نکرم
 و خال شما را رسوا نمودم و عیب بر حسب شما وارد دنیا و مردم و نسب شما را تغییر ندادم و شما
 میدانید که خداوند عالم چه ثواب جزایی برای مسلمین در جنات با کفار و تیا فرموده بداند
 که سرای باقی بهتر از دار فانی است و خدای عزوجل در کتاب کریم خود مؤمنین را بصبر و
 ثبات و پریزگاری ام میفرماید و کسکه کار را بخواهد این صفات و اعمال قرار میدد چون فردا
 سلاست صحیح نمودید با تقصد و بصیرت بختک دشمن هر چه درازید و از خدایاری حبه بر خصمان غلبه
 کنید چون نایره قتال را شعل ملینید خود را بر آن آتش زیند و با سرداران در او میزد بطنیت و
 کرامت فایز می شوید و در مشقت صاحب تمام و جای خواهید شد این اشیر گوید پسران جنس
 نصیحت ما در خود را گوش کرده علی القبحاق قدم در پسته حرب نهادند و دادگیری دادند و
 چهار یکدفعه شهید شدند چون شنید خبر شاد است آنها بشیند گفت الحمد لله الذی شرفنی بقتلهم
 وارجوا من ربی ان يجعلنی بهم فمستقر جهنم یعنی حمد خدا را که مرا بقتل آنها شرافت روزی فرمود
 و امیدوارم که در آخرت مرا با آنها در محل رحمت خود جمع نماید کونین بعد از کشته شدن پسران جنس
 نمر برای او وجه معاشی مقرر کرد که تا زنده بود آنرا استمرار می گرفت و از اشعار جنس را که ادبایند

تشرفتی الدهر قرعا و غمزا	و تخمین کرده اند ایست ذیل است
وافتی رجالی فبادوا جمیعا	و اوجعتی الدهر نهشا و غمزا

واصبح قلبی لهم مستفزا
 من الناس اذ ذاك من غزبنا
 وزین العشيرة مجدا وعزنا
 والكاثون من الباس حرزا
 فبالبيض ضربا وبالتمر وخزا
 وتحت العجاجة يجرن جزا
 وكانوا يظنون ان لا تجزا
 بان لا يصاب فقد ظن عجزا
 وتخذ الحمد ذخرا وكنزا
 وفي السلم تلبس خزا وقتزا

كان لم يكنوا حمى يتقى
 وكانوا سراه بنى مالك
 وهم في القديم ضمام الاديم
 لبشم الرماح وبيض الصفاح
 وخيل تكردس بالدار عين
 جززانوا صي فرسانها
 ومن ظن بمن يلا في الحروب
 تعف وتعرف حق القرى
 وتلبس في الحرب لنبج الحديد
 خازن الدولة سماء بكل بدن باجی از

زوجات محترمه خاقان خلد آشیان فتحلی شاه طاب ثراه است مرحومه مشارالیه از جواری
 والده معظمه خاقان مغفور خلد آشیان فتحلی شاه بود چون والده خاقان راه روضه رضوان گرفت
 حضرت خاقان بخدام حرم فرمودند یکی را از میان خود منتخب کنید که ریاست کلی در عرفخانه داشته
 باشد و آنچه از نقد و جنس و مقرری توسط والده خاقان بمرکیت از شما میرسد بعد با واسطه او برسد
 خدام حرم بعد از شورت گفتند محض احترام مرحومه معظمه والده خاقان یکی از جواری ایشان باید ریاست
 منتخب شود بنابراین کل بدن باجی باین سمت انتخاب و ثقل صندوقداری برقرار شد و مقامی
 مسیح یافت و این شعر را صحیح محرم خود قرار داد (معتبر در ممالک ایران بعضی صندوقدار شاه
 جهان) و فی الحقیقه اعتبار مهر او با علی درجه کمال بود و اگر کرور با تجار حواله مینمود همین که قبض مینمود
 با کمال اطمینان میدادند مختصر چون از فرط کفایت اقتداری فوق العاده در عرفخانه خاقانی بهرسان
 و کار بار بر طبق میل خاقانی منظم گردانید در سلک زوجات حضرت خاقان منسلک و طاعت
 بخازن الدوله گردید و دو شا براده منظم از بطن او بوجود آمدند خازن الدوله اجزای معتبره و میرزا و خواجه
 و چند نفر محرز داشت که همه زن و دارای لیاقت و کفایت بودند و آنچه بذل و اعین باشد ثبت
 مینمودند و در حرم خاقانی اختیار مطلق خازن الدوله را بود خوله دختر ثعلبه از صحابیات

و بعضی اسم او را بصورت تصغیر نوشته و خود گفته اند و قصه این نیز منظر تشریح حکمی و شان نزول آیتی
 گردیده خلاصه اندکستان نیست که مشارالیهما از وجه اوس بن صامت صحابی بوده و اوس نوبتی
 بروی چشم گرفت و صیغه ظهار بر زبان رانده گفت است علی کظحرمی و ایقاع این صیغه در آنوقت
 موجب مینونت منجز و سبب حرمت مطلق میگردد چنانکه صیغه طلاق در این زمان چون خوله این عبارت
 از شوهر خویش بشنید بحضرت رسالت پناهی رفته باجرمی معروض داشت و از حکم شرعی و تکلیف
 شخصی خود سوال نمود و از اینجا که یکس و فقیر و مادر چند کودک صغیر پناه با میگردد و تاملی شدید داشت
 چرا که اگر طفلکان را میگذاشت و میرفت از بی برتاری بملاک میرسیدند و اگر با خوشتن میرفت
 از گریختگی تلف میشدند حضرت رسول صبر حسب حکم مزبور که صیغه ظهار را در آن اوان مقرر بود
 فرمود تو بر اوس بن صامت حرامی مطلقا پس حق تعالی بران ضعیفه لقضل و ترجم آورده آیتی فرمود
 و حکم ظهار بطور ساینده قال عز من قائل قد سمع الله قول التي تجادلک فی زوجها و تشکی الاله
 الایه مراد از آلتی خوله است و مقصود از زوجها اوس از اینست که نام ظهار از طلاق جدا شد باینکه
 تفریق و مینونت و حرمتی را که طلاق موجب میکرد منجز و مطلق باشد و از ظهار مقید و معلق تا تعیین
 که مظاہر چون خواهد زوج خود را حلال نماید باید کفاره شرعیه بپردازد پس حرمت مسکن بر
 شویش مدامی است که کفاره بجای نیارده است بر خلاف حرمت طلاق که بحد وقوع
 آن حکم حرمت بطور تخیر و تأیید و اطلاق تعلق میکند و در ظهار عینکه زوج یکی از کفارات ثلاث
 مرتبه بجای آورد حرمت بر خاسته و خدغن برداشته میشود و کفاره ظهار عبارتست
 از آزاد کردن بنده و اگر نتواند روزه دو ماه متوالی و اگر نتواند اطعام شصت مسکین چنانکه
 خدا تعالی در واقعه ظهار اوس از خوله میفرماید و الذین یظاہرون من نساءهم ثم یعودون
 لمانهوا عنه فخر بر رقبه من قبل ان یتماسا ذلکم تو عظون به و الله بما تعملون خیر من له
 یجد نصیبا شهرت من تابعین من قبل ان یتماسا فمن له لیسطع فاطعام ستین مسکینا
 آورده اند که بعد از نزول آیه مبارکه در شان ایشان اوس شصت مسکین را اطعام کرد و حضرت
 رسول صبر را بزوجیت وی اعادت دادند و همیشه در باب الظهار در کتب فقهیه شرح
 داده شده است گویند در آیام خلافت خود روزی با چند نفر پیرزنی بر خورد مدلی استمادی

ایستاده با مشارالیه گفتگو کرد و بمراتب او ایستاده منتظر بود ندی که از همراهمان بفرگشت بجهت پیرزنی
 جمعی را معطل نمایانی بفرگشت آیامیدانی این نیز کیست این همان خاتون علیل القدری است
 که شکایت بدگاه پروردگار خود برد و حق بل و علاایه شریفه قدس سره را در حق او نازل فرمود
 و اندک ترا شام میباید و با من تکلم میکرد میباید و خبر برای نماز سخن او را قطع نمیکردم و
 نیز فرتم و برای غایبم که میرفتم اگر او باز طالب گفتگو بود معاودت مینوادم خوله خواهر
 سیف الدوله مدوح متبنی و از خاندان آل حمدان و منجمه با جلالت و شان بوده است و
 در سال سیصد و پنجاه و دو در شهر تیفاز فارقین که در حوالی دیار بکر واقع و حالا خراب است و فوات
 نموده و متبنی مرالی خوب برای او بنظم آورده و از آن جمله مرثیه است که مطلعش عنیت

یا اخت خیراخ یا بدت خیراب	کنایه بهما عن اشرف النسب
---------------------------	--------------------------

و حسن انمیطع بر ارباب ذوق پوشیده عنیت و بیت دیگر آن مرثیه این است

اجل قدرک ان لثمی مؤثنه	ومن یصفک فقد سماک العرب
------------------------	-------------------------

و در شعر میگویدشان تو اجل ازین است که تشریح به اسم تو شود و بیت دیگر این است

کانت فعلة لم تملأوا کبها	دیار بکر ولم تخلع ولم تقهب
--------------------------	----------------------------

در شعر فعلة بر وزن خوله کنایه از همین اسم است و این بیت نظریا بطلب دارد که وقتی که خوله

در ناحیه دیار بکر بود و مردم احسانها نموده و خلقها میداده میگوید خوله ذکدشت و حالا

مثل امنیت که مرکز نوکب با اعشام او ناحیه دیار بکر را پر کرده و مردم بذل خلع و اموال

نموده و ابیات مسطور در ذیل از همین مرثیه از تحت اشعار است که در هیچ زمان گفته شده

فان تکن خلقت انثی لقد خلقت	کرمیة غیر انثی العقل والحسب
----------------------------	-----------------------------

وان تکن تغلب لغلباء عنصرها

فلیت طالعة الشمسین غابہ	فان فی الخمر معنی لیس فی العنب
-------------------------	--------------------------------

ولیت غایبة الشمسین لم تغیب

خوله بنت جعفر الحنفیه از زوجات حضرت امیر المومنین علی علیه السلام و مادر ابوالقاسم

محمد الاکبر معروف بابن حنفیه بوده است و شانزده نفر از صحایب است نیز خوله نام داشته است

خیره تابعیت مادر سن بصری و جاریه حضرت ام سلمه بوده که نیز در سنکام رضلع

حسن هر وقت خیره بخد متی مشغول بود و حسن در عهد کرب و پیقراری میبود حضرت ام سلمه پستان
 در دهان او گذاشته و بر اساکت و آرام میگردند و معتقدین حسن را اعتقاد آنکه علم و ورع
 حسن از برکات آن شیر و پستان میباشد و خیره بنت خفاف و خیره بنت عبد الرحمن دوزخ
 محذوره بوده اند حین نزران جاریه مشهوره سیمین خلیفه عباسی مهدی و مادر بادی
 و مرون الرشید بوده است و بعضی که او را باریه مرون نوشته سو کرده اند در زمان خلافت
 پسران خود مشارالیه اقتداری داشته و چون در شعر و ادب او را مهارتی بوده با خلیفه مهدی
 و مناد مست نموده و مطالبات کثیره فیما بین آنها اتفاق افتاد از جمله روزی از حمام مرون
 آمده عرق کرده در آئینه نظر نموده و خساره خود را مانند یک لاله در یک زاله بر این مصلح بر دیوار

خلیفه آن مصرع را بدید و در زیر آن نوشت
 در صورتی که خیزران جاریه بوده باشد در
 اصبح الفضل و الخلیفه هر رضی فی الخیر
 عند تک بشدی و الخلیفه واحد

انا التفاحة الحجر علیها الطل مرشوش
 وفرج عرضها شبر علی العهن منقوش
 این شعر که فضل بن یحیی بن خالد بر یکی راستوده
 کفی لك فضلا ان افضل حبسرة

مذهبه میباشد و اشعار میکند که فضل را خیزران شیر داد و استاین اثر و سایر تو در ضمن گفته اند چون
 خیزران در زمان خلافت بادی سیمت محمد غلیانی در نامی آورد و است مداخله میکرد و مرجع کل
 شده بود پسرش بادی از این موضع دستکش خواست دست مداخله او را گواه کند با یکدیگر
 میخواست او را منموم نماید خیزران گفتف شده بکثیران خود حکم کرد که بیارند و مقتول ساختند گویند
 بشان بر دو بیت مسطور در ذیل را در مجموع مهدی خلیفه و عویم الهادی علیها السلام او گفته است

یلعب بالذوق و الصوفا
 ردس موسی فی حشر الخیزران

خلیفة یزید بی عتامة
 ابد لنا الله به غیره

خان زاده و خرمیر یاد کار خیزران بوده ظنعتی بدیع و طبعی موزون داشته است شعر اوست
 شی در سننزل با مبهمان خواهی شدن باین

ندیکه خاتم زوجه کریمخان زند معروف بکیل و عم مرحوم رضوان آرامگاه شاه شهید سعید
 طاب شاه بوده و بعضی او را خاله شاه شهید دانسته اند در هر حال انیزن را در عالم تاریخ و قوی

و عظمی است چه کی از اسباب عمده سلطنت سلطه علییه قاجاریه میتوان آورد است توضیح آنکه
 سالها که نجان بستلاینا خوشی سل بود در ماه صفر هزار و صد و نود و سه هجری بمعرض شدت نمود
 خدیجه خاتم برای شاه شهید سعید که محترماً در دربار کریمجان اقامت داشت پیغام فرستاد که ناخوشی
 و کیل در حالت اشتداد است و احتمال هلاکت می رود و تلفت و مستعد کار باش مرحوم معظم طیب
 مسجده بزم شکار مهار لو از شهر شیراز بیرون رفت روز نهم صفر که بشهر برگشت دروازه را بسته دید
 دانست که کریمجان در گذشته است و بعضی گویند مجدداً خدیجه خاتم او را از انحال انحاء و اعلام
 نمود و شاه جنبت جایگاه از بهانجا دو اسب با دو نفر تا طران تاخت و کار سلطنت را بر عهده
 که در تاریخ ضبط است بساخت خدیجه دختر احمد بن الطنبای بوده و مشارالیه با فاضلی متبحر
 و معروف باین کنیه میباش جنبت این کنیه زنی محیده و مادر زین الدین عمر البالی از اساتید
 ابن حجر است و این حجر در انباء خود ذکر نموده و مشارالیه در ماه ربیع بقصد و بمقتاد و نه بجز
 در گذشته است خدیجه بنت الممالک دختر ملک اشرف شعبان بن حسین از سلطین
 ترک مصر است مشارالیه قاسم البشکی بوده و این حجر در انباء خود ذکر می از و نموده گوید این زن
 بعد از همه فرزندان اناث ملک اشرف وفات کرده و معتدل و درایت و کفایت کار و اداره
 امور شمرنی داشته در سال شصت و بیست و شش هجری در گذشته است یکی از لطایف مسطوره در اوقیان
 نویس این است که وقتی شهاب قوسی ادیب در پیشگاه ملک شمر خدیجه مشارالیه حاضر بود سعید
 نام طبیب دخیل شد ملک بشهاب گفت در حق این سعید چه میگوئی شهاب گفت اگر در مجلس شما باشد
 سعد التعود است و اگر بر سر سفره نشیند سعد بلع و اگر در حیمه او کسی همان باشد سعد اخبیه و اگر معاجنه
 یکی از سلیمان رود سعد زاج و لطف این کلام برابر با ب ذوق معلوم است در بلع بضم با و فتح
 لام معنی بلع کننده است خرفیق بنت مخافه شاعره عربیه بوده و این دو شعر از ویست

فقد اشرق قتی بالعدل

علی حتموت ولا صدیق

اعاذ لقی علی ذرء افیقی

فلا و ابین السی بعد بشر

خزانة در فتوح و اقوی مسطور است که خزانة دختر خالد بن جعفر بن مرطه در فتوحات عراق با سعد بن
 ابی وقاص بوده و این ابیات را در مرثیه اشخاصی که در اول محاربه بدرجه شهادت رسیده سرود

فيا عين جودي بالذموع السوام
وحزننا على سعد وعمر ومالك
هم فبته الغر الوجوه اعززة

فقد شرعت فينا سيوف الاعابم
وسعد مبيد الجيش مثل الغائم
ليوث لدى الهبياء شعث الحجاجم

خوله بنت الازور خواهر ضرار بن الازور زنی صحابیه و شاعره بوده است و ارای فصاحت
و شجاعت و در فتوح و اقدی کما ترا و مذکور است مشارالیهما در فتوحات مصر و شام حاضر بوده
و کارها کرده و ابیات ذیل از نتایج افکار اوست و در وقتی که برادر او ضرار در جنگ کشته شد گفت

الاخبر بعد الفراق يخبرنا
فلو كنت ادرى انه اخر اللقا
الا يا غراب البين هل انت مخبري
لقد كانت الايام تزهل قلوبهم
الا قاتل الله النوى ما امره
ذكرت ليالى الجمع كنا سوية
لئن رجعوا يوما الى دار عزهم
ولم انس اذ قالوا ضرار مقيد
فما هذه الايام الامعارة
ارى القلب لا ينجار في الناس غيرهم
سلام على الاجاب في كل ساعة
يزاين مرثية را در همان باب گفته است
فكيف ينام مقروح الجفون
اعتز على من عيني اليمين
لهان على اذ غير المهين
واعلق منه بالجبل المتين
فليس يموت موت المستكين

فمن ذا الذي يا قوم اشغلكم عنا
لكننا وقفنا للوداع وود عنا
فهل بقدم الغائبين تبشرنا
وكتابهم نزهو وكانوا كما كنا
واقبحه ما ذا يريد النوى منا
ففرقنا ريب الزمان وشتتنا
لثنا خفا فاللبطايا و قبلنا
تركناه في دار العدا و و يمنا
وما نحن الا مثل لفظ بلا معنى
اذا ما ذكرهم ذكركلبي المضنى
وان ابعدا و اعنا وان منعوا منا
ابعد اخي يلذ الغرض عيني
سابكي ما حبيت على شقيقى
فلوانه لحقت به قتيلا
وكنت الى السلواري طوبقا
وانا معشر من مات منا
وانه ان يقال مضى ضرار

وكم في الحرب يقصم للغبون

اما ابكي وقد قطعوا وتيني

وقالوا كم بكاءك قلت مهلا

مزروعه بنت عملاق که از نسا را با فصاحت

عرب بود و پسرش صابر بن اوس باضار در جنگ انطاکیه اسیر شد چون اشارت خود را در حق ضرایب شنید این ابیات را در حق پسر خود نظم کرد

وقد احرقتمني الخدود والمدامع

وقد حمت من الحشا والاضالع

بجالك كما استكن المدامع

ولانهم من قال انك راجع

فقلبي مصدوع وطر في دامع

ودمعي مسفوح وداري بلاقع

وان تكن الاخرى فما العبد صانع

ایا ولدی قد زاد قلبی تلهبا

وقد اضرمت نار المصيبة شعلة

واسأل عنك التركب کی منحبر ونی

فلم يك فيهم مخبر عنك صادقا

فيا ولدی مذ غبت كذرت عشتی

وفكری مفسوم وعقلی موله

فان تك حيا صمت لله حجة

وعنبره بنت غمار و سلمه بنت ذراع و بنی

بنت سوار و سلیمی بنت النعمان و ام ابان و هند بنت عمرو و زینب الانصاریه زنشای صاحب

شان و شجاعت بوده و در وقعه های یرموک و خاندین رشادتها نموده و باستون خیمه در میدان

جنگ مانند مردان رزم کرده و سلیمی بنت سعد که زاهد و عابد و در شهر یرمیه و پدش کی از

عشره بهشته میباشد چون اشارت خود را در حق پسر خود و مزروه بنشیند بسیار است بلیغ آنهارا نصیحت کرد و تسلی داد

دارمیه ایچوئیه صاحب عقد الفرید کوید دارمیه زنی بود از بنی کنانه که بمنی داشت با چرده

سیاه و چون در کوی که چون کعبه در آنجا واقع است نیز سیرت او را چوئیه میگویند معاویه در نشای حج

از دارمیه جو یا شده گفت سوز زده است او را احضار کرد و با او گفت ما ههنا بک یا ابته عام یعنی

بچه چته آمدی و درین سوال کنایه سیاه چرد کی دارمیه بود منار لیبیا در جواب گفت که یا مقصود تو

از این سوال غیب جوی و مطایبه باشد بد آنکه من بی از بنی کنانه بستم و شتی با فرزندان عام ندارم

معاویه گفت راست میگوئی آیا میدانی ترا برای چه احضار کردم و از بنی کنانه گفت لا یعلم الغیب

الا لله معاویه گفت بچه چته علی علیه السلام را دوست داری و مراد دشمن با او بخت میوزی

و با من خصوصت دارمیه گفت اگر حقیقت را بیان کنم مواخذه نخواهم بود معاویه گفت نه دارمیه

عرف الدال

گفت علی را دوستی برای آنکه عادل بود و با مردم بطور مواسات معامله مینمود و با تو دشمن
 بجهت اینکه چیزی را خواستی و ادعا کردی که لیاقت و استحقاق آن را نداشتی و با شخصی در آن
 باب جنگ و جدال نمودی که از تو احق و ایق بود و من کسی را دوست میدارم که رسول اکرم
 صلی الله علیه و آله او را دوست میداشت و او خود دوستی را فرموده است که این بود صاحبان
 دیانت را احترام مینمود و ترا دشمن میدارم از آنکه خونبار کنی و پیروی ای نفس خود کردیدی و بدی
 و انصاف حکم نمودی بلکه ظلم و اعتساف متمسک شدی معاویه گفت خصومت تو با من
 برای منیت که شکم و پستانهای تو بزرگ و رانهای تو فریبست و ارمیه گفت درین اوصاف
 هند ما در تو ضرب المثل شده است نه من معاویه گفت و یا مکن مقصود من فریب و عیب تو
 منیت چه اگر شکم زن بزرگ باشد تمام آن خلقه و کامل میشود و اگر پستانهای او بزرگ باشد
 کودکی را که شیر میدهد بزرگ میکند و اگر رانها بزرگ و فریب باشد چنانی را که می نشیند پرینماید و مکانی
 او را خواهد بود معاویه باین کلمات حدت و ارمیه را کم کرده او را آرام ساخت بعد از آن
 با او گفت آیا تو علی را دیده و ارمیه گفت بل دیده ام معاویه گفت او را چگونگی یافتی و ارمیه
 گفت والله علی را دیدم که این ملک و سلطنت که تو را مفتون نموده ابتدا او را بخود راغب ساخت
 بود و این بپاه و جلال که تو را مشغول و زبون دارد مطلقا در او اثری نداشت معاویه گفت
 آیا گفتار علی را استماع نموده و ارمیه گفت بل کلمات آنحضرت شگفتای قلب بود و در وقت آن
 در نماز که روغن نیون با خاصیه زنک را از ایل سبک کلام امیر المومنین علی علیه السلام زنک بی بصیرت
 را از دلها میزد و معاویه بر طبق معنی این شعر

والفضل ما شهدت به الأعداء	شهدت لحسن صفاتها خيرا لها
---------------------------	---------------------------

گفت ای و ارمیه راست گفتی حضرت
 مرضی و کلام او چنین بود بعد از آن معاویه بد ارمیه گفت آیا حاجتی من برای و ارمیه گفت
 در این حال مگر ممکن است که حاجت من نزد تو موقع قبول یا بد معاویه گفت بل هر حاجتی که داشته
 باشی انرا بر میآورم و ارمیه گفت باینقدر شرم داده میخواهم که چشم آنها بایل بفریزی باشد و شتر بانان
 آنها هم باشند معاویه گفت آنچه خواستی بود بهم نزد تو مثل علی خواهم و ارمیه گفت
 سبحان الله مگر تو از علی هست تر و گهتری معاویه گفت اذالم اعداء بالحلم منی علیکم

فمن ذا الذي يعدي يومئذ للحلم

خذيها هنيئا واذكري فعل ما جد

جراك على حرب العداوة بالسلم

بعد از آن بداریه گفت قسم بخدا که اگر علی بزده

و بجای من بود یک شترم تو میداد و در میه گفت و الله علی از مال مسلمین شتر یکت شترم کسی نمیداد و

اعتبار اخیر آنست که در عقد الفریضه تصنیف ابن عبد الربه آمده و هر سه شرح احوال و ترجمه به فصله ابن

مصنف و کتاب او را بخواند عقبات الانوار از تصانیف علامه الوقت و حافظ العصر غیاث

الحق و الملة و الدین مرتب آثار ائمه المصطفین میر حامد حسین مد الله ظلله و اناله فی الدارین اناله رجوع

ناید و ناشوب عما حکه سلطان مادر سلطان سلیمان خان ثمانی و از علما سلطان

ابراهیم خان سلطان ثمانی است و در سلیمانیه مدفون شده پسر او سلطان سلیمان در روز دوم

محرم سال هزار و نود و نه هجری تحت سلطنت عثمانی جلوس کرد و تا پنج جلوس او را چنین نظم کرده اند

یوم ثمانی محترم انجلاء صبح روز یمن ایله سلطان سلیمان زمان ابتدای جلوس

سلطان سلیمان چهل و دو ماه و دو روز و دو روز کم سلطنت کرد و چون در گذشت پناه و کیمال از غم او

و ختر کونیندنی متخلص باین تخلص بوده و شعر مسطور در ذیل را با او نسبت میدهند

مگر سوای عشق از مردم عالم غمی دارد که عاشق کشتن و رسوا شدن بزم عالمی دارد

و بعد زوجه نازن تویلب العجا و مرثاعی مخضرمی و از فضیلتی اصحاب و جوانمردان غریب است

اهیم بدعد ما حییت و از امت او کل بدعد من بهیم بهما بعد

و از شعر درجه میل و محرم بر بعد معلوم میشود پوشیده نباشد که بعد و بندش با علم حبس است بر

سوان مثل نید و عم و برای مردان و در عد منصرف و غیر منصرف هر دو استعمال میشود و علت غیر منصرف

بودن آن تافیت و علمیت است و چون ساکن الوط و خفیت میسب باشد جایز است که منصرف

استعمال شود چنانکه در بیت مذکور استعمال شده دفاق کینز کی مخنیه و صاحب جمال بوده

در ادبیات هراتی داشته ابتدا با یکی بن دسح مخواب شده احمد بن یحیی از بطن او بوجود آمده

و احمد با تصافت اسم مشار ایچسا ابن دفاق گفته اند بعد از وفات یکی صاحب و ملاحظت

وید طولای او در علم موسیقی جمعی از بزرگان را خواشکار و دفاق نمود و او چند شوهر بدفاحت پیدا

کرد و همه بزودی در گذشتند و دفاق بشامت مشهور شد و اشعار مسطور را در حق او گفتند

عاشق محضی از عالم محضی است بعد از آن که در این عالم است و در آن عالم نیست و در آن عالم نیست و در آن عالم نیست

قلت لتاریت دار دفاق
حذروا الرابع الشقی دفاقا
الذریع بضعها فان دفاقا
لو تضاجع بعلا فهب سلیم

حسها قد اضرب بالشاق
لا یكونن نجمه فی محاق
شوم حرها قد سار فی الافاق
بل جریحا وجرحه غیر راقی

آخر الامر دفاق در سلطنت ملازمان حمد و نند دختر بیرون الرشید منسلک گردید و حکایات و غزلیات
غریب از این زن معروفست چون از دایره ادب خارج می باشد از نگارشش آن حرف نظر نمودیم
بمقتدر گوئیم در مسخرگی و شوخی دفاق بی بدل بوده است و فرقه از ثقات تابعیات
طبقه اول وزنی بصراوی بوده و محمد بن سیرین از مشارالیه روایت حدیث نموده ابن حجر
عسقلانی در اصحابه گوید سنائی که یکی از اصحاب کتب شده می باشد کتب حدیث از فرقه در کتاب خود
ثبت و تخریج کرده و آن حدیث را مشارالیه از عایشه روایت نموده است بقول بعضی دفره ادراک زمان
حضرت رسول را کرده و بشرف حضور و مفاوضت آن بزرگوار مایل گردیده و اسم او را دقره
بقاف نوشته است و لشاد خاتون دختر تراش ابن امیر جوپان زوجه امیر شیخ حسن بن ابوبکر
معروف شیخ حسن که پسر و مادر سلطان اویس است و سلطان اویس مدوح خواجه جمال الدین سیاحی
بوده چنانکه هتید غزاد جلوس او نظم نموده که ماده تاریخ آن چهار بیت مشهور در ذیلست

مبشران سعادت بر این بلند رواق
که سال بمقصد و پنجاه و هفت ماه رجب
خدا یگان سلاطین عهد شیخ اویس
نشست خسرو روی زمین به استحقاق

همی گشتند در ممالک افاق
بالقنای خلائق بیاری سلاطین
پناه پشت ملوک حجبان علی الاطلاق
فراز تخت سلاطین مدار ملک عراق

دشاد خاتون در سال بمقصد و پنجاه و دو هجری در بغداد در گذشت و نش او را بنحف اشرف
حاصل نموده در اینجا دفن کردند بعضی گویند شیخ حسن دشاد خاتون را بفرزاده خود اشرف بن مترش
مفتون دیده و لهذا او را مسموم کرد صلاح الدین صفدی گوید در زمان امیر شیخ حسن حکومت بر واقع
بدست دشاد خاتون بود و او غریب از نوادش طیمود و دختر پیوسته مشمول احسان او بودند و دشاد
خاتون دختر امیر علی جلایر و زوجه امیر حسن جلایر بوده و شوهرش مدتی در بلخ حکومت نموده

طبع موزونی داشته ایند و مطلع از افکار او
بر روی من نشیند و دعوی خون کند
جز غم عشق که حل کردن آن مشکل بود

اشک که سرز کوشه چشم برون کنند
حل شد از غم همه مشکل که مراد دل بود
دشاد و شاعره بوده است که از لغت

شمرده شده است و بعضی گفته اند یکی از زوجات
باین اسم بوده و طبعی موزون داشته
صد بار اگر چه چشمه ز فزم وضو کنند

خاقان خلدک شنی فتح علی شاه طاب ثراؤت
طاعات منکران محبت قبول نیست
و نامیر جاریه منقیده بوده است که بخی بن

خاله برگی او را آزاد کرده و بصباح منظر و عمارت در موسیقی و آواز خوش و نغمات دلگش
معروف و مشهور است بعداوه در نظم و سرهمیدی طولی داشته و فن و سبکی را از بزل که در حرف
باء ترجمه حال او نکاشته شد و از اساتید بزل که قلیج و این جامع و ابراهیم و اسحق موصی و
سایر مشاهیر موسیقی و انهای انصرباشند اخذ کرده ابو الفرج در آغانی مینویسد اسحق موصی گفته است
پدرم ابراهیم موصی میگفت روزی خواستم در نغمه ایرادی بردنا میر و ارد آورم او را مگر بخواه
آن نغمه و او را نمودم و بدقت اشعاع کردم غیبی در آن نیافتم که الهما رنایم موجب مسطوت ارباب
سیر برون الرشیدی مفرط بساز و آواز دنا میر داشته و هر وقت بنجای یکی بر می میرفته او را احضار بخوا
و نواختن امر میگردد و انعامی و افراب و سپاد و عقیل آزاد کرده صاحب بن برون را حسن و جمال دنا میر

آشفته و مفتون ساخته و در باب عدو طالب گفته

یادنا نیر قدرتت کبر عقلی

و تحیرت بین وعد و مظل

شغفی شافعی الیک والای

فاقتلینی ان کنت تهوین قتلی

ابن ظافر در کتاب خود از قدرت طبع دنا میر

حکایت کرده گوید روزی یکی یکی بکاستمانی رفته و دنا میر با او بود چون صفای کلام و نسبت آن کلمات
را مشاهده نمود این بیت را انشاد کرد الورد احسن نظرا فتمتعوا بالخطامنه
و از دنا میر خواست که این بیت را بشعر دیگر توأم کند ^{کهنه} فاذا انقضت ایامه و در الحد و ینوب عنه
انشاد اشعر بلی محبت یکی را بدنا میر زیاد کرد و از دنا میر حکایات و روایات بسیار مشاهده که همه
اسبب تعجب و شگفت است مخصوصا دستنما و فای او نسبت بخی غریب و در مواضع عدیده
نکاشته شده است دنا میر جاریه این کناسه محمد بن کناسه از شعرای عباسیین و اصل

شعر ایما شد و او جاریه شاعره و مغنیه و کشته مسماة بدنا نیز که از باب فضل و ادب مخصوصا
 رفته با مشارالیهامفاوضه و مشاعر بهمنموده اند علی بن عثمان الکلابی که از ادبای آن زمان میباشد
 گوید روزی نجانه ابن کناسه رفت و وی غایب بود با جاریه او دنایر مشغول گفتگو شدم در آنی
 صحبت دنایر بمن گفت یا ابا احسین تو را محزون و غمگین می بینم گفتم برادری داشتم از قریش
 درگذشت اینک از وفن او باز میگردم دنایر قدری فکر کرد و این دو بیت را بر خواند

فابکاناب کاکواک یا علی

بکیت علی اخ لك من قریش

طهارة صحبه الخیر الجلی

فما و ما خبرناه و لکن

تیر علی بن عثمان گوید روزی نزد محمد بن کناسه بودم گفت میخواهم از ذکا و کجاست و منم و در آن
 دنایر را بتو معلوم کنم آنگاه بمشارحه نوشت انک امة ضعيفة لکفاء فاذا جاناک کتبنا
 هذا فحجنا بوجوه و التلم و دنایر در جواب نوشت سائنی یحییئک ایا می عند ابي الحسین و
 من اعیال العی الجواب عمالا جواب له و التلم بعضی از اشعار دنایر در جلد دو از و هم آغاسی
 نگاشته شده و او را بهمارت و ادب و خصال حمیده ستوده اند و بر فوت او این کناسه نیز
 الحمد لله لا شریک له

یا لیت ما کان منک لم یکن

ان له یل القول قل فیک فما

افحمنی غیر شدة الحزن

و پوشیده نباشد که این کناسه داماد ابراهیم بن ادهم زاهد و عارف معروف میباشد و ابراهیم
 خال ابن کناسه بوده و ابن کناسه در حق ابراهیم مرثیه یاد دارد و سنیا ابن خلکان گوید دنیا
 جاریه شاعره بوده است از عهد اسلام معروف بدیکت ایجن گویند مشارحه پسر ی از بکت
 ایجن هم رسانیده و آن پسر درگذشت دنیا بیات ذیل را در مرثیه پسر خود انشا و کرد بیت

بابی بندتک بالعراء المقفر
 بابی بذلتک بعد صوت اللیلی
 لو کنت اقدران اری اثر البلی

وسترت وجهک بالتراب لا عفر

و رجعت عنک صبر ام له اصبر

لترکت وجهک ضاحیا لم یقبر

دیکت ایجن وقتی کمان کرد که دنیا با غلام او سروکاری دارد هر دو در بکشت و بعد پشیمان شد
 و برای هر دو مرثیه ها گفت ابو الفرج اصفهانی در آغانی گوید دختری که بدست دیکت ایجن

مقتول شد ستماء بود و ابتدا نصرانی بود و مشارالیه او را مسلمان و تزویج نمود و سنیا جاریه ابو عیینة بصری از شعرا می دولت عباسیین بوده و شاعر مشارالیه لفظ طمه بنت عمرو بن حفص مزار مرد عشقی بهم رسانیده چون فاطمه از نجبا و عیسی بن سلیمان شوهرش شجاعت و نبالت معروف بود هر وقت ابو عیینة میخواست شعری در حق عشوئه خود فاطمه بنظم آورد از ذکر اسم او

ما القلی ارق من کل قلب
ولدینا علی جنونے بدینا
نزلت بے بلیتة من هواها

احترار کرده بنام جاریه خود دنیا انشاء می نمود
و محبتی اشدم من کل حب
اشتمی قریبها و تکره قریب
و البلا یا تگون من کل ضرب

دولت بانو بیگم دختر محمد عظیم شاه

ابن اوزنک زیب عالم گیر پادشاه هند و ستماء بوده و علاوه بر حسن و جمال فضل و فصاحت کمال داشته و اینچنین اسباب خلوت او نزد آن پادشاه گردیده است و هفت ساله زوجه عجاج با جرم مشهور و دختر مسجل می باشد و محل از اولاد مالک بن سعد بن زید مناد است دینا می موزون داشته اما عجاج را چندان میل و مهری با و نبوده بنا بر این دینا رو پیش بوالی مملکت یاسه که عجاج از ابالی آن مملکت بود شکایت بردند و مشارالیه بوالی اظهار داشت که شوهر من از من دوری میجوید و من الی الان بحالت بکارت باقی هستم عجاج بجهت این بی شرمی که از دینا بطور رسید و اطلاق داد و بعد از آن طرفین کهنه کوبای دور از ادب در محضر والی ولایت نمودند و آخر الامر والی یکمال عجاج مهلت داد که در ظرف این مدت بوجه باز و جبه خود را راضی سازد و عجاج این مدت را

ان الامیر بالقضاء بعجل
عن التفتاد و هو طرف هیکل
وان الله لولا خشیه لامیر
محلقت من شیخ بنی الفقیر
عجاج که لیسند و شعر استماع نمود با ستمالت و نواز
تالله لا تخدعنی بالضم
الابهرها زلیلی همتی

اظنت الدهنا و ظن مسجل
عز کلماته و المحصان یکسل
دینا چون نید و بیت بشنید می بیند مسطور را انشاء کرد
و خشية الشرطی و المشر
کجولان صعبة عیس
دینا، پرداخت در انحال مشارالیه اینچنین
الیک و التقبیل بعد الشتم

عجاج
بیت
عجاج
بیت
عجاج
بیت

حرف الدال

ذات الاذنين لقب عايشه زختر

بود و گویند این لقب را خرد او حضرت سینه بنت حسین را بهایشه داده ولی نظر حکم و لاتنا بزوا
باللقاب این حرف بنظر مستبعد میآید و ذات الاذنين یعنی صاحب دو گوش و این کنایه از بزرگی
دو گوش است و وزن که در کتت فراوانست یکم و باشد مرکب ضربه آن دیگر میباشند

ذات الخال از خواری بیرون الرشید و مغیبه است شوره که در سن و جمال بجال بوده و
ایات مطور ذیل را بیرون الرشید در وصف مشارالیهها و دو جاریه دیگر شریف

و حللن من قلبه بكل مكان
واطيعهن وهن في عصيان
وبغلبن اعز من سلطان

ملك الثلاث الانسات عنان
مالي تطاوعني البرية كلها
ما ذاك الا ان سلطان الهوى

ببقیده بعضی این ابیات از احف شاعر است و او از قول بیرون بنظم آورده است هر جا
اسم ذات الخال خشت بوده چون در لب بالانامی میآید مطبوع داشته معروف بذات الخال
شده و دو جاریه دیگر که در ابیات فوق بانها اشاره شده یکی سحر نام داشته یکی ضیا بیرون

ان سحر اوضیا نا و خنت
اخذت سحر و لاذنبا لها

در روایت مطور تصریح با اسم این سه کنیز کنانموده
هن سحر و ضیاء و خنت
تلو قلبه و تر باها الثلث

و عمرو بن معدی کرب که میگوید و هم قتلوا بذات الخال قیبا اشاره باخل است ذات الخال
لقب بنیده بنت صعصعه او عمه فرزدق شاعر مشهور بوده و حنار یعنی معجز و ذات الخال
یعنی صاحب معجز است و وجه اینکه شایع است باین لقب لقب شده این است که روزی بنیده نزد
پدر و برادر و شوهر و خال خود نشسته بود ناگاه معجز از سر برداشت سبب از او پرسید گفت بر خود بالید
که چهار نفر مثل شما با من محرم است و میتوانم نزد آنها معجز از سر بردارم و این خیال را بصورت
وقوع در آوردم بعد گفت پدرم صعصعه بن ناجیه و برادرم غالب بن صعصعه و خالم افرع
بن حابس و شوهرم زبرقان بن بدر میباشند اگر در میان زنان عرب یکی باشد که بتواند نزد چهار
نفر محرم مثل این اشخاص بی معجز ظاهر شود من با او بیخاه نفر شتر میبخشم از آن روز بنیده را دانستند

گفته محمد بن الحنفی که از آنکه حکایت مذکور ابو وضع فرزند روایت میکند میگوید از نظایر این دستها که غرب
از آن نیز شبها حال فاطمه بنت عبد الملک زوجه عمر بن عبد العزیز است که سیزده مرد محرم داشته و همه است
خلیفه بوده اند و در نزد هر سیزده نفر بی نقاب و معجزه نشسته نظام بر شود اما آن محارم پدرش عبد الملک
بن مروان بن حکم و برادرانش ولید و سلیمان و یزید و هشام و برادرزاده هایش ولید بن یزید و یزید
بن ولید و ابراهیم بن ولید و خالد او معاویه بن یزید و جده مادرش معاویه بن ابی سفیان و شوهرش عمر بن
عبد العزیز بودند لکن فاطمه صحبت همه این سیزده نفر را در کن کرده است مادر فاطمه نام که دختر یزید بن
معاویه بوده است ذات النطاقین اسماء و دختر ابی بکر است که ترجمه حالش در وقت
الف نکاشته شد اما وجه طقت شد او با بن لقب آن است که در شب هجرت حضرت رسول ^ص اسما
نطاق خود را دو قسمت کرده قسمتی را سفره آنحضرت قرار داد و قسمت دیگر را بند مشک آب نمود
و بقولی قسمتی را بند سفره و قسمت دیگر را بند مشک کرد لهذا حضرت فخر کاینات علیه افضل الصلوة
فرمودند ای اسماء بعض این نطاق تو پروردگار عالمیان غراسمه در پشت و و نطاق تو عینا
خواهد فرمود از آنوقت اسماء را ذات النطاقین گفتند و نطاق بر وزن کتاب نوعی از جامه است
که زنان عرب در زیر البسه میپوشند گویند اگر سپهران ابی بکر بیاقت و کفایت دختران او بودند ^{فانت}
باشکال بعر میرسد و همه کس میدانند که وقعه حمل را عایشه سبب بود و اسماء نیز سپهر خود عبد اللہ بن
زبیر را در وقتی که در کعبه معظمه اجلبها الله تعالی سخن کردید چگونه در مقابل خجاج بمقاومت و ثبات
تخت نشین و ذللت از جواری مشهوره عصر خلفای اموی است که در ادبیات و معارف

<p>هماری کامل داشته و جمال او نیز کمال بوده ^{کفایت} قد اخرجت من کین هقا</p>	<p>واما الذلفاء يا قوتة ذافاء در مدینه منوره متولد شده و مردم ^{رو}</p>
---	--

کلیه مقنون جمال و کمال او بودند و از اشعاری که در حق او بنظم آورده اند و در آغای مسطور است
ابیات ذیل میباشد که بعضی نسبت به احوص بن محمد الانصاری داده اند و بعضی از تجزی العبادک

<p>امنا الذلفاء همی حين تمشی و تقوم اصل الحب لترضی</p>	<p>فلیدعنی من یلوم حبیب الذلفاء عندک وهی للجبل صرورم</p>	<p>احسن الناس جميعا منطق منها رخیم جتها فی القلب داء</p>
--	--	--

متکون لا یریم در مستطرف مشهور است که سعید بن عبد الملک برادر سلیمان بن عبد الملک
اموی ذلفاء را بوجبی که تقریباً معادل شصت و پنجاه تومان حالیه باشد از صاحب اول او
خرید بعد که خلافت سلیمان بن عبد الملک رسید ذلفاء نیز در تحت ملکیت او درآمد اما مجتبی
کامل مالکت اولی خود داشت و در نگاه خلافت و تجلیات آن اسباب سستی او نشد
و عشق خود را با ملک مشارالیه اظهار میکرد چنانکه روزی از در عمارت خلافت بیرون آمده هنگام
گفت عباد الله من لے بد واء مالایشتکی و علاج مالایستی طال الحجاب و ابطاء
الجواب و القلب طائر و العقل عازب و النفس واله و الفؤاد مختلس و النوم
محتبس رحمة الله علی قوم عاشوا جلد و ماتوا کذا و لو کان الی الصبر جملة او الی ترک
الغرام سبیل لکان امر جمیلا کونید شیئ من نام معنی در حوالی سرای خلافت ایستاد

مخوبه سمعت صوتی فارقهها
فلیکلة البد ما یدر مضاجعها
لم یحجب الصوت احراس و لا غلق
لو مکنتم لشت مخوی علی قدم

برای دوستان خود می خواند میت
من آخر اللیل لما نبه السحر
اوجهها عند ابهی ام القمر
فدمعها الطروق الصوت منحد
تکاد من لیکنها فی المشی تنفطر

ذلفاء صدای شما را شنیده برای

استماع ایسانی که مشارالیه میخواهد از فرانس خلیفه بیرون آید و اشعار مسطور را بشنید و مناسب حال
خود دید و بیاد خواجه قدیم و صاحب نخستین که گفته مالک روح و تن او هر دو بود و منقلب شد
بنای کرستین و زاری را گذاشت سلیمان از صدای گریه او بیدار شده علت گریه او را
پرسید ذلفاء این دو شعر را بر سبیل ارجال انشاء کرد و بلطف احتیال و انمود که این اشعار
و اشک ریزی از در غیرت که چرا صاحب این آواز به تشبیب من دهان باز کرد

قبیح المحییا و اضع الالب و الحمد
الی امه بغیری معا و الی عبد

الاربت صوت رابع من مشوه
بروعك منه صوته و لعلة

صاحب زمین الاسواق این حکایت را برخلاف صاحب افغانی نسبت بعوان نام
جاریه عبد الملک داده است ابو الفرج اصفهانی در ترجمه حال حمیده مغنیه

لذاتك اتفق ان عدد حكا
ملاحق خلفا من دارين بل
فلا يعولن بلا انا قالوا بل
انما وجدوا ان الكفا

۴

بناسبتی مینویسد بعد از سلیمان بن عبد الملک شخصی ذلفاء را بزنی گرفت و وقتی بر او متغیر شد
بطلاق ثلاثه او را مطلقه کرد و اما بعد از یازده از حد پشیمان شد و از آنوقت لفظ ثلاثه را مشهور داشت
اگر چیزی را شماره میکرد میگفت واحد اشین اربعه و لفظ ثلاثه را بر زبان مینیاورد و بهم وارد میباش
ذلفاء جاریه ابن طرخان از مشهورات جواری شاعر عصر عباسان میباشد و

نواس شاعر در این بیت اورا اراده کرده گفته

عجبا من حقاۃ الذلفاء

تشهقی فی اسئل الخلفاء

میکوید تعجب است از حماقت ذلفا که سر

خرزه سبطیر خلفا را آرزو نماید در شان انشا و این شعر چنین گفته اند که وقتی بو نواس از جهت جامع
سخن سخی و شاعری بیدین ذلفاء رفت و از دنبال وی مروان بن ابی حفصه شاعر مشهور
نیز که از ثقلاء آن عصر بود بر حسب اتفاق وارد انخانه گردید این طرخان از بابت بیست
و کابلی مروان صهرتی در حق او بطهور زرساید و ابو نواس را مالای دست مروان نشانید
و اینی بر طبع این حفصه گران آمد و خواست در ضمن شعری اشعار کند که تخفیف و توین عشاق و تمثیل

بزل مال و جاه ترک نام و ننگ

مکرویات و نامایات برایشان رسم تازید

و بهم میخواست که میل خاطر و هوای قلبی ذلفا

در طریق عشق اول منزل است

غیضت من عبراتهن و قلن بل

در حق خود سنباط نماید باینده و ملاحظه این بیت خواند

ذلفاء از قصد و مای مضیر مروان آگاه شده

ماذ القیت من الهوی و لقینا

ار تجالا پی انشا دمنود که مشعر بود بر غم آنف و خلاف میل وی و موسم آنکه نور اشائیکی
صحبت من منیت و بمس من خلیفه عصر و پادشاه وقت خواهد بود لا غیر و تو از سر و دون
این شعر شوق مکنون و عشق نهفته مرا نسبت بجنرت خلافت از جای برانجی و آن بیت است

قد هجت بالبيت الذی انشدنی

حبا به قلبی بالامام دیننا

ابو نواس از مکالمه که در ضمن اشعار بدین اشارت بلند پروازی ذلفا را القس کرد و دست

عجبا من حقاۃ الذلفاء

که او منگروی نیز هست یا زوی ذلفا استرا کرده گفته

وازمفا وضات مشار الیه با شعرا من

تشهقی فی اسئل الخلفاء

حکایتی است که دلیل قوت بدیده کوئی و قدرت طبع او میتواند بود و از این ظاهر در کتب

خود ذکر کرده و گفته است روزی عباس بن احنف شاعر که از طرازمان کرباس خلفا بنی عباس بود بمترنزل ذلفاء و روم نمود و شعر ذیل را بر او انشا نموده پرسید که آیا بی مناسبت بمضمون این

اهدی له اصحابه اترجة فبکی واشفق من عیافت زاجرا

ذلفاء بدیهه می مثل بر فکری بگرد کمال تناسب با مضمون شعر این احنف بخواند گفت

خاف التلک فی الوداد لانها لوان باطنها خلاف الظاهر

عباس بن احنف ازین بدیهه مطبوع زیاده از حد محجب نمود و بر ذلفاء از روی حقیقت فریغها کرد و از روی درخواست که این بیت را با و الکر کند و نزد احدی اظهار نماید که از فکار ابکار اوست ذلفاء طمس او را قرین قبول داشت و بعد از آن این احنف بیت را با هم انشا و

حرف الراء رابعه مشارالیهما غیر از رابعه عدویه و شامیه و حیلاتیه است که بعد ذکر میشود این حمد در کتاب انباء در ضمن متوفیات سال شصت و سی و دو و بحری ذکر می از و نموده و معلوم میشود دختر خود این حجر عسقلانی بوده در سال شصت و پانزده در مکة معظمه در مجلس درس حدیث محدث مشهور شیخ زین الدین البالی حاضر شده و بسیاری از محدثین مصر و شام بمشارالیهما اجازه داده اند شیخ الیشوخ محبت الذین بالاشقر اورا بزنی گرفته اما قبل از و چند روز پیش از این مکتون بوده است بطور استطراد اظهار میدارد که دو شعر ذیل اکثر را بعه عدویه

نعصی الاله وانت تزعم حبه هذا العمر في الصنيع بدیع

لو كان حبك صادقا لاطعته ان المحب لمن يحب مطیع

و علی القاری در شرح تفایر بهی طور گفته است اما در بعضی کتب باسم محمود و راق نوشته شده راسه بنت الحکیم التجدی است که شاعره بصریه و از شعرای حاسه میباشد و این بیت

یا لیت شعری ولیت اصحت غصما هل اهبطن قوتی لیت بهادورا

لقد تبدلت من نجد وساکنه اوضاها الیدیک یزقو و کسنا یر

کلمه عند همین حالت را دار و یعنی لیت در شعر راسه مبتدا است چنانکه عند در بیت مثنی فاعل که که لفظ آنها اراده شده بمعنی ریا العقلیه شاعره بوده است بصریه از شعرای حاسه و این بیت

فما وجد مغلول بدماء موثق بساقیه من ضرب القیو کبول

حرف الراء

حرف الراء رابعه عدویه و شامیه و حیلاتیه است که بعد ذکر میشود این حمد در کتاب انباء در ضمن متوفیات سال شصت و سی و دو و بحری ذکر می از و نموده و معلوم میشود دختر خود این حجر عسقلانی بوده در سال شصت و پانزده در مکة معظمه در مجلس درس حدیث محدث مشهور شیخ زین الدین البالی حاضر شده و بسیاری از محدثین مصر و شام بمشارالیهما اجازه داده اند شیخ الیشوخ محبت الذین بالاشقر اورا بزنی گرفته اما قبل از و چند روز پیش از این مکتون بوده است بطور استطراد اظهار میدارد که دو شعر ذیل اکثر را بعه عدویه

قليل الموالى مسلم مجبرية
يقول له البواب انت معذب
باكثر منى لوعة يوم باز لي
عشية امشي القصد ثم پردے

له بعد نومك العيون عويل
غدا غدا و مسلم فقتيل
فراق حبيب ما اليه سبيل
عن القصد روعان اليه فاقيل

و بعضی این اشعار را بجا حجتہ الہدائیہ نسبت داده اند را بعتہ العدویہ ام الخیر اربعہ و حرم
اسمعیل العدویہ از نساء مشہور و ماہ اول ہجری و از اہالی بصرہ بودہ است و شکست و ایقان
و حقایق و عرفان و کشف و شہود مشارک ہیب مقامی بلند داشتہ امام العجم القاسم القشیری در رسالہ
خوش میگوید اربعہ بار ہا در مناجات خود میگفت اے خدای من کہ تو را دوست دار آیا او
را در آتش میوزانی نوبتی در جواب او ہا فتنی نہ اور داد و گفت ظن بد سبر کہ پروردگار رحیم
ایکاڑنیکند خلاصہ این ن در صفای صنمیر و کمالات نفسانی بکثرہ حال تقوی داشت از آنرو
اور اماج الرجال میگفتند و بدرجہ در زہد و قدس و تقوی شہرت یافت کہ ضرب المثل گردید
و ہر زنی را کہ میخواہند بمقامات معنوی بتابند میگویند را بعتہ زمان خود میباشند از مشاہیر
عصر اربعہ کی حسن بصری بود و بعد از آنکہ شوہر اربعہ در گذشت حسن طالب شد کہ اورا بزنی
بگیرد اربعہ بعضی مسائل در حقایق و معارف از او پرسید و بعد از اختصار از قبول مطلب

حسن متناع نمود و این آیات بظلم آورد
و حبیبی دائمی حاضرے
و ہواہ فی البر یا محنتی
فہو محرک الیہ قبلتی
واعنائی فی الوری و اشقوتے
جد بوصول منک شیء مہجے
نشأتی منک و ایضاً نشوتے
منک و صلا فہو اقصى منیتے

راحتی یا خوتے فی خلوتے
لم اجد لے عن ہواہ عوضا
حیتما کنت اشامد حنہ
ان امت وجد و ما تم رضا
یا طبیب القلب یا کل المنی
یا سروری و حیاتی دائما
قد ہجرت الخلق جمعاً رنجی

سہیان ثوری نیز بار اربعہ معاصر و جلالت
قد اورا معترف بودہ و زیارت مشار الیہ سیرت و شکلاتی کہ در حقایق داشت از او

سیر سید و وی حل نمود و روزی سفیان بر ابعه گفت درجه ایمان و اعتقاد خود را بخت
حق جل و علا برای من بیان نما ابعه گفت من خدارا بشوق بهشت و خوف جهنم نمیرسم بلکه از
کمال عشق با بخت و برای ادای شرایط عبودیت عبادت نیام بعد از این اینها حائرا و متحیر

وَحَبَّالَانَكَ أَهْلَ لَذَاكَ
فَتَغْلِي بِذِكْرِكَ عَمَّنْ سِوَاكَ
فَكَشَفَكَ لِي الْمَحْجَبَ حَتَّى أَرَكَ
وَلَكِنَّكَ الْمَحْمَدُ فِي ذَاوِ ذَاكَ

احبك حبين حب الهوى
فاما الذي هو حب الهوى
واما الذي انت اهل له
فلا المحمد في ذاولا ذاك له

مختصر باب سلوک رابعه را باب کرامات میداند و حکایات از ویمانند وفات او در
سال یکصد و سی و پنج و بقول در یکصد و شستاد و پنج هجری در حوالی قدس شریف اتفاق افتاد
و مزار او زیارتگاه اهل سلوک و عرفا میباشد رابعه الشامیه بنا بر مسطورات صاحب
نفحات الانس نیز در طریق عرفان بمقامی بلند رسیده و کرامات از او دیده شده است
گاهی در حالت خوف و خشیت و وقتی در عالم رجا و سکونت بوده زمانی این دو احوال را میسر

وما لسواه في قلبه نصيب
ولكن عن فؤادى ما يغيب
ان جعلتك في الفؤاد محمدا
فالحجيم متي للجليل مؤانس

حبیب لیس بعدله حبیب
حبیب غاب عن بصر و شخصه
و بعضی اوقات مستین ذیل را میخواند
و ابحت جسمی من اراد جلوسه
و حبیب قلبی فی الفؤاد اینسی

ابوالنجیب سمرودی صاحب کتاب

عوارف المعارف و طبع اخیری را بر ابعه عدوی نسبت داده است در احوال العلوم
و بعضی کتب دیگر نوشته اند که رابعه شامیه مایل بود که بزواجت احمد بن ابی انحوری که از اکابر
العصر میباشد مایل گردد و او را از ایمیل خود اعلام نمود احمد در جواب گفت اشتغال من
بجال خود مانع از خستیا راهل و عیال است رابعه الهمار داشت که و الله من شیراز توجرد
مشغولم و مقصودم از انیمزاجت پیروی هوا نیست بلکه چون از شوهر پیش مال زیاد من
رسیده میخواهم توان از الصلحاء فقره اتفاق کنی و من بواسطه تو اولیا و دوستان خدایم

آشنا شوم چون ابن ابی انحاری این بطنید از شیخ خود ابوسلیمان الدارانی اذن گرفته رابعه را بر روی
 نمود و رابعه سه زن دیگر برای شوهر خود گرفت از خود احمد روایت کرده اند که گفته است
 رابعه انواع اغذیه را برای من ترتیب میداد و مرابطیات مطیب میساخت و کیفیت نزد زنها
 خوب و از مسطورات روضه یازدهم روض الاخیار چنین مستفاد میشود که زنی دیگر متماه باین اسم
 بوده که از عابدات شاه بشمار میآید و او را رابعه قتیبه میگفته اند رابعه جیلانیه از عارفان
 معروفه عهد سلطنت شاه مرحوم محمد شاه قاجار ناما راتنه برهانه بوده نام اصلیش حاجیه ام سلمه
 خانم است بنت حاج میرزا محمد رشتی از کبرایه وزراء کیلان زوجه حاج میرزا اسمعیل رشتی از مشایخ
 اعیان آن سامان زمانی که مرشد کامل و سالک و اصل حاج محمد جعفر کبیر در اینکی بگیلان رفته
 مشغول موعظت و هدایه بود از استماع کلمات عالیه و مواعظ شافییه وی ذوقی در خاطر
 مستعد انصاح به رسید که سپس وقت شریف و عمر عزیز را همی تصفییه قلب و تنزیب اخلاق
 گذراند و از بزرگان عصر صحبت عارف ربانی و حکیم صمدانی حاج مولی رضا اکبرانی اعلی الله
 مقامه دریافت و از آن بزرگوار بنصیبه ذکر دوام نایل شد و ریاضات مشروع و اربعینات
 صحیح به سر برد و چون آن مقام معلوم و در حضرت شاه مرحوم ناما راتنه برهانه مکشوف افتاد شایسته
 بلقب رابعه ثانیه خواند و برفتن دارالامان کرمان مامور فرمود و آنحال حال معرفت را از خط
 نیز بطی بحال بوده و از جمله آثار و باقیات صاحبات وی بنائی است در کرمان مشتمل بر کعبه
 و صحن و حجرات که بر سر مقبره جمعی از مشایخ فقام و اولیاء کرام منهم العارف المکاشف و حکیم
 العظیم احاج مولی رضا المذکور صاحب مفتاح النبوه و الدر النظیم ساخته و فرزند از دو هزار
 تومان در مصرف این اساس پرداخته و هزار تومان از انمخارج را شاه مرحوم طاب ثراه
 داده اند و اینزمان آنمکان بمزار میرزا حسین خان شهرت گرفته و از اوقات و صدقات
 جاریتش املاکی است در کیلان از قرار تفصیل نشد انکه قریه خواجان من بوک سوقة از اعمال
 رشت مع ما يتعلق بتلك القرية شرعا و عرفا و سه دانگ از نیجابت تهمچه مشهوره باسم شوهرش
 حاج میرزا اسمعیل واقع در رسته بازار شهرت محازی قیاریه مع ما تتبعها من کل الذکا کیر و حجرات
 و غیرها و شد انک قریه صیقلان و شد انک قریه نارنج کل که هر دو از قرای بلوک و رشت

مع متعلقا تمام من الاراضی الرطبة واليابسة والتلینا ووالکروم ووالاشجار و غیر ذلک و تقضه
 موفقه تولیت این صدقات را با مرحوم حاجی مولی رضای بیدانی مذکور و اگذاشته و بعد
 با علم و فضل و اعرف اولاد ذکورش و مع الانقراض با اناث نسل ظهورش و مع الانقراض
 ذکور او اناثا با علم و اعرف و اقمی بده رشت با بجمه مشارالیه بعد از انجام هزاره زبور از
 کرمان لقم آمده بیت سال مجاور بود تا در حدود سال هزار و دو سبت و هشتاد و هفتاد در گذشت
 و مدفون گشت رحمه الله علیها و قبالة اوقاف مزبوره بقاصیلها موثقیه مخلوطه و خواتم جمعی از
 علما و مجتهدین دارالمزنتظر رسیده است **رابعه** اصفهانی از زمان زمان پیلان

سامانی بوده و طبعی موزون داشته اند و بیتی	دعوت مینیت بر تو کا پردت عاشق کن
برست سنگین دل نامهربان خویشتن	تا بدانی درد عشق و داغ مهر و غم خوری
چون بجز اندر به پیچی پس بدانی قدر من	رباع دختر امراء لقیس بن سعد

الکلبی و از زوجات حضرت سید الشهدا علیه الاف التحية و الثناء و دارای فضل و جلال
 میباشد و حضرت سکینه بنت اکسین از بطن او بوجود آمده است و حضرت امام حسین کمال

محبت ابرای داشته و احترام زیاد با او نموده چنانکه فرموده اند **لعنك انتی لاجت دارا**

تكون بها سكنة والرباب	اجتمعا وابدل جلمالی	ولیس لعابت عندك عتاب
فلم وان غابوا مضيحا	حیا او یغیتنی التراب	از حضرت سکینه مرویت که

حضرت امام حسن اعتراضی برادر بزرگوار خود امام حسین عم در باب افراط محبت رباب فرمود
 حضرت امام حسین عم دو شعر مسطور را در آن موقع بنظم آوردند ابو الفرج صفتی در کتاب
 انغانی گوید امراء لقیس پدر باب شخص معتبری بود از عیسویان در زمان خلافت عمر کعبه
 این خلیفه آمده طوعا قبول اسلام و ایمان کرد حضرت المؤمنین علی علیه السلام مایل به وصلت
 با او گردیده او نیز با معنی راغب شده است دختر داشت متمازه به محبات و سلمی و رباب محیات
 بخود حضرت امیر المؤمنین و سلمی را بحضرت امام حسن و در باب را بحضرت امام حسین تزویج نمود
 ازین سه دختر رباب برگزیده و ممتاز بود و بنا بر دیانت و درایت و فهم و بصیرتی که داشت قدر
 و منزلت شوهر بزرگوار خود را دانسته همیشه بحسن رفتار و اطوار بحضرت را از خود راضی و خورنده

میاخت پس از آنکه حضرت سید الشهدا علیه الصلوة والسلام شهید شدند بعضی خواستند رباب
را تزویج کنند گفت بعد از آنکه شرف پیوند و قرابت سید المرسلین نایل گردیدیم دیگر سر پیوند
کسی را ندارم و شوهر دیگر اختیار نخواهم کرد و این ابیات را که شعی از منی طلب و مرثیه حضرت سید الشهدا

بکربلاء قتیل غیر مدفون
عنا و جنبت خسران الموازین
و کنت تضج بنا بالرحم والذین
یعنی و یاوی الیه کل منکین
حتی اغیب بین الرسل والظین

ان شاء الله
ان الذی کانوا نورا یتضاء به
سبط النبی جزاک الله صحتا
قد کنت لوجیلا صعبا الودیه
من الیتامی من للتائلین ومن
والله لا ابتغ صهرا بصهرکم

ر باب زوجه اقیشر اقیشر شاعر مشهور سدی و ر باب عم زاده او بود و اقیشر برز او جت
ر باب رغبت نمود کسان ر باب چهارم مهر از او خواستند اقیشر با قرابای خود حاجت
برد و متوسل شد و بیچاکت از آنها گریز کرد و کار او کشودند اقیشر نزد ابن راس البغل مجوسی دهقان
رفته مطلب خود را اظهار فرمود تا همه تمام چهارم مهر از او برد و میزدول داشت اقیشر شاعر ذی کرامت

فدی للمجوسی خال وعم
وان اباک امجاد الخضم
اذا ما تردت فیمز ظلم
وفرعون والمکتی بالحکم

کفانی المجوسی مهر التراب
شهدت بانک طیب المشاش
وانک سید اهل الجحیم
تجاوز قارون فی قعرها

ابن راس البغل این اشعار شنیده گفت ای اقیشر از قوم و قبیل خود استعانت کردی و بچس
بتو اعانت نمود من که یکبار در ترا حاجت روا نمودم سزای من نیست که اینگونه نسبتها دمی
اقیشر گفت حرف بدی نزده ام آیا راضی منی که ترا با پادشاهان برابر کنم و پهلوی دست اهل
بشامم و اقیشر از المکتی بالحکم ابو جهل را خواست چه کنیت او ابو حکم سید و کنیه ابو جهل بود
اطلاق کردن بقصد کنایه است ر باب دختری بوده است جمیله و عاقله از بنی ذهل
که خدایش بن حابس التمیمی با و مفتون گردیده و طالب تزویج او شده و خواستگاری آید
چون خدایش مالدار نبود پدر و مادر رباب از مواصلت او امتناع نمودند و او بر رفت و عشق

و هو اخذ اش را نگذاشت که تبرک این متن را کوی و کوی دیگر بود لهذا بسمر منزل رباب معاود

کرده و همچنینکه با نخل نزدیک شد این ایات سرود
لنا منک نجحاً و شفاءً فاشتفی
وانت صفتی دون ما کنت اصطفی
اذا کان ذافضل به لیس یکفی
و رکن حوامثله لیس بصطفی

الالیت شعر حیا رباب متی ری
فقد طالما عینتی و ردقنی
محی الله ما نتمو الی المال نفسه
فینکح ذامال دیم ما ملوما

رباب در حیمه این ایات را اشعار کرده

نجد اش پیغام داد که مقصود تو معلوم شد فردا وقت صبح پیرم بیا و مراد و باره خواستگاری
کن بعد از آن ببا و خود گفت هل النکح الامن اهوت و التحف الا من ارضی یعنی آیا مرا بغیر
انگهی که دوست داشته و با و راضی شتم تزویج خواهید نمود ما و ریش گفت نه دختر گفت اگر
چنین است مرا بنجد اش تزویج کنید ما و ریش گفت خدش قلیل المال است ترا چگونه با و دیم
رباب گفت اذا جمع المال شیء الفعالمال فقبح المال از نظرف رباب و البین خود را
الزام و از آن نظرف خدش با داد بکفته رباب بنخواستگاری آمد و مقصود او حاصل
گردید لهذا خدش ازین معاودت خود خورسند شده گفت العود احمده و المرأة ترشد و الورد
یحمد و از آن روز العود احمده ضرب المثل و مشهور شد در مجمع الامثال مشهور است که این زن
بعد از مزاجت با خدش با یکفر از اهل قبیله خود که سلم نام داشت را همی به برسانیده و خود
او آگاه شده او را بگشت و چهار نفر از صبیات متماه بر باب بوده و آن چهار رباب
بنت البراء و رباب بنت الحارثه و رباب بنت کعب و رباب بنت النعمان میباشند
رحبه دو مغنیه مشهوره متماه باین اسم بوده اند یکی جاریه این را همین و دیگری جاریه
این شماس و هر دو طبعی موزون داشتند اندر ریجه جاریه این شماس و دو جاریه دیگر
این شخص را که خلیفه المکیه و عقیده نام داشته شماسیات گویند و هر یک را در کفته منسوب
باین شماس میباشند و ریجه جاریه این را همین نیز با سعه و سلامته الترقاء از یک مالک

بوده اند و در حق این ریجه سه و ده
صبا و صب الی دیم ابن دامن

هل من شفاء لقلب محزون
الی ربیته ان الله فضلها

مجنه ما و سماع ذی اقا نین

و ایند و بیت از قصیده طویله میباشد و هر

حال مغنیات مزبوره همه در کتاب آغانی مسطور است رجب بنت محمد بن علی بن
عبید الله بن جعفر زوجه یزید بن عبد الملک اموی است که او را در خلافت برادر خود سلیمان
بن عبد الملک به بیت هزار دینار مهر تزویج کرد بعد از آنکه سعه بنت عبد الله را هم بهمین
مسلخ مهر زنی گرفته بود و ذکر می ازین ربیع در حرف عا در ترجمه حال جبابه نموده ام ربیع
بنت النضر و ختر نضر بن صمضم و مادر عارثه بن سراقه است و عارثه از شهدای غزوه بدر
میباشد مشار الیه پس از شهادت پسرش بجنور حضرت رسول ۱۲ عرض کرد یا نبی الله پسرم اگر
در شب است خود را تسلی میدهم و صبر میکنم و اگر نباشد حکیم حضرت در جواب فرمودند جنت کی
نیست بلکه چند جنت است و پسر تو در جنت الفردوس میباشد رجب بنت القلیج
و ختر شهاب احمد بن محمد بن عمر القلیجی است که از اشیخ امام بیوطی بوده و از نساء محدثه بشمار
میآید در سال شصت و هجری متولد شده و از جدّه مادری خود ساره بنت شیخ تقی الدین است که
اخذ حدیث کرده و در سنه شصت و شصت و نه در گذشته است و زینب جاریه است
که صفتیه بنت جتی بن اخطب از زوجات حضرت رسول ۱۲ او را آزاد کرده از صحابیات شمرده
شود و خدمت حضرت رسول ۱۲ نموده و دختر او امه از روایات حدیث بوده و مخصوصاً
سنت بودن روزه فاشورا او از مادر خود روایت کرده است و مذہب بصری روایت
مشار الیه را تصحیح نماید رخشه کاشانی امش سیم دختر با نف کاشانی و زوجه میرزا
علی اکبر متخلص بنظیری است و پسری از او بوجود آمده موسوم میرزا احمد متخلص کتبه اتین سیده
و صاحب طبع بوده و بعضی از بنین و بنات خاقان خلدیشینا فتحعلی شاه و طاب شاه را
مدح نموده دیوانی دارد که تقریباً محتوی بر سه هزار شعر است چند بیت ذیل نمونه طبع قادر است

<p>ان بت کلچره یار بستم از سبیل نقاب دل رفت و ز خون دیده مارا میپد از شوق دل در سینه ام کوئی کباب بقصد صید تو چون رشحه دیدمش کفتم</p>	<p>یا با شون کرد چمن ان در دل شب افتاد پیدا است برخ از آن علامت تیر دلداری بدین زابرو کمانی میرسد کسی ندیده شکار نکس کند شمشیر از</p>
--	--

الم

اشکر زحم خود تو هر روز تا سگت | آهیم ز دوست خوی تو هر شام تا سگت

رضیه دختر شمس الدین ایتیمش محمد سلطان است که در بعضی از بلاد هندوستان
سلطنت داشته تسلسله شمس الدین از قزاق غوریه و حکمران کابل و غزنی که بعضی از نواحی هند را
نیز تصرف نموده و از سال ششصد و دو بگری تا ششصد و نود حکمرانی داشته اند سلطان رضیه چون
درایت و اخلاق مرضیه داشت در زمان حیات پدر خود ایتیمش در امور سلطنت دخالت
نمیداد و ایتیمش با وجود چند نفر فرزند ذکور این دختر را و لیعهد خود قرار داد و بعد از وفات پدر
در سنه ششصد و سی و چهار تحت حکمرانی جلوس کرد و از لباس عورت بیرون آمده قبا پوشید
و تاج بر سر گذاشت و نقاب بر چهره بست بعضی گفته اند بعد از فوت ایتیمش حکمرانی پسرش
رکن الدین فیروز شاه رسید اما چون سخیف العقل بود مادرش کار حکومت نمود و بعد از هفت
ماه امر او اعیان که این موضع را درست نمیدانستند رکن الدوله فیروز شاه را گرفته حبس کردند
خواهرش سلطان رضیه را بجای او جلوس دادند خلاصه در زمان سلطنت رضیه بعضی از رجال و
ارکان دولت او یاعنی شدند و چند بار فامین مشارالیه با و یا عیان جنک در گرفت
و رضیه غالب میشد آخر او را گرفتند و در قلعه حبس کردند و برادرش معز الدین را تحت سلطنت
دبلی نشانند و این درد و شبیه بیست و ششم رمضان سنه ششصد و سی و پنج بود سلطان رضیه
در سال ششصد و سی و هفت یاسی و هشت از قلعه که در آن محبوس بود بیرون آمد بطرف دبلی رفت
و در حوالی دبلی در جنک مقتول گردید رضیه از جواری آزاد کرده عبد الرحمن ثالث از
ملوک اندلس است مشارالیه با و نظم شعر و حسن سلیقه مسلم بوده و بعد از فوت حکم بن عبد الرحمن
ممالک شرقیه اندلس را حسیا کرده و شان و شهرت فوق العاده حاصل نموده است
و رضیه خاتون از مصاحبه های سلطان محمد خان ثالث سلطان عثمانی و زوجه محیی الدین قاضی
عسکر روم ایللی بوده و این محیی الدین از هلمای آنصهر بشمار آمده و بنا سبت شوهری رضیه خاتون
او را عثمانیه رضیه دامادی میگویند رقیقه بنت ابی صیفی دختر ابی صیفی بن
یاشم بن عبد مناف است و اهل سیرا و اصاحبه الرویا گویند بعضی مشارالیه را از صحابیات دانسته
اما این تاثیر از ابو نعیم حکایت کرده گوید رقیقه با جناب عبد المطلب همسن بوده و مرد در زمان صحبا

حضرت رسالت بعالم دیکر شافیه و عصر نبوت را ادران کرده و ما ذکر رقیقه را بمناسبت صاحبت الروای بودن او می‌نمایم اما وجه لقب شدن او باین لقب آنکه وقتی در مکه معظمه فتح عظیمی روی داد و حضرت رسول صلی الله علیه و آله در آنوقت شش یا هفت ساله رقیقه در عالم رویا و شخصی بصدای گرفته نداسیکند ای معشر قریش زمان پیمیر آخر الزمان که بعثت او را منتظر بودید رسید و او ان ظهور او نزدیکت کردید و مقرر است که همین مقدم او از بلای قحط و غلا آسوده شوید و می باید از میان شما شخصی دارای حسب و نسب که حسیم و سفید نام باشد با مژگان ابنوه و چهره طولانی اولاد و ذریه خود را همراه بردارد و از هر لطیفی حکمفرما و را بتعبیت کند و یکی ابدان خود را بآب شسته نظیر نماید و معطر سازد پس از استلام رکن بر کوه ابو قیس سجد کرد و آن شخص بدعا طلب باران نماید و دیگران آمین گویند تا باران رحمت الهی نازل و غائله قحطی رفع و زایل گردد رقیقه خواب خود را بقریش اظهار کرد همه گفتند عبدالمطلب دارای این شمایل است پس بنا بر این بتعبیت او نمودند و او نواده خود حضرت رسول را همراه برداشته بعد از انجام شکر و ذکر و کور و بکوه ابو قیس رفتند و عبدالمطلب برکت وجود خیر البرایا استقامت نموده این دعا بخواند اللهم ساد الخلة وكاشف الكربه معلم غير معلم ومسئول غير منجبل وهذه عبادك واماول بعائدات حرمك يشكون اليك سيهم التي اذهبت الخف والظلف اللهم فامطر علينا مغد قمرنا و ابیات ذیل که رقیقه بنظم آورده حاکی از اجابت دعا و نزول باران گشته میگوید

بشیتة الحمد اسقى الله بلدنا	وقد فقدنا الحيا واجلوز المطر
فجاد بالماء جوفه له سبل	سحافعاشت به الانعام والشجر
منامن الله بالميمون طائر	وحير من بشرت يومابه مضر
مبارك الاسم يستقى الغمام به	ما في الأنام له عدل ولا خطر

شیتة الحمد لقب جناب عبدالمطلب و مقصود از میمون الطائر حضرت بنی اکرم صلی الله علیه و آله و سلم میباشد رقیقه کریمه حضرت نبوی یار میبیه آن بزرگوار است و در کتابخانه نگارنده رساله ایست مخصوص در اینمسله و یکی از آن دو دختر است که عثمان را بجهت تزویج آنحضرت ذوالقورین گفتند هنگامی که حضرت رسول صلی الله علیه و آله در مکه معظمه اقامت داشتند رقیقه را بعثان تزویج

چند نفر از جده های او ستاره برقیه بوده اند یا چند نفر از عشوقه های او باین نام نامیده شده و

ادعای با اسماء نبزانی قبائلها

از قبیل وجه آخری است شعر شاعر که میگوید

بزم بعضی حضرت سید الشهدا علیه آلاف التحية

كان اسماء اصبحت بعض اسمائها

والشاه دخترى ستاره برقیه داشته اند ولی سندی برای این عقیده بدست نیامده است رمله بنت زبیر وزیر از عشره مبشره همیشه ابتدا مشار الیه را شخصی موسوم عثمان بن عبداللہ بزنی گرفت و از و عبداللہ بن عثمان بوجود آمد و این عبداللہ بن عثمان وقتی حضرت سکنیه بنت الحسین را تزویج کرده بنا بر این رمله بنت الزبیر مادر شوهر حضرت سکنیه است بعد از آن در جنگ کلاخ خالد بن زبیر در آمد و خالد مفتون او گردید و این ابیات را در حق او به نظم آورد

وفي كل يوم من اجتنابا قريبا
بنا العيس خرقا من تهامة او نقبا
الينا وان كانت منازلها حروبا
مليحا وجدنا مائة باردا عذبا
لرملة خلخال لا يحول ولا قلبا
تخترتها منهم زبيرة قلبا
ومن جتها احببتا خوالها كلبا

اليس يزيد السيرة في كل ليلة
احق الى بنت الزبير وقد علت
اذ انزلت ارضا تحبب اهلها
وان نزلت ماء وان كان قبلها
تجول خلا خيل النساء ولا ازي
اقلو اعلى الله فيها فانتى
احب بنى العوام طرا مجتها

و بعضی بیت مפור در ذیل را نیز جزو ابیات مزبور در فون دانسته اند بیت

تخط رجال بين اعينهم صلبا

فان تسلية سلم وان تنصرى

اما از قرار مذکور خود خالد انکار نموده و گفته است این شعر از من نیست چه گویند عبدالملک بن مروان این بیت شنیده بخالد تنصرت یا خالد یعنی نصرانی شدی خالد گفت علی من قاله ومن تخلیه لغنة الله یعنی خدا لعنت کند آنکه این شعر را گفته و خدا لعنت کند آنکه از من نسبت داده کذا فی الآخانی رمله بنت شیبه دختر شیبه بن ربیع و عمزاد و هند بنت عتبة زوجة ابی سفیان است رمله از صحباتی است و چون پدرش در جنگ بدر کشته شد و

محي الرحمن صابغة يوج

اسلام قبول نمودند دختر عم او ویرا با بیعت

ومكة او باطراف المحزون

تدين لعشر فتلوا اباها

اقتل ابك جائلك باليقين

رمله طبت الحارث صحابه است

انصاریه که دختر حارث بن نجار و زوجه معاذ بن عفر بود در عصر حضرت نبوی صلی الله علیه و آله و سلم خانه داشت که آنرا مسافر خانه فرار داده و ایلچیان و اشخاصی که برای درک حضور حضرت بدافساحت میآمده و طرف توجه میشدند در آنخانه منزل برای نهمستین میکردند و مسکیت جاریه ام الا اولاد معتد بن عباد امیر اشبیلیه است که پیش بنام اعتماد ذکر میازو شد مشارالیه از نساء اندلس است که بفضل و ادب اشتاری یافته اند و تمام فرزندان فکور و آفاست معتمد از بطن او بوجود آمده اند اگر مشارالیه با ما تداقران خود در موسیقی بطبیعی داشته آمان و طاعت و طلاق و فصاحت و جلالت کفایت و لطافت و ظرافت را بدرجه کمال دارا بوده و معتد که از ادبای ملوک الطوائف مسلمین مغاربه محسوب میشود با او ماکونس و از مصاحبت او نهایت مخلوط میکردیده و بنا بر محبت وافر معتد با او احترامی کامل حاصل نموده گویند روزی میکیه برخی از زنان مینواد پیشگاه سمرای سلطنت دید پابرهنه در کل ولای راه میرود و شیر میفروشد و نیز هوس کرد که پابرهنه در کل راه رود و شغل ایشان تشبیه نماید در بهامحال در ایوان انعام کلی ترقیب داد و مکتب با انواع طنبیات و بجز و کلاب و مشارالیه با دختران و جواری معتد مشکها بردوش افکنده در آن کل راه رفتند و بان نوان بادی تکلف شیر فروشی کردند و این ارز و نایل گردیدند گویند وقتی که معتد بدست امیر المسلمین دو چارندت گشت و بار میکته در قلعه اغماق مقید و مجبوس گردید با آنهمه بذل و مخارج و نفقات که معتد نسبت به مشارالیه کرد بود روزی میکیه بختی دلتنگ شده بمعتمد گفت بنابر کز از تو خیری ندیدم معتد در جواب گفت و لا یوم الطین و بدین جواب حال آن روز را بخاطر میکیه آورده او را خجل ساخت و صدق کلام معجز نظام نبوی را بظهور رسانید که نوان را بصفت ناسپاسی ستوده است معتد بعد از آنکه از تحت امارت شیبلیه از عجاج شد در اول عیدی که در رسید و در آن عید خود و دختران خود را

فینامضی کنت بالاعیاد مسرورا

سجاره و پریشان حال دید این ابیات سرود

ترمی بنانک فی الاطوار جابغة

فنانک العید فی اغماق ماسورا

يغزلن للناس ما يملكن قطيرا
ابصارهن حسيرات مكابيرا
كانت تظلمن مسكوكا وفورا

برزين فحوك للتسليم خاشعة
يطان في الطين والأقدام خافية

بمانا بیت انخیز اشاره است یوم لظلمت این اشارت

رو بستی صاحب صحیف الاخبار در جلد سیم این کتاب در ضمن وقایعی که در سال نهصد و شصت و هشت در هند و سکنما واقع شده و او ایراد بنام میگوید رو بستی غنیه بود و هندیه بحال حسن و جمال ارگسته و در فن موسیقی و در قایق و در بازی شطرنج عظیم هم برسانید جلال الدین محمد اکبر شاه خواست او را بچنگ آرد بمانا اشارت ایسا با امیر مملکت خود رابطه و علاقه داشت و معاشرت در میان بود و زمره نو نشین و پیر و که بچنگ جلال الدین محمد اکبر بنیفتد رتبا دختر عظیم سلمی و معشوقه عبته بن احباب بن المنذر بن الجموح الانصار بوده چون عاشق او عبته در گذشته بر روی نعش او افتاده و با سوز و کداز بر عهد تا سترایات مسطور در ذیل را گفته

آخر الامر صحیح کشیده و جان داده است میگوید
اعل نفسی انهابك لاحقة
امامك من دون البرية سنا
خليل ولا نفس لنفس موافقة

تصبرت لا انی صبرت و انما
ولو انصفت رو لكانت الی الی
فما حد بعد و بعدك منصف

ربا خواهر و هم پیشه سلامتة النفس خاریه مغنیه

است که در حسن و هنر مشهور و قلیل النظر بوده و این قبیل الرقیات الشاعر ربا و سلامه را

مانند و بیست کرده و آنها هم در شعر آری
فلم تترك النفس عقلا ولا نفسا
لال واخری منها تشبه الثما

لقد فننت ربا و سلامة القسا
فتانان امانهم ما فشیمة اله
مقصود ارقش عبد الرحمن بن ابی العمار یحیی

که بجزرت زبد و درع مشهور بوده و سلامتة النفس منسوب باوست ریحانه دختر سمعون بن زید بن قثامه از طایفه بنی قریظه است ابن اثیر گوید این ریحانه از جواری سعادتمند حضرت رسول بوده حضرت بشار ایسا تکلیف فرمودند که او را تزویج نمایند و در سلک زوجات مطهرات منسلک باشد ریحانه کنیزی آنحضرت را بر هر چیز ترجیح داد **حرف الزاء** زبید خاتون دختر جعفر بن منصور دوانقی و زوجه بهرون الرشید است مکه خیره و بانوی

مستعد بوده هر دو انور ملک شورت کردی و او از فرط دانش و عقیده هارون را اولاد
بخیرات کردی و در راهها و اوایه با برکها و جاهها ساختن تخصیص در راه کعبه در نصیب شهر ترمز
را او بنا کرد و او را ثمار خیرات آن ملک کریمه در اقطار ربع مسکون ظاهر و با برت در شریع محمدین بسپرد

ای جان جهان جان ناخوش سیتو
رفتی تو دمن سیتو میا ندمن سیتو
بغداد پریشان و مشکوش سیتو
تو در خاک و من در آتش سیتو

زیب النساء سیکم دختر اوزنک زیب عالم کیر پادشاه است و پوشیده میباشد که شاه مزبور پنج
پنج دختر داشت بجا او شاه عظیم شاه عظیم شاه و مجرا کبر کام بخش زیب النساء بنت العناد زبده النساء بنت

مهر النساء زیب النساء از بطن دل رس بانو دختر شاه نواز خان در سن ۱۰ سالگی بوجود آمد و در آن وقت
و فقیر را بچوبی اموخته بود و خطوط استعلیق و نسخ و تکتیه را خوب مینوشت میل کلی با شمار داشت بیای
از شعر او علمان و کرم و حیره خوار او بودند و شوهر چنت بار کرده در ساله وفات یافت و آنچه مشهور است
که مخفی تخلص اوست مخفی غلط است و گفته اند مخفی تخلص شاعری بود نوکر سیکم مدوح و دیوان
مخفی که بنام وی شهرت دارد و مخفی شاعر است و ما از مخفی زشتی که مصاحب امام قلیخان حاکم فارس
بود که بسبب کثرت شرب گوگنار بسیار لاغر اندام بود نقلست که روزی خان بطور مزاح گفت
مخفی بسیار لاغر شده جواب داد که لاغری من از اینست که مردم اکثر در صدر مکاتیب مینویسند که مخفی بسیار
ازین دعای بد کاهیده ام و در حقیقت منم که اینقدر هم مانده ام اگر دیگری می بود اثری از وی نیامد
خان ازین مطالبه بسیار خندید و او را انعام بخشید و این اشعار مسطور در ذیل از افکار زیب النساء سیکم

لبیل از کل بگذرد کرد در چمن سبند مرا
در سخن به چنان شدم مانند بود بر کن کل
بشکند دستی که خم در گردن یاری نشد
صد بار آخر شد و هر کل بفرقی جا گرفت
کار ما آخر شد و حسن ز ما کاری نشد
سالمها خون جگر در ناف آهوش کرده
ای آب نثار نوحه کنان بهر چیستی

بت پرستی کی کند که بر زمین بنید مرا
هر که دیدن سیل دارد در سخن بنید مرا
کور به چشمی که لذت کسیر دل داری نشد
غنچه باغ دل ما زیب دستاری نشد
مشک خاک ما غبار کویچه یاری نشد
مشک شد اما چه شد خال رخ یاری نشد
چین بر حسین فکنده زانده کسب من

رباعی
رباعی
رباعی
رباعی
رباعی

<p>در دست چه درد بود که چون من تمام شد از تاب و شرم همسرم سار که خبر کرد میرون بدم سر سبز و درونم همه پر خون گرچه من بسیله اساسم دل چون مجنون در خواست بیل از شاگردیم شدیم نشین کل سیاه در هفتان خونم بظاهر کرده برک تازه ام دختر شایم بسیکن رو بفقرا آورده ام</p>	<p>سر را به سنگت میزدی و می گریستی وز گریه من ابرو هوارا که حسر کرد از حالت من بر کن خنار که حسر کرد سر بصر ایسرم لیکن حیا زنجیر پاست در محبت کالم پروانه هم شاگردانست حال من در من نگر چون بر کن سرخ اندر حیات زیب زینت بس همیتم نام من زیب الفتا</p>
<p>عشق تا خام است باشد بته زنجیر شرم بیکم بعد از ملاحظه فی البدیه این بیت نوشت چون تو مرغ بی حیا را کی حیا زنجیر پاست آن چیز کدام است که چسبندی نخورد بیکم بسیل از خیال این بیت را در جواب فرستاد از مادر خود پرس که آن چیز کدام است</p>	<p>دکن بی نظر گذشت که بیکم بانواب عاقل خان رازی اکثر شرح مشاعره می انداخت و اشعار خود را میفرستاد و با هم بی باکانه گفتگو دست میداد بیکم مطلع این غزل را نزد عاقل خان رازی فرستاد بخته مغزان جنون را کی حیا زنجیر پاست پاک بازان محبت را بود دایم حیا کو نید روزی رازی این شعر را نزد بیکم فرستاد استماده شود فی تکند باز بسیرد آن چیز همان است که پیدا شد زان آورد و اندک روزی بیکم در باغ بگلگشت و</p>
<p>نماشا مشغول گردش بود که ناگاه این بیت بنجا طران گذرشته بر خواند چهار چیز که دل سیرد کدام پهار شراب و ساقی و گلزار و قامت یار اتفاقا عالمگیر هم عقب دختر میآید بیکم از گوشه چشم نگرست و مصرع اخیر فی الفور بدل کرده با و از بلند خواند نماز در روزه دست چه و دیگر استفقار</p>	<p>چهار چیز که دل سیرد کدام چهار نقلست که روزی بیکم این مصرع نزد ناصر علی</p>
<p>سر بندی فرستاد از هم نمی شود ز جلاوت جدا بزم وی بطور مزاح زیر آن نوشت کویا سید بر لب زیب الفتا بزم بیکم ازین جواب سوخت و چه سده برافروخت و این بیت را در جواب نوشت ناصر علی بنام علی برده پناه ورنه بدو الفقار علی سر بریدی زینت الفتا بیکم خواهر زیب الفتا بیکم زینت الفتا جدا جدا جهان آباد دلی بنا کرده اوست و در صحن همان مسجد قبر زینت است</p>	<p>سربندی فرستاد از هم نمی شود ز جلاوت جدا بزم وی بطور مزاح زیر آن نوشت کویا سید بر لب زیب الفتا بزم بیکم ازین جواب سوخت و چه سده برافروخت و این بیت را در جواب نوشت ناصر علی بنام علی برده پناه ورنه بدو الفقار علی سر بریدی زینت الفتا بیکم خواهر زیب الفتا بیکم زینت الفتا جدا جدا جهان آباد دلی بنا کرده اوست و در صحن همان مسجد قبر زینت است</p>

وی این بیت را
زیر آن نوشته
فرستاد

او در آورده پس سه روز با هم بختند و آنچه در دل داشتند گفتند این وقت سجاح بلسکر گاه خود بارشند
 و گفت میل را بر حق یافته و صبیح او شدم گفته مهر تو چیست گفت جنبش مهر فتنه مهر را از خاطر من
 بستر در قوم او را اقامت کردند چند آنکه ناچار مراجعت کرد و از میل طلب کاین نمود میل گفت
 بیچ مؤذن داری گفت آری اینک شیش بن ای بی مؤذن من است میل او را طلب کرد و گفت
 است سجاح را بگو مناصح و خفتن را بکاین سجاح از شمار گرفتیم و نصف غلات بیا به را بر او
 مسلم داشت لاجرم سجاح بر ابع خویش بازگشت و از برای اخذ غلات سه کس بیا به فرستاد و در
 این وقت خالد بلسکر رسید و عمال سجاح را بی روی توقف نماند کوبید و جزیره خود بماند تا آنکه
 که معویه بن ابی سفیان پادشاهی یافت در زمان او مسلمانی گرفت سود و بنت زمره
 بن قیس بن عبدود بن نصر بن مالک بن عامر بن لوی بن غالب القرشیه العامریست و نسب
 او با پیغمبر در لوی پیوسته شود و کنیت او ام الاسود است و مادرش شمس بنت قیس بن عمر بن
 بن لعیب بن خدش است و او نخست زوجه پسر عم خود سکران بن عمرو بن عبد شمس بود و از زوسپری
 داشت که عبد الرحمن نام داشت و در عرب جا داشتند با جمله سوده در اوایل بعثت
 مسلمانی گرفت و با شوهر خود سکران در هجرت اول سفره بینه نمود و پس از مدتی مراجعت
 کرد کیش بنجواب دید که پیغمبر سوی او آمد و پای بر گردن او نهاد سکران چون بشنید گفت
 من خواهم مرد و محمد ترا بر نی خواهد برد و هم شبی در خواب دید که مشکلی بود و ماه آسمان بروی
 افتاد و قصه این خواب را با شوهر تیز برداشت سکران گفت زود باشد که من و داع جهنم را کوم
 و تو در کنار محمد شوی هم در آن وقت مریض شد و بسرای دیگر کوچیل داد سوده بود تا خدیجه و فاطمه
 کرد تا گمانند کی خوله بنت حکیم که زوجه عثمان بن مطعون بود دو سال قبل از هجرت پیغمبر بخانه رفته
 رفت و او را بچار صد درم کاین بست و در سال ششم هجری خواست او را طلاق گوید عرض کرد
 میخواهم در سگات زوجات مطهرات باشم و نوبت خود را بجا بیاورم بشستم مرا طلاق کوی رسول
 او پذیرفته شد و روایتی بعد از طلاق رجوع نمود و سپسین حدیث کنند که کاسه
 سوده بنحان فریخته رسول خدا را خندان میساخت کوبید و قتی عرض کرد که من دوش تا تو نماز کنی
 چندان که کوع خود را بدرا کشیدی که من مینی خود را که فریتم تا مباد خون برود پیغمبرم فرمود با جمله

رسول خدای در حجة الوداع زمان خود را با خود کوچ داد و بعد از کار حج فرمود این حجة الوداع اسلام بود
 و از گردن شما ساقط شد ازین پیش است حصیر را مغتم دانید و از خانه بدر شوید و هیچ سفر نکنید با بوسه برده
 گوید بعد از پیغمبر است از و اج سفح کردن الا سوده بنت زمعه و زینب بنت جحش گفتند چنانچه ما میجویم
 دیگر هیچ دایه سوار نشویم و از سوده در صحیح بخاری یک حدیث و در سنن اربعه چهار حدیث علمای
 عامه روایت کرده اند در او آخر حکومت عمر بن خطاب سوده وفات کرد اما بنت عیسی خانکه
 در حبشه دیده بود فرمود از بهر او ترتیب لغش کردند و بدان لغش برداشتند و او اول کس بود که از بهر
 او لغش بساختند عمر چون آن بدید اسمار ادعا کرد و گفت ستر تا ستر با الله بعضی گویند نخستین برای بنت
 بنت جحش لغش بساختند و اقدی گوید که سوده در زمان حکومت معاویه و ادعای حجاب آن گفت
 سیده بس که بنت سیدنا صرا ز سادات جبرهان و معاصر رسید و طوطا بود شعر چنین میخواند

چه کردم پیش بی دردان زورد بقرار خود
 چو یاد آرم من سرشته از یاد و دیار خود
 که می بینم چو زلف او پریشان روزگار خود
 چو غنچه کز چه خون دیدم دل امیدوار خود
 اگر در پیش او صد بار گویم حال زار خود
 سر و سامان نمی بینم من مسکین بکار خود
 بخوابم سوخت آخر سیده لوح مزار خود

۴

دلی دارم به پهلوی بقرار از بجز یار خود
 بدر ددل چنان کریم که خون کرد ددل خارا
 از آن پیوسته در عالم چنین سرشته میگردم
 کلی از باغ وصل او بچسبم بر مراد خود
 ز استغنا ندارد کوش بیکار آن جفا پیشه
 بکار خویش حیرانم که از عشق بتان هرگز
 ازین سوزیکه من دارم ز عشق او پس از مرگ

حرف اشین

نواب علی شاه جهان یکم دامت شوکتها

بنت نواب جهانگیر خان بھادر همیشه جنک من طایفه سیرازی خیل که یکی از طوائف افغانه
 مشهور آفاقت در ۱۲۵۶ هجری از بطن مرحومه سکندر یکم بوجود آمد و بهوپال که محل حکمرانی نواب
 علیہ مشارالیه است شہریت واقع در اقلیم دوم طولاً بقاصلاً (۱۱۱) درجه و عرضاً (۲۳)
 درجه از خط استوا و صوبہ مالوہ منجملہ بیت و دو صوبہ ہند کہ حکما فرنگت اورا دستمال
 بینا مندی و وسط بند خاتون محدودہ پشت در پشت فرمانفرما و حکمران این یار است بفضایل صوری
 و معنوی ارستہ نواب علیہ مشارالیه در سال فرزند و فال ۱۲۸ بعد از وفات والدین خود بر

حکمرانی قرار گرفت و تمام مملکت خود را که (۷۲۴۲) میل مربع مکه است و در آن هفتصد هزار
 نفوس تخمیناً ساکن میشدند سیر نموده و بجزیب پیوده در آبادانی ملک و آسایش رعایای
 بلخ دارند از پیشگاه اعلیحضرت ملکه انگلند و قیصر هند کوشن و کتوریا و نواغیان دولت برطیای
 مورد تحسین و آفرین گردیده بجنوب خطاب (کرون آف انڈیا) رئیس اعظم دلاور طبقه
 اعلائی ستاره دهند سرمایه مباحثات در امثال و اقراان حاصل کرده و شوهر عالی کوهراشیان
 المؤید نصر اللہ تید محمد صدیق حسن خان بجا در علامه وقت یکصد کتاب در اکثر علوم تصنیف
 و تالیف فرموده اند و بصفات حسنه بکنای روزگار همچنان ذات بابرکات خاتون کرم
 بیکم مدوحه و جلاله است عمارات عالیه مثل تاج محل و نشاط افزا و خدیو شاهجهان و غیره
 بصرف لکوک زر مسکوک بنا نموده دارالامار و اذات العباد فرموده و بداد و دانش
 و خیرات و تبرات لوجه اللہ تعالی و بنا و مساجد شامخ و مدارس عالیه و بیمارستان
 و جاده های آهنی و پلهای محکم اساس و تشیید سلسله تاریخی بنیاد نام نیک و ذکر خیر در دنیا برآ
 مدت دراز گذارشته است تعداد علمی و سلیقه خدا داد که از تاج الاقبال تاریخ بهوپال و تندب
 النوان و خزینة اللغات ثابت و مستحق است بطریق نقضن طبع کاهی شعر زبان اردو و فارسی
 موزون بنیامند برخی از کلام بلاغت نظام شان در تاج الاقبال تاریخ بهوپال و تذکره مجمع
 و نگارستان سخن و صحیح کاش و روز روشن و اختر تابان و ماه درخشان و طور کلیم و بزم سخن و غیره
 مسطور و مذکور است و این ابیات فارسی که عین طبع تذکره انجوائین بواسطه این بن
 شهرت کما سخندان میرزا ابوالفضل مولانا عباس شهباشی بالشر وانی ملازم و منصب دار قدیم سرکار کیم
 مدوحه عالیته شان بدست آره درین جا برای ملاحظه سخوران شرف بین بجز بحریر آمد و هویدا

برخیزم و نگاه بجز چار سو کنم	باشد که رفت رفته ترا رو برو کنم
این جست و خیز ساغر کم ظرف و تنگ است	مستی اگر کنم بشکوه سبوح کنم
اقاد بگورم گذران سرور و ان را	من مرده خوشم زیت مبارک دگران را
ای چرخ چه کردی سلیمان و سکنند	کز تو هوس عیشش بود شاه جهان را
هر دم حسن یار من ریزد بجای دیگر	چشم بود در هر نظر محو تماشای دیگر

هر ذره خاک درش خورشید تابان برش
 خوبان دنیا گو همه خونبار سر تا پایا
 از یوریا زاهدان بوی ریا آید بجان
 باور مکن قول عدو ساغر کجا و شیشه کون
 من میدوم سوی حرم دل بکشد سوی صنم
 جانم به تنگ آید از یار سپان سازم بود
 ای عشق بی پروا بیا تا وار هم از ما سوا
 از شرم رنگت ال او دیگر بود احوال او
 ای مونس غمخوار من خلقی پی آزار من
 شاه جبب نام بیجان هم تا جور در بنیان

از پر تو مهر خشن دارد تجلی دگر
 نام خدا آن دلربا دارد سر پای دگر
 بجز نماز عاشقتان باشد مصداق
 ای محتسب این باقی بود ارم نصیبای دگر
 من بیروم جای دگر دل سپرد جای دگر
 من بسینم ز نامی دگر او میزند رای دگر
 جز درد تو نبود مراد دل منتسبای دگر
 کل بر سر آن لاله رود ارد تماشای دگر
 بس مهر ایزد یار من دارم نه پروای دگر
 جز یاد داور در جنتان دارم نه سودای دگر

شفا بنت عبدالعزیز بن عبد شمس بن خالد بن صداد و بروایتی صراد بن عبدالعزیز بن فرط بن
 نراح بن عدی بن کعب بن لوی القرشی مادر سلیمان بن ابی خثمیه است و اسمش لیلی است
 و شفا بر آتش غلبه کرده است و مادرش فاطمه بنت ابی وهب بن عمرو بن عاص بن عمران بن
 مخزوم است قبل از هجرت مسلمانان گرفت و گاهی رسول خدا در نزد او خواب قیلوله میکند است
 و عمر بن الخطاب رای او را صائب میدانست شیرین دختر کی رومی بود که در
 سرای یکی از بزرگان عجم جای داشت و پرویز از آن پیش که پادشاه شود گاه گاهی سهرای او
 شافت با شیرین ساز موقت میکرد و روزی انگشتری خویش بدو عطا کرد مولای او را غیرت
 بجنید و با یکی از مردم خود گفت این انگشتر را با خود برده در رود فرات غرقه ساز آن جوان شیرین
 را بگرفت و پر دو خواست در رود غرقه کند شیرین چندان بنا لید که بروی رحم آورد و او را
 در جانی تاب افکند که بتوانست بیرون شد پس شیرین بر آمد و بدیر راهی پناه جست و مشکین
 کشت آنگاه که حسرت و تبت جای کرد روزی گروهی از لشکرش بران دیر عبور کردند شیرین
 آن انگشتری بدیشان داد تا بزرگیت حسرت آوردند و پرویز سخت شاد شد و کس نفرستاد
 تا او را بظلمت تمام سهرای آوردند و بعد از مریم بانوی بانوان کشت و فرمود که کوی بر کوی

نقاشان چین بود شیفته او کشت و طاق لبان را پیراست و صورت او را نیز در سنگ رسم
 کرد و اینکه موزین سنگ بریدن کوه بیتون را تمامت صنعت فرهاد اندر بر خطارفته اند
 چه در کوه بیتون شمال داریوش فارسی است که رسم کرده اند و آن یازده صوت که بر
 دنبال یکدیگرند شمال آن امیران و پادشاهان است که در مملکت بابل و بلاد و امصار کناره
 و شهر موصل و جزایر خالداست و اراضی بیت المقدس فرمانگذار بودند و نامهای ایشان در سنگ
 است که هر یک را بطری در کنار آن شمال رسم کرده اند اول که در زیر پای داریوش رسم
 است نمانای ماکوشی دوم اتریشا سیم نیمی تیسرای چهارم فراوانش پنجم ناریشای ششم چترشای
 هفتم و نیا ز و او هشتم ارتقا نهم فراوای دهم سارقا ساکان اینجمله با شمال داریوش یازده
 باشد و آن لوحا که بر سنگ برده اند و بران خطا مرقوم داشته اند قصه داریوش است که بعد از
 فتح بابل و بر انداختن خاندان مختصر برین یازده تن غلبه بسته و ایشانرا اسیر فرمان و عرضه شمشیر
 ساخته اکنون با بر قصه شیرین آیم از پس آنکه خسرو و فرزندان او مقتول گشت و سه ماه از آن
 واقعه بر گذشت شیروی کس نبرد شیرین فرستاد و پیام داد که اکنون خسرو از جهان بشد بسیاری من
 درای و بانوی بزرگ باش و مرا شوی کن شیرین گفت تا شصت تن از بزرگان مملکت نزد تو
 انجمن نشوند من نبرد یک تو حاضر نشوم شیروی ناچار صنادید قوم را فراهم کرد و شیرین بیامد و
 از پس پرده نشست شیروی گفت اکنون که خسرو از جهان برفت روا باشد که مرا شوهری و بانوی
 سرای من باشی شیرین گفت بدان شرط سر بیدن فرمان درارم که هر خواسته مال که مرا بوده مال
 دهی و آن سیصد تن بنده که زر خریدان مندم اسپاری و آنگاه اجازت دهی که سرد خمر خمر
 را کشاده و او را دو اع گفته باز آیم پس بکنار تو خواهیم بود شیروی اینجمله را بپذیرفت و شیرین بسیاری خویش
 باز آمد و آن مال و بندگان را گرفت و جمله آن زرد خواسته را بمساکین و درویشان عطا کرد و هر
 بداد تا از بهر خسرو باطلی کنند و آن بندگان را بچنگلی آزاد ساخت آنگاه بیامد و سرد خمر خسرو را
 بر کشود و زوی بر چهره خسرو نهاد و مقدار سی زهر که با خود داشت بنوشید پس بر خواسته پشت
 بردیوار نهاد و بر دم درانحال سخت شکفت آمد و همچنان سر آمد خمر را استوار کردند و برفتند
 و با شیروی گفتند **شهر بابو بنت پادشاه یزدجرد بن شهر با کسری پادشاه فارس**

که نام اسلوی شاه زنان است زوج جناب سید الشهدا و حی له الفدا مادر فاطمه عروس حضرت
 قاسم بعد از آنکه اسیر شده او را بدمیه آوردند و او را میان امیر المومنین و سیدین محتر کرد که هر یک
 خواهد بشوهری اختیار نماید شهربانو از جهت احترام فاطمه به حضرت امیر المومنین علیه السلام رضی
 الله عنهما حضرت امام حسن هم سبب آنکه طلاق بسیار میداد و رضی الله عنهما قبول مزاجت حضرت امام رضا
 را نموده و در جبال کج آنسرور در آمد و در خدمت آنجناب بود تا روز عاشورا در کربلا آنجناب صحت
 بشهر بانو فرمودند که بعد از شهادت من و برشتن ذوالجنح بحیمه گاه ذوالجنح را سوار شود و
 که مقدر شده ترا خواهد رسانید پس شهربانو بعد از شهادت سید الشهدا علیه آلاف التحية والثناء
 بنا بوضعیت آنحضرت بکنک سوار بر ذوالجنح شد و خواست برود دخترش فاطمه عروس حضرت
 قاسم عرض کرد ای مادر مرا از خود جدا مکن و همراه خود بپرس او را نیز ردیف خود سوار ذوالجنح
 نموده روانه شدند ذوالجنح چنان آنها را آتیرد که گویا زمین زیر پایشان چیده میشد تا رسیدند
 بزمین بی در اندک زمانی پس شهربانو با فاطمه فرمود پیاده شو چون پیاده گردید فرمود ای فاطمه درین
 شهر دوستها و محبان پدرت ستند و احوال و اقرباء من از طایفه یزدجرد در اطراف بلده ری
 میباشند کفیل امورات تو خواهند شد و من بوضعیت پدرت که مأمورم باید بروم جائز نیست که از
 حکم امام تخلف نمایم پس شهربانو روانه شد در حوالی شهر ری فاری بود و در آن غار رفته غایب شد
 بیار شایع است میان مردم که دیده شده است در قلعه آن کوه چغیری که شبیه بود بمقنعه
 از او مینتوانست مرد نزدیک آن مقنعه و از او بشود بلکه زنگ استن بپیر هم باشد غمناک
 نزدیک بشود اما فاطمه تنها ماند آورد و اندک در رود با زنی بود از نسل عماریا سر و نام آن رابع
 بود چون شنید که دختر سید الشهدا اهل ولایت ری و وطن ساخته است در خدمت آنحضره آمده بخدمت
 گذاری بود و چندان در خدمت آنحضره ماند که فرزندار حمندوی متولد شد نام او را قاسم ثانی گذارند
 ملک شاه فازی بن یزدجرد بن شهربان ملک عم قاسم ثانی را بقاد شیران برده و او را بسیار

گرامی داشت حرف الصاد صفتی زوجه دهم رسول

خدا بنت حمی بن اخطب بن ثعلبه از بنی اسرائیل از سبط هارون بن عمران علیه السلام از قبیل بنی نضیر
 است مادر او غره بنت سموال باشد نخست زن سلام بن مشکم بود از و جدا شده و نکاح کنانه بن

الربیع بن ابی اکتیق درآمده و کمانه در حرب خیر گشته شد و صفیه اسیر گشت و رسول خدایش خاص خویش
 و تزویج کرد و آزاد ساخت و اعناق او را صدق او فرمود چون از خمیر کوچ خواستند که در اعلی
 پیغمبر را حاضر کردند پای مبارک پیش نهاد تا صفیه قدم بر نهاد و سوار شود صفیه ادب کرد و زانوی
 خود را بر ران پیغمبر نهاد و بر پشت آنحضرت با جامه او را پوشیده داشت و بار دانه مبارک بر
 پشت شترش بست و خود بر پیش روی سوار شد و چون شترش را راه طی مسافت کردند در منزل بنابر خواست با او
 زفاف کند صفیه رضانداد پیغمبر بخید و در منزل صبا با ام سلیم مادر انس فرمود ساختگی صفیه کن که با او زفاف
 خواهم کرد و او هنوز هفده سال تمام نکرده بود و نیک زیبا رخسار بود با بچهایم سلیم او را خوشبو
 کرد و بیاموخت که از رسول خدای سر بر نتابد پس در منزل زفاف کرد و آنشب ابو ایوب
 انصاری سلاح جنگ بر خود راست کرد در کرد و پیغمبر بجز است بود با داد که پیغمبر از خمیر
 بانگ سلاح ابو ایوب بشنید فرمود کیستی گفت منم ابو ایوب صفیه زنی جوان است شوهر
 پدر او را مقتول ساخته ایمم کردم که مباد انا شایستی از او پیدا فرمود **اللَّهُمَّ احْفَظْ أَبَا أَيُّوبَ**
كَمَا احْفَظْتَ بَيْتَكَ با بچهایم سلیم کوید صبحگاه صفیه را بکیوی شکر گاه بردم و پرده کشیدم
 تا غسل کند و گفتم پیغمبر را با خود چگونه یافتی گفت آنشب تا صبح با من سخن کرد و فرمود چه در منزل
 پیش زفاف رضاندادی عرض کردم چو دان نزدیک بود ندیدیم کردم که ترا ایسی نند پیغمبر را
 این سخن خوش آمد با بچهایم رسول خدای در صبح زفاف قروت و روغن و خرما و سویق طلب
 کرد و چکالی کرده و لیمه باد و صفیه خرما در آب گذاشته صبحگاه از آن نمید مردم را با داد و بعد از
 ورود بدینه رسول خدای صفیه را در خانه حارث بن النعمان فرود آورد و زنان ^{نشان} چون وصف
 جمال او را شنیده بودند بیدار او شتافتند و عایشه با چادری و نقالی بنا شناخت خود را ^{نشان}
 ندانست پیغمبر او را شناخت و چون بیرون میشد از قفا چادر او را بکشید و گفت ای پیغمبر صفیه را
 چون یافتی گفت بیودیه را در میان بیودان دیدم فرمود کوی که او مسلمان و حسن الاسلام گشته
 ام نشان اسلامی که مید از زنان پیغمبر چپ رتن بلباس دیگر کون بیدار صفیه شدند عایشه و زینب
 بنت جحش و حفصه و جویریہ پس حفصه با جویریہ همی گفت زود باشد که این جاریه بر ما غلبه کند
 جویریہ گفت او از قومیت که زنان ایشان نزد شوهر کم بخت باشند عایشه کوید نوبتی در سفر

شتر صفیه مانده شد و زینب را شتری افزون از خود بود فرمود چه شود اگر صفیه را شتری دبی تا او را
 مبتل رسا ند عرض کردند من باین بودیم چیزی ندیم هم پیر بخید و دو ما یا سه ماه ترک او بکوت زینب
 چنان از آمدن پیغمبر با یوس شد که سرری که از بجا او بود برداشت از پس این بدت بیک روز رسول
 خدای بخانه او درآمد و آشتی کرد گویند در مرض موت رسول خدای زنان در کرد او انجمن بودند
 صفیه گفت یا رسول الله سو کند یا خدای دوست دارم که این مرض با من باشد زنان با
 یکدیگر غم کردند پیغمبر بدانت و مکر و ده داشت فرمود سو کند یا خدای که راست میگوید و
 نیز گفته اند بیکر و پیغمبر بر صفیه درآمد و او را گریان یافت پرسید گفت عایشه و حفصه میگویند ما
 بهتریم از تو چه ما را شرف قرابت است و هم زنان او و نیم فرمود چرا منی کونی پدر من هر دو و غم
 من موسی و شوهر من محمد است و بروایتی حفصه را گفت ای تقی الله یا حفصه و بیکر و عایشه در
 تشنجه صفیه با پیغمبر گفت پس است ترا که او چنین و چنان است یعنی کوتا و است انحضرت
 را ششم آمده گفت لقد قلت کلمة لو نرج بها البحر لمزجتها یعنی کلمه گفتی که اگر
 لونی داشت و در بحر افتاد در یار او بیکر کون ساخت در سال سی شوش بگری و بروایتی در زمان
 حکومت عمر صفیه از جهان برفت و عمر بر آن نماز گذاشت اهل سنت جماعت ده حدیث از او آورده
 اندیک حدیث متفق علیه است و دیگر در کتب دیگر است صدر تخلص نواب صدر محل
 یکی از شاعران بزم و اجد علی شاه است شاعری است خوش طبع و خوش گفتار این بیات

جوش جنان من را آمدن سبک را الکت الکت
 بینی ملائین یعنی کوهها تبه بر با یا جب ادر
 شمع جلانی آی من آج ده سیری قبر پر
 خاک سو زندگی بهلا تیری مرخص عشق کی
 بجز من خوب خاک اوزی انکو هو آنه کچه اثر
 حسرت و آرزوی وصل اور مصیبت فرین

بزبان اردو از مشار ایضا است بیت
 من بیون جدا الکت الکت لوک جدا الکت الکت
 مننه کو پهر کی یارنی مجسمه کسا الکت الکت
 چلیو خدا کیو اسطی با دفنا الکت الکت
 من بیون دو اسی دور دور مجبسی دو الکت الکت
 نالی گئی الکت الکت آه رسا الکت الکت
 سب کا ہی لطف الکت الکت سب کا مژ الکت الکت

حرف الضاد

ضبیعه بنت جزمیه بن ثابت انصاری ذو الشهادین خواهر اتم عطیه انصاری از جمله

صواعبات نمیزدست در مرثیه پدر خود گوید
عین جودی علی حزمه بالدمع

قتل الاحزاب يوم الفرات	قتلوا ذال الشهادتين عتوا	ادرك الله منهم بالترات
قتلوه في نية غير غول	يسعون الركوب للدعوى	نصر واحد الموقود العدل
ودا نوابك حتى للممات	لعن الله معشرا قتلوه	وعلام بالخزى والافات

ضعیف معاصر حکیم آرزوی بود بمطالع آرزو
در دلم بود آرزو سیتیش از سر آرزو
دیدم آن روی و شنیدم شدار زور بازو
آورده اند که شوهر پری داشت آنم شاعر
بود کاهی با هم کلمات مطایبه بر زبان میاورد روزی ضعیفی این رباعی گفت بر زبان راند

ای مرد ترا به محرم انگیزی نیست با این همه میدهی نسیم زردن شوهر نیز این رباعی در جواب گفت کار تو بغیر منت نه انگیزی نیست شبه بر از بلای بی چیزی نیست	هم سپرد و ضعیفی و ترا چیزی نیست خود قوت آن ترا که بر خیزی نیست ای زن دگر آنکه با من آیزی نیست دارم همه عیب را که کشتی اتا
---	--

حرف الطاء

طلحی بنت عبد الله در سرای رشیدی نقلی بود و او را طلاق گفت پدر او را عبید الله دانند
در باب ظایع مجرمانی در صواعبات دیده نشد
عایشه زوجه رسول خدا و دختر ابوبکر بن ابی قحافه بود ابو عثمان بن عامر بن عمر بن کعب
بن سعد بن تمیم بن قویس است و نسب او با پیغمبر در مزره پیوسته شود و کنیت او ام عبد الله
است همانا وقتی عرض کرد که یا رسول الله تا از همه کنیت است کنیت من چه باشد فرمود بنام
خواهرزاده خود کنی باس که عبد الله بن بی بی باشد و مادر عایشه اتم رومان بنت عامر بن عویمر بن
عبد شمس بن عتاب بن اذین بن سمیع بن دهبان بن ابحارث بن غنم بن مالک بن کنانه است
و کابین او چهار صد درهم است با بجز در خبر است که رسول خدا او را در هفت سالگی عقد
عقد او در شهر شوال و زفاف او نیز در سال دیگر شوال افتاد و نه سال و ده ماه برای پیغمبر بود و هنگام
وفات رسول الله بیت ساله بود این دو شعر را در مدح رسول خدای از عایشه روایت کنند

فلوسه عوانی مصر او صاخذة	لما بذلوا فی سوم یوسف من نقد
--------------------------	------------------------------

لواحي زليخا لوراين جبينه

لا تزن بالقطع القلوب على الايدي

عمره دختر سعد بن عبداللہ بن خدا بن ثعلبہ الاغا وید است چندان حرص بود شوهر کردن که چون
خواستار در آمدی فبقول خطب فتقول نکح وبقول انزلی وتقول انخ
یعنی خواهنده میگفت خواستار من بی توانی پاسخ میداد من نین تو ام چون میگفت فرود آئی پاسخ میداد
که شتر را بخوابان با بگله چنان شوهر کرد و از ایشان فرزندان آورد که همه پدر قبیله بزرگ شدند نخستین زن
مردی از قبیله آباد شد و از پس لشکر بن عدوان بن عمرو بن قیس بن عیلمان او را بگرفت و خارجه
بزداد و مکنی بام خارجه گشت و از خارجه قبیله بزرگ پیدا آمد انگاه عمرو بن ربیع بن حارث بن عمرو
مزنیقا او را بسرای آورد و سعد را بزداد که پدر قبیله حیا و طایفه مصطلق است و ایشان اندازند
بعد از او در سرای بکر بن عبدمناف بن کنانه درآمد و لیث و دحل و عریج را بزداد که پدران قبایل بزرگند
انگاه زوجه مالک بن ثعلبہ بن اسد شد و خارجه و عمر را بزداد پس حشم بن مالک بن کعب بن
القین بن جسر از قضاة او را بگرفت و عربیه که پدر بطین بزرگی است بزداد انگاه ضحیح عامر بن
عمرو بن لحنون السهرانی از قضاة شد و بجراد و ثعلبہ و بلال و نخود و عبید را بزداد پس اوزن عمرو
بن مہم شد و اسید و جیم را بزداد گویند بیت و اند قبیله بزرگ نسب بام خارجه میرساند عکر شه
دختر اطرش بن یزید است در شهر است که بر معویه درآمد متوکیتة علی عسکاز لہا یعنی
در حالتیکہ زده بود بر عصائی کہ بن آنرا باہنی زد و در خوف داشتہ بود ندیس معویہ را بگذاشت
سلام داد و نشست معویہ گفت من امروز نزد تو امیر المؤمنین شدم و ازین پیش نبودم قالت
نعم اذ لا علی تھے گفت امروز چون علی علیہ السلام زنده نیست تو در نزد من امیر المؤمنین
شدی معویہ گفت تو انکس منی کہ شمشیری حامل کردی و در صفین میان دو صف دستار کی
و ہی گفتی ایہا الناس علیکم انفسکم لا یضربکم من ضل اذا ہتدیتم ان الجنة لا یجزون
قطنہا ولا یہرم من سکناہا ولا یموت من دخلہا فابتاعوا ما یدریدوم نعیہا ولا تنصرو
ہومہا و کونوا قوم استبصیرین فی دینہم مستظہرین علی طلب حقاہم ان معویہ دلفا لکم
بعجم العرب غلفا لقلوب لا یفقہون الایمان ولا یدرون ما الحکمة دعالم الی الباطل فاجابوا
واستدعاهم الی الدینا فلبوہ فالتہ الله عباد الله فی دین الله

دو وطن
دو دان

وَأَيُّكُمْ وَالنَّوَافِلُ فَاتِ ذَلِكْ يَنْقُضُ عَرَى الْإِسْلَامِ وَيُطْفِئُ نُورَ
 الْحَقِّ وَهَذِهِ بَدْرُ الصَّغْرَى وَالْعَقْبَةُ الْآخِرَى يَا مَعْشَرَ الْمُهَاجِرِينَ
 وَالْأَنْصَارِ امْضُوا عَلَى بَصِيرَتِكُمْ وَاصْبِرُوا عَلَى عِزْمَتِكُمْ
 فَكَأَنِّي بِكُمْ غَدًا قَدْ لَقِيتُمْ أَهْلَ الشَّامِ كَأَهْلَ النَّارِ
 النَّاهِقَةَ تَقْصَعُ فَتَقْصَعُ الْبَعِيرُ

در جمله میگوید ای مردم بر شماست که خویش را و پائیدنیان برساند شمار کسی که همراه شد کما هی که بطریق بدست
 سپارید بهمانا نکس که در بهشت جای کند هرگز طول و مخزون نشود و نکس که از بهشت ماوی جوید
 هرگز پیر نشود و نکس که داخل بهشت شود هرگز نمیرد پس بخیرید بهشت را بجای خانه که نعمش پانیده
 نباشد و اندویش منقطع نگردد و از جماعتی باشید که در دین خود بیسنا و در طلب حق خود توانا هستند
 بان ای مردم بدانید معویه آنست که شما نمود با جماعتی از او باش عرب که در وله های ایشان محبوب
 و تارک است نه ایمان دانند و نه حکمت شناسند ایشان را بسوی باطل دعوت کرد و اجابت
 نمودند و در طمع و طلب دنیا انداختند و بر سر او انجمن شدند و القادسی بنذکان خدا در دین
 خدا ثابت باشید و کار دین با سبکدگر باز نگذارید که این جنس است اسلام را نقض کند و نور حق را فرو
 نشاند بان ای مهاجر و انصار این حدیث است مانند بد صغری و عقبه اخری کار بر بصیرت و صبر
 بر عزیمت فرمائید کویا می نمیم که فردا بمقاله اهل شام حاضر خواهید شد و ایشان بانگ در خواهند زد
 مانند طارها از بنیق و دها نازد و دو دم آکنده خواهند ساخت چون شران از شخوار چون معویه خطبه
 عکرشه را تا بدینجا قرائت کرد روی با او آورد و گفت کویا می نمیم که بر همین عصا که در دست
 داری تکیه زده و امیختان را همی کولی و لشکر یان در کرد تو فراهم آمده اند و همی کونید اینک عکرشه
 و ختر اطرش است اگر نه قضا بر این رفته بود لشکر شام را بر زمینت میکردی لکن تقدیر خداوند در کون
 نشود بان ای عکرشه چه بر این داشت تو را که از اینگونه سخن کنی قالت یا امیر المؤمنین
 يقول الله تبارک و تعالی یا ایها الذین امنوا لا تستلوا عن اشیاء ان
 تبدلکم نسوکم و ان اللیب اذا کره امر الن محب اعار به
 گفت یا امیر المؤمنین خداوند تبارک و تعالی میفرماید ای جماعتی که ایمان آورده اید پیش من نمانید چیزی را

که اگر آشکار شود بد میآید شمارا همانا مرد و حاقل چیزی را که بگردد و طبع اوست اعادت آنرا دوست
 منبذارد و تذکره آنرا بگردد و میخارد و معویه گفت سخن بصدق کردی اکنون حاجت خویش را باز
 نای گفت صدقات ما را مانده بسیارند از آنستایی ما تا بخش میکنند بر فقرا می ما امروز کار
 بمیزان عدل نخته میشود چه ما را بجزیره و نصیبه نیست از مساکین ما جبر کسری میشود و فقرا می ما را
 سعت عیشی حاصل نمیکرد و اگر اینکار ساخته رای شست مثل تو کس باید غفلت را پشت پای
 زندود امن تو بت بدست گیرد و اگر بیرون رای شست روایت مانند تو کس اعانت
 خیانت کند و ظلم و ستم را معمولدار و معویه فرمان کرد صدقات ایشان بخش کنند و از
 طریق عدل و انصاف انحراف بخویند عصمت سمرقندی زنی سخندان و خوش کلام بود

تا فکندست مرا بخت بد از ما جدا

و کاه ای اشعار لطیف و بحسب میفرمود

حرف الفاء

غم جدا میکشدم چرخ ستمکار جدا

فاقره زوجه مژه اسدی بطراوت رخسار و حلاوت گفتار در میان زنان نامبردار بود
 چنان افتاد که شوهرش سفری دراز پیش داشت و سالی چند غایب ماند فاقره را عبدی بود
 که ملازمت خدمت او داشت اندک اندک دل بسوی عبد رفت و هرگاه بضمیم غم میداد
 که او در آسیر دهم خوشترین داری میکرد دیگر روز عشق او افزون و صبرش اندک شد و همچنان بهنگام
 قصد فنا و نفس خویش را مخاطب داشت فقالت یا نفس لا خیر فی الشرة فانها
 نقض المحترمة و يتحدث العترة و از آن امر اعراض کرد و دیگر باره خواهش نفس فریاد
 گرفت و او را آهنگ داد همچنان غمان بکشید و گفت یا نفس موتی تر بخت خیر من
 الفضيحة و یرکوب البیحة و ایاک و العار و لبوس الشنار و سوء الشعار و

لوم الذی یار اندک خوشترین داری کرد زمانی دیر بزرگداشت که با نفس خواهش آغاز
 و این گرت دست فضاحت بازید قالت ان کانت مرة واحدة فقد نصل الفاء
 و تکرم العائدة گفت اگر بیک گرت بود فواید عواید آن را توان برد و صلاح مفاد
 آن توان کرد این بخت و غلام را پیش خواند و فرمان کرد که شبانگاه در خوابگاه من حاضر
 باش چون شب برسد او را بخنار در آورد و با او بخت و کام براند چون از آن کار قبیح پرده است

والتش شهوت فرو مرد پشیمان گشت و گفت خیر قلیل و فضیلت یعنی بجز آنکه بر دم و خود را
 فضیلت نمودم اما از انوی شوهر او مره که بسیار سال میکند پشت و ملازم سفر بود آنست که حجت
 نمود در عرض راه غرابی را نکرست که بانگ بر آورد بان علمی که متداول بود از غیب غراب است
 که زرش هم اکنون تدارک زنا میکند پشت و اسب تقرب بر اند وقتی بنیپ در رسید که غلام
 از شکم زن بر خاسته بود و فاقره از آن کردار نا بهنجاریشمان شده اینجین عادت کرد خیر قلیل و
 فضیلت یعنی مره چون این سخن بشنید در بخت بود در آمد و گوشت میان دو کتف او از غایت
 غضب لرزش همی داشت فاقره گفت ترا چه افتاده و این رعد چیست گفت از آن کلمه
 که تو گفتی فاقره دانست که راز او از پرده بیرون افتاده نعره بزد و بمره این شعر بخواند

لحی الله رب الناس فاقرمیته	واهون بهامفقوده حین تفقد
لعمرك ما اعتادنی منك لوعه	ولا انا من وجد علیك مسهد

و آنگاه تیغ بکشید و غلام را بکشت فاطمه دختر اسود بن عبدالاسد برادر زاده
 ابوسلمه بن عبد الاسد مخدومی است و او از اشراف شیبده بنی مخدوم است در ایام توفیق
 پیغمبر در که دست بزدی بر آورد و سنگام سرقه ما خورد شد او را بخت رسول آورد
 فرمان رفت که دست او را قطع کنند خویشاوندان او با خود اندیشیدند که سنجیس را آن دلیری
 نباشد که از بھر شفاعت او زبان بکشاید جز اساتة بن زید پس نزد یک او شدند و او را از در
 ضراعت شفاعت بر بختند اسامه بن زید یک پیغمبر آمد و در غفوکناه فاطمه آغاز نیار مندی نهاد
 از کفار و زنک دیدار رسول حسدای دیگر کون شد و فرمود لا یشفع فی حد فان الحد و
 اذا انتمت الی فلیس لهما شرك ای اسامه آیا حدی از حد و خدا را از در شفاعت بیرون شدی
 اسامه چون این بید از کرده پشیمان شد و عرض کرد یا رسول الله از بھر من استغفار کن آنگاه پیغمبر
 فرمود دیگر و مردمان امم سالقه عرضة هلاک شدند از بھر آنکه چون کبیر از کابرا ایشان دست
 بزدی بر آوردی او را ترک گفتند و صد بروی نراندند چون ضعیف این کنهه کردی اقامه
 صد بروی را و او داشته سو کند بان خدای که نفس محمد در قدرت اوست که اگر فاطمه دختر محمد
 دزدی کند بفرمایم تا دست او قطع کنند و بفرمود دست فاطمه مخدومی را قطع کردند

آنگاه بروی ترجم کرد و عطا بداد فاطمه گفت آیات توبت من بدرجه قبول پوست پیمبر فرمود از کنه
خود چنانی که از مادر زاده باشی این حدیث دلالت کند که شفاعت در حد و الحد صرام باشند
فناء النساء یکم یکی از پرده کبان جهانگیر شاه بود و طبعی موزون داشت این ابیات ازوست

صدنته خوابیده محشر بسر آمد
مده در هر دو عالم نشئه صهبای حیرت را
نودل شکسته و سودای وصل با خورد

بسنگام سحر دل بس من جلوه کر آمد
مکن تکرار ای دل هر نفس درس محبت را
من از فراق تو الماس عم بدل خوردم

حرف القاف

قره العین خلیفه باب الله مروج هدیه

بابی به نام این زن زین تاج نام داشت و دختر حاجی ملا صاحب قزوینی است پدرش یکمین از جمله
فقها بود و شوهرش ملا محمد پسر ملا محمد تقی عمزاده و است که او نیز فضلی بکمال داشت و عمش ملا محمد
تقی مجتهد است که صیت فضل و تقوی او در همه بلدان و امصار پراکنده است و این دختر نیز در
علوم عربیه و خطا حدیث و تاویل آیات قرآنی با حظی وافر بود از سوء قضای شیفته کلمات
میرزا علی محمد باب گشت و از جمله اصحاب او شد و اندک اندک طریقت او را بدانت
و اصحاب میرزا علی محمد باب با برادری عاشقانه شمع او را پروانه گشتند گاهی او را بدالیه
و وقتی سمش الضحی نام نهادند و عاقبت بقرة العین لقب یافت مجلس خود را چون جمله عروس
پیراسته میکرد و پیروان باب را حاضر کرده بی پرده برایشان بر میآمد و بخت برقرار بختی
جلوس کرده چون و اغیطان متقی از پشت و دوزخ یاد میکرد و از احادیث و آیات شری
بکمال سیر اندانگاه میگفت هر که مرا مس کند سورت آتش دوزخ بروی چیره نکرد و زمین
بر پای میشد و بیای سر بر او میرفتند و بردست و پای چهره میسودند ملا محمد تقی عم او چون
کردار او را نفیس کرد از در طرد و منع بیرون شد قره العین بر قتل عم خویش فتوی را اندر
۱۲۶۳ هـ اصحاب او هنگام سپیده دم بر او تاختند و در مسجد میان نماز و نیاز مقتولش
ساختند از کمال زهد و ورع که او را بود در میان جماعتی از مردم مشهد ثالث طبق گشت
اما قره العین از پدر و شوهر ترک گشته موافقت کرد و طریق مخالفت گرفت و از قزوین
با اصحاب خویش با آهنگت خراسان بیرون تاخت چون در منزل بدشت که یکم سنبل

بسطام است مقام کرد حاجی محمد علی طغی علی اعلی هم از خراسان بر سید و باقره العین بکیرا
 دیدار کردند و چند گزشت مجلس را از یکانه پرداخته بشاورت نوشتند و در رواج دین باب
 رای زدند و عاقبت پرده از کار گرفتند و قره العین منبری در انجمن اصحاب نصب
 کرده بی پرده بر منبر صعود نموده گفت بان ای اصحاب این روز کار را از ایام فترت شمرده
 امروز تکالیف شرعیه یکبار رسا قاطع است آنگاه که باب اقا لیم سبغه را فرود گیرد و این
 ادیان مختلفه را یکی کند بتازه شرعی خواهد بود و قرآن خویش را در میان امت و دعوتی خواهد نهاد
 و هر تکلیف که از نو بیاورد در خلق روی زمین واجب خواهد گشت پس امروز حجت پیوده
 بر خویش روا مدارید که شمار اعتقالاتی نخواهد بود چون این سخن بسای برود مردمی که در گردن برودند
 سر بگریبان در بردند و جماعتی که در شریعت محمدیه و طریقت اثنا عشریه عقیدتی و ثباتی
 داشتند از ارادت باب برگشتند و یکت یکت بیرون شده طریق مساکن خویش را پیش داشتند
 و جماعتی ازین سخنان شاد خاطر شده و نگاه علی اعلی با اتفاق قره العین راه بازندان گرفتند
 چون باراضی هزار جریب رسید مردم هزار جریب برایشان تانتن بردند و اموال و اطفال ایشان را
 بنسب و غارت برگرفتند بعد ازین واقعه میان علی اعلی و قره العین جدائی افتاد علی اعلی
 طریق بارفروشی گرفت و قره العین در اراضی بازندان با جمعی از اصحاب خویش دید بدیهی
 عبور کرد و در اغوای مردم چندانکه توانست می ریج برد تا آنکه به بند نور کجور از مضائق است
 بازندان رسید و در اینجا حکم شاهی دستگیر سپاه شده و او را بدار اختلاف طهران آوردند هر قدر
 او را نصیحت کردند نه پذیرفت او را در شب خفه کرده در چاه انداختند این اتفاق در ۱۲۶۴ قمری
 و طبعی هم موزون داشته و دیوان اشعار آن معروف است این اشعار از دیوان او است

<p>جذبات شوق کجبت بسلاسل النغم والبلا اگر آن صنم زره ستم پی گشتن من بکینه سحری نکار استکمم قدحی هفتاد و بیستم نه چه زلف غالبه بارو نه چه چشمه شکار او تو غافل از من و شاهدی بی مرد زاهد و عابدی</p>	<p>همه عاشقان شکسته دل که دهند جان بره بلا لقد استقام بسیفه فلقد رضیت بارضا و اذ را است جماله طلع الصبح و کانه شده نافه بمه ختن شده کافری بمه خطا چکنم که کافرو جاهدی ز خلوص نیت اصفیا</p>
---	--

تو بکات و جاه سکندری من در رسم و راه قلندری
 بگذر منزل ما من بگزین بملکت فنا و فنا
 لمعات و جهک اشرفیت بشعاع طلعتان
 چه شنید ناله مرگ من بی ساز من شده برکن
 چه شود که آتش حیرتی بزنی بقلمه طور دل
 پی خان نعمت عشق او همه شب زخیل کرو پیا
 من و عشق آن مه خور که چه زود صلاهی با برو
 تو که غلس مایه حیرتی چه زنی ز بحر وجودم
 بله ای گروه اما میان بکشید و لوله رامیان
 کرتان بود طمع بقا و رتبان بود هوس لقما
 طلعات قدس شبارتی که ظهور حق شده بر بلا
 بله ای طوایف منظر ز غفایت شه مقدر
 شده طلعت صمدی عیان که بیا کند علم بیان
 بموج آمده آن می که بگر بلا شش خجری
 صدم ز عالم سر دم اخدم ز منبع لاجدم
 منم آن ظهور حکیمینی آن طینت بی منی
 بله ای گروه عانیان بزیند بهسله ولا
 بزیند نعمه ز بهر طرفت که زوجه طلعت با غر
 طیر العمار تکلفکفت و یکت الشاء تصفصفت
 نوران نور ز شهر فا طیران طور شهر طا
 دو هزار احمد مصطفی ز بروق آن شه صفا
 کسی ارنگرد اطا علتش نکر رفت جیل و لاش
 قستیمه بنت نصر بن احکارش بن علقمه بن

ولها

اگر آن شوست تو در خوری و کرا این بدست مرزا
 فاذا فعلت مثل ذا فلقد بلغت بما نشاء
 ز چه روالست و برکم زنی زن که بلا بلا
 فشاالی مهر ولا و بجی سله مجلا
 فسکته و دکنته متد که کاستر زلا
 رسد این صغیر مینی که گروه غم زده اصلا
 بنشاط فتهقه شد فرو که انا الشید و به کر بلا
 بنشین چه طوی دم بدم بشنو خروش سنکت لا
 که ظهور دلبر اعیان شده فاش ظاهر بر بلا
 ز وجود مطلق مطلقا بران صنم بشوید لا
 بزنی ای صبا تو بجزش بگروه زنده دلان
 مه مفتخر شده مشهر مبهتیا متجللا
 که زو هم و کمال جانیاں جبروت است عتلا
 منتظر است بخدمی دو هزار وادی کر بلا
 بی اهل افتده آدم و هم الی لمقبلا
 منم آن سفینه امینی و لقد ظهرت و قد علا
 که جمال دلبر با نیان شده فاش و ظاهرا
 رفع القناع و قد کشف ظلم اللیال قد انجلا
 ورق البهاء قد دفنت زگر و الیه مهر ولا
 ظهران روح ز شهر با و لقد علا و قد انجلا
 شده مخفی شده در خفا مست تلامت ترا
 کندش بعید ز ساحتش و بد ز مهر بیاد لا
 کلد بن عبد مناف بن عبدالدار و او زو هم

عبداللہ بن حارث بن امیہ بن عبد شمس بن عبد مناف در یوم بدر نضرب حارث اسیر شد و بہ فرمان رسول مہم مقول کشت قتیلہ این اشعار را اور مصیبت پر بگفت و بگفت رسول مہم فرستاد چون مرثیہ او در حضرت رسول معروض افتاد فرمود اگر قبیل از قتل نضرب این شعرین

یار اکبا ان الا نثیل مظنۃ
بلغ بہ میثا فان تحتہ
منی الیہ وعبرۃ مسفوحۃ
فلیسمعن النضرب ان نادیتہ
ظلت سیوفی ابیہ تنوشہ
صبرا یقاد الی المدینۃ راغما
احمد ولانت مجل بحیبتہ
ماکان منزلا لومنت و عجا
النضرب اقرب من قتلت وسیلۃ

رسیدہ بود اورا معفو میداشتم اینست
من صبح خامسہ وانت موفق
ما ان تزال بہا الکرائب تخفق
جارت لما یجتہا و احو تخفق
ان کان لیسع میث او ینطق
لہا رها ہناک تمزق
رسف المقید و هو عال موثق
فے قومہا و الفحل فحل معرق
من الفتی و هو للغیظ المحنق
واحقہم ان کان عتق یتق

حرف الكاف

کتاب حکیم از نساء لکنو بودہ زبانش شیرین و کلامش نکین و طبعش نیکین این اشعار اول

دل طپیدہ پہلو میں جو شہرا زمین
پن آپ ہی تو اہتا کی کسی کی عا زمین
کیا نہ کولسا یارون فی مجہ پہ وار زمین
بغور ہمنی بود یکجا کسی کی یار زمین

یقین کچی دولت سر زمین یار زمین
نہ مجکو و چچی بوسہ میں آپ لیلو کی
نیایا مجکو زمانہ فی آخر شش چورنگ
فلک زدہ ہی جو کتا تو اندون حساب

کوکب تخلص شمارہ بانو دختر شیخ الشعر اصالح الدین سعدی شیرازی منطلق از تو

عشقیا زان رو لبوی قبلہ آن کو کسید

بر کجا مہراب ابرویش نماید رو کسید

کاملہ حکیم دہلویہ از مخدرات عہد اکبر شاہ ہندی بود در مرثیہ فیاضی فیاضی این رباعی از تو

با پای مہید عمر تو سکی کرد

فیضی مخور این غنم کہ دولت سکی کرد

زین واسطہ از قفس شب آہن ک کرد

میخواست کہ مرغ روح بندرخ دوست

کثیر فاطمه و الدة شاه سلیمان کابلی بود و است این بیت از ویافته شده
 نزد که تخت برد استمان بدورم کثیر فاطمه و مادر سلیمان
 کلیدن حکیم دختر بابر پادشاه است طبعی موزون داشته این فرد از دوست
 هر پری روی که او با عاشق خود یارست | تو یقین میدان که هیچ از عمر بر خوردارست
 کلهر حکیم نیز دختر دیگر پادشاه بوده است کاد کاهی شعری میگفته این بیت از
 هیچ که آن شوخ کل رخسار بی اغیار نیست | راست بود است آنکه در عالم کلی بخار نیست

حرف لام لبابه بن الحارث بن عزن الهلالیه من بنی بلال بن عامر بن صعصعه زوجه عباس بن عبد المطلب
 کویند اول زنی است که بعد از خدیجه علیها السلام ایمان آورد و او در سرای عباس شش فرزند
 آورد نخستین فضل بود که لبابه بنام او کنی شد و او را ام الفضل گفتند و عباس نیز ابو الفضل کنیت
 یافت و دیگر عبداللہ بن عباس که فقیه بود و دیگر قثم و دیگر معبد و دیگر عبدالرحمن و دیگر حکیم

عبداللہ بن زید ہلالی و رقی او این شعر گوید	ما ولدت نجیبة من نجل
بجبل تعلی و سهل	کسبة من بطن ام الفضل
اکرم بہا من کھلة و کھل	عم البتی المصطفی ذی الفضل
و خاتم الرسل و خیر الرسل	و خواہر ہای ام الفضل از جانب پدر و مادر

یکی میمونه زوجه رسول خداست و دیگر لبابه صغری چه اولبایہ کبری است و دیگر عصا و دیگر
 عنبره و دیگر ہزلبہ و خواہر ہای ام الفضل از جانب مادر یکی اسماء و دیگر سلمی و دیگر سلانہ و نیز
 بعضی زینب بنت خزیمہ ہلالیہ را خواہر او دانستہ اند و ہند بنت عوف بن الحارث بن
 حاطم بن جریرہ بن عمیر مادر اینجملہ است لبایہ الصغری خواہر لبایہ کبری است و نسب و نسبش مرقوم
 شد و در اسلام لبایہ صغری کشندی در دست نیست و او مادر خالد بن الولید است لیسے
 بنت ابی خنیسہ بن خذیفہ بن عاصم بن عامر بن عبداللہ بن عبید بن عویج بن عدی بن کعب
 القرشی زوجه عامر بن ربیعہ کویند حاجرہ ہجرتین است و در دو قبلہ نماز گذاشت لیسے
 بنت حکیم الانصاریہ الاوسیۃ بعضی اورا از جملہ ازواج رسول خدا شمرده اند کہ نفس خود را
 بر رسول خدا بہ ساخت لیسے بنت قائف الثقفیہ و ہجرت کہ ہنگام غسل دادن زمینب

دختر رسول خدا حاضر شد **حرف المیم**

میمونه زوجه یازدهم پیغمبر است احوارث بن جون بن بحیر بن الحزم بن روبیه بن عبدالقد بن
 بلال بن عامر بن صعصعه بنی عامریه بلالیه مادر او بنت عوف بن زهر بن احراب از قبیلہ تمیم
 و بروایتی از کنانه بود نخست او را نام بزه بود پیغمبر میمونه فرمود و پسند ما در میمونه را داماد های
 بزرگ بود چنانکه گفته اند هی اکرم عجز جمعت علی الارض اصهار یعنی این زن که پسند
 باشد داماد های نیکو فراهم آورده یک دخترش میمونه با پیغمبر بود و دختر دیگرش ام فضل
 با عباس عم پیغمبر بود و پسند را جز عارث پدر میمونه شوهر دیگر بود که عمیس شعی باشد از وی
 نیز دختران داشت اسم بنت عمیس اجعفر بن ابیطالب خواست و بعد از جعفر ابو بکر بن ابی
 قحافه گرفت و بعد از ابو بکر او را علی علیه السلام تزویج کرد و اسماء را از زینب این شوهران فرزندان
 با بچه دختر دیگر او را که زینب بنت عمیس باشد حمزه بن عبدالمطلب خواست و دختر دیگر سلمی
 بنت عمیس را شد ابن الهادی عقد بست با بچه میمونه در جاهلیت زوجه مسعود بن عمرو ثقفی بود چون
 از او جدا شد نکاح برادر حویط بن عبدالعزی یا حویط بن عبدالعزی یا فروه بن عبدالعزی
 یا سبزه بن ابی رهم یا عبدیلیل بن عمرو درآمد شوهر دوم نیز وفات کرد و رسول خدا او را در سال
 هفتم هجری به کام مراجعت از عمره قضات تزویج کرد و در ارض صرف که در نواحی مکه است با او
 زفاف کرد و چنان افتاد که بعد از چهل چهار سال در همان منزل وداع جهنم گفت و در محلقه
 زفاف مدفون گشت گویند میمونه زینب است که نفس خود را پیغمبر بخشد آنگاه که خبر خویشاری بدو بردند
 بر شتری سوار بود گفت شتر و آنچه بر سر آن است از خدا و رسول است این آیت فرود شد
 یا ایها النبی انا احللتک ازواجک اللات اللات اجورهن و ما ملکت
 یمینک مما افاء الله علیک و بنات عمک و بنات عماتک و بنات خالتک و
 بنات خالاتک اللات اللات ما جردن معک و امرأة مؤمنه ان وهبت نفسها
 للنبی ان اراد النبی ان یتنکها خالصه لک من دون المؤمنین
 ازین آیت کشف افتاد که هرگاه پیغمبر زنی را تزویج خواهد کرد و او خوشترن را بر پیغمبر بگذرد رسول
 خدا روا باشد و این خاص پیغمبر است و دیگر مردم را روا نباشد که بی تعیین کابین زنی را تزویج

سازند و بروایتی بنت حبش یا زینب بنت خزیمه یا زنی از بنی عامر نفس خود را بر پشمیز سب کرده
 که چنان ندانند که میبوی نفس خود را با پشمیز سباحت کابین او را چهار صد درم دانسته اند
 با جمله میبوی که بود وقتی من پشمیز برد و حاجت بغسل دشتیم من از آنانی آب برداشتم و غسل
 کردم مقداری آب با آن حضرت از بقیه آب غسل کردم عرض کردم من از آنجا غسل کرده
 فرمود لیست علی الماء جنابة و هم از او حدیث کنند که شبی در نوبت او رسول
 خدای از خانه بیرون شد میبوی برخواست و در بیت پشمیز آمد و در بگرفت میبوی درنگ نمود
 رسول خدای او را سوگند داد که در بگشای عرض کرد یا رسول الله نوبت من بخانه زنان
 دیگر میشود فرمود پس بگردم بقضای حاجت بیرون شدم وفات میبوی در سال پنجاه
 هکت و بقولی استوارتر در شصت و یک یا شصت و سه و بروایتی شصت و شش صحیحی
 بود بدین روایت آخزنی که از آن حضرت فوت شد میبوی بود نه ام سلمه و گویند این عباس
 بر او نماز گذاشت و خواهرزاده های او زید بن الاصم و عبداللہ شداد بن الهاد در قبر او درآمدند و
 او را بخاک سپردند از روایات او در کتب عامه مقتاد و شش حدیث است مثل بیعت حدیث
 متفق علیه است در فرد بخاری و دو در فرد مسلمین و دیگر در کتب دیگر است با اتفاق علمای سیر
 پشمیز با این یازده زن زفاف فرمود خدیجه علیها السلام و زینب بنت خزیمه در ایام حیات پشمیز از
 جهان بشدند و نه تن بعد از آن حضرت وفات کردند ماریه نخستین کنیز کالی که با رسول خدا
 طریق مضاجعت سپردند ماریه بنت شمعون قبطیه بود که او را مقوش ملک اسکندریه با خواهرش
 شیرین بخت رسول هدیه فرستاد و مادر ماریه کنیز که سفید پوست و زیبا رخسار بود با جمله یازده
 مسلمانی گرفت و پشمیز چنانکه ملک مین را در او تصرف کرد و او را دوست همی داشت و ابراهیم
 از وی متولد شد و در زمان حکومت عمر در سال هجدهم هجری از جهنم برفت جسدش را بقیع با
 خاک سپردند مستکنه لقب فارعه دختر شام بن عمرو بن سعود ثقفی است و مادر حجاج بن یوسف
 است و از آن پیش که در جباله نکاح یوسف درآمد زن مغیره بن شعبه بود و شیفته جمال نصر بن حجاج
 از قبیلہ بنی سلیم گشت و نصر در زمان خود بطراوت دیدار و حلاوت گفتار مطمح النظر بود و فارعه
 در چهارچون صبر اندک گشت کلمات عشق آسیر و اشعار دل آویز گاه و بیگاه بر زبان او میرفت

از قضا یک شب عمر بن الخطاب بر در سرای او عبور داشت نشید فارعه را اصفا نمود که این شعر انشاید

الاسبیل الی خمر فاشربها | ام لاسبیل الی نصر بن حجاج

عمر گفت من بذه المثنیة این عاشق آرزو مند گیسو قصه او باز نمودند صبحگاه نصر را حاضر نمودند و در جمال او سخت خیره باند فقال له عانت الذی تمناک الغایبات فی خد و رهن

لا ام لك اما والله لا زلین عنک دداء الجمال پس روی با او کرد و گفت توئی آنکس که زمان پری رخسار از پس پردها آرزوی تو می گسند سو کند با خدای که علیه جمال را از دیدار تو مرتفع سازم و فرمان کرد تا حجامی که یوهای او را پاک بست و انگاه نیک در روی او نظر کرد و گفت

انت مخلوقا احسن الکنون نیکوتر شدی نصر گفت این چه کناه است که بر من مسکیری عمر گفت این کناه بر من است که ترا در دار هجرت گذاشته ام و حکم دادنا او را بر شری بر نشاندند و بجانب بصره کوچ دادند و مجاشع بن مسعود اشعار المکتوب کرد مثنوی یعنی نصر را نیکو بار و در میان زمان مدینه

اصت من المثنیة مثل شد و از آن سوی چون نصر وارد بصره گشت مجاشع بر عایت قرابتی که با او داشت او را بسرای خویش در آورد و شمیله زوجه مجاشع که نیکو روی تر از زمان بصره بود تقدیم خدمت او همی کرد و دل در هوای او بست و نصر نیز دل بدو داد و بیچیک از حال آن دیگر آگهی نداشت و چون مجاشع مواعظ نصر و ملازم سرامی بوده ایشانرا مجال نمیرفت که راز دل با یکدیگر مکشوف دارند

چندانکه حرارت عشق حدت کرد و ایشان هر دو در فن کتابت و قرائت دانا بودند و مجاشع را بصره از خواندن و نوشتن نیکو و زجوش عشق نصر را نصرت کرد و در پیش چشم مجاشع بر زمین نکاشت

الحی قد احببتک جبالوکان فوقک لا ظلک ولوکان تحمک لا فلك یعنی چنانست دوست میدارم که اگر جب من بالا گیر و منظره کرد و اگر در تحت قدمت دراید تو را حمل کند شمیله در زیر کلمات او نوشت و انا یعنی من نیز چنانم که توئی مجاشع گفت نصر چه نکاشت شمیله گفت رقم کرد که شتر شما

چند شیر بد گفت توجه نوشتی گفت و انا مجاشع گفت ما هذا الطبق این سوال و جواب با هم رسد نیاید و قد حی که حاضر بود برداشت و واژونه بر فرزان آن خطوط گذاشت و پسری که نگارنده و خواننده بود حاضر کرد تا آن کلمات را روشن ساخت مجاشع چون این بدید با نصر گفت عمری هفتی

از مدینه بیرون شدن نفرمودیم اکنون بر خیز و بهر جا که خواهی باش انفر ما جا بیرون شد و در سرای

تتمت الاصل
اعلمه

دیگر سکون نمود و بلاعی عشق در وی استیلا یافت چندانکه زمین گشت و مازم بستر شد و زنان
بصره این بد استند و آذلفت من المثنی بهمین مثل کردند مجاشع نیز این قصه شنید و بیدار او
شافت و بروی رحم کرد و باز خانه شد و سیمیله را گفت کرده نامی بار و عن بیالای و نیز دیک
نصر برده او را قوی بخش پس سیمیله مان برگرفت و نیز دیک نصر شد و او را بسینه خو بچسباند
و از آن مان قدری بجزایند در زمان نصر نیز و گرفت یکمین از آن مردم که بیعادت نصر
حاضر بود گفت قائل است الاغشی مگر حاضر حال ایشان بود که این شعر را گفت

لو اسندت میتا الی مخرها | عاش ولم یبق الی قابر

و چون از و بار گشت همچنان نصر بخورشت روزی چند بدینگونه گذاشت تا از جهنم بگذشت اما
از آن سوی فارعه در سرای مغیره بن شعبة الثقفی نیز است یگر و زبایدان مغیره بروی درآمد و نگرفت
که فارعه خلای در کف دارد و تجمل مشغول است فقال یا فارعة لئن کان خلایک
من العدا انک لمجشعة وان کان من العسا انک لبشعة اعتدی فانت طالق
گفت اگر این از بھر غذائی است که شکم کرده عجب عریض بوده و اگر از بھر غذای شبانه است
دبانی که بی تجمل شب بر آن بگذرد بوی بد بیرون آید و او را طلاق گفت فقالت
سخت عیناک من مطلق و ما هو الا من شیطنة السواک فارعه گفت هر دو چشمت بسواک
بگردید آنت که تو فهم کردی بلکه این تجمل از بھر بر آوردن شیطانی سواک بود مغیره از کرده خود
پشیمان شد و سودی نداشت از پس او یوسف بن حکم بن ابی عقیل بن مسعود الثقفی او را بزنی گرفت
و تجاج از و می تولد شد ملکه دختر پادشاه سما بطراوت رخسار و حلوات گفتا
نامبر دار بود من از صنایع عرب او را خواستار شدند نخستین مدرک دوم ضنیس بن شریس
سه دیگر شناس بن عباس نام داشت چون ایشان حاضر حضرت ملکه شدند فرمود هر یک صفا
خویش را از و صدق عرضه دهید تا هر کرا بخوانم از و در اختیار جنت یا کنم پس مدرک ابتدا سخن کرد
فقال ان ابی کان فی العز الباذخ و الحسب الشامخ و انما شریس الخلیقة غیر
و عدید عند الحقیقة گفت پدر مرا مکانتی بلند و ژادی از جنم بود و مرا
نیز نهادنی سخت و شرک است چون کا پیش آید از جای زوم و بمیان نشوم قائل است ان عیاب علی بن عبد

بسیار از این سخن است و در بعضی نسخ
نیز از این سخن است و در بعضی نسخ

کفایت از آنچه از مردود چه استمایش کنی مثل را از برای کاری گویند که چون واقع شد باز کرد و
 و مدارک آن نتوان کرد با جمله ایس مدرک ضعیف بن شمر بن سخن کرد فقال انا في مال اثبت
 وخلق غير خبيث وحسب غير غثيث احد والنقل بالنقل واجزى القرض بالقرض
 كفت من بابي فرو وخلقى سره وثرادى خالص استوارم بدر ايند كيفر كنم ونيك را به يوكى پادشاه
 وهم فقالت لا يترك غائبنا من لا يترك شاهداً اين سخن نيز مثل شد نگاه شماس بن عباس
 آغاز کرد فقال انا شماس بن عباس معروف بالتدي والباس حسن الخلق
 في سجية والعدل في قضية مالي غير محظور على القتل والكفر وبالجم
 غير محبوب على العسر واليسر من شماس بن عباس من در میان باس معروف
 و موصوفت و جيلت من سجات خلق و عدالت در حکم مفسور است مال خود را چه فقير باشم و غني
 از خواننده در بچندارم و در صيق معيشت و خصيصة بر روی اينده در نه بندم قالت الخبير
 مبيع والشر محذور اين سخن نيز مثل شد نگاه مدرک ضعیف را دست طرد و در بر سينه متمس
 گذاشت و روی با شماس کرد و گفت يا شماس فقد جلت مني محل الا هزع
 من الكنانة والواسطة من القلادة لدمائة تخلفك وكرم طبك كفت اي شماس محل
 مكانت تو از برای من چنان زياد در خور است که سم در عيش و جبهه تير و کوب در مرسله و قلاده چه تير
 خلق نيكو و خلق مستور است و نگاه شماس را جفت گرفت ميون بنت بجدت و او را
 معويه فرمان کرد تا از منزل و مرعش با شمس و حرمش که لایق او بود کوچ داده بترديدت معويه آوردند
 ميون از نگاه که از سرای خود برفت تا اينوقت که بر معويه پيوست همه وقت از خانه خود ياد کرد
 و افسوس بخورد و انا قاست در شام قرين اخوان و الام بود کير و معويه گوش فرا داشت و ميون

لبيت تخفق الارباح فيه

واكل كيرة من قعر بيتي

واصوات الرياح بكل فج

ولبس عباءة وتقر عيني

وكلب ينج الاضاف حوله

این اشعار سطور ذیل را انشا و میس کرد

احب الي من قصر مينيف

احب الي من اكل الرغيف

احب الي من نقر الدفوف

احب الي من لبس الشفوف

احب الی من هب الوف
احب الی من یغل زفوف
احب الی من علی عنیف

و بکری تبع الاطعان طلب
و خرق من بنی عمی ضعیف

چون موی این اشعار را بشنید قال
ما رضیت ابنته مجددا حتی جعلنی علی ^{عنیف} الفت دختر یکدل را ضعیف شد تا گاهی که مرا علاج عنیف لقب کرد
مهری از اهالی هرات بود زوجه حکیم عبدالعزیز در زمان شاه رخ میرزا مصاحب کوهر
شاه و حکیم بود شیرینی کام و طبع سوز و شش دل می ربود اشعار مرقومه از مشارالیه است

بچ هر خار یک آن از خال من حاصل شود
کردم بر اوج برج سه خوشترن طلوع
یارب که سر شتم ز چه آب و چه گلست
کز میل مرا بسوی پس آن بودی

زاهد ار سواک ساز دست و پا ^{تعقل} شود
بان ای حکیم طالع مسود من نکر
میلم همه بسوی دل سپردن چکل است
از پس ضعیف تا تو آنچه گلست

شیرخان در مرآة الخیال نوشته که روزی مهری پیش کوهر شاه و حکیم بالای بام نشسته بود اتفاقاً شوهر
مهری خواجه حکیم عبدالعزیز در پایان قصه ظاهر شد حکیم خواجه را طلبید خواجه با اضطراب و سر
خواست که خود را بخدمت حکیم رساند در ضمن آمدن کجیل چون پیر بود حرکات عجیب از وی
مشاهده افتاد حکیم به مهری فرمود که بر حسب حال خواجه چیزی بگو مهری این ترانه سرود

مرا با تو سر یاری منسازده
ترا از ضعف و پیری قوت و زور

سر محسوس و وفاداری منسازده
چنانکه پای برداری منسازده

حکیم بخت بد و صدمه لایق به او بخشید و این غزل از وی مشهور و معروف بود لهذا مرقوم کرد
حل هر نکته که از پس خرد مشکل بود
گفتم از مدرسه پرسم سبب حرمت می
خواستم سوز دل خویش بگویم باشع
در چنین صبحی مازگریه و زاریست دم
انچه از بابل و هرات روایت کردند
دولتی بود تا شای رخت مهری را

از نمودیم بیک جرعه می حاصل بود
در هر کس که ز دم بی خرد و لایعقل بود
داشت خود او بزبان آنچه مراد دل بود
لاله سوخته خون در دل و پا در کل بود
سحر چشم تو بدیدم همه اشامل بود
حیف صد حیف که این دولت مستعمل بود

مست از زمان کنجه بود و در بعض تذکره بانیشا بوری و بعضی بدخشانى نوشته اند طبع موزون و قامت رعنا داشت و در بزم سلطان سخن سلجوقى بعزت سپرد و این اشعار از او دیده شده

افکنند و بکشت و گفت این خوست مرا دم میدم تا بکشد پوست مرا زاع آمد و لاله را به منتقار گرفت شخرف لب لعل تو زنگار گرفت درها که بنوک عمره سفتم همه رفت رفتی و هر آنچه با تو گفتم همه رفت بشکستن آن درست میدانستم آخر کردی بخت میدانستم دیدم که در دست تو دست درگت اتحق به بس مجال داره این حسیت که در خیال داره آیا تو کجا مجال داره	فتاب چنانکه حادثاوست مرا سرباز بقدر سے بندر پام افسوس که از طرف کلت خار گرفت سپاه زرخندان تو آورد مداد شبنما که بنا ز ما تو ختم همه رفت آرام دل و مونس جانم بودی من عهد تو سخت سست میدم هر دشمنی ای دوست که با من کردی جام را بر کف دست نوشتی از من طمع وصال داره و مسلم توان بخواب دیدن جانی که سببا کدر ندارد
--	--

مطلع غزل ولها

کونیند شبی مستی پید کسب هوا از مجلس سلطان سخن بیرون آمد دید که برف باریده است بعد از آن که بر کشت شاه بهوار استغفار فرمود شبی عرض کرد و ز جمله حسنه وان تراختین کرد بر کل سندان پای زمین سپین کرد

خینا کری در حیدرآباد دکن بود و بدولت نواب نظام علی خان خلف نواب نظام الملک آصف جاه امیرانه نیز است بحدیکه هرگاه مرد چند من طلا و نقره و جواهرات قیمتی و اسباب امارت مترو که آن بر نوچیان می تقسیم شد با شعرا و فقرا بسیار محبت داشت و خود اکثر اوقات رخت مردانه در بر کرده تیغ بر کمر بسته سوار بر اسب شده از خانه بیرون می آمد کونیند مسجدی در حیدرآباد دکن ساخته شاعری در مادی تاریخ انبجی گفت چو محمد ابن سجاد خاص و عام است فلک گفتا که این بیت بگراشت

چون ماه لقا شنید بسیار پسندید و خندید و بگزار رویه سکه بپند و ستانما جایزه بد و بخشید و این بیت رباعی

روز شش الهی چو نامه مسلم	ارزوست	کنند باز که از روز باز خواه منست
مکن مقابله آن را بسر نوشت نازل		کمی و میشی اگر باشد آن کناه منست
گرانی می کند با بستم لعل جانانرا		که آن لب از تراکت نذر و سرخی پانرا

حرف النون

نورجهان اسپم بانوی حرم جهانگیر

پادشاه که احوالش از غایت شحرت مستغنی از زبان است و کلامش حربه حبه زبان زد سخنوران ایشان

نورجهان کر چه بصورت نشت	ارزوست	لیک بیاطن زن شیران است
کشاد غنچه اگر از نسیم گلزار است		کلید قفل دل ما بستم یار است
نه کل شناسدنی رنگ بونه عارضه		دل کسی که بحسن واد اگر فشار است

روزی حجت کیر پادشاه از سیم سوال کرد که است کما سیکه زن و مرد با هم جمع شوند کرا لفظ

باشدی جان من سیم فی البدیهه جواب داد

و نیز در وقتیکه سیم حایضه بود شاه مایل صحبت او کرد نورجهان اسپم این بیت بزرگان آورد

بخون من اگر شاه دلت خوشنود میکرد		بجان منست ولی تیغ تو خون الود میکرد
قبرش در شاه دره لاهور است و این بیت بر لوح نقش		بر مزار ما غریبان فی چراغی تی کل
نی پر پروانه یابی فی صدای بلبل		وقتیکه جهانگیر ز نام سلطنت بوی سپرد این بیت
بر دراهم و دینار نقش کرد بیت		به حکم شاه حجت نیکم یافت صد زیور
بنام نورجهان پادشاه سیم زر		کهنانی مصاحب و بنشین حرم سیم

والده شاه سلیمان بوده و پدرش از امرای بزرگ شاه سلیمان بود چون آوازه جمال و لکش و

فطرت بلند وی بر زبانها افتاد بزرگان هر قوم او را خواستگاری می نمودند بنا بران مخانی

مسطوره انیر باعی کجفت و در چهار سوی بازار آویزان کرد مقرر بر آنکه هر کس آن رباعی را جواب

گوید در جانه نکاهش در آید که از موزونان آن روزگار هیچکس از عمده جواب بر نیامده و بی هذا

از مرد بزرگه روی زرمی طلیم		از خانه عنکبوت پر می طلبم
من از دهن مار شکر می طلبم		وز پشته ماده شیر زرمی طلیم

بعد از فوت نجاتی سعد الدخان وزیر شاهجهان پادشاه فی مطلب برده این رباعی را در جواب گفت

علمی است برهنه رو که تخیل ز راست	تن خانه عنکبوت و دل بال و پر است
زهر است بجای علم و معنی شکر است	هر پشه از وحشید و آن شیر ز راست

حرف الواو (اعلیحضرت) (ویکتوریا پادشاه انگلستان) امپراطریا هندوستان اسم ملکه عظیمه پرنس الکساندرین ویکتوریا دختر ادوارد دوک دوکنت جراین پسر ژورژ ششم پادشاه انگلستان است و مادر ایشان ماری لویزا ویکتوریا دختر دو ساکس کبورگ بعد از ژورژ ششم پسر اولش ژورژ چهارم تحت سلطنت نشست چون از او اولادی نماند برادر دیگر او را تحت نشانند از او هم اولادی نماند اسلطنت باعلیحضرت ملکه عالییه که برادرزاده او میباشد تعلق یافت تولد علیحضرت مظهر در روز بیست و چهارم ماه مه سال ۱۸۱۹ مسیحی در یکی از عمارات سلطنت لندن موسوم به (کننگتن) اتفاق افتاد اول اسم ایشان را از اسم امپراطور بر گرفته و اسم دیگر را که ویکتوریا باشد از اسم مادر ایشان ماخوذ داشتند پدر و مادر عظیمه شکام طفولیت زیاد ایشان را دوست میداشتند و منتهای مودت و اهتمام را در پرورش و تربیت آن عظیمه نمودند در سن بیست ماهگی پدر ایشان وفات کرد و بفاصله یک هفته ژورژ ششم تفرقت شد وفات او هم مانند غالب سلاطین انگلیس در روز شنبه اتفاق افتاد چند ماه بعد از تولد پسر ویکتوریا از کیلیوم چهارم دختری بوجود آمد ولی آن دختر پس از سه ماه مرد و از سلطنت به ویکتوریا برگشت مادر پرنس ویکتوریا بعد از وفات شوهر دل خود را بدختر والا که خوش خوش کرد و او و فاش را تا ما صرف تربیت و پرورش دختر میکرد تا سن چهار سالگی رسید از آن پس معلمین بسیار قابل ماهر برای تعلیم و تربیت و تحصیل پرنس گرد آورده و تعلیم و تربیت ایشان پرداختند و چنان شد که در سن یازده پرنس السنه المان و فرانسه و ایتالیا را بخوبی حرف میزدند و السنه قدیمی علمی لاتین و یونان را نیز میدانستند و در ریاضیات کامل شده بعد او در علم موسیقی و فن رقص و ساز و صنعت نقاشی مهارت تمام حاصل کرده بودند دولت انگلیس برای مخارج تحصیل و مصارف دیگر این پرنس سالی ده هزار لیره بمقرری قدیم ایشان که شش هزار لیره بود افزود در سن دوازده سالگی مجلس دربار ملکه زوجه عمومی خود رفتند و از آنوقت بعد در مجلس و محافل دولتی حاضر میشدند و غالباً با والده

خودشان بعضی از صفحات نگلیس سفر میکردند و از مسافرات خود اطلاعات مفیده و فوائد منظور و حاصل
 مینمودند در سن هفده سالگی والی پرنس با پوشیده بلرکیت باد و پسر خود پرنس البرنت و پرنس البرت سفری
 بلندن آمد و چندی در قصر کنتینگتون همان شدند و عرض ایندست فیما بین پرنس و پرنس البرت در باطن
 عشقی پیدا شد والی پرنس نیز خیا مسایل و آرزو داشت که انعطاف را برای یکی از دو فرزند خود خطبه کند
 سال بعد ازین واقعه روز نهم و چهارم ماه مه سال ۱۸۳۱ مسیحی پرنس بن سجده رسید که بقانون ملت
 انگلیس حد تکلیف و رشداست در اینوقت ملت انگلیس جشن بزرگی گرفته و از اطراف تقارفات و پیرایه
 برای پرنس و والد ایشان میرسد و مردم به تبرکات و تسنیت میآمدند در آنوقت بایت همانی و بال
 بزرگ دولتی داده شد و در آن مجلس پرنس را زیاده محترم و بر مادرش مقدم داشتند با نظیر توپ پرنس
 از طقوسیت بحد تکلیف و رشدا رسید روز عید میلاد پرنس بود که در همان روز کیلیوم چهارم در قصر ویندند
 بر مرض تب و نوبه فوت شد پرنس که بهیچ وجه از این واقعه اطلاع نداشت با ستراحت در قصر خود خوابیده
 بود چند نفر از وزراء با کشیش بزرگ تجمیل و شتاب تمام از ویند ز بلندن آمده دو ساعت قبل از طلوع آفتاب
 بقصر پرنس رسیدند در حالی که نام عمده و خدمت قصر خواب بودند حتی در بانان برحمت زیاد در بانان را از خواب
 بیدار کرده داخل قصر شدند و خدمتکار مخصوص ملکه را طلبید و گفتند پرنس عرض کن چند نفر از وزراء آمده
 و میخواهند بجنور مشرف شوند خدمتکار رفت و پس از مدتی آمد و گفت پرنس در خواب شیرین است
 و کسی جرأت نمیکند انعطاف را بیدار کند و زرا گفتند بر و هر قسم است پرنس را بیدار کن ما وزرای درباریم
 و برای مطلب مهمی نزد ملکه محترم خودمان آمده ایم و اگر خواب پرنس حرام شود باین مهم بزرگی که در
 پیش است چندان عیبی نخواهد داشت و حمل بر سواد بخواهد بود دوست و قیقه بعد پرنس از نشسته
 تجمیل با بانان لباس خواب با طاق ایشان داخل شد کشیش بزرگ تفضیل را بعرض رسانیده اعلام کرد
 که از امروز شما پادشاه انگلیس است پرنس از این خبر خرابی افشرد و خاطر شده فوراً کاغذ تسلیم و تعزیتی
 بزوجه عمومی خود نوشتند و همان طور مثل سابق او را ملکه خطاب کرده کسی پرسید چرا با ملکه خطاب
 میکنید و حال آنکه شما خودتان امروز پادشاه هستید در جواب گفتند برای اینکه میخواهیم از نوشتن
 بدانند که من ملکه و پادشاه هستم و او نیست بعد در یکی از قصرهای دولتی مجلس شوری منعقد شده
 و زرامشاوره و کشاکش میکردند که آیا این ملکه و پادشاه جوان بی تجربه چه قسم رفتار خواهد کرد پس از

انقضای مجلس یکی بقصر پادشاه شده یک یک رفته قسم تبعیت و انقیاد و خلوص و صداقت خورد
 دست مظهر را بوسیدند پادشاه نیز در جواب آنها لطف بسیار مفضل خوبی کردند که از آن روز درجه قابلیت
 و تربیت و حسن کفایت خودشان را بر تمام واضح و آشکار کردند ایندو همه دانستند که معاین آن
 مظهر زحمات پفایده نکشیده بودند در روز بست و یکم ماه ژون در یکی از عمارات دولتی موسوم
 به سنت مجلس بزرگی منعقد گردید و جمعیت کثیری از اهالی شهر و خارج در میدان مقابل برای
 تماشا گرد آمدند پادشاه با کمال تجمل و دستسکاه سلطنتی بقصر آمده خطاب خوانده شد که کیلیوم پادشاه
 وفات کرده و ملکه بجای او تحت سلطنت نشسته اند مردم شهر جشن بزرگ گرفته آتش بازی و شلیک
 توپ شد و تهنیت نامه جات از هر طرف میرسید از جمله از پرنس البرت که او و ملکه غالباً در خیال کبیر
 بودند بعد پادشاه از قصر کنشکن نقل مکان به بوکینگام کرده در آنجا قرار گرفتند و در اولین مجلس در
 ایشان در این عمارت متجاوز از دو هزار نفر مردم بحضور آمده معرفی شدند بعد از آن پادشاه برای
 تغییر دادن بنیت اجزای پارلمنت به پارلمنت رفته در مجلس لردها که جای سلاطین است
 نشسته با کمال آسانی و بسبب و ربط و اطلاع در امور سیسیلیه گفتگو و رسیدگی نموده و مخصوصاً لطف
 بسیار شیرین عالمانه کردند که محل تحسین و تجید تمام مردم کردند در ماه او اعلیحضرت مظهر بقصر ویندز
 رفته ماه بعد در آنجا سان قشون دیدند در ماه نوامبر در آنجا حکومه شهر لندن رفته بهنگام حرکت
 و عبور از کوچه و بازار مردم اظهار شادی و بشاشت میکردند و همه آواز طتی و سلامتی ایشان را
 میخواندند ترتیب امور این حکومت را در کمال خوبی دستور العمل داده و خوب از عهد برآمدند در
 بست و پنجم ماه نوامبر برای نشودن پارلمنت حاضر گردیده و در کمال شایستگی و خوبی از عند لطف
 و تقریر اعلانات متداوله رسمیه برآمدند پارلمنت برای مخارج و مصارفات شخصی اعلیحضرت پادشاه
 سالی معادل سیصد و شصت و پنجاه هزار لیره مقرر کرد و بر مقرر می مادر آن مظهر افزوده تا به سیصد
 هزار لیره رسید در بست و ششم ماه ژون سال ۱۸۳۱ در یکی از کلیساها بزرگ دولتی لندن مجلس تاج
 گذاری منعقد شد جمیع اهالی انگلیس تقریباً از خارج و داخل آنروز را در شهر جمع شده بودند تمام قشون انگلیس
 که حاضر لندن بودند از سواره و پیاده بالباس نظام در کوچه های شهر صف کشیده بودند در عت
 قبل از ظهر بنای شلیک را کردند و میر قهای دولتی را در تمام عمارات و ابنیه دولتی بر فراز شدند

انوقت علیحضرت پادشاه از درب عمارت خودشان بکالسه نشسته آهسته آهسته بجانب کلیسا حرکت
 کردند کالسه های سزاوار و ما مورین مخصوص دول از جلو بودند و کالسه شاهزادگان و خانواده سلطنت از
 عقب و دوازده کالسه ملکه که در هر یک دو نفر مرد و دوزن بودند پشت سر آنها سیرت کالسه های
 علیحضرت معظّمه تمام شش اسبی بود و عقب سر ایشان کالسه هشت اسبی قدیم دولت انگلیس سیرت بعد
 از آن کالسه سایر نجیبان و اعیان و اشراف و ارکان دولت انگلیس حرکت میکرد با این بهیئت و هیئت
 ملکه معظّمه وارد کلیسا شده در جای خود نشستند و برسم معمول نماز و دعای خود را خواندند بعد کشیش بزرگ
 شروع کرد با جسد او از م تاج گذاری اول چهار سمت کلیسا روی کرده چهار مرتبه سوال نمود که آقایان
 من اینک در اینجا ملکه و پادشاه شما را بشناسان میدیم و اعلان میکنیم که پادشاه حقیقی شما جزا و کس نیست
 ای شاه که حاضرید او را بدین هیئت میشناسید و قبول دارید یا خیر در جواب از اطراف هر دفعه با او بلند
 شدند و میشد که خدا این ملکه و پادشاه ما را سلامت بهار دپس از آن برسم معمول نماز و دعا بر گذار
 شد کشیش بزرگ برخاسته پادشاه و راقم داد پادشاه دست خود را بر روی توریّه و آئیل گذاشته
 قسم یاد کردند که باین توریّه و آئیل عهد میکنیم آنچه آنروز در مجلس شوری بشما وعده کردیم بر خلاف
 آن عمل نکنیم ولی آباد و یاری خداوند تبارک و تعالی آنوقت کشیش بزرگ قدری از عطریات
 دعا خواند و بسرو دستهای پادشاه مالیده بعد معظّمه از جانی که بودند برخاسته بر روی صندلی که از
 قدیم الایام جمیع سلاطین انگلیس روی آن تاج بسر گذاشته اند نشسته کشیش مزبور مجدداً بار و غن معتدل
 شکل صلیب بر سر و دستهای ملکه کشیده همین و شمیر دولتی را تقدیم نمودند بعد از آن بیاس سلطنت
 در بر کرده انگشتری و تعلیمی که از اناثه پادشاهی و علامت سلطنت است تقدیم ایشان نموده
 انگشتری را در انگشت و چوب را در دست گرفتند آنوقت کشیش بزرگ پیش آمده بکمال احترام
 تاج سلطنتی را با دو دست گرفته بر سر پادشاه گذاشت و ادعیه چند بر آن خواند بعد تمام مردم
 با ساز و ناقوس آواز ملتی و سلامتی ملکه را بهیئت اجتماع خواندند از بیرون هم توپها عمارات
 دولتی را شروع بشلیک کردن و سر بازها موزیک میزدند پس از آن اول کشیش بزرگ پیش آمده
 با کمال احترام دست بر روی تاج گذاشته دست پادشاه را بوسیده و از قول خود و تمام
 نمایندگان مذہب اقرار بر اطاعت و انقیاد نمود سایرین نیز همین طریق دست ملکه را بوسیده

اطاعت کردند و وضع ساخت تاج مزبور از آن قرار داشت زمین آن از نقره و طلاست کلاهی از مخمل و
 باز قره خردارد که توی آن قرار داده اند یک قطعه یا قوت بسیار بزرگ با یکت یا قوت احمدریح
 و شانزده قطعه یا قوت دیگر از همان قسم یا قوت و یازده قطعه زمرد و چهار قطعه یا قوت سیم و هزار
 سیصد و شصت و سه قطعه الماس برلیان و هزار و دویست و هفتاد و سه قطعه الماس روز
 و صد و چهل و هفت قطعه الماس مسطح و چهار دانه مروارید بسیار درشت و دویست و هفتاد و
 سه دانه مروارید کوچک در روی آن نصب است قیمت جواهرهای مزبور غیر از جواهر اول که قیمت
 آن همین قیمت معادل یکصد و دوازده هزار و هفتصد و شصت و سه است مجلس تاج گذاری منقضی شده پادشاه
 با تاج مکرر از کلیسا بیرون آمده بجانب قصر خود روانه شدند در عرض راه مردم از اطراف اظهار خورشید
 و شادمانی میکردند و ستائهای خود را تکان داد و فریاد میکردند خداوند انشاء الله ملکه ما را سلامت
 بدارد تا مدت چند روز اهالی شهر تعطیل داشتند و از اعلی و ادنی مشغول عیش و عشرت بودند از شب
 تا جلذاری تا چند شب بعد از جانب پادشاه بجمع تمام شاهانها و موزیک خانها و سایر کرد
 کاهها قدغن شد که مردم را بجان آراه داده مطالبه پول از احدی نشود از روز بعد از تاج گذاری
 پادشاه برای اینکه خودش از مردم بنماند هر روزه بکالک نشسته در باغهای عمومی لندن گردش
 میکردند در تمام شهر با و قطعات دور و نزدیک این جشن بزرگ گرفتند مخارج تاج گذاری ملکه از جهت
 مستح و زاری شصت و نه هزار و چهار صد و بیست و یکت لیره انگلیسی نشد و حال آنکه در موقع تاج گذاری
 روز چهارم پیش از دویست و بیست و شتر لیره صرف و خرج شد پادشاه ببلژیک پرنس لویول
 که دانی اعلیحضرت ملکه بود بر تنهایی آن معظّمه بسیار افسوس میخورد زیرا که اوایل شباب و مبادی عمر
 ایشان بود و امورات دولتی را زیاد و اجرای آنها را برای المعظّمه صعب و دشوار میدید باین لحاظ
 چند مرتبه از ایشان خواہش و تکلیف کرد که محض اینکه تنان باشند و کجی در امورات و زحمات دولتی
 داشته باشید پرنس آلبرت را بشوهری قبول کنند ولی آن اعلیحضرت تکلیف مزبور را قبول نمی نمودند
 و میگفتند بنوز ما هر دو جوانیم و موقع عروسی ما نرسیده است علی الخصوص که پرنس آلبرت بنوز
 چندان قامتی در نگلستان نکرده و بقدری که باید و شاید از وضع انمیلکت و احوال انمیلکت اطلاع
 حاصل نموده و زحمتی که لازم است در این راه کشیده است ما پس از چندنی دیگر باز پادشاه بلژیک

بخيال عروسی افتاد و برای این کار سپهرهای خود را بلندن کجنورا علیحضرت پادشاه و کاغذی نوشت
 که این دو سپهر من برد و برای خدمت شما حاضرند هر کدام را خواسته باشید قبول فرمائید در پذیرائی
 شاهزادگان آنمغظمه کمال تکریم را نموده و از اظهار محبت و مهربانی چیزی فروگذار نکردند و چندی ایشانرا
 نزد خودشان نگاه داشتند شاهزادگان مشارالیهما برد و جوانان خوب روی بلند قامت و خوش خلق
 بودند خاصه پرنس آلبرت که بسیار صاحب حسن و جمال بود پس از مدتی که شاهزادگان در آنکلتنا
 توقف نمودند آخر الامر پرنس آلبرت را بشوهری خود اختیار و انتخاب نموده فوراً مکنون ضمیر
 خود را بدانی خودشان نوشتند و خواهش کردند که عجاتاً آنمطلب مخرمانه نزد او باشد تا در مجلس
 پارلمنت اظهار شود در ضمن پرنس آلبرت همه روزه همراه ملکه سوار شده و همه جا ملازم خدمت و بمواظبت
 صحبت ایشان بعد مرد و شاهزاده به مملکت المان مراجعت کرده و اعلیحضرت ملکه نیت خودشان را
 در باب مزاجت با پرنس آلبرت بوزرای شوری اظهار داشتند و زراتاناً این نیت پادشاه را این
 و تصویب نموده خیال ایشان را پسندیدند و گفتند ما میدانیم که هورات و همام دولتی زیاد و رسیدگی
 تمام آنها برای شخص اعلیحضرت شاهبتهائی کاری سخت و دشوار است پس البته در اعمال خلیفه سلطنت
 برای شایستگی لازم و انخیالی که فرموده اید نیالی بسیار خوب و مبارکست ماه دیگر که آنمغظمه برای افتتاح
 پارلمنت مجلس اردبارفتند در ضمن نیت خودشان را در خصوص مزاجت با سپردانی خود به اعضا
 مجلس پارلمنت اظهار داشتند همه اهل مجلس پسندیدند و تجید کردند و فی الحال مجلس پارلمنت
 سالی سی هزار لیره برای مخارج و مصارف شخصه پرنس آلبرت مقرر کرد و خود پادشاه منصب ولت
 سرداری کل نظام کلیس را با لقب آتش و یالی با و مرحمت فرمودند روز دهم ماه فوریه برای عروسی
 معین شد روز هشتم اینماه پرنس آلبرت با پدر و برادرش بانکلتنا آمده در قصر بوکینگام مجلس کجنورا
 ملکه مشرف شدند پرنس آلبرت بیکت کردن بند جواب نشان برسم هدیه و پیشکش تقدیم حضور ملکه نموده
 پادشاه نیز نشان و جامیل ژار تیر (زانو بند را) به پرنس مرحمت فرمودند روز دهم فوراً چنانکه
 معین گردیده بود در یکی از کلیسایهای بزرگ در حضور جمیع اعیان و اشراف و ارکان دولت
 فیما بین اعلیحضرت ملکه و پرنس آلبرت عقد مزاجت بسته شد مولود اول آن اعلیحضرت دختر
 بود ثانی پسرینکه این فرزند بوجود آمدت نکلیس بسیار خوشوقت شدند که نسل کور برای ولیم

دولت انگلیس بوجود آمده است چند وقت بعد از عروسی و زنی علیحضرت ملکه با پرنس در کالسکه
 گردش میکردند جوانی از سپلوی کالسکه طپانچه بطرفشان علیحضرت خالی کرده و بلافاصله لوله دیگر را
 خالی نمود ولی از حسن اتفاق هیچیک پادشاه نخورده فوراً جوان را گرفتند معلوم شد دیوانه بوده است
 در این شبه جنک انگلیس با افغانستان در گرفت و کابل سخر سپاه انگلیس شد مملکت خجاب و خاک
 او ده نیز در همین سال بجاک هند متصرفی انگلیس متصل گردید سال بعد سفار و اشترارد دیگر بار ضد جان
 پادشاه مغلطه را نمودند ولی نتوانستند آسیبی بوجود ایشان برسانند در سال ۱۸۴۲ علیحضرت ملکه
 با پرنس آلبرت مملکت اسکاتلند سفر کردند و از آنجا بایرنا در مغلطه انگلیس و بعد از سیر حدود و
 نقاط داخله مملکت به بلژیک مسافرت نمودند و چندی نیز بفرانسه رفته همان پادشاه فرانسه
 شدند در اول سال ۱۸۴۱ پرنس آلبرت وفات کرد بعد از آنکه علیحضرت پادشاه بلندن
 مراجعت کردند نیگلا امپراطور کل ممالک روسیه به همانی منظم آمدند اگر طبیعتاً امپراطور نیگلا
 قدری تند و غیور بودند اما علیحضرت ملکه آنمردم را زیاد دوست میداشتند زیرا که امپراطور پرنس
 آلبرت را دوست میداشت و علیحضرت ملکه زیاده از حد میل و محبت نسبت بشوهر خود داشتند
 و مکرر شنیده میشد دعا میکردند که خدا یا یکروز بعد از شوهرم مر ازنده کن از چندی بعد آن منظم
 با پرنس بایرلاند سفر کردند باز هم آنجا یکفر از اهل ایرلاند سوء قصدی در باره ملکه کرده تیری بجای
 ایشان خالی کرد ولی چون معذرتاشده بود باز هم آسیبی بوجود ایشان نرسید در عرض این مدت
 دو اولاد دیگر بمکه کرامت فرمود و یک پسر دیگر هم در سال ۱۸۵۵ بوجود آمد باز ایرلاند
 هنگام توقف علیحضرت ملکه در ایرلاند ضد جان ایشان را کرده علی النظمه با چوب دست خود
 سخت لبه ایشان زد بطوریکه کلاه را خورد کرده زخم منگرمی به پیشانی آن علیحضرت وارد آورد
 مقصراً بمکافات این تقصیر و جنایت هفت سال حبس کردند در سال ۱۸۵۲ ایک شخص بسیار
 متمولی از اهل انگلیس مرد و در وصیت نامه اش دولت و پنجاه هزار لیره پول نقد بحجت
 علیحضرت ملکه گذاشت در سال ۱۸۵۳ چهارمین پسر منظمه بدینا آمد در سال ۱۸۵۴ او
 انگلیس بملاحظه صرفه حال دولت عثمانی و سایر دول اروپا با دولت روس اعلان جنک
 کرد و عساکر متحده فرانسه و انگلیس برای جنک به فرم رفتند و سه مجاریه شدید در جنک الما

و بلاک لاوا و ایتکرمان از قشون نکلیس نظور رسید در سال ۱۸۵۹ نکلا امپراطور روس مرحوم شد ماه بعد
 امپراطور فرانسه با اتفاق امپراطور اوستریا و پرنس آلبرت بلژن آمدند
 برای پذیرائی این دو مهمان عزیز و دوست نکلیس جشن بزرگ در تمام مملکت گرفته شد و سالی از
 تمام قشون نظامی نکلیس دیده بصاحب منصبان و سربازان زخمی خاک قرم نشان و امتیازات بخش
 و اعطا کردید بقاصد دو ماه بعد علیحضرت معظّمه و پرنس آلبرت باز دید امپراطور و امپراطورس
 فرانسه رفتند در سال ۱۸۵۶ پرنس سطرین دختر ملکه متولد شد در سال ۱۸۵۸ دختر اول معظّمه
 برای سپه پادشاه پروس عروسی کردند در اعراف ۱۸۶۰ مادر علیحضرت ملکه وفات کرد روز یکشنبه ۱۵
 دسامبر سنه ۱۸۶۰ پرنس آلبرت نیز دنیای فانی را بدرود نمود از این واقعه پادشاه معظّمه زیاده
 از حد ماتم و متاسف گردیده بجای غصه میخوردند که نزدیک بود خود را تلف کنند تا در اول
 تمام مشغول عزاداری بودند چنانکه هنوز هم لباس عزادری بر دارند و از عیش و جهانی دوری میکنند
 امسال چون سال پنجاهم سلطنت انعطیه است از آنجا که ملت نکلیس منتهای رضا و شکر گذاری
 و ارادت و اطاعت را نسبت بملکه دارند لذایه تنبیت و تبرکات این عید جشن بزرگ گرفتند
 الحق در عهد سلطنت پادشاه دولت و مملکت نکلیس ترقیات زیاد نموده چنانکه تا بحال در عهد
 کمتری از سلاطین دنیا انقدر ترقیات متوالیه از برای ملتی حاصل شده اینها تمام از حسن مراقبت خود
 ملکه بوده است و همین جهت است که ملت نکلیس اینطور با دل جان پادشاه و ملکه محترم
 خود را دوست میدارند و بدعا گوئی ایشان مشغول شدند **حرف الهاء**
 هند بنت علبه زوجه ابوسفیان خصمی او بار رسول خدا و نخستین وحشی را قتل حمزه شهادت
 در غزوه احد مشهور است بعد از فتح مکه آن هنگام که رسول خدای سبت میکردند تقابلی از چهره او بخت
 میان شوان کله گفت انگاه نقاب از روی بر کشیده گفت منم هند پیغمبر فرمود چون سلمان آمد
 خوش آمدی عرض کرد سوگند با خدای از این پیش اهل بسج حمیه را در روی زمین از خیمه تو دشمن تر ندانم
 و اینک بسج اهل را از اهل خیمه تو دوست تر ندانم پیغمبر فرمود اینی زیادت خواهد بود پس عرض
 کرد که میخواهم در سبت دست بدست تو رسام فرمود من با زنان مسافحه نکنم و این اصح است
 از آنکه گویند جائه بردست نهادن از زنان بر فرزانان جائه دست او مس کنند یا آنکه قدحی

زنان

آب آوردند و پیچید دست بر آن آب فرو برد و بعد از آن زنمان دستها خود را فرو دادند با بجمه شدند
 بسرای خود باز شد و هر بیت که در سرای داشت خورد در هم شکست و گفت ما از شما مغرور بودیم و چندین
 طریق جعل سپردیم آنگاه بزغاله برسم هدیه بجنبت رسول فرستاد و پیام داد که امسال کوفسندان ما اندکند
 و کم بارگیرند سپید دعا کرد تا کوفسندان او بسیار شد گفت بدان من برگه رسول الله صلی الله علیه و آله
 هفت عقیقه در مشب التواریخ مذکور است که آن هفت دختر پاک امین از شراد سومه بودند در
 چینی که سلطان علاء الدین پادشاه دلی بر اهالی سداخت و بنیاد مردم سومه بر انداخت اهل و عیال
 مردم سومه فرار می نمودند و بکوشه با می خریدند ایشان نزد آن تفرقه از جمله فراریان بودند اتفاقاً در آن
 راه از همراهمان خود جدا شدند آواره و اندوهناک رو بر راه نهادند و گریزان می رفتند افواج شاه
 که بتغایب اهل فرار بنزیمت جلوریز بودند برخی از آن بایشان فرار کردند آن پاکدامنان هیچ عمل
 بخداوند جسته چاره کار خود را از آن کار ساز عالم در خواستند در حال بقدرت پروردگار جل جلاله
 زمین از هم شکافته گردید و آن هفت کلدسته عفت را درون خود جاداد سواران این حال را از دور
 ملاحظه کردند و حیرت زده بد آنجا رسیدند دیدند که کوشش ایشان از جبهه عبرت انبیا و روزگار پیرو
 مانده کوسند از محذرات صاحب توفیق و خداوند تحقیق بودند در شبهای تیره که زبان جوق جوق و دست
 دسته زیارت آن مریم صفتان شتابند و برکت صدق نیست و لاوت مراد می یابند
 منقول است که بعضی امانت را در حین زیارت حالتی روی میدید که یکبار از تعلقات جسمانی و هر
 نفسانی مجرّد شده مشاهده اموز غیب و معاینه اسرار لاریب نمایند و در وجد آید در آن سنگا
 هر چه بر زبان ایشان جاری گردد هر آینه ظهور جلوه تشیت می پذیرد و مزار ایشان در ارض سامنو کو
 واقع است همدی شخص شریفه بانوزنی بود عقیقه از سادات حرجان واقع در ملک

<p>من سوخته لاله رخا نم چه توان کرد</p>	<p>ایران این غزل از مشارالیه دیده شد</p>
<p>صد تیر بلا و ستم و جور رسیده</p>	<p>واله شده سبز خطا نم چه توان کرد</p>
<p>مجنون صفت از عشق بتان نار توایم</p>	<p>زان ناوک دلد و ز بجایم چه توان کرد</p>
<p>جز نام توام هر نفسی ذکر در نیست</p>	<p>دیوانه سیلی صفتا نم چه توان کرد</p>
<p>ای همدی از جور زین با ستم کار</p>	<p>نامت شده چون رز با نم چه توان کرد</p>

بر عرشین رفت فغانم چه توان کرد
جاسر کلکونی در آمدست در کاشانه

و این بیت نیز از وی دیده شد
خیزی ای همدم که افتاد آتشی در خانه ام

حسرت

یا سمن بو زوجه سیرزا عسکری داستان

از قرار مذکور چندی در کلبه که دکن که در هندوستان واقع است توقف داشتند شوهرش در
انجام مرد و یا سمن با عزم سرای یکی از امرای دولت تیموریه بدلی رفت و تا پایان عمر عزت
و فراغت بسر برد خط ثلث و نسخ و شفیعا و تعلیق را بخوبی منوشت و این بیت از وی است

آه و ناله کردم صید خود و جشی نگار از
بنوشیدم سحر که چون شراب بریانی را
شدم همدم میخواران بخلو تجانه حیرت

بزور جذب کردم رام با خود که کلابا
کر و کردم بجام می لباس پارسانی را
شکتم ساغر و سمانه زهد و ریانی را

گرفتم دامن صحرای هم پیشه مجنون
سبق آموز گشتم درس عشق بسینوایی را

خاسته

پس از ادای حمد و درود بقیاس برهوشمندان صاحب خرد و میزان نیک و بد ظاهر است
که پر بهاتر زیوری که جمال کمال انسانیت را لایق و سزاوار فاخر خلعتی که بقامت قابلیت
دعی موافق و برابریست محارست و مطالعه تواریخ و اشعار و دست در تحصیل کمالات است
نه در مجالس ارباب دانش سرمایه بلندی و پیرایه کرامت و ارجب است و انجی مذاق جان
سر خوان محاد و فضایل بجای نکت و دیده فهم و ادراک را در دیده حقایق و دقائق به منزلت
بینک است فقرات عبارات در نوارش جاننا هر یک زبانی است و جواهر کلمات در
زردن غمنا هر یک دنیانی بنا بر این حسب الامر سلاله دو دمان عزت و مهتمان نقاوه خاندان
رفعت و احسان نسیب اریکه حکمرانی و زینت بخش پایه امارت و فرمان وانی نواب عالیته
عالیه شاه حجه ان حکم الملقب بکرون آف اندیا و رئیس اعظم دلا و طبقه اعلا سکه
ساره هند حکمران بوپال ادام القدا قبایلهما این طرفه مجموعه مسترت بخشای بخت افزا
مستار به تذکره انجوائین که تثنی بر ذکر خیرات همان است بزبور طبع در آمد و در توصیف این

سفینه چندیتی در تعریف بخاطر سبده مرقوم گردید این طرفه سفینه که در وی کشتی
 قماش معنی است کیرند بخت چو اهل فضلش چون کشتی نوح و کوه جودی است هر
 زابل حال بختی هر گوشه ز اهل قبال نرسیت هر صفی ز قوت روح خوانی کز وی صد علم
 توان زیست هر سطر معنی روان بخش جویی که ز آب زندگانی است در پوست چو
 کجی از شوق پر بکه زنک و بوی معنیست هر صفی ز شوخی معانی چون پرده چشم

لیس است امید که بدولت اقبال مبالغه آن پردازند
 و خواطر از فواید آن ببرد و رسا زند بختی الحق

و البته المطلق بتاریخ شهر ریح الاو

سنه ۱۳۰۶ بظ اقل بندگان

میرزا مهدی شبرازی

بزیور طبع درآید

